

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇAĞDAŞ EĞİTİM YAPILARINDA AVLUNUN GÖSTERGEBİLİMSEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şerife Ebru Okuyucu

DOKTORA TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalını

KASIM -2011

KONYA

Her Hakkı Saklıdır

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Şerife Ebru OKUYUCU
Tarih: 11.11.2011

ÖZET

DOKTORA TEZİ

ÇAĞDAŞ EĞİTİM YAPILARINDA AVLUNUN GÖSTERGEBİLİMSEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şerife Ebru OKUYUCU

Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç Dr. Mustafa İNCESAKAL

2011, 271 Sayfa

Jüri
Yrd. Doç. Dr. Mustafa İNCESAKAL
Prof. Dr. Ahmet ALKAN
Prof. Dr. Remzi DURAN
Prof. Dr. Elmas ERDOĞAN
Doç.Dr. Dicle AYDIN

Mimarinin temel ilkelerinden olan biçimsel, psikolojik ve anlamsal ölçekler, mekanların göstergebilimsel yöntemle okumaları için kullanılmaktadır. Seçilen eğitim yapılarının avlularının göstergebilimsel yöntemle semantik, sentaktik ve pragmatik boyut analizlerini içeren bu tez; giriş bölümü, kuramsal alt yapı, alan çalışması, değerlendirme, sonuç ve öneriler olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır:

Giriş bölümünde; tezin içeriği, amacı, kapsamı ve materyal method anlatılmıştır.

Kavramsal çerçeve bölümünde; göstergebilimin tanımı, içeriği, kullanıldığı alanlar ve avlunun tanımı, kullanımı, tarihi süreci, tiplojileri hakkında bilgiler verilmiştir.

Alan çalışması bölümünde; seçilen çağdaş temel eğitim yapıları avlularının ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizi için alt yapı oluşturulmuş ve avluların semantik, sentaktik ve pragmatik boyutunun değerlendirilmesi için kullanılacak ölçekler ve faktörler irdelenmiştir.

Uygulamalar ve değerlendirmeler bölümünde; seçilen çağdaş temel eğitim yapıları avlularının ve avluya öykünen mekanlarının sentaktik boyutunun analizi için avluların biçimsel özellikleri bağlamında gestalt ilkeleri ve temel tasar ilkelerinden yararlanılarak tablolar oluşturulmuş, semantik boyutunun analizi için avluların anlamsal nitelikleri bağlamında Hershberger'in sıfat çiftleri destekli ve pragmatik boyutunun analizi için işlevsel nitelikleri bağlamında algı ölçekleri destekli hazırlanan anket soruları, okullardaki öğrencilere uygulanmıştır ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Değerlendirmeler, hem yapıların avluları ve avluya öykünen mekanlar bazında hem de eğitim yapıları bazında yapılmıştır.

Sonuç bölümünde; çağdaş temel eğitim yapıları avlularının ve avluya öykünen mekanlarının her biri için elde edilen bulgular doğrultusunda değerlendirmeler ve karşılaştırmalar yapılmıştır.

Öneriler bölümünde; tüm çalışma kapsamında elde edilen veriler sentezlenerek, çıkarımlar yapılmıştır. Bundan sonra aynı konu içeriğiyle yapılacak çalışmalara ışık tutmak amacıyla öneriler sunulmuştur ve mimarlar, mimarlık öğrencileri, tasarımcılar ve yatırımcılar için avlulu mekan çözümlerinin tasarımsal ve kullanım açısından olumlu yönleri gündeme getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avlu, Göstergebilim, Pragmatik Tasarım, Semantik Tasarım, Sentaktik Tasarım, Temel Eğitim Yapıları

ABSTRACT

Ph.D THESIS

EVALUATION ASPECTS OF SEMIOLOGICAL OF THE COURTYARD AT THE CONTEMPORARY EDUCATIONAL BUILDINGS

Şerife Ebru OKUYUCU

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF SELÇUK UNIVERSITY
DOCTOR OF PHILOSOPHY
IN ARCHİTECTURE

Advisor: Asst. Prof. Dr. Mustafa İNCESAKAL

2011, 271 Pages

Jury
Yrd. Doç. Dr. Mustafa İNCESAKAL
Prof. Dr. Ahmet ALKAN
Prof. Dr. Remzi DURAN
Prof. Dr. Elmas ERDOĞAN
Doç.Dr. Dicle AYDIN

Stylistic, psychological and semantic scales which are among the basic principles of architecture are used for the purpose of reading the spaces with the help of semiological methods. The introduction part of this thesis, whose semantic, syntactic and pragmatic dimension analysis of the courtyards of the selected basic training buildings are axial with the semiological method, is consisted of five parts as the general information, the studies performed, applications, assessment, conclusion and suggestions:

In the introduction part; the content, objective of the thesis and material method are discussed.

In the part of the general information; information about the definition, content of the semiology, the fields in which it is used and the definition, use, historical process, typology of the courtyard are given.

In the part of the studies performed; a substructure was formed for the purpose of analysing the courtyards and emulated places to courtyard of the selected basic training buildings with the semiological method and scales and factors, which will be used for the assessment of the semantic, syntactic and pragmatic dimension of the courtyards, were examined.

In the part of the applications and assessments; tables were constituted by using the gestalt principles and the basic project principles for the analysis of the syntactic dimension of the courtyards and emulated places to courtyard of the selected basic training buildings, in the context of their stylistic properties; the surver questions prepared with the support of perception scales were performed on the students at schools in the context of the functional qualities for the analysis of Hershberger's adjective pair-supported and pragmatic dimension in the context of the semantic qualities of courtyards for the analysis of the semantic dimension and the acquired results were assessed. The assessments were performed on the basis of both courtyards and emulated places to courtyard and schools.

In the conclusion part; assessments and comparisons were made in the direction of the findings that were obtained for each courtyard and emulated places to courtyard of the basic training buildings.

In the suggestions part; inferences were made by synthesizing the data that were obtained in the course of the whole study. And then suggestions were presented for the purpose of lighting the way for studies to be performed with the same subject content and positive aspects of the courtyard space solutions were brought into question for the architects, architecture students, designers and enterprisers.

Keywords: Courtyard, Semiology, Pragmatic Design, Semantic Design, Syntactic Design, Basic Training Buildings

TEŞEKKÜR

Temel eğitim yapılarındaki avluların göstergebilimsel yöntemle analizinin konu alındığı bu doktora tezi Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Doktora Programı'nda hazırlanmıştır.

Benim için doktora uzun süren bir yolculuktu ve bu süreçte bana her türlü desteği veren ve yanımda olan herkeze teşekkür etmek istiyorum. Öncelikle bu çalışmanın hazırlanmasında; bana yardımcı olan, benden desteklerini esirgemeyen değerli danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa İNCESAKAL, bana ikinci danışmanlık yapan, bilgileri ve yardımlarıyla hep yanımda olan sevgili hocam Sayın Doç. Dr. Dicle AYDIN'a , beni motive eden ve tezime katkı sağlayan değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Remzi DURAN'a, Sayın Ahmet ALKAN'a ve Sayın Prof. Dr. Elmas ERDOĞAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım

Doktora sürecinde hep yanımda olan ve büyük bir sabırla her türlü desteği sağlayan sevgili eşime, sevgili annem, babam ve kardeşime, tempolu çalışmalar sırasında bana destek olan kayınvalidem ve kayınperderime ve bana ailem kadar destek olan ve beni motive eden sevgili Meral Ablama sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım.

Tez süresince bana kaynak temin eden ve beni hep motive eden değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa Yavuz ÇELİK' sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmalarıma büyük ölçekte katkı sağlayan Sayın Yrd.Doç.Dr. Fatih ECER'e ve Sayın Yrd.Doç.Dr. Altay Çolak'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmam sırasında anketleri uyguladığım okullarda bana yardımcı olan, kolaylık sağlayan Sayın Okul Müdürlerine ve Sayın Öğretmenlere şükranlarımı sunarım. Ayrıca anket uygulamalarında bana yardım eden sevgili mimarlık öğrencilerim Hanife Akgöz ve Zeynep Otay'a sonsuz teşekkür ederim.

Tez sürecinde benim yerime sınavlara giren, beni motive eden ve bana destek olan sevgili mesai arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Dualarıyla hep bana destek veren ve ne yazık ki tezi bitirdiğimi göremeden yakın zamanda kaybettiğim canım halama da bu çalışmamı ithaf ediyorum.

Son olarak; bu çalışmamı varlığıyla bana hayat veren canım kızım Duru'ya ithaf ediyorum.

Şerife Ebru OKUYUCU
KONYA-2011

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **v**

TEŞEKKÜR ..... **vi**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

ŞEKİL LİSTESİ ..... **ix**

RESİM LİSTESİ ..... **x**

ÇİZELGE LİSTESİ ..... **xii**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı 2
1.2. Materyal ve Yöntem 3
1.3. Kaynak Araştırması 5

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE **9**

2.1. Göstergebilim ve Mimarlık 9
2.1.1 Göstergebilim kavramları ve kullanıldığı alanlar 9
2.1.2. Mimarlıkta göstergebilim 12
2.1.3. Mimarlıkta göstergebilimsel analiz ilkeleri 21
2.2. Mekan Olarak Avlu 32
2.2.1. Tarihsel süreçte avlunun kullanımı 37
2.3. Göstergebilimsel Yöntemle Avluların Okunması 66
2.3.1. Avluların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu 67
2.3.2. Avluların göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik boyutu 73
2.3.3. Avluların göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu 74
2.4. Bölüm Değerlendirmesi 75

3. ÇAĞDAŞ TEMEL EĞİTİM YAPILARI AVLULARININ ve AVLUYA ÖYKÜNEN MEKANLARININ GÖSTERGEBİLİMSEL YÖNTEMLE ANALİZİ **78**

3.1. Ankara Ted Koleji'nde Avluya Öykünen İç ve Dış Mekanların Göstergebilimsel Yöntemle Analizi 87
3.2. Eskişehir Ted Koleji'nde Avluya Öykünen Mekanların Göstergebilimsel Yöntemle Analizi 105
3.3. Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda Avluya Öykünen Mekanların Göstergebilimsel Yöntemle Analizi 120
3.4. Denizli Erbakır Fen Lisesi Avlusunun ve Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizi 137
3.5. İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi İç Avlusunun ve Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizi 157

3.6. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu'nda Bulunan Avluya Öykünen Mekanların Göstergebilimsel Yöntemle Analizi 178
3.7. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizi..... 193
3.8. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizi..... 209
3.9. Okullardaki Avluların ve Avluya Öykünen Mekanların Pragmatik Boyutunun Öğrencilerin Demografik Özellikleriyle Olan İlişkilerinin Değerlendirilmesi..... 220
3.10. Seçilen Okullardaki Avluların ve Avluya Öykünen Mekanların Semantik Boyutunun Öğrencilerin Demografik Özellikleriyle Olan İlişkilerinin Değerlendirilmesi..... 226

4. SONUÇ 232

5. KAYNAKLAR 249

EKLER 259

ÖZGEÇMİŞ 271

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Pierce'in gösterge çeşitleri 10
Şekil 2.2. R.Barthes'ın gösterge şeması 11
Şekil 2.3. Evin imajı 13
Şekil 2.4. Yakınlık ilkesi 23
Şekil 2.5. Benzerlik İlkesi 23
Şekil 2.6. Kapanmışlık İlkesi 24
Şekil 2.7. Devamlılık İlkesi 24
Şekil 2.8. Öğelerin bağlantılı ve bağlantısız durumları 25
Şekil 2.9. Çift yönlü ve açısal simetri düzenleri 26
Şekil 2.10. Hiyerarşik düzenleme ilkeleri 27
Şekil 2.11. Çizgisel,Düzlemsel ve Hacimsel datum düzenlemesi 27
Şekil 2.12. Tekrar ve ritm düzenlemeleri 28
Şekil 2.13. Simetrik ve asimetrik denge çeşitleri ve dengezislik durumu 29
Şekil 2.14. Şekilsel Zıtlık durum 29
Şekil 2.15. Yön uygunluğu, Biçimsel uygunluk, Ölçü uygunluğu ilkesi düzenlemeleri 29
Şekil 2.16. İç avlu 33
Şekil 2.17. Çatalhöyük VIA yerleşme planı ve rekonstrüksiyonu 38
Şekil 2.18. Hacılar IIA'ya ait yerleşim planı ve konstrüksiyonu 39
Şekil 2.19. Alacahöyük V'te konut 39
Şekil 2.20. Avlulu hanların gelişim şeması 46
Şekil 2.21. Osmanlı dönemi medrese tipolojileri 50
Şekil 2.22. Ching'e göre düzenli ve düzensiz geometrik şekiller 57
Şekil 2.23. Avlu düzlemlerinin gelişimi 57
Şekil 2.24. "L" şeklindeki avlu düzlemi 58
Şekil 2.25. Paralel düzlemli avlu 58
Şekil 2.26. "U" şeklindeki avlu düzlemi 58
Şekil 2.27. Dört düzlemli avlu 59
Şekil 2.28. Atriumların mekansal ilişkilerine göre tiplojileri 59
Şekil 2.29. Mekansal ilişkiler 60
Şekil 2.30. Mekansal organizasyonlar 61
Şekil 2.31. Avluda kapalılık ölçütleri 63

RESİM LİSTESİ

Resim 2.1. Stohenge dikilitaşları 15
Resim 2.2. Karyatidlerin sütun olarak kullanılması 15
Resim 2.3. Seagram binasının göstergeleri 17
Resim 2.4. Ronchamp Şapeli 17
Resim 2.5. TWA Havaalanı 18
Resim 2.6. Sydney Opera Binası 18
Resim 2.7. Taşlık Şark Kahvesi 19
Resim 2.8. Olbia Sosyal Merkezi 19
Resim 2.9. Afyon Belediye çarşısı 20
Resim 2.10. Ankara Adliye Sarayı 20
Resim 2.11. Deutsche Landesbank 35
Resim 2.12. Malatya Belediye Binası atriumu 36
Resim 2.13. TOBB Rektörlük binası atriumu 36
Resim 2.14. TOBB açık yeşil alan 37
Resim 2.15. Konya Adalet Sarayı meydanı 37
Resim 2.16. Süleymaniye Külliyesi 50
Resim 2.17. Topkapı Sarayı 53
Resim 2.18. Üçüncü Avlu 53
Resim 2.19. Nevşehir Yunak oteli avlularında 68
Resim 2.20. Selimiye Cami avlu kemerlerinde yakınlık ilkesi 68
Resim 2.21. Gevher Nesibe avlularının diğer mekanlarla biçimsel anlamda benzerlik ilkesi 68
Resim 2.22. Türk Tarih Kurumu avlu donatılarında benzerlik ilkesi 68
Resim 2.23. Beyazıd Külliyesi iç avluları 69
Resim 2.24. Mardin evlerinin avlularında devamlılık ilkesi 69
Resim 2.25. Teras bahçelerindeki devamlılık ilkesi 69
Resim 2.26. Ulusal Sanat merkezi bahçelerinin biçim birliği 70
Resim 2.27. Beyazıt Cami avlusundaki elemanların biçim birliği 70
Resim 2.28. İsrail Anayasa Mahkemesi avlusunun simetrik görünümü 70
Resim 2.29. Balibey Hanı avlularının simetrik görünümü 70
Resim 2.30. İsrail Gazi müzesi avlusu 71
Resim 2.31. Singapur Bilim Merkezi avlu öğesinin diğer mekanlarla olan datum örneği 71
Resim 2.32. Sinop cezaevi avlularının ritmik düzenleri 71
Resim 2.33. Place Des Vosges kentsel avluda denge unsuru 72
Resim 2.34. Aydın Üniversitesi avlusunda denge unsuru 72
Resim 2.35.a., 2.35.b. Lever House avlusu ve yapının ölçüsünde zıtlık ilkesi 72
Resim 2.36. Balibey Hanı avlularının koram düzenleri 72
Resim 2.37.a., 2.37.b. İsviçre pavyonu hanover avlularının yön, biçim ve ölçü uyg 73
Resim 2.38. Olimpos otel lineer iç avlusunun yön, biçim ve ölçü uygunluğu 73
Resim 3.1. Ankara Ted Koleji'nin genel görünümü 87
Resim 3.2. Ankara Ted Koleji lise birimine ait giriş alanı 88
Resim 3.3. Ankara Ted Koleji atriumu 88
Resim 3.4.a. Eskişehir Ted Koleji'nin fotoğrafı 106
Resim 3.4.b. Eskişehir Ted Koleji'nin maketi 106
Resim 3.5. Eskişehir Ted Koleji atriumu 106
Resim 3.6. TED Esk. Klj. genel meydandaki spor alanları 106
Resim 3.7. N.A.O'nun görünümü 121
Resim 3.8. N.A.O.'nun atriumu 121

Resim 3.9. N.A.O'nun giriş meydanı 121
Resim 3.10. D.E.F.L. görünümü 137
Resim 3.11. D.E.F.L. teneffüs mekanı 137
Resim 3.12. D.E.F.L. iç avlusu 137
Resim 3.13. TÇMB genel meydanı 157
Resim 3.14. TÇMB iç avlusu 157
Resim 3.15. TÇMB üstü kapalı mekan 157
Resim 3.16. B.O.Z.N.K. i.o. görünümü 178
Resim 3.17. a.- b. B.O.Z.N.K. i.o üstü kapalı iç mekanı 178
Resim 3.18. a.- b. Işıkkent Eğitim Kampüsü avluya öykünen dış mekanları 194
Resim 3.19. Işıkkent Eğitim Kampüsü 194
Resim 3.20. a.-b.-c. Uğur Koleji genel meydanı 210

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 2.1. Selçuklu dönemine ait medreselerde avlu şemaları 44
Çizelge 2.2. Selçuklu dönemine ait camilerde avlu şemaları 45
Çizelge 2.3. Selçuklu dönemine ait kervansaraylarda avlu şemaları 46
Çizelge 2.4. Beylikler dönemine ait medreselerde avlu şemaları..... 48
Çizelge 2.5. Osmanlı dönemine ait camilerin avlu şemaları 49
Çizelge 2.6. Osmanlı dönemine ait medrese avlu şemaları..... 51
Çizelge 2.7. Osmanlı dönemine ait han avlu şemaları 52
Çizelge 2.8. Avlunun konumuna göre sınıflandırılması..... 56
Çizelge 2.9. Avlunun biçimine göre sınıflandırılması..... 56
Çizelge 2.10. Avlu tipolojilerinin belirlenmesinde etkili olan faktörler..... 66
Çizelge 2.11. Avluların göstergebilimsel analizi için kullanılan sentaktik, semantik ve77
pragmatik ölçekler 77
Çizelge 3.1. Ankara Ted Koleji tanıtım şeması 80
Çizelge 3.2. Eskişehir Ted Koleji tanıtım şeması 81
Çizelge 3.3. Ankara Nesibe Aydın Okulları tanıtım şeması 81
Çizelge 3.4. Denizli Erbakır Fen Lisesi tanıtım şeması 82
Çizelge 3.5. İstanbul TÇMB Çimento Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi tanıtım şeması
..... 83
Çizelge 3.6. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu
tanıtım şeması 83
Çizelge 3.7.İzmir Işıkkent Okulları tanıtım şeması 84
Çizelge 3.8. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi tanıtım şeması 84
Çizelge 3.9. Ankara Ted Koleji yapısal özellikleri 89
Çizelge 3.10. Ankara Ted Koleji'nde bulunan avluya öykünen mekanların biçimsel
özellikleri 90
Çizelge 3.11. Ankara Ted Koleji lise kısmına ait giriş alanının, atriumun ve tören
meydanının biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun
değerlendirilmesi 91
Çizelge 3.12. Ankara Ted Koleji'nde bulunan avluya öykünen mekanların sentaktik
boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları 95
Çizelge 3.13. Ankara Ted Koleji öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen
veriler..... 96
Çizelge 3.14. Ankara Ted Koleji tören meydanının pragmatik ölçekli soruları ve öğrenci
yüzdeleri..... 97
Çizelge 3.16. Ankara Ted Koleji atriumunun pragmatik ölçekli soruları ve öğrenci
yüzdeleri..... 100
Çizelge 3.17. Ankara Ted Koleji tören meydanının semantik analiz sonuçları 101
Çizelge 3.18. Ankara Ted Koleji atriumunun semantik analiz sonuçları..... 103
Çizelge 3.19. Ankara Ted Koleji lise kısmına ait giriş alanının semantik analiz sonuçları
..... 104
Çizelge 3.20. Eskişehir Ted Koleji avluya öykünen mekanların fiziksel özellikleri,
donatıları 108
Çizelge 3.21. Eskişehir Ted Koleji'nde avluya öykünen mekanların biçimsel özellikleri
..... 109
Çizelge 3.22. Eskişehir Ted Koleji atriumun ve genel (arka) meydanın biçimsel
özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi 110
Çizelge 3.23. Eskişehir Ted Koleji avluya öykünen mekanların sentaktik boyut
analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları 113

Çizelge 3.24. Eskişehir Ted Koleji öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler 113
Çizelge 3.25. Eskişehir Ted Koleji genel meydanının pragmatik ölçekli soruları ve öğrenci yüzdeleri..... 114
Çizelge 3.26. Eskişehir Ted Koleji atriumunun pragmatik ölçekleri ve oranları 116
Çizelge 3.27. Eskişehir Ted Koleji genel meydanının semantik analiz sonuçları..... 118
Çizelge 3.28. Eskişehir Ted Koleji atrimunun semantik analiz sonuçları..... 119
Çizelge 3.29. Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanların fiziksel özellikleri, donatıları..... 122
Çizelge 3.30. Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanlara ait biçimsel özellikler..... 123
Çizelge 3.31. Ankara N. Aydın Okulları atriumun ve genel meydanın (ön ve arka) bahçe ve lise birimine ait yan bahçenin biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi..... 124
Çizelge 3.32. Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları 128
Çizelge 3.33. Ankara Nesibe Aydın Okulları öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler..... 129
Çizelge 3.34. Ankara Nesibe Aydın Okulları'ndaki giriş meydanının pragmatik ölçekli soruları ve oranları..... 130
Çizelge 3.35. Ankara Nesibe Aydın Okulları atriumunun pragmatik ölçekli soruları ve oranları..... 132
Çizelge 3.36. Ankara Nesibe Aydın Okulları giriş meydanının semantik analiz sonuçları 134
Çizelge 3.37. Ankara Nesibe Aydın Okulları atriumunun semantik analiz sonuçları.. 136
Çizelge 3.38. Denizli Erbakır Fen Lisesi'ne ait fiziksel özellikler..... 139
Çizelge 3.39. Denizli Erbakır Fen Lisesi avlu ve avluya öykünen mekanlara ait biçimsel özellikler 140
Çizelge 3.40. Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun, üstü kapalı teneffüs mekanının ve genel (ön) meydanın biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi 141
Çizelge 3.41. Denizli Erbakır Fen Lisesi avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları..... 145
Çizelge 3.42. Denizli Erbakır Fen Lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler 146
Çizelge 3.43. Denizli Erbakır Fen Lisesi giriş meydanının pragmatik ölçekli soruları ve oranları..... 147
Çizelge 3.44. Denizli Erbakır Fen Lisesi üstü kapalı teneffüs mekanının pragmatik ölçekli soruları ve oranları..... 149
Çizelge 3.45. Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun pragmatik ölçekli soruları ve oranları..... 150
Çizelge 3.46. Denizli Erbakır Fen Lisesi giriş meydanının semantik analiz sonuçları 152
Çizelge 3.47. Denizli Erbakır Fen Lisesi üstü kapalı teneffüs mekanının semantik analiz sonuçları..... 154
Çizelge 3.48. Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun semantik analiz sonuçları..... 155
Çizelge 3.49. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi'ne ait fiziksel özellikler 159
Çizelge 3.50. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusuna ve avluya öykünen mekanlara ait biçimsel özellikler..... 160

Çizelge 3.51. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusunun, üstü kapalı iç mekanının ve genel (ön) meydanının biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi 161
Çizelge 3.52. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları 165
Çizelge 3.53. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler 166
Çizelge 3.54. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi genel meydanının pragmatik ölçekli soruları ve oranları 167
Çizelge 3.55. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi üstü kapalı iç mekanınpragmatik ölçekli soruları ve oranları 169
Çizelge 3.56. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlularının pragmatik ölçekleri ve oranları 171
Çizelge 3.57. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi genel meydanının semantik analiz sonuçları 173
Çizelge 3.58. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi üstü kapalı iç mekanın semantik analiz sonuçları 175
Çizelge 3.59. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusunun semantik analiz sonuçları 176
Çizelge 3.60. İstanbul Borusan Otomotiv Z.N.K. İlköğretim Okulu fiziksel özellikleri 179
Çizelge 3.61. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu'na ait avluya öykünen mekanların biçimsel özellikleri 180
Çizelge 3.62. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu üstü kapalı iç mekanının ve genel (yan) meydanının biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi 181
Çizelge 3.63 .Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu avluya öykünen mekanlarının sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları 184
Çizelge 3.64. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler 185
Çizelge 3.65. İstanbul Borusan Otomotiv Z. N. K. İ.O. genel meydanının pragmatik ölçekleri ve oranları 186
Çizelge 3.66. İstanbul Borusan Otomotiv Z. N. K. İ.O. üstü kapalı iç bahçesinin pragmatik ölçekleri ve oranları 188
Çizelge 3.67. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İ. O. genel meydanının semantik analiz sonuçları 190
Çizelge 3.68. İstanbul Borusan Otomotiv Z. N. K. İ O üstü kapalı iç bahçesinin semantik analiz sonuçları 192
Çizelge 3.69. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü fiziksel özellikleri 196
Çizelge 3.70. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü avluya öykünen mekanların biçimsel özellikleri 197
Çizelge 3.71. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü lise kısmına ait yan bahçenin ve genel (ön) meydanın biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi 198
Çizelge 3.72 . İzmir Işıkkent Eğitim kampüsü avluya öykünen mekanlarının sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları 201
Çizelge 3.73. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler 202

Çizelge 3.74.İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü genel meydanının pragmatik ölçekleri ve oranları 203
Çizelge 3.75. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü'nde her birime ait bahçenin pragmatik ölçekleri ve oranları 205
Çizelge 3.76. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü genel meydanının semantik analiz sonuçları 206
Çizelge 3.77. İzmir Işıkkent eğitim kampüsü her birime ait bahçenin semantik analiz sonuçları 208
Çizelge 3.78. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi fiziksel özellikleri 211
Çizelge 3.79. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanı biçimsel özellikleri 211
Çizelge 3.80. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel (ön) meydanının biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi 212
Çizelge 3.81. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları 214
Çizelge 3.82. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler 214
Çizelge 3.83. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının pragmatik ölçekleri ve oranları 215
Çizelge 3.84. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının semantik analiz sonuçları 218
Çizelge 3.85. Cinsiyet ve avluya öykünen mekanların (genel meydanların) pragmatik boyut algıları 220
Çizelge 3.86. Cinsiyet ve her birime ait bahçelerin pragmatik boyut algıları 221
Çizelge 3.87. Cinsiyet ve atriumların pragmatik boyut algıları 221
Çizelge 3.88. Cinsiyet ve İç Avluların Pragmatik Boyut Algıları 221
Çizelge 3.89. Okullar ve genel meydanların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler 222
Çizelge 3.90. Okullar ve her birime ait bahçelerin pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler 223
Çizelge 3.91. Okullar ve atriumların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler 223
Çizelge 3.92. Okullar ve iç avluların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler 224
Çizelge 3.93. İller ve genel meydanların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler 224
Çizelge 3.94. İller ve her birime ait bahçelerin pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler 225
Çizelge 3.95. İller ve atriumların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler 225
Çizelge 3.96. İller ve iç avluların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler 226
Çizelge 3.97. Cinsiyet ve genel meydanların semantik boyut algıları 227
Çizelge 3.98. Cinsiyet ve atriumların semantik boyut algıları 227
Çizelge 3.99. Cinsiyet ve her birime ait bahçelerin semantik boyut algıları 228
Çizelge 3.100. Cinsiyet ve iç avluların semantik boyut algıları 228
Çizelge 3.101. Okullar ve genel meydanların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler 228
Çizelge 3.102. Okullar ve atriumların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler 229
Çizelge 3.104. Okullar ve iç avluların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler 230
Çizelge 3.105. Okulların bulundukları iller ve iç avluların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler 230
Çizelge 3.106. Okulların bulundukları iller ve atriumların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler 231
Çizelge 3.107. Okulların bulundukları iller ve iç avluların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler 231

1. GİRİŞ

Toplumlar, sürekli gelişen fiziksel ve kültürel çevre içinde farklı zaman dilimlerinde farklı yaşam biçimlerini ortaya koymuşlardır. Yaşam biçimlerindeki gelişimler ve değişimler mimariye, mimarinin parçalarına ve dolayısıyla mekanlara yansımıştır. İzgi'ye göre (1999), mimarlığın özü, mekan yaratmak ve o mekanı işlevleri karşılayacak nitelikte düzenlemek ve denetlemektir. Nitelikli ve yaşanabilir mekanlar yaratmak adına mekanların anlamlandırılması ve kullanıcıyla ilişki kurabilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda mekanın ait olduğu sosyal çevre ve kültürel alt yapı mekanların okunmasında temel oluşturmaktadır. Mekanları ve yapıları oluşturan mimari karakterler ve biçimler, içinde bulundukları çevrelerin göstergeleri bağlamında karşılık bulmaktadır. Mimari ürünlere yüklenen göstergelerin yorumlanması ve mimarinin bir iletişim dili olarak daha verimli hale gelmesi, bir dil olgusunu gerekli kılmaktadır. Mimarlıkta dil, mimarlar, tasarımcılar, kullanıcılar, gözlemciler, müşteriler arasında düşünülen, tartışılan, algılanan, yorumlanan göstergeler bütünüdür ve bu göstergeler, renklerde, dokularda, biçimlerde, yüzeylerde, çizgilerde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda mimari bütündeki veya bütünün parçalarındaki göstergelerin okunması göstergebilimsel yöntemle mümkün olmaktadır. Göstergebilimsel yöntemin temelini oluşturan, semantik (anlamsal), sentaktik (biçimsel) ve pragmatik (yararsal) boyut ise, mimari ürün göstergelerinin okunmasını ve iletişim kurulmasını sağlamaktadır.

Her mimari ürüne ait hem biçimsel, hem işlevsel ve hem de simgesel karakterler, göstergebilimsel yöntemle analize olanak sağlamaktadır. Yapı bütününü oluşturan mekan örüntüleri; biçimleri, işlevleri ve görsel özellikleriyle kullanıcı üzerinde çeşitli etkiler bırakmaktadır. Özellikle kullanıcı sayısının fazla olduğu okul gibi kamusal mekanlar için; kullanıcıların pozitif algıları, mekanların yaşamsal kalitelerinin yüksek olduğunun göstergesidir. Temel eğitim yapılarının önemli mekanlarından biri olan avlu ve avluya öykünen iç ve dış mekanlar, gerek mekansal organizasyondaki yeri, gerek işlevsel özellikleri, gerekse psikolojik etkileri bağlamında, nitelikli ve yaşanabilir okul mekanlarını oluşturmada önemli rol oynamaktadırlar. Avluyla ilgili yapılan çalışmalar, avlunun fiziksel özelliklerinin daha konforlu mekanlar oluşturmada etkili olduğunu, işlevsel, biçimsel özelliklerinin daha yaşanabilir ve estetik mekanlar yarattığını göstermektedir. Temel eğitim yapılarında öğrenci motivasyonunun pozitif anlamda artışını sağlayacak olanakların bulunduğu mekanların

düzenlenmesi gerekmektedir. Bu ihtiyaçlara cevap veren avlu ve avluya öykünen iç ve dış mekanların temel eğitim yapılarında ne denli önemli bir yere sahip olduğunun vurgulanması gerekmektedir.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

İnsanın gereksinimleri, mekan düzenlemesinin en önemli belirleyici etkenlerinden birisidir. Mekan oluşturmada, önce fiziksel, sonra sosyal ve psikolojik gereksinimlerin karşılanması zorunluluğu söz konusudur. Bir mekan düzenlenirken o mekanı kimlerin kullanacağı, kullanıcıların mekandan neler beklediği önem kazanmaktadır. Özellikle eğitim yapılarını oluşturan mekan örüntülerinin kaliteli ve nitelikli olması iyi ve başarılı bir eğitim süreci için gereklidir. Çünkü öğrenme motivasyonunda ve öğrencinin başarılı olmasında, öğrencilerin içinde bulunduğu sosyal ve fiziksel çevre oldukça önemlidir ve avlu ve avlu işlevli iç, dış mekanlar da eğitim yapıları için verimi arttırıcı mekanlardandır.

Avlunun kullanım amaçları, avluya duyulan gereksinim ve avlunun yapılardaki sürekliliği değerlendirilerek, avlunun mimari tasarım bileşenlerinden biri olması gerektiği, mimari projelerde avluların nasıl yer alacağı ve avluları projelerde yorumlama ve kurgulama konusunda tasarımcıya farklı bir bakış açısıyla değerlendirme imkanı ortaya konacaktır. Ayrıca çalışma sırasında avluların biçimsel, işlevsel ve anlamsal ölçekleri bağlamında elde edilen bulgular, temel eğitim yapılarında avlulu çözüm önerilerinin üretilmesine katkıda bulunacaktır.

Çalışmadaki asıl amaç; tarihi süreçte mikrolimatik ortam sağlama, aydınlatmayı sağlama ve görsel zenginlik sağlama gibi fiziksel özellikleri içeren, mekan örgütleyici, toplayıcı, dağıtıcı olma gibi işlevsel nitelikleriyle tasarımlarda yer bulan “avlunun” veya “avluya öykünen atrium, kentsel avlu” gibi mekanların günümüz temel eğitim yapılarındaki fiziksel, işlevsel, biçimsel özelliklerini ve öğrencilerin bu mekanlarla ilgili anlamsal ve yararsal algılarını göstergebilimsel yöntemle saptamaktır. Çağdaş temel eğitim yapılarında kimi zaman tüm özelliklerini korumuş şekilde yer alan kimi zamanda kısmen özelliklerini yitirmiş olarak yer alan avlunun veya avluya öykünen mekanların düzenlemelerinde kullanılan konum, doku, biçim, büyüklük, estetik gibi tasarım girdilerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Çalışmanın kapsamında, göstergebilimsel yöntemle analizi yapılacak olan mimari ürünler çağdaş eğitim yapılarının avluları ve avluya öykünen iç ve dış

mekanlardır. Avluların ve avluya öykünen mekanların göstergebilimsel açıdan değerlendirilmesine yönelik girdi oluşturabilecek; son on yıl içinde yapılan çağdaş tasarımlara sahip, ılıman ve karasal iklim kuşaklarında yer alan, Ege Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi ve Marmara Bölgesi'nde bulunan, özel ve devlet okulu niteliğiyle farklı sosyal yapılara ve farklı öğrenci profiline sahip sekiz eğitim yapısı seçilmiştir. Ankara Ted Koleji, Eskişehir Ted Koleji, Ankara Nesibe Aydın Okulları, Denizli Erbakır Fen Lisesi, İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi, İstanbul Borusan Otomotiv Z.N.K. İlköğretim Okulu, İzmir Işıkkent Kampüsü ve İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi olarak seçilen okullar, çalışmanın evreni olarak nitelendirilirken; anket uygulanan 8., 9., 10., ve 11. sınıf öğrencileri ise örneklem olarak nitelendirilmiştir..

1.2. Materyal ve Yöntem

Mimari tasarımlarda kullanılan ve çalışmanın temelini oluşturan göstergebilimsel yöntem; temel eğitim yapıları avlularının biçimsel, işlevsel ve anlamsal analizlerini yapmak için kullanılmıştır. Avluların göstergebilimsel açıdan değerlendirilmesini amaçlayan çalışmanın ana materyali seçilen okullardır. Seçilen temel eğitim yapıları, şu özelliklere göre saptanmıştır:

- Tarihi yapılardaki avlu kullanımı, avlu-mekan ilişkileri, avlunun yapı bütünündeki yeri gibi kriterlerin çağdaş olarak nitelendirilen okullarda sürekliliğinin sağlandığını gösteren projelendirilmiş eğitim yapıları seçilmiştir.
- Sıcaklık farkları, yağış miktarları, rüzgar gibi iklimsel faktörlerin avlunun biçimlenmesinde etken olduğu düşünülerek; ılıman ve karasal gibi farklı iklim kuşaklarında bulunan İç Anadolu Bölgesi, Ege Bölgesi ve Marmara Bölgesi'ndeki eğitim yapıları seçilmiştir.
- Öğrencilerin hava almak, spor yapmak, oyun oynamak gibi avlu işlevlerini, bitkisel materyal, havuz gibi avlu donatılarını ve sosyal paylaşım, aktivite, iletişim ağı gibi avlu özelliklerini bünyesinde barındıran giriş bahçesi, tören alanı veya meydan bulunduran eğitim yapıları seçilmiştir.
- Avlu olarak tanımlanan etrafı çevrili ve açık mekanları iç avlu niteliğinde bünyesinde bulunduran eğitim yapıları seçilmiştir.
- Avlu işlevlerini ve özelliklerini taşıyan ancak üstü kapatıldığı için atriuma veya kış bahçesine dönüşen mekanları bulunan eğitim yapıları seçilmiştir.

- Topoğrafik yapının, eğim durumunun ve yerleşim düzeninin avlu mekan ilişkilerini etkileyen faktörlerden olduğu göz önünde bulundurularak, eğimli veya düz arazilere yerleşen eğitim yapıları seçilmiştir.
- Sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapıların mekan biçimlenmesindeki etken rolü düşünülerek, farklı avlu biçimlerine sahip, farklı avlu donatılarına sahip, farklı avlu işlevlerine ve farklı öğrenci profillerine sahip eğitim yapıları seçilmiştir.

Temel eğitim yapılarında avlu olgusunun tanımlanabilmesi ve avlunun ve avluya öykünen iç ve dış mekanların göstergebilimsel açıdan değerlendirilebilmesi için bugüne kadar avlu konusunda ve göstergebilim konusunda yapılmış olan tez, inceleme, makale, kitap gibi yazılı kaynaklar, rölöve, mimari projeler ve fotoğraflar gibi görsel kaynaklar taranarak yapılarda avlu kullanımına ilişkin ve mimari tasarımlarda göstergebilimsel yönteme ilişkin veriler toplanmıştır. Bu okulların avluları ve avlu işlevli iç-dış mekanlarıyla ilgili toplanan yazılı ve görsel kaynaklardan oluşan veriler, sözlü görüşmelerle desteklenmiştir.

Alan çalışması olarak belirlenen sekiz adet temel eğitim yapısı, yerinde ziyaret edilerek katılımlı gözlem yapılmış ve öğrencilerin çeşitli zaman dilimlerinde avluları ve avluya öykünen iç-dış mekanları kullanım süreçleri izlenmiştir ve bu mekanların işlevsel, fiziksel ve anlamsal özellikleriyle ilgili yetkili öğretim elemanlarının yorumları alınmıştır. Okullardaki gözlemler ve alınan yorumlar sonucunda betimleme yöntemi kullanarak avluların ve avluya öykünen iç-dış mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutunun ölçeğini oluşturan fiziksel ve biçimsel özellikleri ortaya konmuştur. Seçilen temel eğitim yapılarının avlularının ve avluya öykünen iç-dış mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizine yönelik fotoğraflarını, yapıdaki konumlarını, mekansal ilişkilerini, işlevlerini, biçimlerini, plan formlarını içeren tablolar oluşturularak sentaktik boyut değerlendirmelerine olanak sağlanmıştır.

Göstergebilimsel yöntemle analizi yapılacak sekiz adet avlulu temel eğitim yapısının belirlenmesinin ardından literatürden elde edilen verilere de dayalı anket soruları oluşturulmuştur. Anket yönteminin seçilmesindeki amaç, avluların göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik (anlamsal) ve pragmatik (yararsal) boyutunun ölçeklerine öğrencilerin algılarına dayalı çıkarımlardan ulaşmaktır. Anketler, okulların lise kısmındaki 9.sınıf, 10. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerine ve bir okulda 8. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Temel eğitim yapılarındaki avluların göstergebilimsel yöntemle analizi için avlu kullanıcılarına yani öğrencilere anlamsal

boyut (semantik) bağlamında sıfat çiftlerinden oluşan ve kullanıcının tepkilerini yansıtan duygusal tepki çıkarımları yapmayı sağlayacak, işlevsel boyut (pragmatik) bağlamında ise avlunun yararsal çıkarımlarını yapmayı sağlayacak anketler uygulanmıştır ve biçimsel boyut (sentaktik) bağlamında ise gestalt ve temel tasar ilkelerinden yararlanılmıştır.

Anketlerden elde edilen veriler, istatiki analiz yöntemlerinden frekans, t testi, varyans analizleri kullanılarak, her okul için avlularla ve avluya öykünen iç ve dış mekanlarla ilgili öğrenci algılarından alınan ortalama değerler ile korelasyon çalışmaları yapılmış, tek değişenli karşılaştırmalarda T testi analizi, değişen sayısının 2'den fazla olduğu diğer karşılaştırmalarda ise varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizlerinde Post Hoc testlerinden Scheffe ve S-N-K kullanılmıştır. Aralarında anlamlı ilişkiler bulunan kavramsal yargılar saptanmış ve dökümler her avlu, avluya öykünen mekan bazında ve her okul bazında değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; seçilen temel eğitim yapılarındaki avluların ve avluya öykünen iç-dış mekanların öğrenciler üzerinde olumlu veya olumsuz etki bırakmasını sağlayan faktörlerin ne olduğu, avluların ve avluya öykünen iç-dış mekanların biçimsel özelliklerinin okullardaki mekansal kurguya sağladığı katkı saptanmış ve temel eğitim yapılarındaki avlulu mekan çözümlerinin tasarım faktörleri tanımlanmıştır.

1.3. Kaynak Araştırması

Elmas Erdoğan tarafından 1996 yılında hazırlanan "Anadolu Avlularının Özellik ve Düzenleme İlkeleri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma" adlı doktora tezinden büyük ölçüde yararlanılmıştır. Anadolu'da gerek kentsel ölçekte, gerekse bulundukları yörede iklim, örf, gelenek, ekonomi, sosyal ve etnik etkileri yansıtan mimarlık örneklerinde açık mekan kurgulanmasının tarihsel gelişiminin ortaya konması ve Anadolu'nun hemen her yöresinde yüzyıllar boyu uygulanan avlu çözümlerinin bölgeler bazında tasarım, konumlanma, mekansal ilişkiler, malzeme, strüktür, yapısal biçim ve elemanları ile bitkisel materyal açısından irdelenerek, envanterlerin hazırlanmasıyla bölgesel ve yöresel benzerlik ve farklılıkların ortaya konması ve tiploji özelliklerinin saptanması tezin içeriğini oluşturmaktadır. Tezde yer alan avluların tarihi süreçteki gelişimi, biçimsel özellikleri, tasarım kriterleri, sosyal özellikleri, psikolojik etkileri tasarım kriterleri, avlu elemanları gibi başlıklardan yararlanışmış ve elde edilen veriler çalışmada kullanılmıştır.

Önder Aydın tarafından 2000 yılında hazırlanan “Anadolu Mimarlığında Avlu (Neolotik Dönemden Tunç Çağı Sonuna Kadar) adlı yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır. Tez çalışmasında Anadolu mimarlığı, tipolojik bir veri olan avlu etrafında, kütle düzeni ve mekan örgütlenmesi gibi ana kriterlerle, dönemlere göre değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, genellemeler ve farlılaşmalar biçiminde kategorize edilmiştir. Çalışmanın bir diğe ekseni, avlu mekan elemanının tarihsel akış içinde, giriş bölümünde yapılan tanıma göre ele alınmasıdır. Böylelikle başka disiplenlerdeki araştırmacılar tarafından avlu olarak tanımlanan tüm alanlar, sınıflandırılmış ve yeniden tanımlanmıştır. Tezin içeriğiyle paralel, avluların tarihi süreçteki gelişimiyle ilgili doneler kullanılmıştır.

Altay Çolak tarafından 2007 yılında hazırladığı “Duvarların Göstergebilimsel Analizi” adlı doktora tezinden yararlanılmıştır. Çalışmada, duvarın yapıdaki rolünün neler olduğu tartışmasının yanı sıra, geçirdiği evreleri ve kazandığı anlamlara da bakılmış ve bu anlamlara sistematik bir bakış açısı getirilmeye çalışılmıştır. Bu sayede yapılanmış çevre içinde oluşan her duvarın sadece bir engel, bölücü, koruyucu, korumacı gibi değerlerinin olmadığı savından yola çıkarak, bunların yanında daha farklı anlamlara geldiği de düşünülerek bu değerlerin, tanımların ortaya konması amaçlanmıştır. Tezin içeriği doğrultusunda duvarın göstergebilimsel analizi için kullanılan yöntemler ve ortaya çıkan ölçekler ışığında avluların göstergebilimsel analizleri yapılmıştır.

Cengiz Tavşan tarafından 2000 yılında hazırlanan “Mimari Form Analizi İçin Bir Yöntem Araştırması: Çağdaş Mimarlık Akımlarına Bağlı Son Dönem Müze Yapılarında Uygulanması” adlı doktora tezinden yararlanılmıştır. Formun yapısal ve algısal yönlerinin açıklanarak, mimarlıkla olan bağlantılarının irdelenmesi çerçevesinde oluşturulan tezin içeriği müze yapılarının görsel analiz matrisleriyle desteklenmiştir. Formun algılanmasıyla ilgili ölçekler ve görsel analiz matrisleri avluların algılanması ve tablolaştırılması bağlamında kullanılmıştır.

Gülay Keleş Usta tarafından 1994 yılında hazırlanan “Anadolu Osmanlı Dönemi Mimarisinde Mekan Analizi Han ve Kervansaray Yapılarında Uygulama” adlı doktora tezinden yararlanılmıştır. Mimarlıkta mekansal oluşumun ve gelişimin ne şekilde olduğu ve nasıl bir yöntemle araştırılabileceği önemli bir problem oluşturmaktadır. Bu nedenle mekansal analizi için bir yöntemin geliştirilmesi ve bu yöntemle sınırları belirlenmiş araştırma alanı üzerindeki yapıların irdelenmesi bu tez çalışmasında ele alınmıştır. Tezin içeriği doğrultusunda mimarlıkta mekan olgusu,

mekansal organizasyon ve mekanı oluşturan etken ve öğeler avluların sentaktik özelliklerinin tablolaştırılmasında ve tabloları oluşturan ölçeklerin belirlenmesinde kullanılmıştır.

Ümit Kalpaklı tarafından 1998 yılında hazırlanan "Mimarlık Göstergesi-Nesne İlişkileri (İşaret-Belirti-Simge) Üzerine Bir İnceleme" adlı doktora tezinden yararlanılmıştır. Çalışmada, mimarlık ürünü anlamlı bütünleri inceleyebilen göstergebilim ışığında iletişim süreci içinde incelenmiş ve dilbilim aracılığıyla ulaşılmak istenen anlamların nasıl yorumlandığı örneklenmiştir. Tarihsel süreç içinde biçimlerin yaşadığı ancak bulundukları ya da ortaya çıktıkları anlarda, yerlerde başka anlamlarda yüklenebilidiği savından yola çıkarak, bu tezde irdelenen göstergebilim ilkeleri avluların semantik, sentaktik ve pragmatik boyutlarının alt yapılarını oluşturmuştur.

Tez çalışmasında Türk Serbest Mimarlar Derneği tarafından 1999 yılında hazırlanan "Mimar Anlam Beğeni" adlı kitaptan büyük ölçüde yararlanılmıştır. Kitabın içeriği, mimari ürünlerin anlamsal algılarının, çeşitli mimarların mimarlığındaki anlamların tartışıldığı, pek çok bildiriden oluşmaktadır. Bu bağlamda, mimari ürünlerin yüklendikleri anlamların algılanmasına ve okunmasına yönelik kavramlar ve etkenler avluların semantik boyut analizinin alt yapısını oluşturmak için kullanılmıştır.

Tez çalışmasında Fatma Erkman Akerson tarafından 2005 yılında hazırlanan "Göstergebilime Giriş" adlı kitabın içeriği, göstergebilimin tarihçesi, göstergebilimin işlemleri ve göstergebilimin ilişkili olduğu alanlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda, tezin temel ilkesini oluşturan göstergebilimin tanımı, kavramları ve mimarlıkla olan ilişkisi bu kitapta yer alan veriler ışığında değerlendirilmiştir.

Tez çalışmasında Seyide Parsa tarafından 2002 yılında hazırlanan "Göstergebilimin Temel Kavramları" adlı kitaptan yararlanılmıştır. Kitabın içeriği, göstergebilimin tanımı, göstergebilimin gelişimi, çeşitli bilim adamlarının göstergebilim üzerine yorumları ve göstergebilimin özellikleri konularından oluşmaktadır. Bu bağlamda, avluların göstergebilimsel yöntemle analizini oluşturmaya yarayan faktörler, bu kitaptaki alt başlıklar çapında ele alınmıştır.

Tez çalışmasında Brian Edwards, Magda Sibley, Mohamad Hakmi ve Peter Land tarafından 2006 yılında hazırlanan "Courtyard Housing" adlı kitapta konuttaki avluların tarihçesi, sosyal ve kültürel boyutları ve çevresel ölçekleri başlıklı konuları yer almaktadır. Bu bağlamda, avlu özelliklerinin, avlu elemanlarının ve avlunun farklı

boyutlarla değerlendirilmesi kitapta yer alan verilerin ve görsel donelerin bazında gerçekleşmiştir.

Tez çalışmasında John S. Reynolds tarafından 2002 yılında hazırlanan “Courtyards Aesthetic, Social, and Thermal Delight” adlı kitabın içeriğini avlunun karakterlerinin sınıflandırılması, avlu ve kozmoz, sosyal roller, avlu ve rahatlık, avlular ve değişim gibi başlıklar oluşturmaktadır. Bu bağlamda tezin içeriğini oluşturan avluların belirli kriterlere göre değerlendirilmesi ve anlamlandırılması bu kitapta yer alan ilkelere göre yapılmıştır.

Tez çalışmasında Ching tarafından 2002 hazırlanan “Mimarlık, Biçim, Mekan ve Düzen” adlı kitabın içeriğini, mekansal ilişkiler, mekansal organizasyon çeşitleri, mekanlar arasındaki ilişkilerin tanımlanması, mekanın biçimsel ve fiziksel özellikleri gibi konular oluşturmaktadır. Bu bağlamda, tezin temelini oluşturan avluların göstergebilimsel yöntemle analiz ilkelerinin saptanması ve bu ilkelerin görsel matrislere dönüştürülmesi, kitapta yer alan tanımlamalar ve kavramlar doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Tez çalışmasında Güngör tarafından 1983 yılında hazırlanan “ Temel Tasarı” ve Divanlıoğlu tarafından 1997 yılında hazırlanan “ Temel Tasar Tasarın Öğe ve İlkeleri” adlı kitapların içeriğini oluşturan tasarımın temel unsurlarından temel tasar ilkeleri ve gestalt ilkelerinin detaylı dökümü, tezde avluların semantik boyutunu oluşturan ilkeler bağlamında kullanılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Mimarlık, yalnız kendi kuralları içinde işleyen, toplumdan bağımsız ve kendi içine kapalı bir disiplin değildir. Her mimari biçim, yaşama dair bir tanım, anlam ve yorum içermektedir. Mimarlık, ait olduğu dönemin tanıklarından biri olarak, geleceğe bırakılan bir miras sıfatıyla; toplumun yaşamı, sosyo kültürel yapısı hakkında bilgi aktarıp, önemli bir iletişim ağı kurmaktadır. Göstergeler de iletişimi sağlamak adına kullanılan en önemli araçlardır. Göstergebilimin mimarlıkla olan ilişkisini anlayabilmek için, öncelikle göstergenin kavramsal salınımının nasıl gerçekleştiğini, göstergenin içeriğini ve yayıldığı alanları tanımlamak gerekmektedir.

2.1. Göstergebilim ve Mimarlık

Göstergebilim, en kısa ve bilinen tanımıyla göstergelerin bilimidir. Göstergeleri inceleyen bir bilim dalı olarak göstergebilim; insanın gösterge oluşturma, göstergelerle sistem kurma ve bunlar kanalıyla iletişimde bulunmasını araştırmaktadır. Masiero'ya göre (2006), insan simgeler araclığıyla her şeyle iletişim kurmakta ve ruhani olanla maddesel olanın, evrenselle tikelin birliğinde yaşamaktadır.

Göstergebilim iletişim için kullanılan her şeyin, sözcükler, görüntüler, trafik işaretleri, sesler, çiçekler, müzik, mimarlık gibi pek çok şeyin incelemesidir. Göstergebilim, göstergelerin iletişimde bulunma yolları ve onların kullanımlarına egemen olan kurallar üzerinde durmaktadır (Parsa, 2002).

Göstergebilim iletişim kurmak amacıyla üretilen dilsel ve dil dışı araçları, göstergeleri inceleyen ve bu kavramların birbiriyle olan ilişkilerini düzenleyen bir bilim dalıdır.

2.1.1 Göstergebilim kavramları ve kullanıldığı alanlar

Göstergebilimi oluşturan bileşenler, gösterge, gösterilen, gösteren gibi olgulardır. Göstergebilimin açılımının yapılabilmesi için bu kavramların anlamlarının çözülmesi gerekmektedir.

Göstergenin en kısa tanımını dilbilimin kurucusu Ferdinand de Saussure yapmış, göstergebilimi tasarlayıp, önermiştir. Saussure, göstergelerin toplum içindeki yaşamını inceleyecek bir bilimin tasarlanması gerektiğini ve bunun da göstergebilim

olarak adlandırılacağını söylemiştir. Göstergebilimin, göstergelerin ne olduğunu, hangi yasalara bağlandığını anlatacağını ve bu yasaların dilbilimde de uygulanabileceğini söylemiştir (Guiraud, 1994).

Göstergebilim, gösterge dizgelerinin bilimi anlamına geldiğine göre, gösterge kavramı, ilke olarak, bu bilimin temelidir. Kendi dışında bir şeyi temsil eden ve dolayısıyla bu temsil ettiği şeyin yerini alabilecek nitelikte olan her çeşit biçim, nesne, olgu vb. dille ilgili bilimlerde genel olarak gösterge diye adlandırılmaktadır (Rıfat, 1998). Pierce göstergeleri üçe ayırmaktadır: ikonlar, belirtiler ve simgeler (Şekil 2.1.).

Boyut	**İKON**	**BELİRTİ**	**SİMGE**
Gösteren	Benzeme	Sebep/Sonuç	Saymaca
Örnekler	Fotoğraf	Duman/Ateş	Haç/Bayrak
Süreç	Tanınabilir	Düşüncede canlanır	Öğrenilmek zorundadır

Şekil 2.1 Pierce'in gösterge çeşitleri (Kalpaklı, 1998)

İkon göstergelerde; gösterge bir fotoğraf ya da harita örneğinde olduğu gibi nesnesini temsil etmektedir, ikondur. İkonlar nesnelerine aynen benzemektedir. Fotoğraf tam anlamıyla ikonik bir gösterge örneğidir. İkon belirttiği şeyi doğrudan temsil etmektedir ve canlandırmaktadır.

Belirti göstergelerde; gösterge yağmur, duman gibi tam olarak nesnesine bağlanmaktadır, belirtidir. Belirti göstergelerinde gösterenle gösterilen arasında nedenli bir bağ bulunmaktadır. Örneğin, duman, bir yerde ateş olduğunun belirtisidir.

Simge göstergelerde; gösterge saymaca olarak nesnesine bağlanmaktadır, simgedir. Simgelerde biçimle içerik arasındaki ilişki nedenli değil, uzlaşmaya bağlıdır, yani niyetlidir. Simge boşuna değildir ve gösterenle gösterilen arasında doğal bir bağ bulunmaktadır (Parsa, 2002).

Amerikalı bilim adamı C. W. Morris, gösterme sürecinin üç boyutu olduğunu açıklamaktadır: sözdizimsel boyut (sentaktik), anlambilimsel boyut (semantik), edimbilimsel boyut (pragmatik).

Sözdizimsel boyutta, göstergelerin diğer göstergelerle birleşme ilkeleri ve ilişkilerini araştırmaktadır. Göstergelerin bir mesaj oluşturmak için nasıl bir araya geldikleri önemlidir.

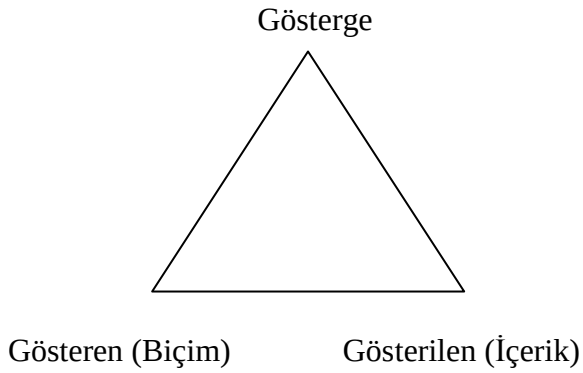
Anlambilimsel boyutta, göstergenin anlamları önem kazanmaktadır.

Edimbilimsel boyutta, göstergenin etkisi incelenmektedir.

Bir göstergeyi doğru okuyabilmek, neyin göstergesi olduğunu bilmek için onun önceden ne olduğu ve nasıl okunması gerektiğinin öğrenilmesi gerekmektedir. Her gösterge bir biçim (anlatım) aracılığı ile bir içeriğe (kavram) gönderme yapmaktadır. Bir göstergenin gösterge sayılabilmesi için biçimle içerik arasında bir bağlantının kurulmuş olması gerekmektedir. Saussure biçime gösteren, içeriğe ise gösterilen demiştir (Erkman, 1987).

Saussure'ün terimleri arasında gösterilen ve gösteren göstergenin oluşturucularıdır. Göstergebilimde anlamın en küçük birimine gösterge denilmektedir. Her gösterge görüntü, nesne ve ses "gösteren" (göstergenin fiziksel boyutu) ile temsil ettiği kavram yani "gösterilen" den (göstergenin kavramsal boyutu) oluşmaktadır (Parsa, 2002).

Barthes'a (1997) göre, göstergenin biçim ve içerikten oluşan ikili bir yapısı bulunmaktadır: "gösteren" biçim, "gösterilen" ise içeriğin karşılığıdır (Şekil 2.2.).

Şekil 2.2 R.Barthes'ın gösterge şeması (Erkman, 1987).

Göstergebilim, çok eski çağlardan beri düşünülmüş ve pek çok platforma yayılmış bir bilim dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Önceleri sadece dilbilim üzerinde uygulanan göstergebilim, aslında kapsadığı yetileri doğrultusunda tüm iletişim biçimlerinin bilimi haline gelmiştir.

Göstergebilim iletişim amaçlı her türlü alan ile ilgilidir. Çevrede bulunan çoğu olgu, nesne ve davranış birer gösterge olarak nitelendirildiğine göre ve göstergebilimde bu göstergeleri ve gösterge içinde yer alan öğelerin arasındaki ilişkileri inceleyen bir bilim dalı olduğuna göre, kapsadığı alan oldukça geniştir. Dilden modaya, heykelden mimarlığa kadar bütün alanlarla ilgilenmektedir (Erkman, 1987).

Barthes, dil dizgesini örnek sayarak, gerek edebiyatta gerekse başka alanlarda çalışmalar yapmıştır. Levi-Strauss, yapısalcı yaklaşımları antropolojiye taşımıştır.

Göstergebilimi, mimari, reklam, kullanım nesneleri gibi alanlara taşıyan ise Eco olmuştur. Ancak göstergebilimin en önemli uygulama alanı, 1950'lerden başlayarak hızla gelişen medya alanı olmuştur. İletişim fakültelerinde göstergebilim, ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Basın ve yayın teknolojilerinin gelişmesiyle sanal kavramı ortaya çıkmıştır. Özellikle reklam aracılığıyla, dış dünyada pek de karşılığı olmayan ama ekonomiyi teşvik etme açısından yararlı olan gereksinim ve istekler yaratılmıştır ve insanlar sınırsız ve yapay bir göstergeler dünyasına sokulmuştur. Gösterge, başka bir şeyi değil, doğrudan kendini temsil eden bir birim olarak tanımlanmaya başlanmıştır.

Göstergebilimin kullanıldığı alanlar yelpazesi oldukça geniştir. Anlamın ve iletişimin olduğu her platformda göstergebilim yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın kapsamı dahilinde, anlam yüklenen yapıların mekansal ve biçimsel dilini çözümlemede kullanılan göstergebilimsel yöntem mimari boyutuyla değerlendirilmiştir.

2.1.2. Mimarlıkta göstergebilim

Mimarlık ürünleri iletişim özelliği taşıdığı için, göstergebilimin konusuna dahil olabilmektedir. Bu nedenle mimarlık nesnesini göstergebilimin kavram ve tanımlarıyla ele almak, açıklamak mümkündür. Mimarlık nesnesi bir dil olgusu olarak ele alındığında, mimarlık göstergesi olarak adlandırılmakta ve gösteren, gösterilen, gösterge bileşenlerini kapsamaktadır.

Mimarlık ürünleri de tıpkı bir dil gibi içinde çeşitli anlamları barındırmakta ve toplumlara mesajlar iletmektedir. Geçmişten günümüze uzanan süreçte mimarlık yapıtlarına bakıldığında, mimarlığında kendine özgü bir dile sahip olduğu görülmektedir. Markuzon'a (1973) göre, bu dil bütün anlatım olanaklarının toplamı değil, anlambilimdeki (semiyotik) tanımı ile anlaşılması gereken bir dildir. Mimari yapıların formlarında kullanılan dillerin bütünlüğü, mimarlık yapıtlarını daha estetik ve değerli kılarak basit yapılardan ayıracaktır. Bir mimar, birinden farklı özellikteki, yani estetik, kültürel, tarihi, felsefi, coğrafi, ekonomik ve diğer etkenlere kısaca çeşitli parametrelere dayanarak ve onları kullanarak bir ürün tasarlamaktadır. Dolayısıyla mimari bir objenin algılanan biçimi, tasarımı belirleyen etkenleri bildirmektedir. Dolayısıyla mimari objenin algılanan formunun yorumlanıp adlandırılması, yani görünüşün ötesine geçilmesi; "onun okunması", bu objenin tasarlanmasında hangi parametrelerin rol oynadığını ve kullanıldığını teşhis ve tespit etmek demektir. Mimari ürünü algılayan kişiler, mimari obje üzerinden çeşitli çıkarımlar yapmaktadırlar:

- Mimari bir ürün, tasarlayanın düşünceleri, hedefleri, öncelikleri, tercihleri hakkında,
- Bu objeyi kullananların bazı özellikleri ve yaşantıları hakkında,
- Onu kullananların sosyal, tarihsel, ekonomik vb. özellikleri hakkında,
- Mimari objenin ve çevrenin fiziki özellikleri hakkında bilgi almaktadırlar (Ural, 2000).

Algılanan bir mimari ürünün temelinde, mimarinin karakteri ve ifadesi yatmaktadır. Zevi'ye (1990) göre, bir mekan, birlik, simetri, vurgu, zıtlık, oran ve ölçü içerse bile, yaşam, ifadeden yoksunsa ve "bir şey söylemiyorsa" hiçbir zaman yaşayan bir varlık olamamaktadır.

Bir yapının mimari dili çözümlenirken, öncelikle boyut ve oran gibi doğrudan duyulara başvuran biçim elemanları, sonra bu biçim elemanlarını ifade eden duygu ya da akılla ilgili ifade elemanları ve en sonunda sezgi ve bilinçaltı ile ilgili elemanlar algılanmaktadır. Bu algılama sürecinde, göstergebilimin alt kavramlarına yani düz anlam ve yan anlam kavramlarına başvurulmaktadır.

Bir göstergede, gösterilenle gösteren arasındaki ilişkinin kurulmasına "anlamlama" denilmektedir. Göstergenin taşıdığı anlam, gerçek dünyadaki nesnelerle özdeş değildir. Bu durumda gösterge, iki aşamalı bir birim olarak yorumlanmaktadır. Birinci aşamada, her kavram gerçek dünya nesnelerinin bir soyutlaması olup, bir gösterendir. İkinci aşamada, kavramların iletişim aşamasındaki temsil edilme şekilleri belirlenmektedir. Gösterilenin nesnel olarak, olduğu gibi kavranmasına "düz anlam" denilmektedir. Düz anlam, gösterilenin aynısıdır. Düz anlamın dışında bir de yan anlam kavramı bulunmaktadır. Yan anlam, göstergelerin kültür ve toplumsal yaşamın eski zamanlardan gelen ve gerçek dünyada somut karşılıkları olmayan duyusal ikincil anlamlardır (Taşkıran, 1997). Örneğin "ev" sözcüğü duyulduğunda, evin resmi zihinde canlandırılmaya çalışılmaktadır yani kavram seçilmektedir (Şekil 2.3.).

Şekil 2.3. Evin imajı (Kalpaklı, 1990).

- **Mimarlıkta göstergebilimin örnekleri**

Mimarinin bir iletişim aracı olduğu düşünülürse, mimari nesnenin ilettiği tüm anlamlar göstergeler aracılığıyla çözümlenmeye çalışılmıştır. Mimari nesnelerin ilettiği mesajlar, biçimsel örüntüler ve içerikler mimarın yaşadığı döneme ve yaşam şartlarına göre değişmektedir. Böylece sürekli bir biçimde göstergeler aracılığıyla içerikler oluşturulmuştur ve mimari, bir dil haline gelmiştir. Mimaride dil yerine; biçim, renk, doku, ölçü, oran kullanılmıştır. Böylece mimari göstergeler arasında sistematik bir ilişki oluşturulmuş ve bu göstergelere anlamlar yüklenmiştir. Mimarinin iletişim aracı haline gelmesiyle çağlar boyunca fikirler, duygular, kavramlar, kültürler kısacası yaşama dair tüm kalıntılar aktarılmıştır. Mimari form, gerçekte toplumsal, ekonomik, teknik, psikolojik, estetik gibi nitelikleriyle belirli bir topluma ait yaşayışın, duyuşun, görüşün mimari alandaki yankısıdır.

Mesaj ileten bir mimari çevre, basit olanla özgün olan arasında ya da düzenle düzensizlik arasında kurulan dengeye bağlı olarak estetik değer ve anlam taşımaktadır (Sahil, 1999).

Mimari yapıtların, kimi zaman tüm yapı bağlamında, kimi zaman yapının tekil elemanı bağlamında, kimi zaman da yapı elemanını oluşturan parça bağlamında göstergebilimsel analizi yapılmıştır. Öncelikle dünya çapında mimari açıdan önemli sayılan ve göstergeleri bünyesinde barındıran yapılar seçilmiştir.

Yapı inşa etmeye atılan ilk adım olan dikilitaşlar adeta birer harftir. Dikilitaşlar önce sıralar biçiminde dizilerek sözcükler meydana gelmiştir, daha sonra Stohenge'de görüldüğü gibi, gökyüzünü incelemek için dolmenlerle birlikte daha karmaşık düzenlemeler yapılarak bir söylem oluşturulmuştur (Resim 2.1.).

Mimari yapıtlarda kullanılan göstergeler, kimi zaman dolaylı olarak değil de bir fikri doğrudan iletmektedirler. Mimari yapıttaki göstergenin biçimsel örüntüsü tamamen algılandığı gibidir ancak gizlediği anlamın ve ilettiği mesajın çözülmesi gerekmektedir.

Atina'da bulunan Erechtheion Tapınağı'ndaki kadın heykeli biçimindeki sütunlar (karyatidler), mimaride kullanılan görüntüsel göstergelerin örneğidir. Vitrivius'un anlattığı bir mite göre; bu kadın heykelleri baştabanı sonsuza kadar taşımakla cezalandırılmış genç kızlardır (Resim 2.2.) (Roth, 2000).

Resim 2.1. Stohenge dikilitaşları (anm.1) **Resim 2.2**.Karyatidlerin sütun olarak kullanılması (anm.2)

Dizimsellik (semantik) anlayışı eski Mısır, Yunan, Roma mimarlıklarına temel olmuş, prizmalar, küpler, silindirler, piramitler, küreler, geometrik biçimlenmenin değişik örneklerini oluşturmuşlardır. Buna karşın bir Gotik katedralinin plastiği, bir dramı yansıtmakta; yer çekimi güçlerine karşı verilen savaşı anlatmaktadır. Roman ve Gotik kilisesinin haç biçimli (Latin Haçı) planı, İsa'nın çarmıha gerilişini anlatan ikonik bir göstergedir (Özek, 1980).

Göstergeleri barındıran, topluma mesajlar ileten, anlamlar yüklenen mimari yapılar, özellikle insanların mistik duygularını besleyen, inançlarını tetikleyen ve ritüellerin gerçekleştiği dini yapılardır. Hangi dine ait olursa olsun, dini yapılar yüzyıllardır göstergeler sisteminin oluşturularak ve biçimsel örüntülerin algılanması sağlanarak duyguların yansıması haline gelmiştir. Bu nedenle dini yapılar, göstergebilimsel çözümleme bağlamında pek çok donanıma sahiptir.

İlkel toplumlarda dini törenlerin yapıldığı mekanlar bir simgesellik taşımaktadır. Fiziksel çevresinde de insan simgeler aracılığı ile mekana anlamlar yüklemektedir. Kilisenin gotik tonozlarında da, camilerin kubbelerinde de gökyüzü yansıtılmaya çalışılmıştır. Mezopotamya medeniyetinde zigguratlar yüksek tepelere yerleştirilerek ilahi anlam verilmeye çalışılmıştır (Taşkıran, 1997).

Kubbe ve minare, caminin simgesel öğelerini oluşturmaktadırlar. Caminin merkezsel planı toplayıcı özelliktedir. Kubbe örtüsü, gökyüzünü simgelemekte ve iç uzamı sanki gökyüzü evrenine doğru çekmekte, büyütmektedir. Camide kullanıcı ile iç uzam arasındaki boyut uyumsuzluğu tanrı önünde insan varlılığının küçüklüğünü vurgulamayı amaçlamaktadır. Yapıda malzemenin işlenişi insanın din ve tanrı olgusu karşısında coşkusunu ve özenini sergilemektedir (Özek, 1980).

Hıristiyan mabedindeki yükselmede, ruhsallık ağırlık kazanmaktadır. Yunan tapınağının açık ve duru görünüşüne karşıt olarak kilise, dünyanın her şeyinden ve dış doğadan koparak içine kapanan ruhun huzur duygusu ile yükselmektedir. Camideki

orta mekanın ana kubbenin yüceliğine rağmen yan mekanlarda kaynaşarak kuvvetli bir tek mekan oluşturması, İslamiyet'deki tanrı önünde her kulun eşitliği kavramının ifadesi olmaktadır (Kalpaklı, 1998).

Mimarlığın anlatım gücü, özellikle anıtsal yapılarda ağırlıklıdır. Bu tür yapılar, tipolojiyi bildirim amacının gerisinde tutmaktadır. Anıtsal yapılarda simgesel ve ideolojik içerik kullanım işleviyle bütünleşmiştir. Versay Sarayı, Fransız kralının ikamet yapısı olduğu kadar, mutlakıyetçi bir devlet yapısının ve bu yapıya eklemlenen bir toplum düzeninin aynı zamanda dışa vurucusudur. Türbe, ölüm korkusunu ölüme meydan okuyuşa dönüştüren bir simgesel yapıdır. Buna karşılık, anıtsal mimarlıktan uzaklaşıldıkça, binanın simgesel gücünün azaldığı gözlemlenmektedir. Yeni mimari imgelerle bildirimine dikkati çekmeye çalışan anıtsal mimarinin tersine olağan yapı, her şeyden önce biçimiyle işlevini ve yapısını yansıtmaktadır. Ya da o işlevi çağrıştırmak istemektedir. Söz gelimi geleneksel konut yapısı; Safranbolu evi, herkesçe bilinen ve onaylanan bir yaşama biçiminin kesinleşmiş karşılığıdır. Bu ev, genelde, değişik bir yaşama mekanı önerisi getirmez, var olan ve herkesçe paylaşılan bir yaşama imgesini somutlaştırmaktadır (Arel, 1975).

Örneğin; 1960'lı yıllarda cam yüzeyli, giydirme cephelerin, büro binaları için bir simge haline gelmiştir. Mies van der Rohe'nin Seagram Binası, bu cephe sisteminin kullanıldığı ilk büro binalarındandır. Günümüzde de hala bu cephe sistemleri kullanılmaktadır. Gösteren ve gösterilen birlikteliğinde ele alınabilecek bu ilişkinin zemininde aslında işlev ve biçimin birbiri ile örtüşmesi, bu cephenin simge haline gelmesinin nedenlerinden bir tanesidir. Cephe düzeninin getirdiği rasyonellik, mağrurluk, ciddiyet, kişisellikten uzak oluş gibi anlamlar büro binasının işlevsel içeriğine uymaktadır. Bu noktada anlamsal olarak paylaşılan zemin, gösterenin gösterilen için uygun düştüğü bir gösterge bütününü oluşturmaktadır. Cephe sisteminin pek çok büro binasında uygulanması ise toplumda bu göstergenin benimsenmesini ve öğrenilmesini sağlamıştır (Karagenç, 2002) (Resim 2.3.).

Le Corbusier'in önceki yapıları, formlarının soyut ekonomileriyle büyük yolcu gemilerinin yarara değin verimliliğini çağrıştırıyorsa Ronchamp'ın şişkin çatısı birçok şeyi çağrıştırmaktadır : "bir rahibe kukuletası, bir keşiş kapşonu, bir gemi pruvası, dua eden eller". Ronchamp'ın kendisinden daha büyük bir şeyi temsil etmesi, yapının göründüğü gibi olmadığı olgusuyla iyice pekişmektedir (Roth, 2002) (Resim 2.4.)

Resim 2.3. Seagram binasının göstergeleri (anm.3)

Resim 2.4. Ronchamp Şapeli (anm.4)

Ronchamp'ın gemiyi yada yelkenliyi anımsatması yalnızca görsel imgelerden dolayı değildir. Bir yelken biçimini esen rüzgardan almaktadır, rüzgarın gücü yelkenlinin biçimini yaratmaktadır. Aynı şekilde su da bulduğu her köşeyi doldurmaktadır. Bu doğal yasalar Ronchamp'da da yürümektedir. Şapelin içine girdiği zaman insanın gözü duvarlarla ve onlarla dik bir açı yaparak buluşan düz bir tavanla karşılaştığı zaman yaptığı gibi çevresini algılamak için daireler çizmemektedir. Bunun yerine göz tıpkı rüzgarın yelkenliği doldurması gibi devinmektedir. Dalgalı duvarlar ancak mekanın sınırlarına gelindiği zaman gözün bu akışını durdurmaktadır. Ronchamp'da biçimlerin doğallığı görülmektedir Tıpkı bir Yunan tapınağında olduğu gibidir (Gardiner, 1985).

1956-1962 tarihli, New York'taki, Kennedy Havaalanı'ndaki Uluslarası Havayolları için TWA şirketine ait bir terminal binası tasarlaması istendiğinde, Saarinen uçuş mucizesini çağrıştıran bir yapı yapmaya karar vermiştir (Resim 2.5.) (Roth, 2000).

Bu binada iç, dış beraberliği; anlatan, anlatılan özdeşliği sağlanmıştır ve aynı zamanda simgesel, iletişimsel bir role de yer verilmiştir. Bina, dış görünümüyle uçmaya hazırlanan bir kuşa atıfta bulunmaktadır ve bu atıf son derece başarıyla uygulanmıştır (Özer, 1986).

Utzon, Sidney'in "ünlü yelkenliler"nden esinlenerek Avustralya'nın simgesi haline gelen özgün bir tasarım ürünü gerçekleştirirken, açılış töreni sırasında binanın "çiftleşmeyi andıran kaplumbağalar"a benzetildiği görüşü ortaya konulmuştur (Resim 2.6.) (Roth, 2000).

Resim 2.5. TWA Havaalanı (anm.5)

Resim 2.6. Sydney Opera Binası (anm.6)

Bu binanın işleviyle paralel olarak yapılan teatral bir olgudur. Mimar, iç ve dışı ayırarak; gösterilenle göstereni kopararak ve cansızı cansızla temsil ederek, bir göstergeler sistemi uygulamıştır. Dışa yansıtılan anlam ise, bilinçli olarak seçilmiştir.

Ülkemiz mimarlık ürünlerinde de göstergeler sistemi kurgulanmıştır. Tasarımlarında Türk mimari öğeleri yani geleneksel mimari göstergeleri tasarımlarında iyi ve nitelikli kullanan mimarlara ve Yunan, Roma, Mısır gibi dönemlere ait çeşitli mimari öğeleri tasarımlarında kullanan mimarlara yer verilmiştir.

Sedat Hakkı Eldem'in bazı mimari ürünleri içinde göstergeleri barındırmaktadır. Eski Türk sivil mimarisinin saçak, çıkma, göğüsleme, pencere gibi öğeleriyle boyutsal oran, alt-üst farklılaşması gibi özellikleri yapılarında yorumlayarak kullanan Eldem'i Şark Kahvesi (1950, Taşlık-İstanbul) uygulamaları, öğelerin yol açtığı bitişiklik çağrışımlarıyla tarihsel bağlama gönderme yapmaktadır. Burada, bir üslubun tamamen tekrarlanması yerine bu üslubu oluşturan öğeler, ilişkiler ve işlemlerden bazılarının yorumlanarak kullanılmasıyla o üslup ve o üslubu yaşatan döneme gönderme yapılmaktadır. Bir kültür çevresinden diğerine geçilerek, yiten bir üslubun biçimlerinin yorumlanarak kullanılması eski kodu yeni bağlamı aracılığıyla yeni bir koda dönüştürmektedir (Göldeli, 1984). (Resim 2.7.)

Göstergelerle kurgulanmış başka bir yapı da, 1998 yılında, Akdeniz Üniversitesi'nde, kampüsün içindeki farklı birimleri birbirine bağlayabilecek yeni bir sosyal merkez olan Olbia'dır. Cengiz Bektaş, bu tasarımı yaparken, zihninde kurduğu anıştırmaları, mekansal boyutta işlemiştir (Resim 2.8.).

Resim 2.7. Taşlık Şark Kahvesi (anm.7)

Resim 2.8. Olbia Sosyal Merkezi (anm.8)

Olbia Sosyal Merkezi'nde bir stoa bulunmaktadır. Stoa gelip bir yerde duvar ortadan ayrılmaktadır. Agora denilen daha çok insanın olabileceği bir mekana akmaktadır. Bu akış devam etmektedir. Mimar, projesini çizerken, zihninde yaptığı kurgu, su öğesi üstünedir ve Olbia'da mekanların akışını suyun akışına benzeterek anıştırma yapmıştır. Ayrıca "su" temasını sosyal merkezin genelinde işlemiştir. Su, Hititler'den beri bir simgedir. Selçuklu'da kullanmıştır, Osmanlı'da kullanmıştır. Su, taşların arasından akarken bir hışırtı çıkarır. Bu sesin hem dinginleştirici hem de yoğunlaştırıcı bir etkisi vardır. Osmanlı'da da su bir meditasyon öğesidir (Devrim, 2001)

Erkarslan'a göre (2001), Olbia Sosyal Merkezi, çok tanınan postmodern göstergelerin kullanıldığı bu yapı, bütündeki doğru kompozisyon, sağlam bir detay anlayışı, duyarlı ölçek gibi nitelikleriyle yerleşke içinde öğrenci ve öğretim üyelerinin severek kullandığı yeni bir iletişim noktası olmuştur.

Ülkemizde, mimari ürünlerini göstergeler sistemi üzerine kuran ve mimariyi bir iletişim aracı olarak kullanan başka bir mimar da Melih Karaaslan'dır. 80'lerden 90'lı yılların sonuna kadar devam eden yeni tarz, sadece tek bir mimarın, Merih Karaaslan'ın uygulamalarından yola çıkılarak oldukça net bir şekilde anlatılmaktadır.

Karaaslan, dorik sütun, üçgen alınlık, kümbet, şadırvan, cumba, söve gibi Anadolu mimarlık tarihinde sıkça rastlanan mimari biçimleri tasarımlarında kaynak olarak kullanmıştır. Anadolu mekan kültüründe, kütle düzenlemelerindeki insani ölçek, hareketli akslara yerleşme, parçalı kütle kompozisyonları, avlu oluşturmaya yönelik kütle dağılımları mimarın tasarımlarında yarattığı kütlesel etkiye kaynak olmaktadır. Cami iç mekanı, agora, antik tiyatro, külliyeler, tapınak iç mekanları, bina ölçeğindeki mekan modellerini oluştururken, geleneksel ev dokusu, surlar ve evler, sokak oluşumları, mahalle oluşumları, kent meydanları ise kentsel ölçekteki mekan modelleridir. Mimar, ürünlerinde bu kaynaklara gönderme yapmaktadır. Anadolu'nun

bir kültürler mozaiği oluşturması, farklı din, mezhep, dil ve ırktan insanların aynı toprağı binlerce yıl paylaşması mimarın tasarımlarında farklı kültürlere ait mimari biçimleri yan yana kullanarak bir bütün oluşturmasını sağlamıştır (Kandil, Demirbaş, 1999).

Örnek olarak; Afyon'daki Afyon Belediye Çarşısı'nda mimar, kolaj, iç-dış dönüşümleri, mekan modeli öykünmeleri ve kentsel mekan modelleri tekniklerini kullanmıştır. Yapıda, dorik sütun, almaşık duvar, cumba gibi mekan elemanlarına, parçalı kütleler gibi kütlesel etkilere ve agora gibi mekan modellerine gönderme yapmıştır (Resim 2.9.).

Mimarlığın özünün "konu ve çevre verileri" olduğuna inanan mimarlardan Yüksel Erdemir, binanın gerek iç gerekse dış mekanı ile ne yapısı olduğunu algılatması gerekmektedir. Yapının konusundan gelen bir kişiliğinin olması gerektiğinden ve çevre verilerinin öneminden söz etmektedir. Tasarımını yaptığı Ankara Adliye Binası'nda konu dışa yansıtılarak, adliyede konu gereği "ciddiyeti olan ağır bir bina" teması işlenmiştir (Üstün, Onur, 1999). Mimar, adliye binasının tasarımını yaparken, adliyenin insan zihninde çağrıştırdığı "ciddiyet" kavramına gönderme yapmıştır (Resim 2.10).

Resim 2.9. Afyon Belediye çarşısı (arşiv)

Resim 2.10. Ankara Adliye Sarayı (anm.9)

Mimarlık, toplumsal yaşamda daima insanlar ile bir iletişim kurma çabasında olmalıdır. İletişim görsel öğelerin sahip oldukları simgesel değerlerinden oluşmaktadır. Simgesel değerler, kişiyi düşünmeye yöneltebilmeli, yorum yaptırabilmeli ve tartışma ortamları sağlayabilmelidir. Bu şekilde mimari bir ürün ve mimarlık eylemi kullanıcı ile barındığı ve aktardığı anlam doğrultusunda iletişim kurabilir. Bu bağlamda, mimari

bir ürünün çevresine ilettiği mesaj, toplumun çağlar boyunca oluşturduğu değer sistemlerini ve yargılarının bir ifadesi olmak durumundadır. İçerdiği simgesel anlamın, kapsamı dahilinde bazı değerleri taşıması lazımdır. Bu değerleri kapsayan mimari anlam, değerlerin somutlaştırılmış bir biçimi olarak yapıya yansımalıdır.

2.1.3. Mimarlıkta göstergebilimsel analiz ilkeleri

Mimari ürün hangi yaklaşımla tasarlanırsa tasarlansın analizlerde belli başlı ölçütler kullanılmaktadır. Mimaride anlamı belirlemek için Morris'in göstergebilime kazandırdığı ve Broadbent'in de mimari yapı okumalarında kullandığı anlamlama sürecindeki üçlü ölçütlerden yararlanılmıştır; sentaktik boyut, semantik boyut, pragmatik boyut.

- **Göstergebilimsel yöntemle analiz ilkelerinin sentaktik (biçimsel) boyutu**

Sentaktik (biçimsel) boyutta göstergelerin biçimsel ilişkileri incelenmektedir. Biçimsel öğeler arasındaki ilişkinin incelenmesi, mimarlıkta biçimsel estetik ilkelerini öne çıkarmaktadır. Ayrıca sentaktik tasarım, formun iki ya da üç boyutlu geometrik sistemler aracılığıyla meydana getirilmesidir. Tasarımcı, soyut bir kavramın ifadesi olan ve kendinden başka bir şeye benzemeyen yararsal ve anlamsal değerlendirmelerin ötesinde olan biçimi amaçladığında yeni bir düzen yaratmak durumundadır. Zaten her ne yolla oluşturulmuş olursa olsun bir yapının inşa edilmeden önce kağıt üzerinde ortaya koyulabilmesi için tasarımcı formun anlamsal ve yararsal niteliklerini bir tarafa bırakarak salt mantıksal kuruluşundaki düzen ve geometriyi kurmak zorundadır. Bu orantı sisteminin kurulması gerek iç mekan gerekse dış biçimin ya da yüzeylerin ifadesindeki tüm ölçüler ve bunlar arasındaki ilişkilerle ilgili kararları verebilme özgürlüğü tasarımcıya büyük otorite kazandırmaktadır. Gerçekte bu, tasarımcıdan çok geometrik sistemin otoritesi olmaktadır (Turuthan, 1987). Sentaktik yaklaşımda formlar, grid, ölçü ve oranlar temel alınarak oluşturulmaktadır. Tarihte oldukça zengin örnekleri bulunan bu yaklaşımla günümüzde "modüler koordinasyon" ve "boyutsal koordinasyon" gibi kavramlarla mimari bütün oluşturmaktadır. Mimarlıkta biçimsel estetik, uyarıcı kaynakların görsel değerlendirilmesine dayanmaktadır. Mimari yapıtın biçimsel özelliklerine ilişkin ritm, denge, bütünlük, uygunluk, zıtlık, düzen, uyum, simetri, oran gibi temel tasar ilkelerinin değerlendirme ölçütlerine göre ortaya çıkan

duygular, ilgi alanını oluşturmaktadır. Kavramlar işitsel ve dokunsal dünyalar kapsamında da genişletilebilmektedir. Biçimsel estetik kavramları, Gestalt algı teorisi, özellikle organizasyon ilkeleri bağlamında anlam kazanmaktadır. Yakınlık, benzerlik, devamlılık, değişmezlik ve kapalılık gibi gestalt ilkeleri, bir yapıtın kolay algılanabilmesine olanak tanıyan değişkenler olarak bilinmektedir. Bunlara bağlı olarak biçimsel estetik, haz duyma veya duymama; bir objenin itici veya çekici olması; yakınlık duyma veya duymama gibi karşıt duygularla değerlendirilmektedir (Aydınlı, 1993). Mimari yapının göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu; simetri, benzerlik, zıtlık, kapalılık gibi ölçütleri içeren temal tasar ilkeleri ve gestalt ilkeleriyle sentezlenerek yorumlanmaktadır.

- **Gestalt ilkeleri**

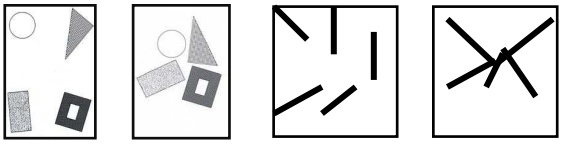
Gestalt ilkeleri, karmaşık ya da basit olarak algılanan öğelerin bir araya gelişlerini analiz etmek için bazı düzenleme ilkeleri ortaya koymaktadır.

Gestalt, kelime olarak çok genel anlamda Almanca'da "bütünlük" ve "form" anlamına karşılık gelmektedir. Temelde bir kompozisyon oluşturan parçalar arasındaki ilişkilerin ortaya çıkartılması yönünde araştırmalardan oluşmaktadır. Zihin her zaman karşılaştığı sorunların çözümünde en basit, en kestirme yolu bulmak istemektedir; bunu da ortak özellikleri olan nesneleri gruplar haline getirerek yapmaktadır. Bir başka ifadeyle, somut dünyayı yasayıp tecrübe eden bireyler, seçerek algılanan nesnelere ait bilgileri zihinde daha basit ve tutarlı hale getirmek için onları organize etmektedirler. Bu gruplama ve organizasyon işlemi ise Gestalt'in gruplama ve organizasyon prensipleriyle mümkün olmaktadır. Gestalt'a göre bir bütüne anlam veren, onu meydana getiren parçalar değil, parçaların nasıl bir araya geldikleri, yani parçalar arasındaki ilişkilerdir. Çevreden bilgi almak kavrama yoluyla gerçekleşmekte ve kavrama, "amaç ve araçlar arasındaki mantıklı bağların anlaşılması" olarak tanımlanmaktadır. Bir kompozisyonda, görsel öğelerin, çizgi, renk, doku, biçim beraberliği, bunların bir arada algılanabilmeleri, aralarındaki dinamik bağın ve alan kuvvetlerinin güçlü olması, bir bütünü (Gestalt'ı) meydana getirmektedir. Buna göre bütünlüğün oluşturulmasında bazı ilkeler söz konusudur (Aydınlı, 1993).

  - Yakınlık
  - Benzerlik
  - Kapanmışlık

- Devamlılık
- Pragnanz-Basit-Açık Strüktürlenmiş Eleman
- Değişmezlik
- Tecrübe Kural
- Şekil-Zemin İlişkisi
- **Yakınlık İlkesi:**

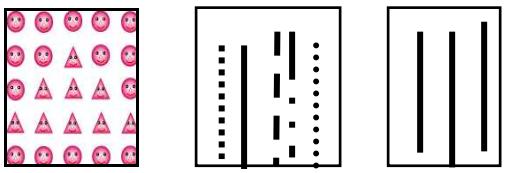
Yakınlık ilkesi duyusal birimlerin birbirleri arasındaki bağlantıda çok az direnç ortaya koyduğundan, birbirine yakın öğeler, görsel olarak bir arada gruplanma eğilimi göstermektedirler (Aydınlı, 1993) Bu durum algının en basit düzenleme şeklidir (Şekil 2.4.). Bu algısal organizasyon ilkesine göre, görsel elemanlar aralarındaki mesafeye ve yakınlaşma durumlarına göre gruplandırılma eğilimindedirler. Nesnelerin şekilleri, büyüklükleri tamamen farklı olsa da, zihnimiz birbirine yakın pozisyonda bulunan elemanları gruplandırarak organize etme eğilimi taşımaktadır.

Şekil 2.4. Yakınlık ilkesi (Edirne, 2004, Çolak, 2007)

- **Benzerlik İlkesi**

Birbirine benzer birimler bir algısal bütünlük kazanmaktadırlar. Tasarımı oluşturan her bir elemanın algılanmasından önce, tasarımın bütününün anlaşılması gerekmektedir. Bu görsel bütünlüğün önemli bir yönüdür. Her eleman bir anlam yüklüdür ve tüm tasarıma etki etmektedir. Öğelerin biçim, doku ve renk bakımından benzerlik ve bu benzerlikten dolayı aralarında bağlantı aramasıdır. Benzerlikler ile öğelerin aynı grupta olmaları belirliliklerini ortaya çıkartmaktadır. Benzer öğeler bir bütünün öğeleri gibi etki yapmaya elverişlidir (Şekil 2.5.) (Gürer, 1990).

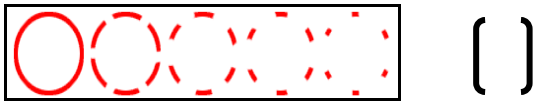

Şekil 2.5. Benzerlik İlkesi (Çolak, 2007)

- **Kapanmışlık İlkesi**

Bir biçimin tam anlatım kazanabilmesi çevresini tam olarak kapalılık göstermesi ile mümkündür. Aynı yön, sınır veya ara mekanlarla oluşturulmuş yüzeyler, onu oluşturan bir bütünlük etkisi yapmaktadırlar (Şekil 2.6.) (Güngör, 1983).

Gestalt'in bir diğer organizasyon yasası olan kapanma – tamamlama yasasına göre, zihnimiz bir bütünü oluşturan, onu tamamlayan elemanları gruplandırma eğilimindedir. Bütünselliklerle ilintili olan bu yasaya göre, insan zihni algısal boyutta kendisine verilen bilgileri bir bütünü oluşturacak biçimde tamamlamaktadır.

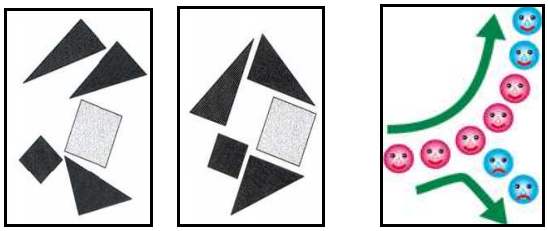

Şekil 2.6. Kapanmışlık İlkesi (Edirne, 2004, Çolak 2007)

- **Devamlılık (Süreklilik) (Yineleme):**

Birçok yönde hareket eden öğeler kompozisyonunda, aynı yöne doğru eğilim gösteren biçimler bütün olarak algılanırlar (Şekil 2.7.) (Güngör, 1983). Kapalılık-tamamlama ve devamlılık ilkeleri de, insanların, süreklilik gösteren öğeleri tek bir bütün olarak algılama eğilimi gösterir (Aydınlı, 1993).

Devamlılık ilkesi, bir şeyin devam ettirilmesidir; bir çizginin, bir köşenin ya da bir doğrultunun bir elemandan diğerine devamıdır. Algılamada nesnelerin sürekliliği, bitiş noktalarının ötesine kadar taşınarak gruplandırma yapılmaktadır. Görsel açıdan sürekliliği ritmik bir içimde gerçeklesen nesnelerin dış sınırları göz tarafından takip edilir ve herhangi bir ön değiştirmeye uğramadan algılanır.

Şekil 2.7.Devamlılık İlkesi (Edirne, 2000)

- **Pragnanz-Basit-Açık Strüktürlenmiş Eleman:**

Bu ilkeye göre algılama, farklı koşullar altında dengeli ve sabit formda oluşmaktadır (Aydınlı, 1993). Basit ve yalın formlar ile açık strüktürlenmiş formlar daha kolay algılanmaktadır. Buna bir çeşit saydamlıkta denebilmektedir. Formlar ve

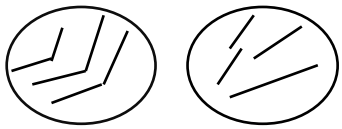
örgütlenmiş formlar grubundan saydamlık formların kendi arkasındaki formların daha kolay algılanmasını sağlamaktadır (Güngör, 1983). Bu ilke avlulu yapılarda örnek olarak alınmamıştır.

- **Değişmezlik İlkesi**

Algılama işleyişimiz obje dünyasında farklılaşan koşullardan meydana gelen sapmaları veya tam olmayan durumları otomatik olarak ortadan kaldırmaktadır. Değişmezlik ilkesi avlulu yapılarda örnek olarak alınmamıştır.

- **Tecrübe Kuralı**

Biçimler bir bağlantı içinde oldukları taktirde, biçimin karakteri ve yapısı daha belirli olur ve cisim daha iyi bir biçim özelliği kazanır (Şekil 2.8.) (Güngör, 1983).

Şekil 2.8. Öğelerin bağlantılı ve bağlantısız durumları (Çolak, 2007)

- **Şekil-Zemin İlişkisi**

Çevreleyen bir şeklin bağlamında görülen bir şekil, hangisinin hangisi olduğunu seçen zihin tarafından, bir arka plan üstündeki bir biçim olarak yorumlanmaktadır (Roth, 2000) İnsan zihni görsel algılama içerisinde, gördüğü şeyleri ‘zemin’ ve ‘sekil’ olarak iki parçaya ayırma eğilimindedir. Genellikle doğada baskın olan elemanlar sekil olarak algılanırken, insan zihni sekil olarak algıladığı nesnenin sınırlarını zihnine kaydetme eğilimindedir.

- **Temel tasar ilkeleri**

Tasarım ilkelerinin standart bir kategorisi yoktur. Araştırmacının ortaya koyduğu bu ilkeler anlam ve tanım olarak ta farklılaşmaktadırlar: Ching’in ortaya koyduğu düzenleme ilkeleri; eksen, simetri, hiyerarşi, ritim, datum, tekrar olarak sıralanmaktadır.

Divanlıoğlu’nun ortaya koyduğu ilkeler biraz farklılık gösterir; eksen, egemenlik, ritim ve tekrar, uygunluk, zıtlık, koram, denge, birlik

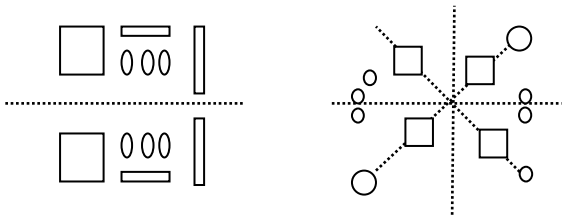
Tasar ilkeleri düzenleme yapmakta kolaylaştırıcı ve yol gösterici bir rol oynamaktadırlar. Bir düzenlemede bu ilkelerin bir ya da birkaçı bir arada kullanılabilmektedir. Tasar meydana getirmekte kullanılan ilkeler aşağıdaki gibidir:

- Simetri (Bakışım),
- Hiyerarşi (Koram)
- Datum
- Ritm (Aralıklı Tekrar)
- Denge
- Zıtlık
- Uygunluk
- **Simetri:**

Vitruvius'a göre simetri, bir yapıtın kendi öğeleri arasındaki doğru uyum ve ölçüt olarak seçilen bir öğeye göre, tasarımın değişik öğeleri arasındaki bağlantıdır (Vitruvius, 1990). Simetri, ortak bir çizgi (eksen) veya nokta (merkez) yanında, çevresinde, düzenlenmiş dengeli ve eşdeğerde biçim ve mekan gerektirmektedir (Divanlıoğlu, 1997). İki türlü simetri tanımlamaktadır:

Çift yönlü simetri : Eşit elemanların ortak bir eksen etrafında dengeli bir şekilde düzenlenmesi,

Açısal simetri : Merkezi bir noktada kesişen iki ya da daha fazla eksen etrafında dengelenen eşit elemanlardan meydana gelmesidir (Şekil 2.9.). (Ching, 2002).

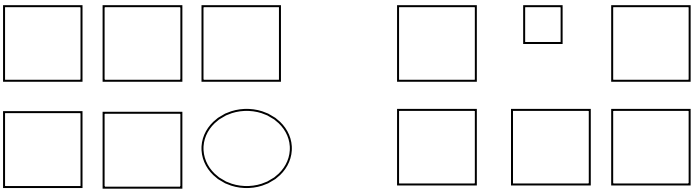
Şekil 2.9. Çift yönlü ve açısal simetri düzenleri (Çolak, 2007)

- **Hiyerarşi (Koram):**

Hiyerarşi ilkesi, biçimler ve mekanlar arasında gerçek farklılıkların olduğunu ima etmektedir. Bu farklılıklar, bir anlamda, sözü edilen biçim ve mekanların önem derecesini ve bunların genel organizasyondaki işlevsel, biçimsel ve simgesel rollerini yansıtmaktadır. Bir biçim ya da mekanın genel organizasyon içinde önemi veya anlamı itibarı ile öne çıkabilmesi için, onun görünür şekilde benzersiz olması gerekmektedir. Hiyerarşik düzen ölçülmüş değer sistemlerine, özel durumlara, kullanıcının gereksinim

ve isteklerine ve de tasarımcının karar ve isteklerine bağlı olarak şekillenmektedir (Ching, 2002) Bundaki amaç, o öğeye farklı büyüklük, benzeri olmayan bir biçim ve önemli bir konum kazandırmaktır. Bu elemanın büyük veya küçük olması veya ölçü, renk, doku ve benzeri bakımdan üstünlük sağlaması ile gerçekleşmektedir.

Düzenlemede, mekan ve biçimin önemli olması için, onun görünür şekilde tek ve farklı olması gerekir. Bu özellikler ise: boyut, şekil ve konumdur (Divanlıoğlu, 1997) (Şekil 2.10.).

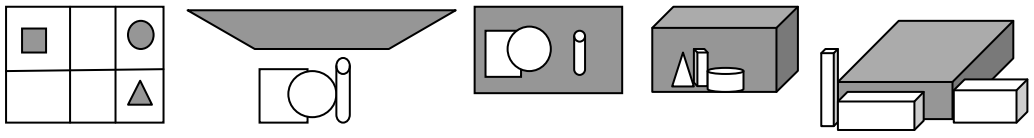
Şekil 2.10. Hiyerarşik düzenleme ilkeleri (Çolak, 2007)

Koram, İki zıt ucu uygun kademelerle birbirine bağlayan hayali bir köprüdür. İki uç arasında bir düzen içerisinde anlamlı ve estetik bir diziliş oluşmaktadır. Koram ölçüde yapılacaksa küçükten büyüğe bir sıralanış, değerde yapılacaksa açıktan koyuya bir sıralanış gerçekleştirilebilmektedir (Divanlıoğlu, 1997).

- **Datum:**

Datum, kompozisyon içindeki diğer elemanların ilişki kurabildiği bir çizgi, düzlem ya da hacmi ifade etmektedir. Türlü elemanların rastlantısal örüntüsünü, kendi, düzenliliği, sürekliliği ve devamlı varlığı aracılığı ile örgütler, dizilerin arasındaki farklılıkları düzenleyip, kesinleştirip vurgulamaktadır. Datum düz bir çizgi olmak zorunda değildir. Biçimsel olarak düzlemsel veya hacimsel olabilmektedir (Şekil 2.11.) (Ching, 2002).

Benzer olmayan elemanlardan oluşan rasgele bir organizasyonu çizgisel datum düzenleyebilmektedir. Düzlemsel datum, bir nesneye fon görevi yapabildiği gibi altında da toplayabilmektedir. Hacimsel datum ise bir sınır çizer ve nesneyi ya içinde ya da dışında düzenleyebilmektedir.

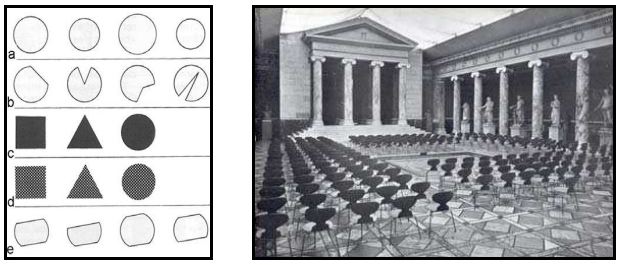

Şekil 2.11. Çizgisel,Düzlemsel ve Hacimsel datum düzenlemesi (Çolak, 2007)

- **Ritm (Araklıklı Tekrar):**

Bir biçimsel düzende, benzer öğelerin veya öğe gruplarının birbirini izlemesi, ritim adı verilen zaman içinde yinelenme duygusunu uyandırmaktadır. (Kuban, 1990). Ching (2002), ritmi belirli çizgilerin, şekillerin, biçimlerin ya da renklerin düzenli ve armonik bir şekilde tekrar etmesi olarak yorumlamaktadır.

Ritm tekrarlama temeli üzerine bir tasarım prensibidir. Tekrar, görsel bütünlüğün sağlanması için, başvurulan bir uygulamadır. Ancak ritm, elemanların aynı veya çok az farklar olduğu açık bir tekrarı gerektirmekte ve bu, elemanların tekrarının sıklık derecesini ortaya koymaktadır. Birim biçim, düzen içinde birden fazla kullanılarak kompozisyon oluşturulduğunda ise tekrar ilkesi ortaya çıkmaktadır. Tekrar tasarımın en basit metodudur. Tekrar eden formlar ritm duygusu yaratmakta ve tasarımda bütünlük sağlamaktadır (Şekil 2.12.).

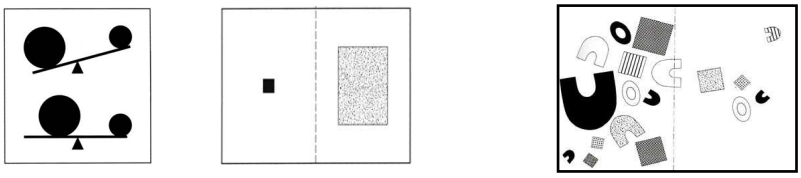

Şekil 2.12. Tekrar ve ritm düzenlemeleri (Edirne, 2004)

- **Denge:**

Bir düzenlemedeki öğelerin biçim, renk, değer, doku, yön, aralık ve ölçüleri kendi aralarında bir karşılaştırma gerekliliği yaratmaktadırlar. Bu öğeler ortaya çıkan değerleri açısından tartıldıklarında genel bir denge duygusu vermelidir, herhangi bir grup ağır basarak düzenlemenin ağırlık merkezini kendine çekmemelidir. Bir düzenlemeyi oluşturan öğelerin veya bu öğelerden oluşmuş ünitelerin birleşerek meydana getirdikleri kavramların bir araya gelerek bir bütünü oluşturması denge esasını da beraberinde getirmektedir. Biçimler birbiriyle kontrast ve bu biçimlerden birinin egemen olması durumunda da bir birlikte ve dengeden söz edilebilmektedir. Esasında tasarı öğeleri (ölçü, renk, doku, değer, aralık, hacim, mekan, biçim, yön, oran, doku, ışık ve gölge) ile tekrar ilkelerinin kullanılmasıyla oluşan bütünlük sonuçta bir denge kavramını ortaya koymaktadır. Denge iki türde irdelenmektedir: Simetrik denge ve asimetrik denge (Divanlıoğlu, 1997)

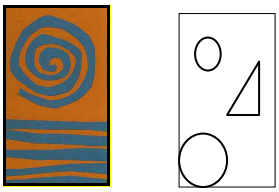
Bu anlamda günümüz mimarlığında formların dengeli olmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların özünde algısal olarak mimari tasarımlarda, doluluk-boşluk etkilerinin çok iyi organizasyonu bulunmaktadır (Lang, 1987).(Şekil 2.13).

Şekil 2.13. Simetrik ve asimetrik denge çeşitleri ve dengezislik durumu (Edirne, 2004)

- **Zıtlık:**

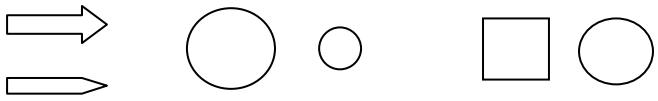
Tasarım öğeleri arasında herhangi bir ortak ya da yakın niteliklerin bulunmamasıdır. Böylece öğeler arasında birlik kurulamaz, kargaşa başlamaktadır.. Zıtlık uyuşmazlıkla birlikte düşündürmeye başlamaktadır. Biçim, renk, doku, değer, ölçü, yön, aralık vb. birinde ya da birkaçında kullanılan zıtlık, aynı zamanda insanı uyarmakta, canlandırmakta, hareketlendirmekte ve böylece tasarıma hareket ve canlılık kazandırmaktadır. (Şekil 2.14.)

Şekil 2.14. Şekilsel Zıtlık durumu (Edirne, 2004)

- **Uygunluk:**

İki ya da üç boyutlu cisimler arasında ortak veya yaklaşık tarafların bulunmasıdır. Cisimlerin ortak ya da yakın tarafları olması bunların bağdaşma olanağını artırmaktadır. Cisimler arasındaki uygunluk, onların biçimleri, ölçüleri, renkleri, değerleri ve dokularının herhangi biri ya da bunlardan birçoğu bakımından olabilmektedir. Uygunluk, tekrar ile zıtlık arasındaki yolun yarısıdır (Şekil 2.15.) (Güngör, 1983).

Şekil 2.15. Yön uygunluğu, Biçimsel uygunluk, Ölçü uygunluğu ilkesi düzenlemeleri (Çolak, 2007)

- **Göstergebilimsel yöntemle analiz ilkelerinin semantik (anlamsal) boyutu**

Semantik (anlamsal) boyut; mimari gibi görsel algıya dayalı bir disiplinde, yapının detaylarındaki ya da tümündeki simgesel anlamların okunması ile irdelenmektedir. Göstergeler dizgesinde, gösterenin gösterdiği anlam yani yan anlam semantik boyutla örtüşmektedir. Algılanan ve iletilen anlam, her toplumun kendi kültürüyle yoğrulmuş değerlere ve bireysel yaşam öğretilerine bağlıdır. Mimari ürünün birincil anlamı değil, simgesel değerleri taşıyan ikincil anlamlardır.

Simgesel anlam, bir objenin kullanımına ilişkin yararlarını gösterdiği gibi, onun çağrışımsal anlamını da yansıtmaktadır. Bu nedenle simgesel anlamın zihinsel bir süreç sonucu ortaya çıktığı ve değer kazandığı kabul edilmektedir. Simge, bir yapını tümü olabileceği gibi, kimi zaman bir cephesi, girişi veya rengi olabilmektedir. Simgenin ortaya koyduğu anlam, her kültürün kendi değerleri bağlamında netleşir. Bir objenin, bir binanın ya da yapılı çevrenin ifadesi, ilettiği mesaj, belirli bir zamanda , belirli bir toplum için kazanılmış olan değerlerden ve anlamlardan kaynaklanmaktadır (Aydınlı, 1993).

Mimari ürünün ilettiği anlamları çözmek için kullanılan anlamsal ve dizimsel boyutunun dışında bir de yararsal boyutu bulunmaktadır.

Göstergebilimsel analiz yönteminde semantik boyutun değerlendirilmesini sağlayan duygusal tepki başlığı altında oluşan sıfat çiftleri için literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, algılayan ve kullanıcı konumundaki kişilerin mimari yapılara, fiziksel çevrelere bakarken ve değerlendirirken kullandığı bazı fiziksel çevre özellikleri ve duygusal, algısal tepki özelliklerini ortaya çıkarmaya çalışan çalışmalara rastlanmaktadır.

Bunlardan biri Küller'in (1973) yapmış olduğu çalışmadır. Küller çalışmasında her çalışma için kullanılabilecek 'faktör' ler ortaya koymaya çalışmıştır. İsveç Akademi Sözlüğünden 200 kelime seçmiştir ve bu kelimelerle farklı mekanların değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmada 15 oturma odası, bir tane gerçek boyutlarda oda, bir tane konut alanı, 15 manzara, 1 tane gerçek çalışma alanı ve 15 heterojen çevrenin renkli slaytları kullanılmıştır. Daha sonra faktör analizi uygulanmış ve 8 faktör bulunmuştur.

- **Memnuniyet:** Memnuniyet verme derecesi; çirkin, uyarıcı, güvenli, sıkıcı, rüya gibi, iyi, hoş, kaba

- **Karmaşıklık:** Ortamın neşeli olma durumu ve karmaşası, rengarenk, durgun, canlı.
- **Bütünlük:** Çevrenin değişik parçalarının birbirini tamamlaması; fonksiyonel üslup tutarlı, bütün.
- **Kapanmışlık:** Çevrenin kapalılığı, ışığı, alanı; kapalı, açık, sınırlandırılmış, havadar.
- **Etki:** Çevrenin potansiyel gücü ve cinsiyetinin açık olması; erkeksi, narin, etkili, kadınsı.
- **Sosyal statü:** Ekonomik ve sosyal ölçü; pahalı, basit savurgan, yi korunmuş.
- **Etkileme:** Çevrenin yaşı; modern, sonsuz , yaşlı, yeni.
- **Orjinallik:** Çevrenin sıradışılığı, şaşırtıcılığı; meraklı, sıradan, şaşırtıcı, özel.

Küller ortaya çıkan faktörleri ‘Tanımlayıcı Sistem’ adı altında toplamıştır. Mimari yapılar ve bu yapıların onları kullanan öznelerle ilişkisini irdeleyen kaynaklar incelendiğinde çoğunlukla bu ilişkinin, yapıların özneler üzerinde bıraktığı etkileri ifade etmekte kullanılan kavramsal / bilişsel özellikler ile kurulduğu görülmektedir, bazı araştırmacılar kavramsal özellikler başlığı yerine farklı başlıklar da kullanmışlardır; duygusal cevaplar (Nasar ve ark., 1983), sıfat çiftleri (Hershberger, 1988); tanımlayıcı sistem (Küller, 1973).

Bir objenin, bir binanın ya da yapılı çevrenin ifadesi, ilettiği mesaj, belirli bir zamanda, belirli bir toplum için kazanılmış olan değerlerden ve anlamlardan kaynaklanmaktadır. Bu gibi durumlarda anlam simgesel bir değer kazanmaktadır. Bir formun, çevre değerlerine ve kullanımına ilişkin sosyo-kültürel anlamlarını da yansıtmaktadır. Hershberger bir araştırmasında, anlamın, kullanıcının veya gözlemcinin duygusal olarak etkilendiği niteliklerden kaynaklandığını açıklamıştır (Aydınlı, 1993).

Çevresel imgelerin ölçülebilmesi, sınıflandırılabilmesi açısından üzerinde durulan en nemli konu da “algısal değer, anlam” kavramının nasıl açıklanabileceğidir. Buna göre çevresel imgelerin anlamları üç farklı düzlemde ele alınmaktadır:

- **Görüntüsel Anlam;** bir şeyin ne olduğu, diğer şeylerden farklılaşan yönlerinin neler olduğu yargısı olarak ifade edilmiştir.
- **Çağrışımsal Anlam**; bir yerin ya da bir şeyin niteliklerinden, karakterinden ya da kullanıcısından hissi sonuçlar çıkartabilme olarak ifade edilmiştir.

❖ **Soyut Anlam;** geniş, soyut kavramlarla ve dünya görüşleriyle nesnelerin anlamlarına bakılması olarak ifade edilmiştir (Green, 1999).

- **Göstergebilimsel yöntemle analizlerin pragmatik (yararsal) boyutu**

Pragmatik (yararsal) boyutta; göstergeler ile göstergeleri kullananlar arasındaki ilişkileri ve kullanıcıların davranışları incelenmektedir. Mimarlık göstergeleri de insan davranışlarını ve tepkilerini en çok etkileyen faktörlerin arasındadır.

Pragmatik tasarım, işlev ve kullanıma yönelik birikmiş birikimlerin esas alınarak yapıldığı akılcı tasarımlardır. Pragmatik tasarımda biçim, fonksiyonun direkt yanıtı gibidir. Mekanlar veya mekan öğeleri, duvarlar, kapılar, pencereler salt belli bir işleve en uygun koşulları oluşturmak üzere bir araya gelmektedir. Ancak bu işlemler sonucunda oluşan form işlevsel bir gerekliliğin ürünü olmaktadır. Pragmatik yaklaşımda form kompozisyonlarını oluşturan bütün elemanlar yarara yönelik olarak biçimlendirilmektedir.

2.2. Mekan Olarak Avlu

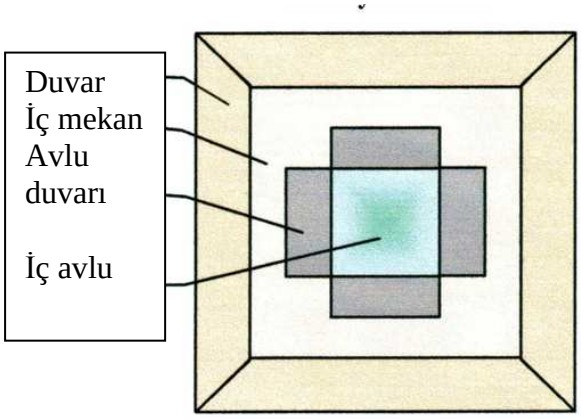
İlk çağlardan günümüze uzanan süreçte barınma ihtiyacı sonucu ortaya çıkan mekanlar çevreye karşı duyarsız kalmamıştır. Kapalı mekan birimlerini çevreden ve açık mekanlardan izole etmek mümkün değildir. Yüzyıllar boyu kültür, iklim, topografya ve sosyal donanım gibi faktörlerin etkileriyle oluşan mekan organizasyonları zamanla belirli bir tipoloji oluşturmuş ve mekan birimlerine ayrışmaya başlamıştır. Mekan birimleri kendi isimlerini alırken, iç ve dış mekansal doku kavramı da tanımlanmaya başlamıştır. Mekansal doku bütünlüğünü oluşturan mekan parçalarından bir tanesi de avludur. Avlu, hem iç mekan hem de dış mekan özelliği taşıyan, çok fonksiyonlu bir mekan türüdür. Çalışmanın bu bölümünde avlu mekanının tanımlaması yapılarak, avlunun farklı tanımları doğrultusunda; avlunun fiziksel özellikleri, avlunun mekansal ilişkileri, avlu elemanları, yapı bünyelerinde yer alan avlunun hangi amaçla kullanıldığı ve bu yapılarda avlu ihtiyacının nasıl ortaya çıktığı irdelenmiştir.

Türkçe sözlükte (1974) “binanın ortasında üstü açık olan veya yanı başında duvarla çevrilmiş bulunan yer” olarak tanımlanan “avlu”, yeni sözlükte “ binalarda kapıdan sonraki taş, tuğla veya toprak zeminli genişlik” olarak söz edilmektedir.

Sanat terimleri sözlüğüne (2000) göre “avlu”, bir yapının ortasında, önünde ya da arkasında üstü açık, etrafı kapalı olarak bırakılan kısımdır.

Sanat Ansiklopedisi, “avlu”yu, bir binanın ön tarafında ya da ortasında etrafı kapalı ve üstü açık olarak meydan gibi bırakılan boşluk olarak tanımlamaktadır (Arseven, 1943).

Avlunun geleneksel bağlamda iç avlu niteliğinde oluşturulmuş şeması aşağıdaki gibidir: (Clark, Aldawoud, 2008) (Şekil 2.16.).

Şekil 2.16. İç avlu (Clark, Aldawoud, 2008)

Hasol (1988) tarafından mimarlık sözlüğünde yapılmış tanımında ise “avlu”, bir yapının ya da yapı grubunun ortasında kalan duvarla çevrili alan olarak betimlenmiştir.

Encyclopedia Britannica (1969)’ya göre ise “avlu” gökyüzüne açık bir iç mekan, klasik “atrium”un bir uzantısı olarak, konutlara kendilerine özel dış mekan ve ışık sağlayan bir alandır. Bu tanımın yanısıra, çağdaş mimari uygulamalarda ofis, müze, kentsel konut kompleksleri ile çekirdek aile konutlarında bu mekan biçimlenmesinin kullanıldığına değinilmiştir. Goodwin (1992) ise, daha özel bir tanım yaparak “avlu” için bir caminin yazlık uzantısını oluşturan revaklarla çevrili bir açık alan tanımını getirmiştir. Mimarlık tarihçisi Fletcher (1987)’ a göre de “avlu” özellikle konut mimarisi olmak üzere anıtsal, dini ve kamusal yapılarda görülen, prehistorik dönemden bu yana yapının bir uzantısı olarak biçimlenmiş bir açık mekan kullanımıdır (Erdoğan ,1996).

Başka bir deyişle “avlu”, insanların sokaktan evin kapalı kısımlarına geçişi sağlayan, ev ile sokak arasındaki tampon mekandır.

Okyanus Ansiklopedik Sözlüğe (1972) göre, avlunun diğer bir tanımı, cami, mescit, saray vb. gibi büyük binaların üstü açık kısmıdır.

Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi (1993), avluyu bütünüyle ya da kısmen yapılarla ya da yüksek duvarlarla çevrili, üstü açık alan olarak tanımlamıştır.

Genel anlamda avlular, yerlesim bölgelerinde sokakların genisleyip, nefes aldıkları küçük alanlar veya büyük yapı komplekslerinin orta boslukları olarak tanımlanabilmekte; rüzgarlara kapalı, güneslenme olanağı olan, hayatın canlı olduğu küçük açık mekan birimleri olarak avluların daha insancıl boyutlara sahip oldukları belirtilmektedir (Yoldaş, 2010).

Üstü açık, çevresi kapalı dış mekanlar olarak tanımlanan "avlu", gerek yapı bütünündeki konumuna göre, gerek işlevine göre, gerek boyutuna göre, gerekse üst örtüsüne göre farklı isimler almaktadır.

Genel anlamıyla avlu bir yapı ya da yapı topluluğunda çevresi kapalı açık mekan olup, yapı bütündeki konumuna göre; "iç avlu" yerine "harem" ve "dahiliye"; "dıs avlu" yerine "harim" ve "muhavvata" olarak tanımlanmıştır (Yoldaş, 2010).

Bu tanımdan yola çıkarak, avlu yapı bütünündeki konumuna göre; iç avlu, dış avlu, ön avlu, giriş avlusu ve arka avlu olarak nitelendirilmiştir.

Özdoğan'a göre (2002), ticaret işlevli han avluları, dini amaçlı cami avluları ve eğitim amaçlı medrese avluları olarak tanımlanan avlular, işlevlerine göre nitelendirilirken, Spiro Kostof'a (1999) göre; avlu, kentsel toplanma alanı işleviyle, dinsel mimarinin özelliklerini taşıyan , Hristiyan bazilikasının atriumu, İslam camiinin sahnı, kapalı revaklarla çevrilmis bir ya da birkaç kapıyla girilen genis kent avluları olarak karşımıza çıkmaktadır. Lynch'e (1981) göre, bir aktivite merkezi gibi olan ve birkaç yoğun kentsel alanın kalbinde bulunan kentsel avlular; kentte, kentliye açık olan, sosyal-toplumsal-kültürel-psikolojik gereksinmelere yanıt verecek aktiviteleri bulunduran, aynı zamanda durağanlığı ifade eden büyük ölçüde bir veya birkaç yapının çevrelediği, tanımladığı kapalılığın kuvvetli algılandığı mekanlardır (Çevik vd., 1999).

Kentsel avlular, tarihi süreçte farklı islevlere cevap vermiştir. Hititlerin baskenti olan Boğazköy'de avlu, çarsı meydanı olarak kullanılmakta, İslamiyetin ilk dönemlerinde hazire bölümü avluda yer almaktadır. Resmi ağırlıklar ve ölçüler camide saklanıp korunmakta, hocalar revakların altında ders vermekte, kadı bu mekanda davalara bakmakta ve devletin ya da yöneticinin bildirileri halka buralarda duyurulmaktadır. (Yoldaş, 2010) (Resim 2.11, 2.12.).

Resim 2.11. Deutsche Landesbank kentsel avlusu (Yoldaş, 2010)

Gül'e göre (2001), kentsel avlular, kentlerin monoton geometrik yapı veya yapı kitlelerinin sert dokularını hafifletmekte, keskin hatlarını yumuşatmakta ve onlara canlılık vermektedir. İnsan ile çevre, yapı ile yapı, yapı kitleleri ile boşluklar arasında denge sağlamakta ve organik bir ilişki kurmaktadırlar.

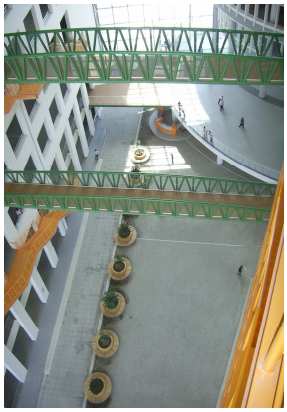
Gül'e göre (2001), avlular, bireyin ve toplumun aktif ve pasif rekreasyonel ihtiyaçlarının (eğlenme, dinlenme, spor etkinlikleri gibi) karşılanması için imkan oluşturmakta, insan psikolojisine olumlu katkı sağlamakta ve kapalı ortam stresinin olumsuz etkilerini azaltmaktadır. Kentsel avlular ise, kentsel mekanda daha insancıl ölçek imkanı sağlayarak ezikliği hafifletmektedirler. Bitkilerin renk, biçim, doku, ölçü gibi özellikleriyle insan psikolojisini rahatlatarak insan yaşamını kolaylaştırmaktadır. İnsan ilişkilerini olumlu yönde etkileyerek bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olmaktadır. Erdoğan'a göre (1996), tarihi süreç içinde dini, kamusal, ticari ve sosyal amaçlı tüm yapılarda avlu olgusunun görülmesi böylesi bir mekansal kurgulamanın ve kullanımın sosyo-kültürel boyutunu da ortaya koymaktadır.

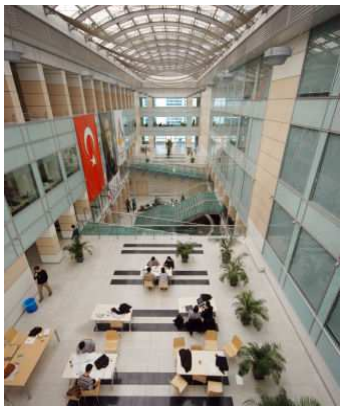
Gül'ün, Çevik'in, Erdoğan'ın ve Ataman'ın yorumlarına göre; küçük ölçekli veya büyük ölçekli avluların mekanlara sağladığı estetik ve işlevsel katkıların yanında sosyal ve kültürel açıdan da kullanıcılar üzerinde olumlu etkiler yarattığı görülmektedir.

Avluyla ilgili yapılan tanımlardan yola çıkarak, avluların işlevlerinin, boyutlarının ve yapı bütünündeki konumlarının farklılaşmasına rağmen tüm avluların etrafı çevrili ve üstü açık dış mekanlar olduğu bilinmektedir ancak tarihi süreç içinde avluların üstünün kapatıldığı ve farklı mekan kimliğine kavuştukları görülmektedir. Avluların, çevrenin olumsuz etkilerinden ve kötü hava şartlarından korunmak amacıyla üstü kapatılmış ve avlular, dış mekan nitelikli iç mekanlar olan "atrium"a dönüştürülmüştür. Atrium, içinde bulunduğu yapı sınırları tarafından tanımlanan, yapı

bütününü veya bir bölümünü organize eden, gün ışığı alan ortak iç mekandır (Uzun, 2001).

Marcus ve Francis'e göre (1990), atrium olarak tanımlanan ortak mekanlar, iklim kontrollü ve güvenli olduğu için dış mekanlardan daha çekici bir sosyal kurgu haline gelmiştir (Resim 2.12., 2.13.).

Resim 2.12.Malatya Belediyesi atriumu (arşiv) **Resim 2.13.** TOBB Rektörlük binası atriumu (anm.10)

Krier'e göre (1979), kentlerde büyük ölçekli ortak mekan olarak kullanılan meydanlar veya sosyal yapılarda küçük ölçekli ortak mekan olarak kullanılan alanlar, iç avlu veya atrium niteliğinde görülmektedir. Meydanlar tarihsel süreç içinde yüklendiği işlevler ve anlamlar doğrultusunda farklı isimler almıştır. Cezar'a göre (1977), Bursa Koza Han'ın avlusu, bir kent meydanı niteliğindedir (Uzun, 2001).

Kentsel açık-yeşil alanlar ise, gerek estetik gerekse işlevsel birçok öneme sahiptir. Açık-yeşil alanlar, kent mekanına veya yer aldığı yapıya fiziksel ve estetik değer sağlamanın yanında avlunun özelliklerine de sahiptir. Açık-yeşil alanlar, mikroklimayı kontrol etmekte, kent ortamında havayı temizlemekte, oksijen miktarını arttırmakta, tozu veya havadaki kirli materyalleri tutmakta, hava sirkülasyonu sağlamakta, hava akımını ve nemini düzenlemekte, ısı yükselmesini önlemekte, havayı serinletmekte, rüzgar hızını azaltmakta, sirkülasyonda kolaylık sağlamakta, gizlilik ve mahremlik yaratmakta, yansıyan veya göz kamaştıran ışığı elemine etmekte, gürültüyü absorbe etmekte veya azaltmaktadır (Gül, 2001).

Açık yeşil alanlar, bahçeler, meydanlar, tören alanları gibi dış mekanlar, kentsel açık alanlara göre daha küçük ölçeklerde ve kentsel açık alanlarla aynı işlevlere sahip olarak eğitim yapılarında da ortak kullanım alanları olarak varlık göstermektedirler. Özellikle temel eğitim yapılarının plan şemaları kurgulanırken, dış mekanların

düzenlenmesine, avluların düzenlenmesine, açık yeşil alanların ve ortak kullanım alanlarının düzenlenmesine olanak tanımak, Karakaş'a göre (1999), okul sınırları içinde öğrencilerin arasındaki iletişim, okulun fiziksel gelişimine olan katkı ve okula kattığı görsel estetik açısından önemlidir (Ertekin, Çorbacı, 2010) (Resim 2.14., 2.15.).

Resim 2.14. TOBB açık yeşil alan (anm.11)

Resim 2.15. Konya Adalet Sarayı meydanı (anm.12)

Terzioğlu'na göre (2005), okul bahçeleri, avluları, bahçeler ve ortak kullanım alanları öğrencilerin ders dışında oyun oynama, temiz hava alma gibi ihtiyaçlarına yönelik alanlardır ve okul bütünün önemli bir parçasını oluşturmaktadırlar. Bu alanlar öğrencinin fiziksel, sosyal, duygusal, psikolojik ve bilişsel gelişimini destekleyerek okul içinde verilen eğitimin devamlılığını sağlayan son derece önemli gelişme ve öğrenme ortamlarıdır (Karasolak, 2009).

Ertekin'e göre (2010), kentlerde; meydanlar, kamu kurumlarının bahçeleri, kıyısal alanlar, kent parkları, avlular ve üniversite kampüsleri yeşil alan yaratmak için önemli potansiyel alanlardır yorumundan yola çıkarak, avlu ve avlu nitelikli iç ve dış mekanlar, yapı bütünündeki konumu, işlevi, üst örtüsü ve boyutu gibi ilkeler bağlamında nitelendirilmiş ve bu ilkeler temel alınarak tarihi süreçteki gelişimi değerlendirilmiştir.

2.2.1. Tarihsel süreçte avlunun kullanımı

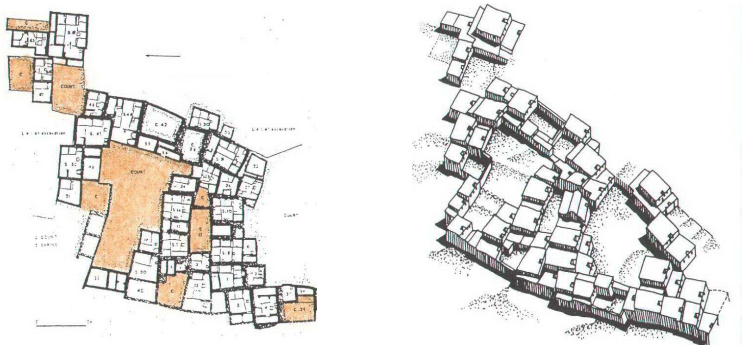
Bilinen en eski zamanlardan beri bütün uygarlıkların mimarlığında görülen avlu, çağlar boyunca birçok belli başlı yapının karakteristik bir tamamlayıcısı olmuştur. Tarih öncesi devirlerdeki yaşama mekanlarında; düzensiz yapısı ve tanımsız mekan özelliğiyle ortaya çıkan avlu örüntüsü, zamanla yerini düzenli, nitelikli ve tanımlı mekanlara bırakmıştır. Avlunun bu gelişim süreci kronolojik olarak değerlendirilmiştir.

Neolitik dönemde görülen yerleşmeler, konut, tapınak, zahire depoları ve bunlar arasında kalan avlulardan oluşan bir mekansal bütünlük içerisindedirler. (Erdoğan, 1996).

"Megaron" olarak adlandırılan yapı/birim, dörtgen ya da kare planlı olup, önünde bir giriş bölümü, içinde bir odası, odanın ortasında bir ocak bulunmaktadır. Tek birimli mekanlarda yani megaronlarda daha geç dönemlerde oda sayısı artmış ve avlu daha organize bir mekan haline gelmiştir.

M.Ö. 6000'lerden itibaren yerleşik düzene geçilmesi, 4000'lerde tarım kültürünün tamamen benimsenmesi ve çiftçiliğin bir yaşam biçimi haline gelmesi ile ortaya çıkan kırsal avlulu prototipin 4000'lerden sonra kentsel alanlara adaptasyonu söz konusu olmuştur ve "kentsel avlulu konut" farklı mekanizmalarda koruma olgusunun söz konusu olduğu kentin bir parçası haline gelmiştir (Erdoğan,1996). Bu kentlerden en önemlisi ise Çatal Höyük'tür.

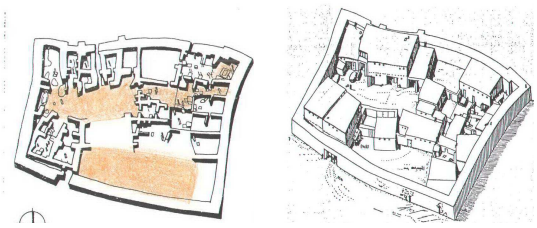
Çatal Höyük, M.Ö. 6500-5650 yıllarında Anadolu'daki en önemli merkezdir. Binalar bir avlu çevresinde veya dar sokakların üstünde yapılmıştır (Mutlu, 2001). (Şekil 2.17.). Kentsel avlu olarak tanımlanan Çatal Höyük avluları, birden fazla birim arasında yer alan, daha fazla kullanıcıya hizmet eden ve düzensiz bir kurguya sahip olan mekan örüntüleridir.

Şekil 2.17. Çatalhöyük VIA yerleşme planı ve rekonstrüksiyonu (Aydın, 2000)

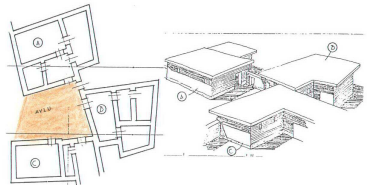
Prehistorik dönem konutları, formu tam olarak tanımlanamayan avlulu konutlardır. Bu yapıların prototipleri göçebe yaşayan kabilelerin ya da tarımla ilk uğraşan yerleşik toplumların yaşadıkları yerleşimler olarak nitelendirilmektedir. Bunlardan göçebe kabilelere ait yerleşimler geçici bir karaktere sahipken, tarım kültürünün izlendiği yerleşik düzenlerde daha kalıcı bir yaklaşım gözlenmektedir. Ancak her ikisinde de savunma ve korunmaya yönelik planlama sonucu ortaya çıkan dışa kapalılık önemli bir belirleyici olmuştur (Erdoğan,1996). Dışakapalılık ilkesi beraberinde avlulu mekan çözümlerini getirmiştir.

Önemli bir Kalkolitik dönem merkezi olan Alacahöyük kentsel dokusu ve konutlarında plan şeması gelişimi izlenmektedir. Avlu artık kapalı mekanlar kadar detaylı düşünülmekte, düzenli bir kurguya sahip olmakta ve avluda fırın, seki gibi öğeler yer almaktadır (Şekil 2.18.).

Şekil 2.18. Hacılar IIA'ya ait yerleşim planı ve konstrüksiyonu (Aydın, 2000)

Erken Tunç çağında megaron konut tipi gelişimini tamamlamıştır. Yerleşimlerde görülen mekanlar/yapılar yine tahıl ambarları, konutlar, tapınak amaçlı kullanılan kutsal alanlar ile avlulardır. Dönem özelliklerini yansıtan önemli yerleşmelerden biri de Beycesultan'dır. Yerleşim dokusunda iç mekanların konut, atölye ya da depo olarak farklılaştığı görülürken, dış mekanlar da sokak ve avlu olarak farklılaşmıştır; giriş kapıları avlulara açılmaktadır. Artık açık mekana belli bir hiyerarşi gelmiş, sokak- avlu-yapı ilişkisi sağlanmıştır. Avlular ise yine konut grupları arasında, daha organize bir biçimde yer almaktadır (Şekil 2.19.) (Aktüre, 1994).

Şekil 2.19. Alacahöyük V'te konut (Aydın, 2000)

Mısır mimarisine bakıldığında; Firavun'un Tanrı sayıldığı bu çağda onun ölümsüzlüğünü kanıtlamak için piramitler yaptırılmıştır. İnşa edilen piramitlerde ve tapınaklarda lahitten ya da mezardan önce geniş giriş holleri ve avlular bulunmaktadır. Bu avlular, törenlerin gerçekleşmesi için kullanılmıştır. Bu yapılarda kullanılan avlular, dini ritüeller bağlamında hem işlevsel hem de anlamsal özelliklere sahiptirler. Piramitler ve tapınakların dışında avlulu konutlar da ölçek açısından tek odalı mütevazi konuttan çok odalı, iki katlı, daha dayanıklı malzeme ile inşa edilmiş konutlara kadar çeşitlilik göstermektedir. Ortak özellikleri ise, tamamına yakınının merkezi avlulu plan

şemasına sahip olmasıdır. Diğer yandan, bu dönemin saray avlu ve bahçeleri doğal olarak en kapsamlı düşünülmüş açık mekanlardır (Mutlu, 2001).

Yapılaşma ve kültür açısından Anadolu ile son derece benzer özellikler taşıyan Mezopotamya kentleri, surlarla çevrili, içinde ziggurat, tapınak, saray ve kimi zaman konutların yer aldığı, organik ve içe dönük düzendedir. Surlar ve zigguratlar dışında tüm yapılar büyük ya da küçük avlular çevresinde tasarlanmıştır. Mezopotamya'da Sümer, Asur ve Mısır tapınaklarında avlular bulunduğu gibi antik çağın Gimnasium ya da Hamam gibi büyük kamu yapılarında daha geniş ve kolonadlarla çevrili avlular yer almaktadır.

MÖ 6000'lerde Hitit yerleşmelerinde geniş revaklı avlular oluşturulmuştur. Döşemesi taş kaplı, üstü açık bu avlular, toplanma amaçlı olarak kullanılmıştır. Konutların avlu etrafında konumlandırılması, ortak mekan oluşturma çabasının ilk ürünü olmuştur. İlerleyen dönemlerde, tüm kente hitap eden kent meydanlarının oluşturulması, avlu ile başlayan mekan yaratma sürecinin gelişimi olarak görülebilmektedir (Şahin, 2007). Kentsel avlu kavramı, avlu mekanının bir uzantısı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Pers mimarisinde yapıların hemen hepsinde avlulu plan şemasının geliştiği görülmektedir. Avlular konumları gereği dağılma, geçiş ve yaşama mekanı olmalarının yanı sıra ışık, havalandırma ve dolaşımı sağlayan odak mekanlardır. Pers konutları Mezopotamya konutlarının bir uzantısı olarak benzer mekansal kurgulanma ve merkezi avlulu mekan çözümleri yansıtmaktadırlar.

Birçok Yunan kentinde mevcut alanlar özelden çok genel kullanım için ayrılmıştır. Demokrasinin gelişi ile de kent yapısı içinde önemli yerler olan kent meydanları oluşmuştur. Yunan döneminin en önemli toplanma mekanlarından biri de kentsel pazar alanları olarak nitelenen "agora"lardır. Yunan uygarlık ve mimarisinin en üst düzeye ulaştığı dönemlerde ise agora kenti yöneten, tanımlı bir kentsel konuma ulaşmıştır. Mimarı biçimlenme olarak çok sadedir ve çevreye karşı bilinçli bir duyarlılıkla döneminin politik ve ekonomik eğilimlerini yansıtır. Planlama olarak ise çevresinde tonoz üst örtülü dükkanların yer aldığı, çevresi revakla çevrili, iç avlulu düzendedir. Yani avlu, mekansal biçimlenmesinin izlendiği önemli sosyal yapılardan biridir. Bunun yanısıra, kent kapı girişleri ile bu girişlerde yer alan avlular da bu amaçla kullanılmış ve kent açık alan sistemine entegre olarak şehrin ayrılmaz açık sosyal mekanları haline gelmişlerdir (Erdoğan, 1996).

Yunan kentinin önemli toplanma mekanlarından olan agora, Roma döneminde yerini foruma bırakmıştır. Erken dönemlerde formal, dörtgen biçimli, bir ucu tapınak, diğer yönlerden ise kolonadlar ve halk kullanımına açık yapılar (market, bazilika gibi) ile sınırlanmış olan forum, daha geç dönemlerde çok amaçlı bir meydan olarak işlevini sürdürürken plansız gelişen konut, dükkan ve atölyeler arasında kalmış ve bir kentsel açık mekan biçimlenmesi; bir anlamda kentsel avlu olmuştur. İç avlulu düzende tasarlanmış sosyal yapılar olan gimnasyum, agoro, tapınak avluları ile konut avluları bu sistemin bir parçası olmuştur. Avlu, bu dönem yapılarının vazgeçilmez mekanlarından biri iken, aynı zamanda avlu sayısının artması zenginliğin göstergesidir.

Bizans döneminde, kaleler, dış duvarla çevrilen bir avlunun kapladığı alanla özdeşleşmiştir. Zamanla bu yapı sistemi geliştirilerek kiler yapılarını, iş atölyelerini ve çeşitli evleri de içine alan bir dış avlu ya da duvarla çevrili mekanlar yapılmıştır (Roth, 2000).

Avlunun tarihsel süreçteki gelişimi değerlendirilecek olursa; ilk çağlarda insanların barınma ihtiyacıyla ortaya çıkan konut kültürü beraberinde avlu mekanlarını da getirdiği görülmektedir. Konutlar arasında kalan boşluklar, düzensiz formdaki avluların oluşumunu sağlamıştır. Zamanla yaşam koşulları değiştikçe barınma ihtiyacının ötesinde farklı amaçlar için de yapılar oluşturulmaya başlanmıştır. Tüm bu yapılar avlularıyla beraber mekansal bir bütünlük sağlamıştır. Gerek dini yapılarda gerek kamu yapılarında gerekse sivil yapılarda avlu daha organize bir hale gelmiştir. Çatalhöyük yerleşkesi, bunun en güzel örneğidir. Prehistorik dönemde avlulu mekan çözümünün ortaya çıkış nedeni, savunma ve korunmaya yönelik dışa kapalılık ilkesidir. İnsanların gereksinimleri arttıkça ihtiyaçlar değiştikçe avlu artık kapalı mekanlar kadar detaylı düşünülmeye başlamıştır. Bu gelişim sonucunda açık mekan ve kapalı mekan ayrımı gelişmiş ve sokak-avlu-yapı ilişkisi sağlanmıştır. Tarihi süreçteki değişim beraberinde mimari yönden gelişimi de getirmiştir. Kurulan uygarlıkların sosyo-kültürel yapısının, ekonomik boyutunun ve inanç sisteminin değişimi mimari yapıların çeşitliliğini arttırmıştır. Tapınaklar, saraylar, şatolar, kaleler mimari çeşitliliğe örnek olan yapılardır. Artık avlu mekanının kentsel ölçekteki bu yapıların da mekan organizasyonunun parçası olmaya başladığı görülmektedir. Farklı işlevlere sahip bu yapıların avlulu mekan çözümlerinin altında yatan temel sebep avlunun; doğal havalandırma ve aydınlatma gibi fiziksel özelliklerinin, iletişim kurmayı sağlaması gibi sosyal özellikleri, mahremiyet gibi kültürel özelliklerinin, ritüellerin, günlük işlerin, ibadetlerin yapılması, gibi fonksiyonel özelliklerinin olmasıdır.

Tezin bu bölümüne kadar, avlunun genel olarak tarihi süreç içindeki kullanımı değerlendirilmiştir. Tezin asıl amacının dışında olduğu için, avlunun dönemsel özellikleri detaylı anlatılmamıştır. Avlulu tarihi yapıların Selçuklu, Beylikler, Osmanlı dönemlerindeki süreçleri, gelişimleri ve yapısal özellikleri avlu tanımlamaları doğrultusunda irdelenerek; çağdaş temel eğitim yapılarındaki avluların işlevsel, simgesel ve anlamsal çıkarımları yapılmaya çalışılmıştır.

Tarihi süreçte avlu mekanının değerlendirilmesi yapılırken, avlunun niteliklerini oluşturan konum, biçim, işlev, boyut gibi kriterler göz önünde tutulmuş ve bu ilkeler doğrultusunda örnekler seçilmiştir.

Selçuklulara ait 13 yy.'ın en önemli yerleşmeleri Konya, Kayseri, Erzincan, Erzurum, Malazgirt gibi kentlerdir. (Kuran, 1969).

İslam aleminin en önemli eğitim yapıları medreselerdir. Anadolu Selçukluları'nın gerçekleştirdikleri anıtsal yapılar içerisinde medreseler de bulunmaktadır. Selçuklu medreselerinin revaklarla çevrili, üstü açık avluları bulunmaktadır. Büyük Selçuklu mimarisinden gelen içe dönük planlama ve eyvanlı avlu düzenlemesi Anadolu'da da devam etmiştir (Karpuz, 2001). Kuran'ın (1969) belirttiği gibi, "Avlu, medresenin çeşitli birimlerini bir araya toplayan bir odak noktasıdır" (Tazefidan, 1988).

Selçuklu medreseleri açık avlulu ve kapalı, kubbeli olmak üzere iki şekildedir. Her iki şekilde de yani ortadaki avlu açık veya kapalı da olsa orta avlunun etrafında odalar sıralanmaktadır (Tayla, 2007). Kapalı avlulu medrese avlusu kare, açık avlulu medresenin avlusu ise dikdörtgen biçimindedir. Bir diğer fark da bina ölçüsüdür, çünkü içe dönük bir bina olan medreseye ölçüsünü veren husus ana kitleden çok avlunun büyüklüğü olduğundan ve kapalı avlulu medresede avlunun boyutları üstünü örten kubbe çapıyla sınırlandığından bu tip medresede okul veya kamu binası ölçüsünden çok bir ev ölçüsü havası vardır. Medreseler, genellikle şehirlerin havadar ve suyu bol mevkileriyle, klimatolojik sebeplerle plan şeması mutlaka açık veya kapalı avlulu yapılmıştır (Kuran, 1969).

Medresede okuyan öğrenciler için medresenin her bölümü yaşama mekanı haline gelmiştir. Bu bağlamda avlu mekanı da öğrencilerin hava alabileceği, sohbet edebileceği kısacası sosyalleşebileceği bir örüntü olarak değerlendirilmiştir.

Anadolu Selçuklu medreselerinde tasarımın özü; avluların enine ve boyuna düzgün dikdörtgen planlı olarak yapılmasıdır. Selçuklu dönemine ait Sırçalı Medrese, üzerinde kubbesi olmayan üstü açık avlu tipinde yapılmıştır. Konya'da iki katlı, eyvanlı

medreselerden abidevi bir yapı olan medrese, tamamıyla simetrik, dengeli planı ile klasik Selçuklu medreselerinin ilk örnekleri arasında yer almaktadır (Atçeken,1998).

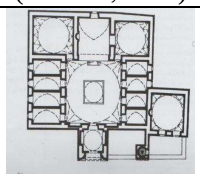
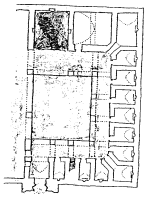
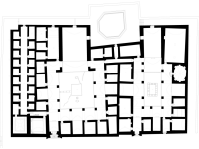
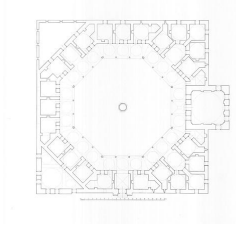
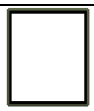
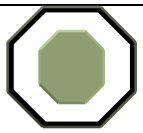
Kayseri'de bulunan yine Selçuklu döneminde yapılmış olan Hunad Hatun Medrese'si, dikdörtgen planlı, üstü açık avlulu, tek katlı olup tezyinatlı bir taç kapı ile girilmektedir (Çayırdağ, 1998) .

Yine Kayseri'de bulunan Selçuklu dönemine ait diğer bir yapıda Gevher Nesibe Şifahanesi'dir. Çifte Medrese olarak da bilinen medrese, birbirine bitişik, iç avlulu, iki yapıdan oluşmaktadır. Birinin diğerinden daha enli olması dışında her iki binada tipik medrese şemasına sahiptir. Gerek şifaiye gerekse medrese bir iç avlu etrafında tertiplenen dört eyvanlı şemaya uygun olarak yapılmıştır (Kuran, 1969).

Hızlı'ya göre (1998), kapalı avlulu medrese tipi ise, açık avlunun yerinde çoğu zaman bir havuzu ihtiva eden kubbeli kısımdan, dershanelerden ve odalardan meydana gelmektedir. Kapalı avlulu medrese tipine örneklerden bir tanesi Konya İnce Minareli Medrese'dir. Erdemir'e göre (2002), İnce Minareli Medrese'deki avlu, medresenin çeşitli hacimlerini bir araya toplayan, dolayısıyla binanın bir bütün olarak çalışmasını sağlayan mihrak noktasıdır. Avlunun ortasında bir havuz bulunmaktadır. Açık ve kapalı avlulu medreselerin avlusunun ortasına bir havuz yapılması gelenekselleşmiştir. Ortada bulunan avlunun biçimi kare olması, etrafındaki öğrenci hücrelerinin simetrik olarak sıralanmasına olanak vermiştir.

Medrese avluları genel olarak dikdörtgen planlıdırlar. Ancak kare ve sekizgen planlı avlulara da rastlanmaktadır. Sekizgen planlı tek avlu ise Rüstem Pasa Medresesi'nde görülmektedir (Çizelge 2.1.).

Çizelge 2.1. Selçuklu dönemine ait medreselerde avlu şemaları

Avlulu Yapılar	Konya İnce Minareli Medresesi (Erdemir, 2002)	Kayseri Hacı Kılıç Medresesi (Polat, 1996)	Kayseri Gevher Nesibe Şifahanesi (arşiv)	Rüstem Paşa Medresesi (Polat, 1996)
Plan Şemaları				
Avlu Şemaları				
Avlu Türleri	Üstü kapanmış mekan	Giriş avlusu	İki iç avlu	İç avlu
Avlu Şekli	Kare	Dikdörtgen	Dikdörtgen	Sekizgen

“Toplayan, toplanılan yer” anlamına gelen cami, terim olarak Müslümanların ibadet etmek için bir araya geldikleri mekanı ifade etmektedir (Tayla, 2007). 19. yüzyıldan önce Osmanlı kentinin geleneksel dokusunda ve toplumsal yapısında kalabalıkların bir araya gelmesi için kullanılmakta olan kamusal alanlar; cami avluları, mesire yerleri, çeşme etrafı ve Pazar yerleridir.

Avlu, pek çok mimari yapıda olduğu gibi (medrese, kervansaray, darüşşifa, saray yapıları) dini yapılarda da özellikle camilerde hem işlevsel hem de sosyal anlamda yarar sağlayan en önemli mekanlar arasındadır. Cami yapılarında asıl ibadet mekanına girmeden önce son hazırlıkların yapıldığı mekan, avludur. Cami avluları fiziksel anlamdaki işlevselliğinin yanında, simgesel anlamları da bünyesinde barındırmaktadır. Tanzimat öncesi dönemin gündelik yaşamında cami, cemaatin beş vakit gidip geldiği, ayrıca belirli zamanlarda toplandığı bir forum işlevi görmektedir. Araştırmacı Ekrem Işın’ın deyimiyle, “Camide İslamiyet, cami avlusunda siyaset” vardır.

Sasani, Emevi ve Abbasi dönemleri mimarisi ile devam eden eyvan ve avlu geleneği, İslamiyet öncesi ve sonrası Orta Asya’da dini ve sivil mimaride sevilerek uygulanmıştır. Eyvanlı avlu geleneği, Akdeniz çevresi İslami dönem sivil mimarisinde daha sonraki yüzyıllarda da kullanılmaya devam edilmiştir. (Çeşmeli, 2007).

Selçuklu Dönemi Ulu Camileri, avlulu olması bakımından, Beylikler ve Osmanlı camilerinde gelişecek olan revaklı avlu şemasının ön örneklerinden birisi

olmuştur. “İlk cami Peygamberin Medine’deki evidir. O tarihteki evlerin avlulu ev tipinde olması ve bu tipolojinin o tarihten başlayarak Anadolu Selçuklu Ulu Camilerine kadar gelmesi tesadüfi değildir. Kıble tarafına düşen namaz yeri (mihrap) derinleştirilerek, diğer kısımlarında revaklarla çevrilmesi suretiyle ilkel plan anlayışı biraz daha geliştirilmiştir ve plan odağı avludur, diğer bütün öğeler avluya yönelmiş durumdadır. İslam’daki birlik ve beraberlik, toplu olarak ibadet yapma fikri yapıda merkezi plan anlayışını getirmiştir.

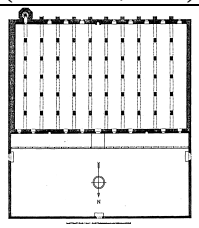
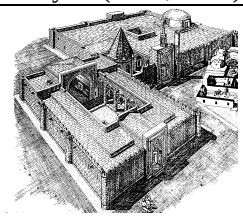
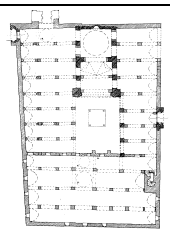
Kurt Erdmann, Anadolu’da cami planının avluya da dayalı olarak üç ayrı yoldan geliştiğini anlatmaktadır:

1) Namaz yeri ile avlunun birbirinden ayrılması; Sivas Ulu Camisindeki gibi

2) Avlunun küçültülmesi; Kayseri’de Hunad Camiinde görüldüğü gibi,

3) Namaz yeri için uzunluğuna yapı şemasının kabulü ile birlikte, avlunun ortadan kaldırılması (Tazefidan, 1988) (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2. Selçuklu dönemine ait camilerde avlu şemaları

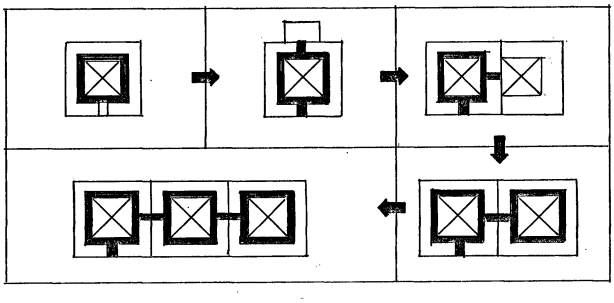
Avlulu Yapılar	Sivas Ulu Cami (Tazefidan, 1988)	Kayseri Hunad Hatun Külliyesi (Polat, 1996)	Malatya Ulu Cami
Plan Şemaları			
Avlu Şemaları			Avlusuz
Avlu Türleri	Giriş avlu	İç avlu	
Avlu Şekli	Dikdörtgen	Dikdörtgen	

Yapının prototipini oluşturan kervansarayların ortak özelliği, Orta Asya merkezi mekan geleneğinin bir yansıması olan orta avludur. Kuban’a göre (1994), bu kervansaraylarda dışa kapalılığı esas alan, ortası avlulu merkezi plan sistemi uygulanmıştır. Planın genel durumu, kare dikdörtgen ya da dairesel oluşuna göre değişmemektedir.

Ticaret hanları, bir avlu etrafında çoğunlukla iki katlı olarak yapılmış ticaret binalarıdır. Zemin katlar dükkan olarak kullanılırken, üst katlardaki bir tarafında açık

geniş koridorların bulunduğu avluyu çevreleyen odalar ticarethane olarak kullanılmaktadır. Bazı ticaret hanlarının ortalarında, altında havuz ve şadırvanları da olan mescitler bulunmaktadır. Kervansaraylar ise ticaret kervanları ve yolcular için yapılmış emniyetli konaklama tesislerdir (Tayla, 2007).

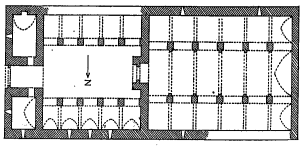
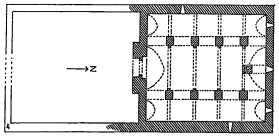
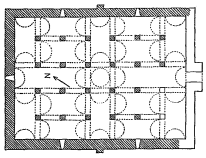
Kervansarayların ve hanların yapı bütününe bakıldığında; avlu mekanı, plan şemalarında etkin halde kullanılmıştır (Şekil 2.21.).

Şekil 2.21. Avlulu hanların gelişim şeması (Keleş Usta, 1994)

Anadolu'da kervansarayların çoğunda avlu bulunmakla birlikte avlusuz olanları da vardır. Selçuklu kervansarayları plan şeması itibariyle üç ana grupta toplanabilmektedir. Genel olarak; kapalı bölüm ile avlulu bölümü birleştiren tip, yalnızca kapalı bölümden oluşan tip ve ayrı bir kapalı bölümü olmayan, avlulu hanlar denilen tiptir (Çizelg**e** 2.3.) (Erdmann, 1966).

Çizelge 2.3. Selçuklu dönemine ait kervansaraylarda avlu şemaları

Avlulu Yapılar	Altınapa Han (Yiğit, 2000)	Kuruçeşme Han (Yiğit, 2000)	Öresin Han (Yiğit, 2000)
Plan Şemaları			
Avlu Şemaları			
Avlu Türleri	İç avlu	Giriş avlusu	Üstü kapanmış mekan
Avlu Şekli	Dikdörtgen	Kare	

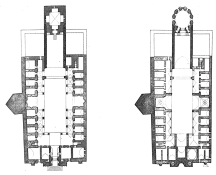
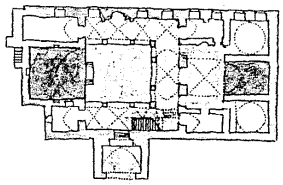
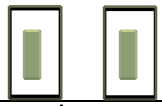
Selçuklu dönemi camilerinde merkezi avlular zamanla yapıdan koparılarak yerini dış avluya veya ön avluya bırakmıştır. Cami avluları biçim itibariyle genellikle dikdörtgen formludur. Medrese, han, kervansaray gibi sosyal amaçlı yapıların hepsi kare ya da dörtgen bir avlu çevresinde planlanmış ve bu avlularda su yapıları veya elemanları yaygınlaşmıştır. Sosyal amaçlı yapılardaki avlular, iç avlu, ön avlu veya dış avlu niteliklerinde karşımıza çıkarken, zaman zaman avluların üstü kapatılarak, dış mekan nitelikli kapalı iç mekanlar yaratılmıştır. Medreseler, hanlar ve kervansaraylar dönemin önemli yapı grupları olup, temel toplayıcı ve dağıtıcı/bağlayıcı mekanları avlulardır.

Beylikler dönemine gelindiğinde; çok sayıda cami, medrese, türbe ve ilk külliye örnekleri ile saray, köşk ve konut inşa edilmiş; Anadolu yapı geleneğindeki kimi yaklaşımlar belli bir sentez ile sürerken bazı yeni denemeler de gerçekleşmiştir. Beylikler dönemi mimarisi bölge mimarisi niteliğindedir. Bu dönemde yeni yapı türleri ortaya çıkmıştır. Gerek cami ve medreselerde, gerekse külliye yapılarında avlu kullanımı dönemin karakteristik özelliğidir (Erdoğan, 1996).

Aslanapa'ya göre (1991), Anadolu'da camiler gibi ilk eğitim yapıları olan medreseler de Danişmendli ve Artuklu yerleşimlerinde ortaya çıkmıştır. Beylikler dönemi medreseleri de genellikle Selçuklu dönemindeki medreseler gibi iç avlulu plan şemasına sahiptir. İlhanlı dönemi'ne ait olan Erzurum Çifte Minareli Medrese, dört eyvanlı dikdörtgen biçimli iç avluya sahip ve iki katlı bir medresedir.

Karamanlılar'ın hakim olduğu bölgelerde mimari ve dekoratif değeri yüksek birçok medrese yapılmıştır. Ermenek'te ilginç taş oyma dekorasyonu, özellikle taç kapısı ile tek katlı, kare biçimli iç avluya sahip ve çift eyvanlı Tol Medresesi bulunmaktadır (Çizelge 2.4.) (Kuban, 1994).

Çizelge 2.4. Beylikler dönemine ait medreselerde avlu şemaları

Avlulu Yapılar	Erzurum Çifte Minareli medrese (Sönmez, 1992)	Ermenek Tol medrese	Diyarbakır Mesudiye Medresesi (Polat, 1996)
Plan Şemaları			
Avlu Şemaları			
Avlu Türleri	İç avlu	İç avlu	İç avlu
Avlu Şekli	Dikdörtgen	Kare	Kare

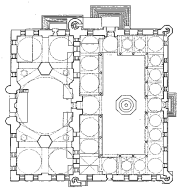
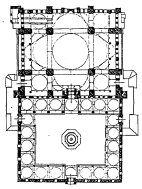
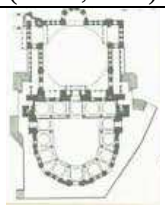
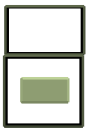
Beylikler dönemine ait konut yapısı günümüze ulaşamamıştır. Tanyeli (1987), erken dönem Anadolu Türk kentinde konutların masif duvarlı, az pencereli, içe dönük, avlulu, bir yapılaşmaya sahip olduğunu belirtmekte, Türk evinin daha geç dönemlerde gösterdiği evrimleşmenin sonucu olan ve sokaktan maksimum yararlanmayı amaçlayan yaklaşımdan farklılığını vurgulamaktadır. Bu yaklaşım İç Anadolu kırsal kesiminde görülen ve kökeni Hitit'lere kadar uzanan bir geleneğin uzantısı olmaktadır (Erdoğan, 1996).

Beylikler dönemi medreselerinde kare veya dörtgen iç avlulu plan şemaları devam etmiştir.

Osmanlı dönemine gelindiğinde; döneminin başlangıcından sonuna kadar olan süreçte mimarlık alanında farklılıklar yaşanmış ve mekansal organizasyonlar bu doğrultuda şekillenmiştir. Bu devirde Selçuklu karakterinden farklı bir görünüm ortaya çıkmıştır ve özellikle camilerdeki mekan anlayışı değişmiştir. Selçuklulardaki çok mekan anlayışı terk edilerek, tek mekana geçilme yolları aranmıştır. Tek mekanlı ya da tek kubbeli camiler, çok ayaklı camiler ve ters "T" biçimindeki camiler olarak gruplandırılmıştır. Bu tip camilerde avlu genellikle ibadet mekanının dışında kullanılmıştır. (Usta, 1994). Camilerdeki plan tipleri sentezlenerek ve revaklı, şadırvanlı avlular eklenerek yeni cami plan tipleri ortaya çıkmıştır. Avlu, toplayıcı özelliğiyle kullanılmış ve gerek iç avlu gerekse dış avlu bağlamında camilerin tamamlayıcı mekanı haline gelmiştir. İç avlunun kullanıldığı en belirgin örneklerden biri, Edirne Üç Şerefeli Cami'dir. Kuban'a göre (1994), yapının en önemli özelliği, Osmanlı çağı mimarisinde ilk revaklı iç avlulu cami olmasıdır.

İstanbul Fatih Külliyesi'nin bünyesinde bulunan iç avlulu cami planlarına diğer bir örnekte, İstanbul Fatih Cami'dir. O zamana kadarki en büyük kubbesiyle Fatih devri camilerinin en büyüğü olan eski Fatih Cami klasik ölçüleri ve mimarisi ile daha sonraki İstanbul ve Edirne camilerine örnek olmuştur. Caminin en önemli özelliği, revaklı şadırvanlı avlunun camiden daha büyük tutulmuş olmasıdır (Aslanapa, 1986). Osmanlı dönemi camilerinin kare veya dikdörtgen avlulu plan şemalarından farklı olan "U" biçimindeki iç avlulu plan şeması Nuruosmaniye Cami'ne aittir (Çizelge 2.5.).

Çizelge 2.5. Osmanlı dönemine ait camilerin avlu şemaları

Avlulu Yapılar	Edirne Üç Şerefeli Cami (Tuluk, 2000)	İstanbul Fatih Cami (Tuluk, 2000)	Nuruosmaniye Cami (Tuluk, 2000)
Plan Şemaları			
Avlu Şemaları			
Avlu Türleri	İç avlu	İç avlu	İç avlu
Avlu Şekli	Dikdörtgen	Dikdörtgen	U şekli

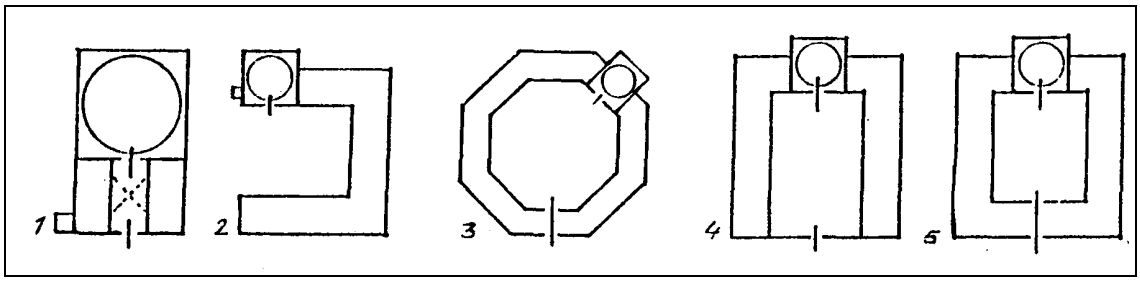
Osmanlı döneminde camilerden sonra gelen en önemli yapı türü medreselerdir. Medrese yapıları, eyvanlı, revaklı avlulu plan şemaları esas alınarak yapılmıştır.

İlk önceleri sadece eğitim amaçlı kullanılan medreseler, zamanla yanına mescit, türbe, dükkan gibi yapıların eklenmesiyle yapı komplekslerine dönüşmüştür. Osmanlı dönemine ait dikdörtgen biçiminde iç avlulu yapılara sahip en önemli külliyelerden bir tanesi de Süleymaniye Külliyesi'dir (Resim 2.16.).

Resim 2.16. Süleymaniye Külliyesi (anm.13)

Yüksel'e göre (1983), Osmanlı dönemine ait medreselerin mekansal biçimlenişine göre beş grupta toplanmaktadır: Kapalı avlulu, yarı açık avlulu, sekizgen avlulu, önü açık avlulu ve önü kapalı avlulu medreseler (Usta, 1994) (Şekil 2.21.).

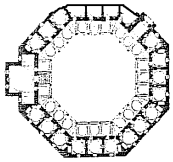
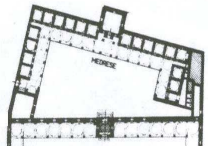
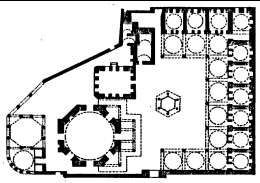
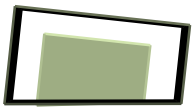
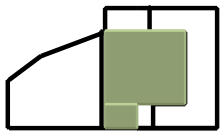

Şekil 2.21. Osmanlı dönemi medrese tipolojileri (Usta, 1994)

Osmanlı dönemine ait düzgün kare veya dikdörtgen şekilli iç avlulu plan şemasına sahip medreselerin dışında sekizgen biçimli iç avluya sahip plan şemaları da mevcuttur. İç avlusu sekizgen biçiminde olan medreselerden biri Amasya Kapıağası Medresesi'dir.

Avluları düzensiz biçime sahip olan cami, medrese gibi yapıları bünyesinde bulunduran Atik Valide Sultan Külliyesi yamaç üzerine oturtulmuş ve dört kademeli bir düzene göre araziye yerleştirilmiştir. Arsanın düzensiz oluşu yapıların planlarını ve biçimlenişini etkilemiştir. Arsanın konumundan dolayı, medrese kolları eşit olmayan "U" şeklinde bir plan şemasına sahiptir (Ahunbay, 1994). Çarpık planlı medresenin avlusu da düzgün bir şekle sahip olmayıp, yapının yayıldığı alandan daha büyük bir alana sahiptir (Çizelge 2.6.).

Çizelge 2.6. Osmanlı dönemine ait medrese avlu şemaları

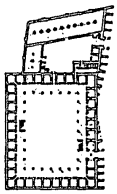
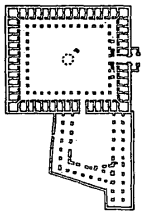
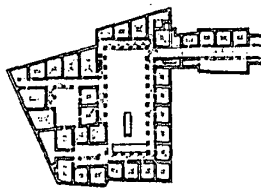
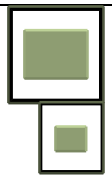
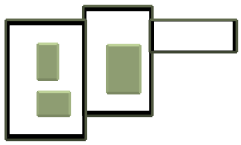
Avlulu Yapılar	Amasya Kapıağa Medresesi (Kuban, 1994)	Atik Valide Sultan Külliyesi Medresesi (Kuban, 1994)	İstanbul Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Medresesi (Kuban, 1994)
Plan Şemaları			
Avlu Şemaları			
Avlu Türleri	İç avlu	Ön avlu	Dış avlu
Avlu Şekli	Sekizgen	Düzensiz biçim	Düzensiz biçim

Osmanlı döneminde önem taşıyan diğer bir yapı grubu da hanlar ve kervansaraylardır. Anadolu Selçukluları döneminde açık avlulu ve nefli kapalı kısım olmak üzere iki bölüme sahip kervansaray ve han plan şemaları, Osmanlı döneminde tek ve merkezi mekana doğru gelişim göstermiştir. Osmanlı dönemi kervansarayları, hanları, ortada avlunun, etrafında revakların ve gerisinde odaların bulunduğu geleneksel bir plan şemasına sahiptir. Kervansarayların ve hanların yerleştiği arsaların biçimleri, bu yapıların plan şemalarını etkilemekte dolayısıyla yapıların avluları da düzgün veya düzgün olmayan geometrik formlara göre şekillenmektedir. Osmanlı hanlarının tek avlulu basit plan şemaları zamanla gelişerek çok avlulu daha karmaşık plan şemalarına dönüşmüştür. Daha önceki dönemlerdeki dışa kapalılık ilkesi Osmanlı döneminde yıkılmış ve yer yer dışa açılımlar görülmüştür. Hanlarda mekan organizasyonunda fonksiyonel amacın bir yansıması olan avlu esastır. Genelde tek giriş holünden girilen avluların ortasında şadırvan ve mescit bulunmaktadır.

Hanların gelişmiş örneklerinden bir tanesi Edirne Rüstem Paşa Kervansarayı'dır Biri konaklama kısmına ait düzgün dikdörtgen formlu, diğeri ise ahır kısmına ait düzgün olmayan bir forma sahip iki avlusu mevcuttur. İki avlulu ve karma tip hanlara örneklerden biri de, Bursa Koza Han'dır. Koza Hanın biri dikdörtgen ve simetrik yapıda diğeri ise "U" şeklinde kolonlarla çevrilmiş, şekli düzgün olmayan iki avluya sahiptir İki avlunun büyüklükleri birbirinden farklı ölçüdedir. Üç avlulu plan şemasına sahip karma tip hanlara örnek ise İstanbul Taşhan'dır. Avlulardan birinin alanı,

diğerlerine göre oldukça büyüktür. Büyük avlu, düzgün dikdörtgen biçimli iç avlu özelliğinde olup, diğer küçük avlular da mekanlar arasına sıkışan dikdörtgen biçimli açık mekanlardır (Çizelge 2.7.).

Çizelge 2.7. Osmanlı dönemine ait han avlu şemaları

Avlulu Yapılar	Edirne Rüstem Paşa Kervansarayı (Usta, 1994)	Bursa Koza Han (Usta, 1994)	İstanbul Taş Han (Usta, 1994)
Plan Şemaları			
Avlu Şemaları			
Avlu Türleri	İki iç avlu	İki iç avlu	Üç iç avlu
Avlu Şekli	Dikdörtgen-Düzensiz şekil	Dikdörtgen	Dikdörtgen

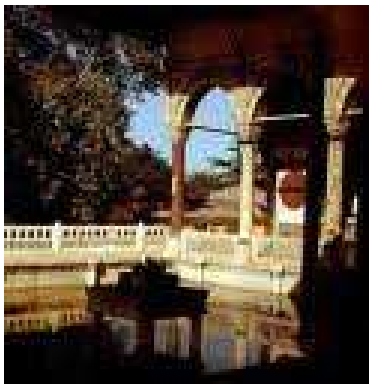
Dönemin en önemli ve özgün saray yapısı Topkapı Sarayı, değişik dönemlerde yapılan yapıların avlular ile birbirine bağlanması sonucu bugünkü kompleks halini almıştır. Sarayın ilk avlusu Bab-ı Hümayun'dan girilen ilk açık mekandır. (Resim 2.17., 2.18.).

Divan meydanı olarak adlandırılan ikinci avlu daha küçük olup, revakla çevrilmiştir ve avlu girişinden dağılan patikalar ile kubbe altı, mutfaklar ve arz odasına ulaşılmaktadır.

Mutfakların önünde duvarla ayrılmış birinci ve ikinci avlulara geçişin sağlandığı ikincil bir avlu vardır. Sarayın daha özel bölümlerinin yer aldığı üçüncü avlu harem dairesi, hazine dairesi ve kütüphaneyi kapsamaktadır. Bu avludan geçilen ve dördüncü avlu ile ilişkili avlular ve taşlıklar bulunmaktadır (Valide Sultan Avlusu, Gözdeler Avlusu, Şehzadeler Avlusu, gibi). İlk üç avlu dışında kalan dördüncü avlu ise köşklerin yer aldığı bir bahçeler topluluğudur.

Resim 2.17. Topkapı Sarayı (anm.14)

Resim 2.18. Üçüncü avlu (anm.15)

Osmanlı dönemine ait yapılar değerlendirildiğinde; revaklı iç avlulu cami plan şemasının yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Cami avluları genellikle iç avlu niteliğinde olup, sekizgen gibi farklı form arayışlarının denendiği görülmüştür. Sekizgen ve düzensiz geometrik biçimli avluların denendiği diğer yapı türleri ise medreseler ve hanlardır. İç avlulu plan şemasına sahip konaklama yapılarında aynı yapı içinde birden fazla avlunun bulunduğu görülmüştür. Osmanlı döneminde gelişen külliyelerde bulunan yapı gruplarının avlularında hem biçimsel anlamda hem de konum anlamında farklılıklar bulunmaktadır. Yapı gruplarının plan kurgularından ve yerleşim şemalarından kaynaklı düzensiz geometrik formlara sahip ve iç avludan farklı konumda olarak yapının önünde veya arkasında yer alan avlular bulunmaktadır. Saray yapıları ise mekanlar arasındaki geçişleri sağlayan, yapı bütünündeki kapalılık hissini dış mekan olanaklarıyla hafifleten çok sayıda avlunun bulunduğu komplekslerdir.

2.2.2. Avlunun sınıflandırılması

Yapılardaki avlu kullanımı, yapıların kütlesel elastikiyetini sağlamaya olanak tanımıştır. Tarihi sürece bakıldığında; çağlar boyu avlunun, dış ve iç mekanların birbiriyle olan ilişkilerini düzenleyen, geçişleri sağlayan, iç mekanların kapalılığını kıran ve dış mekanların sınırsızlığını bozan bir mekan halini aldığı gözlemlenmiştir. Avlunun fonksiyonel, biçimsel ve simgesel etkileri mimari yapıların tasarım girdilerini oluşturmuş ve mekansal organizasyonları çözümlemede yarar sağlamıştır. Tarihi yapı türlerinin hemen hepsinde avlulu mekan çözümüne gidildiği ve avlunun, yapının kütlesel şeklini etkilediği görülmüştür.

Yoldaş (2010), kentsel avluların sosyal kalitelerini; avluların islevleri, bulundukları toplumun sosyokültürel yapısı ve kullanıcı özelliklerine göre, fiziksel

kalitelerini; kent içindeki konumuna, biçimsel geometrik özelliklerine, kapalılık-süreklilik-hiyerarsi, girisler ve geçisler, ölçü-oran, destek mekanlar, düzlem özelliklerine göre, estetik kalitelerini; yesil öğelere, su öğelerine, anıtsal/sanatsal öğelere, yapısal öğelere göre, genel kalitelerini ise sıcakılık-nem, gün ısığı, rüzgar, yağıs ve kirlilik alt baslıklarında incelemiştir.

Bu bağlamda; yapıda avlunun kullanım amacından, avlunun işlevsel ilişkiler kurgusundan, avludaki donatı özelliklerinden, avlunun mekansal organizasyona olan katkısından ve avlunun fiziksel, biçimsel ve sosyo-kültürel özelliklerinden yola çıkarak avlunun yapıdaki konumuna göre, avlunun biçimine göre, avlunun çevre mekanlarla olan ilişkileri ve avlunun mekan düzenine göre, avlunun fiziksel ve sosyo-kültürel özelliklerine göre sınıflandırma yapılmıştır:

- Francis ve Marcus'a göre (1998), deniz faaliyetlerini veya uzak dağ manzaralarını gören avluların diğer avlulara göre daha estetik olduğu düşüncesi avlu konumunun önemini vurgulamaktadır. Karakaş (1999), yeşil alanların ve avluların ön avlu, iç avlu, arka avlu, yan avlu gibi konumlarının yapıların arasındaki bütünlüğü sağlamak ve sirkülasyon sistemi için gerekli alanı sağlamak açısından önemli olduğunu söylemektedir. Tarihi sürece bakıldığında da; yapı bütününde avlunun konumuna göre avlunun ön avlu, yan avlu, arka avlu, iç avlu gibi tanımlarla nitelendirildiği ve bu nedenle avlunun yapıda bulunduğu yere göre sınıflandırılması gerekli görülmüştür.
- Divanlıoğlu'na göre (1990) yapılar ve mekanlar biçimleriyle algılanmaktadır ve biçim mekanın esasını oluşturan bir öğedir. Kullanıcılar dairesel mekanda farklı, sokak şeklindeki mekanda farklı şeyler algılamaktadır. Divanlıoğlu (1990), biçimleri genel olarak geometrik biçimler ve serbest biçimler olmak üzere ikiye ayırmaktadır ve bazı biçimlerin güçlü görsel etkilere sahip olduklarını söylemektedir. Küller'e göre (1973), geometrik biçimlerden dikdörtgen, dengeli ve dinamik bir etkiye sahipken, dairesel biçimler rahatlatıcı ve dinlendirici etkiye sahiptirler. Giritlioğlu'na (1991) göre açık mekanlar, temel olarak üç ana form altında tiplendirilebilmektedir: Daire, dörtgen ve üçgen. Krier (1984)'de açık mekanların 3 ana formdan türediğini savunmaktadır. Bu etkilerden ve tarihi süreçteki avlu biçimlerinin farklılaştığı örneklerden hareketle avlunun biçimine göre sınıflandırılması yapılmıştır.
- Mimaride, mekan düzeninin çözümlemesi farklı elemanların ve ilkelerin belirli sistemler doğrultusunda belirli ilişkiler sistemi içerisinde bir araya gelmesiyle mümkündür. Meydana gelen mekanlar aynı zamanda organizasyonunu farklı

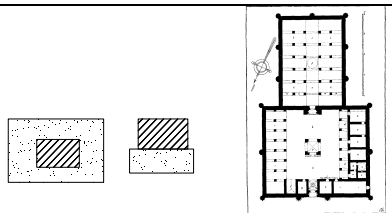
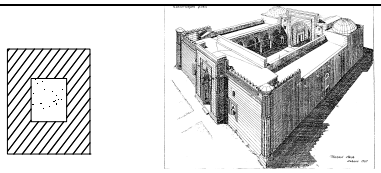
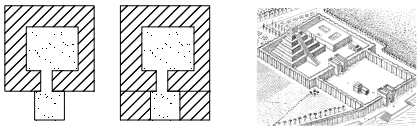
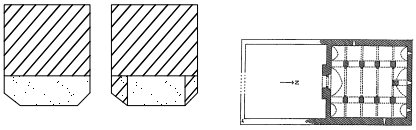
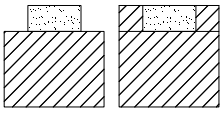
çözümleme biçimleriyle ortaya konmaktadır. (Koolhas, 1964). Mekan örüntülerinden biri olan avlunun mekansal düzlemi, kurgusu ve ilişkileri, yapının mekan organizasyonunu biçimsel anlamda etkilediği görülmektedir. Avlunun yapı bütününde yarattığı bu etkiyi vurgulamak amacıyla avlunun yapıdaki mekanlarla ilişkileri ve mekansal organizasyonuna göre sınıflandırma yapılmıştır.

- Mekanın kullanıcıyı memnun etmesi, mekanın fiziksel özellikleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu özellikler, renk, doku, ısı, ışık gibi kullanıcının duyu organlarına hitap eden etmenlerdir. (Çolpan, 1996) Tarihi süreçte avlunun ölçeği, donatıları, dokusu, çevresel faktörleri ve iklimsel koşulları gibi faktörler avlu mekanının fiziksel özelliklerinin oluşturmaktadır. Bu bağlamda avlunun fiziksel özelliklerine göre sınıflandırılması, avlunun oluşturduğu fiziksel çevrenin yapıya katkılarını ve etkilerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.
- Fiziksel çevre olusturulurken zamanın teknolojik, ekonomik ve sosyal durumundan, toplum beğenileri, akımları ve dini görüslere varıncaya kadar belli bir birikim ve bunların özellikleri de yansıtılmaktadır. İnsan, kültürel çevrenin bir parçası olarak mekanları hem etkilemekte, hem de mekanlardan etkilenmektedir. Kısacası insan kültürle sürekli bir iletisime girmektedir. Kültür mekanı belirleyici niteliği ile önemli rol oynamaktadır (Velioğlu ve Tavsan, 1992). Tarihi süreçte de avlunun mahremiyeti sağlama, iletişim olanağı sağlama, psikolojik katkı sağlama gibi özellikleriyle sosyal mekan olarak yapılarda yerini aldığı görülmüştür. Bu bağlamda; kullanıcılar üzerindeki psikolojik etkilerini ve algılarını değerlendirmek amacıyla avlu, sosyo-kültürel özelliklerine göre sınıflandırılmıştır.

Oluşturulan avlu sınıflandırmalarına göre;

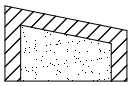
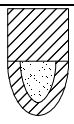
- Avlu, binada bulunduğu yerin adını almaktadır savından yola çıkarak, avlunun yapıdaki konumunun, avlunun isimlendirilmesinde belirleyici bir kriter olduğu söylenebilmektedir. Avlu konumunun yapının mekan organizasyon şemasında ve sirkülasyon ağında etken rol oynadığı ve tarihi yapılarda avluların ön, yan, iç, arka gibi farklı konumlarda yer aldığı görülmüştür. Özellikle kompleks yapılarda avluyla geçişler sağlanmış ve avluların konumları farklılaşmıştır. Bu bağlamda avlu; dış avlu, iç avlu, ön avlu, giriş avlusu, arka avlu şeklinde nitelendirilerek konumuna göre sınıflandırılmıştır (Çizelge 2.8.).

Çizelge 2.8. Avlunun konumuna göre sınıflandırılması

Avlu Tipi	Avlu Şeması	Avlu Özelliği
Dış Avlu		Tarihi yapılarda yapının önünde ve yapıdan bağımsız olarak bazen de binayı tamamen çevreleyen üstü açık avlu olarak karşımıza çıkmıştır. Dış avlu, yapının tamamını veya bir bölümünü çevreleyen ve yapının dış mekanla arasında kalan dışadönük açık mekandır.
İç Avlu		Yapının orta ya da iç kısmında bırakılan üstü açık avlu olan iç avlunun dört tarafının yapıyla çevrili olması, iç avluyu diğer avlulardan ayıran özelliğidir. İç avlunun dış mekanla olan bağlantısı ve etrafının tamamen yapıyla çevilmesi kapanmışlık ve içe dönüklük gibi faktörlerin algılanmasına yol açmıştır.
Ön Avlu		Bir binanın önünde yer alan avlu, bazı yapılarda, binanın ortasındaki ana avludan önce bu avluya bağlantıyı sağlayan avlu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ön avlu, ana avluya geçişi hazırlayan, dış mekanla bağlantıyı sağlayan ve açık mekan özelliklerini taşımaktadır.
Giriş Avlusu		Bir yapının ana cephesi önünde yer alan avludur. Avlunun temel özelliği girişi tarifleyen açık mekan ve dış mekanla yapının arasında kalan tampon mekan olmasıdır.
Arka Avlu		Bir yapının dışında yer alan ve çıkışı sağlayan küçük avludur. Dış mekanla bağlantı sağlaması ve yapının arkasında olup, giriş avlusuyla tersinir bir konumda olması arka avlunun en temel özellikleridir.

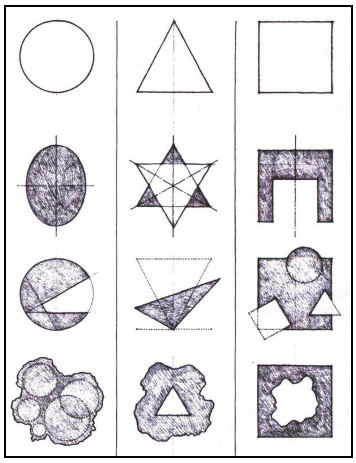
- Tarihi yapılardaki avluların farklı biçimsel uygulamalarının karşımıza çıkması, avluların biçimlerine göre sınıflandırılma gereğini doğurmuştur. Temel geometrik şekil olan kare, dikdörtgen ve sekizgen biçimli avlu ve düzgün şekli olmayan avlu örnekleri bulunmaktadır. Tarihi yapılarda yer alan avluların düzenli ve düzensiz biçimleri şematik olarak gösterilmiştir (Çizelge 2.9.).

Çizelge 2.9. Avlunun biçimine göre sınıflandırılması

Geometrik Şekiller	Kare (Düzenli)	Dikdörtgen (Düzenli)	Sekizgen (Düzenli)	Düzensiz	Düzensiz
Düzenli / Düzensiz Geometrik Formlar					

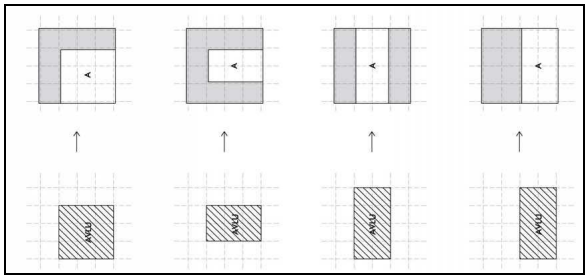
Tarihi süreçteki avlu biçimlerinin sınıflandırılması Ching'in düzenli ve düzensiz geometrik formlarla ilgili yaptığı tanımlarla ilişkilendirilmiştir. Mimari ürünün veya bir parçasının biçimsel kompozisyonu betimlenirken, biçimsel kompozisyonda görüş alanındaki konu nesnesi, en basit ve en düzenli şekillere indirgenmektedir. Bu bağlamda Ching (2002), geometrik şekilleri düzgün ve düzgün olmayan geometrik şekiller olmak üzere iki grupta toplamıştır:.

- Düzenli geometrik formlar, birbiri içinde tutarlı ve düzenli tarzda birbirleriyle ilişkili biçimleri anlatmaktadır. Genellikle simetrik özellikler gösteren şekillerdir.
- Düzensiz geometrik formlar, yapı içerisinde birbirine benzemeyen, belli bir tarz içerisinde biri diğeri ile tutarsız ilişkili olan formlardır. (Şekil 2.22.)

Şekil 2.22. Ching'e göre düzenli ve düzensiz geometrik şekiller (Ching, 2002)

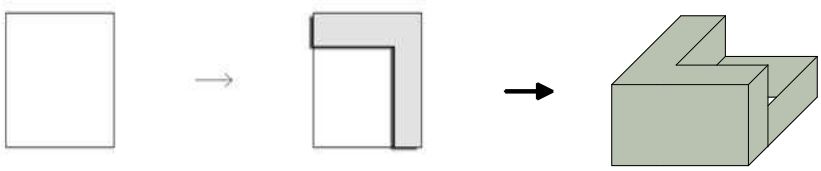
Tarihi yapılardaki avluların biçimsel özelliklerinin yanı sıra avlu düzlemlerinin yapı bütünüyle oluşturduğu kompozisyonlarda farklı formlar karşımıza çıkmıştır. Yapı bütününün parçası olan avlu düzlemlerinin gelişimi şematik olarak verilmiştir (Şekil 2.23.).

Şekil 2.23. Avlu düzlemlerinin gelişimi (Özbek, 2004)

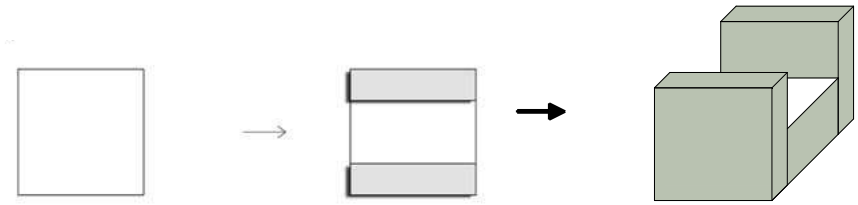
Avlunun “L” şeklinde düzlem, “U” şeklinde düzlem, paralel düzlem ve dört düzlem oluşturarak yapı bütününde yer aldığı görülmüştür.

- “L” şeklindeki düzlem, avluyu çevreleyen bina olup; ortadaki mekansal alan ise avludur. Binanın iç mekanlarının ilişki kurduğu açık hava mekanını yani avluyu çevrelemek için “L” şeklindeki biçimlenme kullanılmıştır. (Şekil 2.24.).

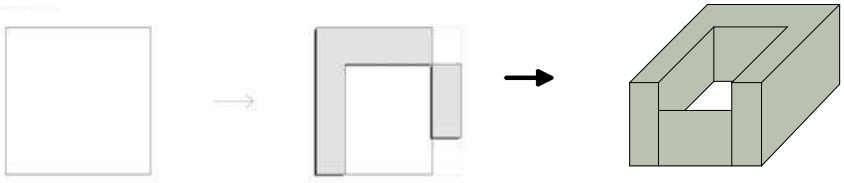
Şekil 2.24. “L” şeklindeki avlu düzlemi

- Paralel düzlem olarak, karşılıklı iki düzlem arasında kalan mekan örüntüsü avlu olarak tanımlanmıştır. (Şekil 2.25.).

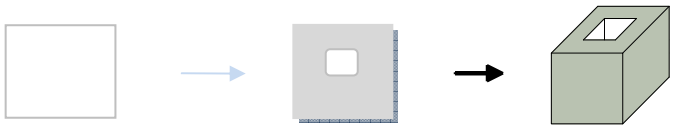
Şekil 2.25. Paralel düzlemli avlu

- Düzlemin “U” şeklindeki biçimlenişiyle, içe dönük bir organizasyon oluşturmak üzere merkezi bir mekan olan avlu etrafında düzenlenmiştir (Şekil 2.26.).

Şekil 2.26. “U” şeklindeki avlu düzlemi

- Dört düzlemli biçimlenişte, ortadaki alan yani avlu, tamamen çevrelendiğinden mekan içe dönüktür. (Şekil 2.27.).

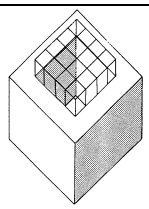
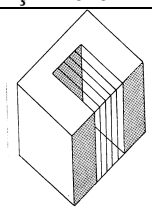
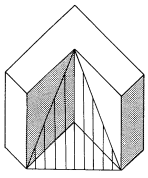
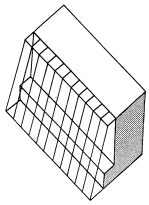
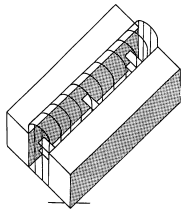

Şekil 2.27. Dört düzlemli avlu

Avlu düzlemlerinin formları tanımlanırken, aynı zamanda Ching'in (2002), mekansal düzlem bağlamındaki kurgularından yararlanılmıştır:

- "L" şeklindeki düzlemin, buluştukları köşeden başlayarak bir diyagonal boyunca açılan bir mekansal alanı ürettiğini ve bu alanı iç köşede içe dönük iken, dış kenarlar boyunca dışadönük olduğunu,
- Paralel düzlemin, düzlemlerin dikey kenarları tarafından oluşturulan alanın açık uçlarının mekana güçlü bir doğrultusal nitelik kazandırdığını,
- "U" şeklindeki düzlemin, beraberce oluşturdukları biçimlenmenin açık ucuna doğru yönlenmiş bir mekansal hacmi yani "U" şeklindeki mekanı ürettiğini,
- Dört düzlemli şeklin, içe dönük bir mekanı tanımladığını varsaymıştır.

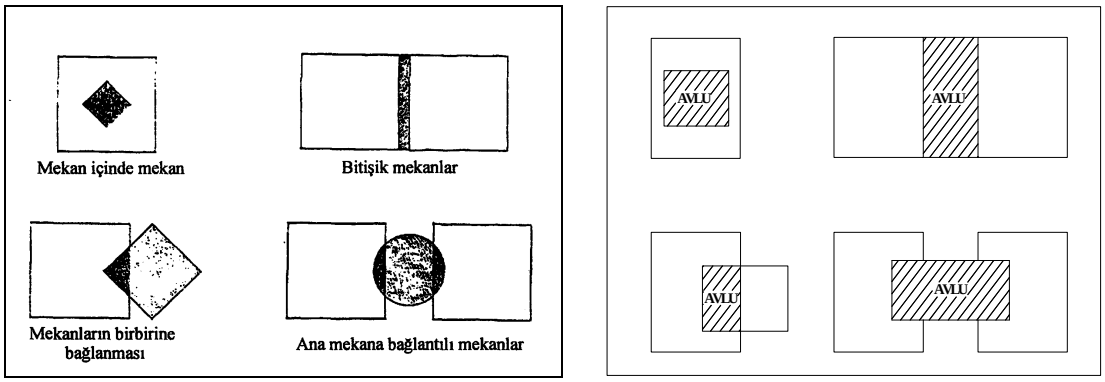
Atriumlarda avlular gibi, yapıda bulundukları konuma göre sınıflandırılmaktadır. Atriumun tiplojik sınıflandırılmasında Saxon (1994) ve Bednar (1986), atriumları kapalı, açık, lineer, çok yüzeyli ve kısmi form olmak üzere beş grupta toplamıştır. Atriumlar, avlular gibi formu ne olursa olsun yapının şekillendirilmesinde üstlendiği rol ve mekansal ilişkileri bağlamında yapı için önemli bir yere sahiptir (Şekil 2.28.).

Kapalı Atrium	Tek Kenarı Açık Atrium	İki Kenarı Açık Atrium	Üç Kenarı Açık Atrium	Lineer Atrium
				
Dört Düzlemli Avlu Niteliğinde	U Düzlemli Avlu Niteliğinde	L Düzlemli Avlu Niteliğinde	Ön – Arka Avlu Niteliğinde	Paralel Düzlemli Avlu Niteliğinde

Şekil 2.28. Atriumların mekansal ilişkilerine göre tiplojileri (Saxon, 1994)

- Tarihi yapılardaki avluların mekansal organizasyonuna bakıldığında; bina bütünü ve avlu çevresindeki mekan/düzlem ilişkileri bağlamında Ching'in (2002)

de sınıflaması dikkate alınarak, avluların diğer mekanlarla olan ilişkileri sistematik olarak değerlendirilmiştir (Şekil 2.29.).

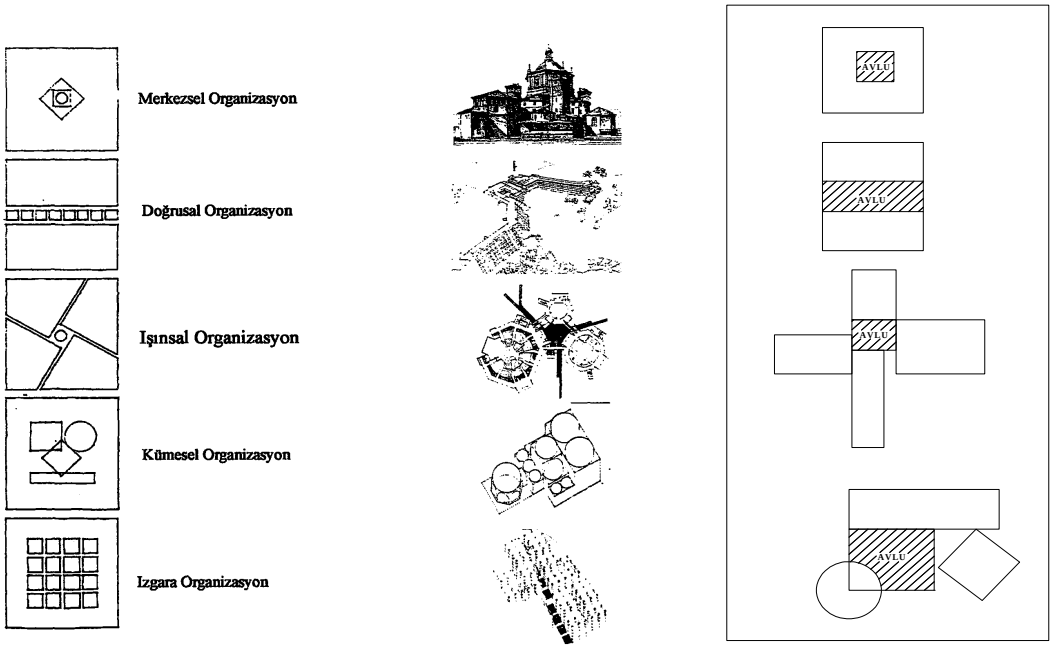

Şekil 2.29. Mekansal ilişkiler (Ching, 2002)

- Mekan içinde mekan: Daha büyük bir mekanın yani yapı bütününün, küçük mekanı sarmasıyla tanımlanmıştır. Bu iki mekan arasındaki görsel ve mekansal süreklilik kolaylıkla sağlanmaktadır. Kapsanılan mekanın algılanabilmesi için boyut bakımından iki mekan arasında kesin bir ayrım olması gerekmektedir. Bu tanımdan yola çıkarak; avlunun mekanların içinde olma özelliği, kapsanılan mekan yani avlunun, biçim açısından kapsayan mekandan farklılaşması ya da aynı biçimi paylaşıp farklı bir şekilde yönlendirilmesiyle ortaya çıkmaktadır.
- İç içe geçmiş mekanlar: Yapıyı oluşturan mekanlar arasındaki ilişkide iki mekanın ortak bölgesinde konumlanmasıyla tanımlanmıştır. İç içe geçmiş mekansal ilişkide, ortak mekanı oluşturulurken diğer mekanlar kendi kimliklerini ve tanımlarını korumaktadır. Bu tanımdan yola çıkarak; avlunun diğer mekanlarla iç içe geçme özelliği, iç içe geçmiş kısım yani avlunun, iki mekanı birbirine bağlama görevi yapan ve kendi içinde bütüncül mekan olarak gelişen bir tampon mekan olmasıdır.
- Bitişik mekanlar: Yapıyı oluşturan her mekanın kesin bir şekilde tanımlanmasına ve her birinin kendi işlevsel ya da simgesel gereklerine kendi tarzında cevap vermesine olanak tanıması için kullanılmıştır. İki bitişik mekan arasındaki görsel ve mekansal süreklilik, bunları birbirinden ayıran ve birbirine bağlayan düzlemin özelliklerine bağlıdır. Avlunun diğer mekanlarla bitişik olma özelliği: avlunun, iki bitişik mekan arasındaki görsel ve fiziksel ulaşımı sağlaması, her bir mekanın kendi duruşunu pekiştirmesi ve bu mekanların farklılıklarına imkan vermesiyle ortaya çıkmaktadır.

➢ Avlunun ortak bir mekan olarak diğer mekanları birbirine bağlama özelliği: Aralarında mesafe olan iki mekanın üçüncü bir ara mekanla birbirine bağlanmasında ya da ilişkilendirilmesinde kullanılmıştır. Bu iki mekan arasındaki ilişki, her ikisinin de ortak bir ilişki kurdukları üçüncü mekanın özelliğine bağlı olarak değişmektedir. Ara mekan yani avlu, bağlayıcı işlevini ifade etmek amacıyla biçim ve yönelim bakımından diğer iki mekandan farklılaşmaktadır. Ara mekan yani avlu, diğer mekanlara göre daha genişse; mekansal ilişkide baskın hale gelip, çok sayıda mekanı kendi etrafında örgütlemektedir. Ara mekanın biçimi, karşılıklı olarak bağlanan iki mekanın biçimi ya da yönelimi tarafından belirlenmektedir.

Avluların yapı bütününde diğer mekanlarla olan ilişkileri farklı bir kategoride yani mekansal organizasyon şemaları bağlamında, Ching (2002)'in kurguladığı mekansal organizasyon çeşitleri temel alınarak değerlendirilmiştir (Şekil 2.30.).

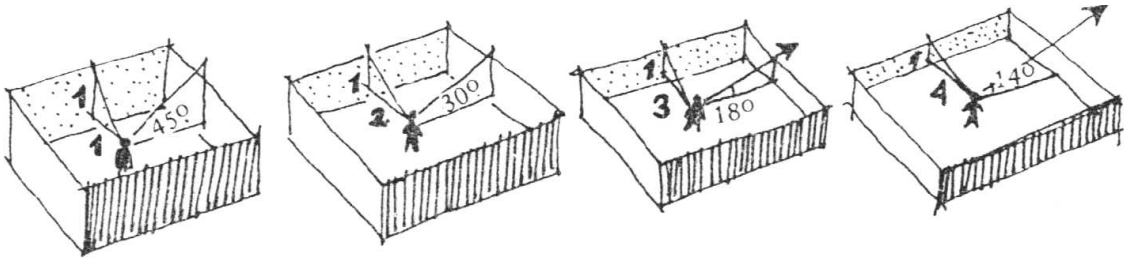
Şekil 2.30. Mekansal organizasyonlar (Ching, 2002)

➢ Merkezi Organizasyon: Baskın, merkezi ana biçimler etrafında kümelenen çok sayıda ikincil biçimleri içermektedir. Bu tanıma göre; merkezini avlu oluşturan yapılarda, avlu mekanı baskın olup, etrafında ikincil mekanlar sıralanmıştır ve durağan ve yoğun bir kompozisyon vardır. Bu tür organizasyonlarda; avlunun etrafındaki ikincil mekanlar, işlev, biçim ve boyut bakımından benzerlik gösterip, avlu eksenine göre simetrik bir biçimlenmeyi meydana getirmektedir.

- Çizgisel Organizasyon: Ardışık bir sıra şeklinde düzenlenmiş biçimleri içermektedir. Bu tanıma göre; avlu mekanının çizgisel organizasyon çözümünde genellikle boyut, biçim, ve işlev bakımından benzerlik gösteren elemanların tekrarı söz konusudur. Avlunun genel organizasyonu için işlevsel ya da simgesel olarak önemli elemanlar, çizgisel zincirlemenin bir bölümünde yer alıp, biçim ve ya boyutuyla belirginleştirilmektedir.
- Işınsal Organizasyon: Merkezi biçimlerden ışınsal bir tarzda dışarıya doğru uzanan çizgisel biçimlerin kompozisyonudur. Bu tanıma göre; ışınsal organizasyonda avlu, kendi bağlamının dışına uzanan dışadönük bir şemayı oluşturan mekan konumuna gelmektedir. Işınsal organizasyonlarda da avlunun biçimi düzenlidir.
- Kümeli Organizasyon: Birbirlerine yakınlıkları ya da ortak görsel bir niteliğin paylaşılması ile bir arada gruplaşan biçimleri içermektedir. Kümeli organizasyonlar, sıklıkla benzer işlevleri olan, şekil ya da yönelim gibi ortak görsel bir özelliği paylaşan, hücreli mekanların tekrarından meydana geldiğine göre, avlunun çevresinde yer alan ortak görselliğe ve işleve sahip elemanlar ve birimlerin bulunması kümeli organizasyon kullanımına örnektir. Kümeli organizasyonda mekanlar, tanımlanmış alan olan avlu etrafında kümelenebilmektedir. Böyle bir örüntü, merkezi organizasyon örüntüsüne benzemektedir ancak onun geometrik düzeni bulunmamaktadır.
- Gridal Organizasyon: İlişkileri üçboyutlu gridler tarafından düzenlenen modüler biçimlerdir. Mekan organizasyonlarında kullanılan gridal şema, avlunun mekan örüntüsü için kullanılmamıştır.

- Avlunun fiziksel biçimlenişini etkileyen, yapı bütününde avlu mekanını tarifleyen ve yapıda avlunun kullanım amacını belirleyen faktörler şu baslıklar altında irdelenmektedir.

- Avluda ölçü-oran: Lynch'e (1967) göre en konforlu dıs mekan kapalılığı, kapatılan alanın 1/2 veya 1/3 yüksekliğinde duvarlarla sağlanır, eğer bu oran 1/4'ün altına inerse kapalılık hissinde azalma baslamaktadır (Sekil 2.31.). Bu bağlamda dış mekanı çevreleyen sınırların belirli oranda olması o mekan örüntüsünün avlu olarak algılanmasını sağlamaktadır.

Tam kapanma Kapanmada sınır En az kapanma Kapanmanın kaybolması

Şekil 2.31. Avluda kapalılık ölçütleri (Bakan ve Konuk, 1987).

- Avlu donatıları: Büyük ölçekli avluların, kullanımın kuvvetlendirilmesi bakımından alt mekanlara bölünmesi gerekebilmektedir (Francis ve Marcus, 1998). Avlularda destek mekanlar; kolonadlar, oturma öğeleri, su öğesi, yesil öğe gibi alanlar olarak olusabilmektedir. Yesil öğeler, fiziksel-islevsel fonksiyonları (gürültü, toz, yağmur, günes gibi iklimsel, çevresel kosullarda korunma, klimanın etkilenmesi, mikro klima olusturma ve iyilestirme özellikleri), psikolojik fonksiyonları (seyretme, rahatlatma, ferahlatma özellikleri), sosyal fonksiyonları (kentsel mekanlarda-yesil alanlarda içinde iletisime olanak sağlamaları, altında oturma, toplanma, iletisim yeri olarak ağaç ve ağaç altı olma özellikleriyle), görsel estetik fonksiyonları (farklı mevsim ve ısık konumlarında resimsel, görsel mekan etkileri, tanıtıcı öğe olma, kapatma, siluet etkileriyle), insancıl ekeolojik çevre-yasama mekanı kapsamında açıklanabilmektedir. Bu bağlamda yesilin fiziksel-mimari çevreye katkıları, sağlıklı ekolojik yapısal çevre olusturma kaygısı içinde yadsınamaz boyutlarda yer almaktadır (Çevik vd., 1999).
- Çevresel koşullar: Mekansal organizasyonun oluşumunda ve kütle düzenlemelerinde, çevreden gelen ısı, ışık, gürültü gibi faktörler etkendir. Örneğin, ısı ve ışık almak için mekanların yönlendirilmesi, gürültünün engellenmesi için çeşitli sınırlayıcı bölücülerin düşünülmesi gibi. İç mekan ile bütünleştirilmiş doğa parçası, yapı ve çevre açısından son derece önemlidir. Gün ışığı en iyi şekilde kullanılarak, pencere açıklıkları avlu cephesinde olması yapıya gizlilik ve özellik getirmektedir ve yapı sokak ilişkisi belli bir düzeyde kalmaktadır**.** Avlular, günesin mevsimlik hareketi ve varolan yapıların konumlarına göre maksimum oranda yaz ve kıs gün ısığı almalıdırlar. Ülkenin belli bölgelerinde çok sıcak bir yaz günü avlunun bir bölümündeki yaz gölgesi istenen bir seydir ve bu bitkilendirme veya varolan yapılarla sağlanmaktadır (Francis ve Marcus, 1998). Avlulu yapı, iklimi düzenleyen en eski sofistike iklimsel tasarım elemanıdır. Özellikle sıcak-kuru iklim bölgesi için vazgeçilmez bir mimari eleman olan avlular, insanlara doğal gün ışığı ve doğal

havalandırmayı sağlayarak bina içi mikro klimayı dengelemektedir. Avlular genellikle gökyüzüne açık olarak tasarlanmalarına rağmen zaman zaman açılıp kapanabilir örtüler ile avlu bölümü yağmurdan koruma ve gölgeleme amaçlı kullanılmıştır. Avlular, binalara doğallık verirken aynı zamanda doğanın sıra dışı olaylarını düzenlemektedirler. Avlular, hiçbir zaman sıcak iklimlerde yazın öğle sıcağındaki sıcaklık derecesine ve gün doğmadan önceki soğukluk derecesine ulaşamazlar (Reynolds, 2001). Avluların en iyi taraflarından bir tanesi, muazzam bir çevre yapısı ve düzenlemelerine sahip olmaları ve binanın aktivite ve dinlenme bakımından en değerli yerinde ve binanın merkezinde olmalarıdır. Her ne kadar günümüzde cam kaplı, iklimlendirilmiş atriumlar daha sık görülse de çağdaş mimarlar, dış mekan ve alanlar yarı kontrollü şekilde uygun olan avluları tasarımlarında kullanmaktadırlar (Yaşa, 2009).

- Yerleşme alanının topoğrafik özellikleri: Yapının bulunduğu bölgenin iklimi ve topoğrafik özellikleri, farklı mekansal organizasyonların oluşumuna zemin hazırlamaktadır. Örneğin, sıcak-kuru iklimi olan Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde yapılar kalın duvarlı, dışa kapalı ve iç avluya açık olarak organize edilmişlerdir. Alanın topoğrafik yapısı, özellikle eğimi mekansal organizasyonun biçimlenmesini etkilemekte kot ve kat farkları yaratılmasına neden olmaktadır.

- Avlunun sosyo-kültürel özelliklerine göre sınıflandırma yapılırken; avlunun kullanıldığı yapının bulunduğu bölgenin kültürel yapısı, mekanın psikolojik algısı ve insan eylemlerinin biçimleri ele alınmıştır.

- Kültür: Bölgesel kültürlerdeki farklı inanış, adet, gelenek ve görenekler bina oluşumunu etkilemektedir. Örneğin dinsel inanış sebebiyle mahremiyeti sağlamak için bina etrafı kalın duvarlarla çevrilerek avlu etkisi oluşturulmaktadır. Doğan'a göre (2002), şehircilik uzmanları ve kent sosyologları kalın duvarlarla dışa kapanan evlerin bir avluyu öne çıkaran boyutunda İslami etkileri aramaktadırlar. Avlu, özgür hareket olanağı sağlamakta ve herkes için kendi etkinlik alanını yaratmaktadır. Avluda bulunan elemanlar da psikolojik etkileri tetiklemekte ve sosyalleşmeyi sağlamaktadır. Örneğin; avludaki su teması da psikolojik bağlamda rahatlatıcı bir rol oynamaktadır. Su, hayatı, temizliği ve serinliği sunarken, gün ışığını yakalayıp, gökyüzünü yansıtmakta ve derinliği sembolize etmektedir. Avlulardaki su elemanları da estetik bir görüntü sağlarken aynı zamanda sosyal bir çevre oluşturmak için de kullanılmaktadır. (Divanlıoğlu, 1980).

- İnsan eylemlerinin biçimi ve boyutsal özellikleri: İnsanların davranış biçimleri ve antropometrik özellikleri mekansal oluşumun önemli belirleyicilerindendir. Avlu, kullanıldığı yapıya yeşil ve açık alan kazandırmaktadır. Mekanları birleştirici özelliği nedeniyle kolaylıkla uygulanabilen avlu, modern yapılarda oluşturacağı iç çevre ile önemli bir toplanma ve sosyal mekan olması yanında günümüzde değişen yaşam koşullarında farklı işlevlere sahip mekanları bir arada barındıran, aynı zamanda birbirinden bağımsız olarak konumlanma olanağı sağlayan bir hacimdir (Yaşa, 2009).

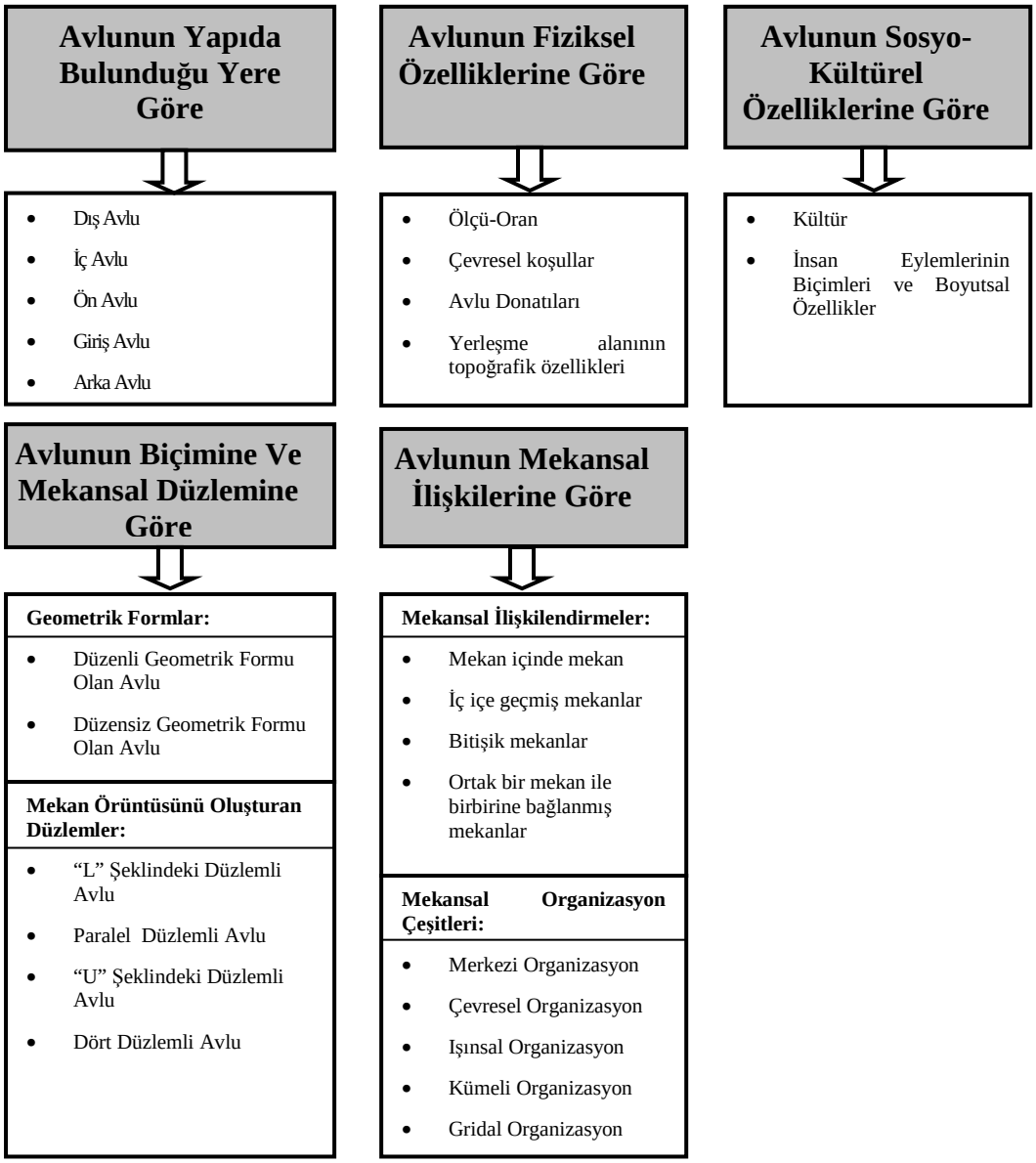
Değişik kaynaklardan derlenen bütün bu tanım ve yaklaşımlar çerçevesinde avlu mekansal olarak tanımlanacak olursa, bütünü ile ya da kısmen yapı veya yüksek duvarlarla çevrili, üstü açık, yer aldığı yapı bütününün form ve mekan karakteri ile uyumlu olarak genelde dörtgen ya da kare biçimli, bina içindeki yaşamı kısmen açık mekandaki yaşamla bütünleştirme gereksinmesinin oluşturduğu bir mekan çözümüdür. Plan organizasyonu ve kütlesel ilişkilerine göre yan, ön, orta ve iç avlu olarak da adlandırılan bu mekan, tasarımında kullanılan elemanlar, taşıdığı işlevsel ve estetik değerler nedeni ile tarihi süreç içinde birçok kültürde, soğuk iklim kuşağında yer alan kuzey ülkelerinde, Akdeniz ve güney ülkelerinde ve özellikle Anadolu'da her dönemde sıklıkla görülen bir mekan biçimlenmesi olmasının yanında dış dünyadan soyutlanmış daha özel ve doğal unsurları içeren ortamların yaratılmasına olanak sağlayan ve yapıların işlevlerini tamamlayan sosyal ve kültürel bir açık mekan biçimini oluşturmaktadır. Avlu yaklaşımının, geleneksel boyutlarda izlenmediği ülkelerde/kültürlerde bile kültür etkileşimi sonucu yaygınlaşması, "avlu" olgusunu evrensel boyutlara ulaştırmıştır (Erdoğan, 1996).

Avlular, mekan belirginlestiren, sınırlandıran, tanımlayan, tanıtan, alt mekan olusturan, açıklık-kapalılık etkisini veren, manzara olusturan, psikolojik rehabilitasyon etkileri olan, özellik-kamusallık derecelenmelerini etkileyen, iklimsel ve çevresel etkilerden koruyan, mikroklimatik ortam olusturan, topografya, su, yapılasmıs öğelerle birlikte ekolojik yapılasmayı sağlayan, sosyal mekan olan, doğal ortamı sunan, bütün boyutlarıyla önemli bir fiziksel çevre, mimari-kentsel çevre ve sosyal çevre boyutunda yani yasama mekanı ve yasanan mekan boyutunda önemli bir kimlik öğesi olan örüntülerdir (Çevik vd., 1999).

Avlu, yapıda bulunduğu yere göre, biçimine göre, donatılarına göre, mekansal organizasyonuna ve mekansal ilişkilerine göre, fiziksel özelliklerine göre ve sosyo-psikolojik etkilere göre sınıflandırılmıştır. Bu değerlendirilmeler baz alınarak, avluların

sınıflandırılması ana başlıklar ve açılımları bağlamında çizelge üzerinde gösterilmiştir (Çizelge 2.10.).

Çizelge 2.10. Avlu tipolojilerinin belirlenmesinde etkili olan faktörler

2.3. Göstergebilimsel Yöntemle Avluların Okunması

Mimari çevrenin öznede ilgi uyandırması, yaşantı, ifade, anlama ilişkisi bağlamında gerçekleşmektedir. Kısacası mekan birimlerinin anlamlandırılması, kullanıcının ve mimarın yapıya yükledikleri mesajlarla bağdaşmaktadır. Yapıyı oluşturan mekanlar, yapı kullanıcılarının ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte

kurgulanmıştır ve mekanların fiziksel özellikleri, ölçüleri ve donanımları bu ihtiyaçlar temel alınarak belirlenmiştir. Mekanlar sadece tek birimden oluşmayıp, bir kurgu halinde; iç mekanlar, ara mekanlar ve dış mekanlar olarak organize edilmişlerdir. Mekan organizasyonları yapılırken, mekan birimlerinin fonksiyonel bağıntıları, birbirlerine göre konumları ve mekanları birbirine bağlayan ara mekanlar dikkate alınmıştır. Yapılarda dış mekan-iç mekan bağlantısını ve iç mekanlar arasındaki sirkülasyonu sağlayan, tampon bölge görevini üstlenen mekan örüntülerinden biri ise avludur.

Mimari çevrenin, bir düşünceyi, bir biçimi, bir yapıyı ya da biçim dilini yansıtan herhangi bir şeyi ifade eden; kavramların, ideallerin, düşünce biçimlerinin, eylemlerin dışa vurumu, deneyimlerin ve yaşanmışlıkların somutlaşması olduğu düşünülürse; avlu da diğer mekan birimlerinde olduğu gibi, insan yaşamına ilişkin bir tanım, anlam ve yorum içermektedir. Yapının mekan birimleriyle bir bütüne ulaşmasını sağlamak için, mimar-yapı-yapı kullanıcısı arasında diyalektik ilişkinin kurulabilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, avluda yapının mekan kurgusunu sağlayan öğelerden bir tanesi olduğuna göre, avlunun da toplumsal düşünce yapısını, sosyo-kültürel yaşamı, dini ve otoriteyi simgelemek gibi bir anlatımının olması beklenmektedir. Bu anlatımın özünü ise; avlunun biçimsel, yararsal ve simgesel özellikleri oluşturmaktadır. Bunun haricinde, mimari obje sayılan avlunun, kültürel ve tarihsel yönüyle, toplumsal ve bireysel değerleriyle, insanın bireysel ve toplumsal yaşantısına olan etkileriyle, insan eliyle bir takım amaçlar gözetilerek yapılan, estetik, fonksiyonel ve pragmatik bir boyutu da vardır.

2.3.1. Avluların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu

Özellikle sentaktik analizlerde strüktür, doğal ışık, kütle, plan-kesit ilişkisi, sirkülasyon, eklemeler ve çıkarmalar, hiyerarşi, kütle, geometri, tekrarlanan üniteler, bütünü oluşturan parçalar, bütünlük gibi ölçütlere bakılmaktadır. Ölçü-ölçek çalışmaları, oranların kullanımı, kompozisyonun oluşumuna yönelik bazı ilkeler (bütünlük, süreklilik, denge, baskınlık v.b.). ışık ve gölgenin kullanımı, renk ve doku biçiminin düzenlenmesi gibi ilkeler, mekanın biçimsel ifadesinde kullanılan ilkelerdir. (Şentürer, 1995). Bu tanımdan yola çıkarak; yapılardaki avluların ve avluda bulunan elemanların fiziksel özelliklerini, görsel öğelerin kompozisyonunu algılamak için, sentaktik boyut analizi bağlamında gestalt ilkelerinden ve temel tasar ilkelerinden

yararlanılmakta ve kurgusal düzen irdelenmektedir. Gestalt ilkelerinin avlu mekanının biçimsel okumasında kullanıldığı örnekler verilmiştir:

- **Yakınlık İlkesi :** Roth'a göre (2002), yakınlık ilkesinin nesneleri bir örüntüyü temsil ediyor olarak görünmesi ve tek bir düzlem üzerinde uzanıyor olarak yorumlanması savından yola çıkarak; . avlulu yapılarda yakınlık ilkesi aranırken, avlunun çevresinde bulunan mekanlarla olan ilişkilerinin ve avludaki donatıların birbiriyle olan ilişkilerinin dikkate alındığı örnekler seçilmiştir. (Resim 2.19., 2.20.).

Resim 2.19. Nevşehir Yunak oteli avlularında yakınlık ilkesi (anm.16)

Resim 2.20. Selimiye Cami avlu kemerlerinde yakınlık ilkesi (anm.17)

- **Benzerlik İlkesi:** Gürer'e göre (1990), benzer öğeler bir bütünün öğeleri gibi etki yapmaya elverişlidir savından yola çıkarak; benzerlik ilkesi, yapılardaki avlularda bulunan donatıların renk, doku ya da biçim bakımından görsel bir bütünlük sağlayarak birbirleriyle olan bağlantılarıyla ve avlunun çevresindeki mekanlarla sağladığı görsel bütünlükle örneklendirilmiştir (Resim 2.21., 2.22.).

Resim 2.21. Gevher Nesibe avlularının diğer mekanlarla biçimsel anlamda benzerlik ilkesi (arşiv)

Resim 2.22. Türk Tarih Kurumu avlu donatılarında benzerlik ilkesi (arşiv)

- **Kapanmışlık İlkesi:** Kapanmışlık, avlunun bütününde algılanabilen bir olgudur. Özellikle iç avlulu yapılarda yapının tümünde ve avlu elemanlarında içe

dönüklüğü yani kapanmışlığı görmek mümkündür. Bu bağlamda örnek olarak iç avlulu yapılar seçilmiştir (Resim 2.23.) (Şekil 2.32.).

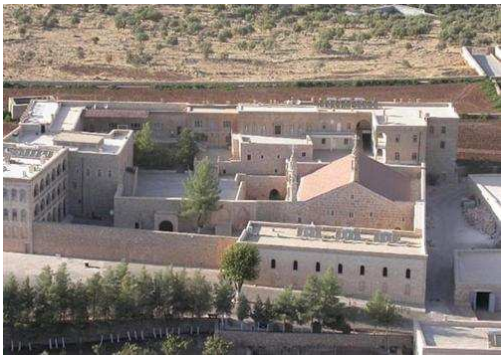

Resim 2.23. Beyazıd Külliyesi iç avluları kapanmışlık ilkesi (anm.18)

Şekil 2.32. İnönü Üniversitesi Sağlık MYO iç avlu ve atriumlarının kapanmışlık ilksei (anm.19)

- **Devamlılık (Süreklilik):** Devamlılık ilkesi, bir şeyin devam ettirilmesidir; bir çizginin, bir köşenin ya da bir doğrultunun bir elemandan diğerine devamıdır. Gürer'e göre (1990), birçok yönde hareket eden öğeler kompozisyonunda, aynı yöne doğru eğilim gösteren biçimler bütün olarak algılanırlar savından yola çıkarak; avlu ve mekan ilişkilerinde görülen devamlılık avlu sayılarının birden fazla olmasıyla ve birbiriyle olan ilişkileriyle örtüştürülmüştür (Resim 2.24., 2.25.).

Resim 2.24.Mardin evlerinin avlularında devamlılık ilkesi (anm.20)

Resim 2.25. Teras bahçelerindeki devamlılık ilkesi (Yoldaş, 2010)

- **Tecrübe Kuralı:** Biçimlerin bir bağlantı içinde olmasının, biçimin karakterinin daha belirgin hale geldiğini gösteren resimde avlunun tecrübe kuralına örnek verilmiştir (Resim 2.26., 2.27.).

Resim 2.26. Ulusal Sanat merkezi bahçelerinin biçim birliği (anm.21)

Resim 2.27.Beyazıt Cami avlusundaki elemanların biçim birliği (anm.22)

Avluların göstergebilimsel yöntemle okunmasında kullanılan sentaktik boyutun bir diğer ölçütü de temel tasar ilkeleridir:

- **Simetri İlkesi:** Ching'e göre (2002), eşit biçim ya da mekan örüntülerinin kendilerini bölen bir çizgi veya düzlemin iki yanında ya da merkez veya eksen etrafında dengeli bir şekilde düzenlenmesi simetridir yorumundan yola çıkarak; simetri ilkesinin avlularda ve avlu yüzeylerinde kullanımı örneklendirilmiştir (Resim.2.28., 2.29.).

Resim 2.28. İsrail Anayasa Mahkemesi avlusunun simetrik görünümü (anm.23)

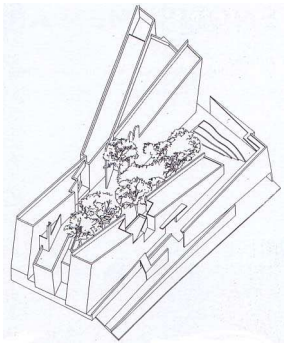

Resim 2.29. Balibey Hanı avlularının simetrik görünümü (anm.24)

- **Hiyerarşi (Koram) İlkesi:** Mekana farklı büyüklük, benzeri olmayan bir biçim ve önemli bir konum kazandıran hiyerarşi ilkesi avlunun yapı bütününden farklılaşması ile örtüştürülmüştür (Resim 2.30.), (Şekil 2.33.).

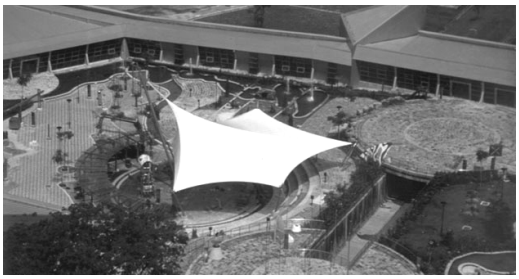

Resim 2.30. İsrail Gazi müzesi avlu

Şekil 2.33. Avlu ve bütün arasındaki biçim farkı (Yoldaş, 2010)

- **Datum İlkesi:** Avludaki elemanların kompozisyon içinde olduğu ve avlu hacmiyle ilişki kurduğu mekan örnekleri aşağıda gösterilmiştir (Resim 2.31.).

Resim 2.31. Singapur Bilim Merkezi avlu öğesinin diğer mekanlarla olan datum örneği (Çolak, 2007)

- **Ritm İlkesi:** Ching (2002), ritmi belirli çizgilerin, şekillerin, biçimlerin ya da renklerin düzenli ve armonik bir şekilde tekrar etmesi olarak yorumlamaktadır. Avluların ve avludaki donatıların tekrar edilerek ritm oluşturduğu ve görsel bütünlük sağladığı örnekler aşağıdaki gibidir (Resim 2.32.).

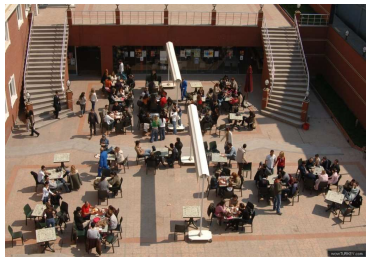
Resim 2.32. Sinop cezaevi avlularının ritmik düzenleri (anm.25)

- **Denge İlkesi:** Divanlıoğlu'na göre (1997), tasarı öğeleri (ölçü, renk, doku, değer, aralık, hacim, mekan, biçim, yön, oran, doku, ışık ve gölge) ile tekrar ilkelerinin kullanılmasıyla oluşan bütünlük sonuçta bir denge kavramını ortaya koymaktadır. Bu

bağlamda, örnek verilen resimlerde birbirini dengeleyen mekanlar ve avlu donatıları gösterilmiştir (Resim 2.33., 2.34.).

Resim 2.33. Place Des Vosges kentsel avluda denge unsuru (Yoldaş, 2010)

Resim 2.34.Aydın Üniversitesi avlusunda denge unsuru (anm.26)

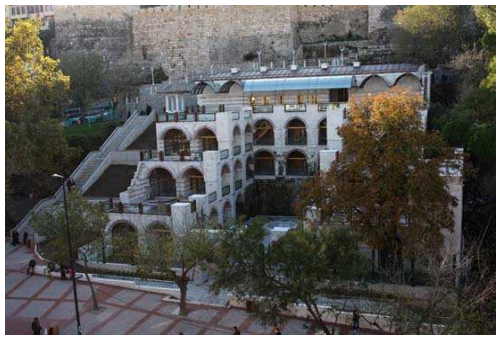
- **Zıtlık İlkesi:** Biçim, renk, doku, değer, ölçü, yön, aralık vb. birinde ya da birkaçında kullanılan zıtlık ilkesinin avlu ve mekanlar arasında vurgulandığı örnekler verilmiştir (Resim 2.35.a., 2.35.b.).

Resim 2.35.a., 2.35.b. Lever House avlusu ve yapının ölçüsünde zıtlık ilkesi (Yoldaş, 2010)

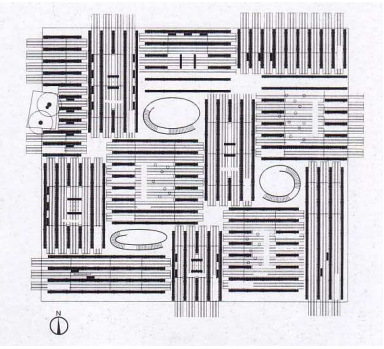
- **Koram İlkesi:** Düzen içinde anlamlı olarak dizilmiş mekanlardan oluşan koram ilkesi, örnekteki avluların ilişkilerinde de görülmektedir (Resim 2.36.).

Resim 2.36. Balibey Hanı avlularının koram düzenleri (anm.27)

- **Uygunluk İlkesi:** Aşağıdaki resimlerde avlu elemanlarının yön, biçim ve ölçü bağlamında birbirlerine uygun olarak düzenlenişinin örnekleri verilmiştir (Resim 2.37.a., 2.37.b., 2.38.).

Resim 2.37.a., 2.37.b. İsviçre pavyonu hanover avlu yön, biçim ve ölçü uygunluğu (Yoldaş, 2010)

Resim 2.38. Olimpos otel lineer iç avlusunun yön, biçim ve ölçü uygunluğu

2.3.2. Avluların göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik boyutu

Mimari yapılar ve bu yapıların onları kullanan öznelerle ilişkisini irdeleyen kaynaklar incelendiğinde çoğunlukla bu ilişkinin, yapıların özneler üzerinde bıraktığı etkileri ifade etmekte kullanılan kavramsal/ bilişsel özellikler (cognitive properties) ile kurulduğu görülmektedir, bazı araştırmacılar kavramsal özellikler başlığı yerine farklı başlıklar da kullanmışlardır; duygusal cevaplar (emotional responses) (Nasar ve ark., 1983), faktör (factor) (Başkaya ve ark., 2006); sıfat çiftleri (adjective pairs) (Hershberger, 1988); ölçek (scale) (Oostendorp ve Berlyne, 1988); tanımlayıcı sistem (Küller, 1973). Fiziksel özellikleri ele alan Gifford ise fiziksel özellik (physical properties), fiziksel unsur (physical cue) gibi isimler kullanmıştır (Gifford, 2000, Douglas ve Gifford, 2001, Gifford, 2002). (Yüksel, 2008). Bu tanımlardan yola çıkarak; avluların anlamsal çıkarımlarını ve avlu mekanının kullanıcı algılarını değerlendirmek adına bazı ölçekler kullanılmıştır. Bu ölçekler, avlu mekanının anlamsal algılarıyla ilişkili olarak Hershberger'in sıfat çiftlerinden seçilmiştir.

2.3.3. Avluların göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu

Avlulu yapıların göstergebilimsel çözümlemesinde pragmatik boyutu değerlendirilirken; avlunun geçmişten günümüze uzanan süreçte birikimlerinin, tecrübelerinin, işlevlerinin, gereksinimlerinin ve kullanım amaçlarının irdelenmesi ve yapının okunması gerekmektedir. Avlulu yapıların kronolojik gelişiminden elde edilen veriler pragmatik boyutun değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Avluların tarihsel gelişimi değerlendirilerek; avlunun pragmatik yani yararsal anlamda çıkarımlar elde edilmiştir. Tarihi süreçteki avlu kullanımına ilişkin değerlendirmelerin yapılmasının nedeni; avlunun sosyal, kültürel, işlevsel yararlılıklarını ve avlu elemanlarının işlevlerini ortaya koymak ve avluya duyulan gereksinimleri avlu kullanıcılarının eylemleri ve psiko-sosyal ilişkileri çerçevesinde belirlemektir. Bu ilişkiler, gereksinimler ve yararlılıklar bağlamında yapılarda bir mekan çözümü haline gelen avlu unsurunun özellikleri sistematik olarak işlenerek, avlu kullanımının pragmatik boyutta okunmasını sağlamıştır.

Avlunun yararsal yani pragmatik boyutunun okunması için ölçek olarak kullanılan özellikler şu şekildedir :

- Özel ve doğal unsurları içeren ortamların yaratılmasına olanak sağlayan,
- Mekan karakteri ile uyumlu olan,
- Bina içindeki yaşamı kısmen açık mekandaki yaşamla bütünleştiren,
- Hem sıcak hem de soğuk iklimlerde mikroklimatik özelliğiyle mekan çözümü olarak kullanılan,
- Sosyal ve kültürel bağlamda açık mekan olarak kullanılan,
- Etrafında yapılaşmayı sağlayan ve yaşam tarzı haline gelen,
- Mekanlara ışığın ve havanın gelmesini sağlayan,
- Dışa kapalılık ilkesini gerçekleştiren, savunma ve korunma amaçlı kullanılan
- Yaşam tarzını değiştiren,
- Dış mekan farkındalığını sağlayan,
- Sokak-yapı- mekanlar arasında hiyerarşiyi oluşturan,
- İç mekan çözümü olarak; kentsel ve yapısal anlamda bir açık alan sistemi oluşturan,

- ❖ Merkezi plan sistemi bağlamında; mekanlara ulaşım ve dolaşımı sağlayan,
- ❖ Mekansal biçimlenmeyi kolaylaştıran,
- ❖ İçe dönük bir açık mekan kurgusunu ortaya koyan,
- ❖ Sosyal yapılarda tampon görevi gören bir çekirdek mekan olan,
- ❖ Yeşil alan özelliğiyle görsel estetiği sağlayan,
- ❖ Mekanları toplayıcı, dağıtıcı ve bağlayıcı özelliği olan, işlevsel, simgesel, estetik değerlere sahip bir mekan türüdür. Tüm bu çıkarımlar, avlunun pragmatik ölçekteki değerlendirilmeleri için kullanılmıştır.

2.4. Bölüm Değerlendirmesi

Göstergebilim ilkeleri ve yöntemleri doğrultusunda bir üst dil olarak, mimari bütünün veya elemanlarının okunabileceği savından yola çıkarak; göstergebilimin iyi ve nitelikli kullanıldığı dünyadaki ve ülkemizdeki mimari örnekler üzerinden, yapıların dini (Ronchamp Şapeli gibi), tarihi (Taşlık Şark Kahvesi gibi), siyasi (Sydney Opera Binası gibi), biçimsel (TWA Havalanı gibi) bağlamda göndermeler yaptığı ve yapıların bünyesindeki göstergelerin okunabilir olduğu gözlemlenmiştir. Göstergebilimsel yöntemle analizin amacına ulaşabilmesi için, yapılardaki göstergelerin taklit niteliğinde değil, geleneksel vurguları yeni tasarımlarla sentezleyerek anlamlı çıkarımlar yapılması sağlanmalıdır.

Çalışmanın kapsamını oluşturan çağdaş temel eğitim yapıları avlularının göstergebilimsel yöntemle analizi için avlu kavramının tarihi süreçte yapı bütünündeki yeri ve işlevi irdelendiğinde; avlunun sivil, dini, kamusal, ticari, eğitim ve sosyal amaçlı tüm yapılarda kullanıldığı görülmüştür. Bu da avlulu mekan kurgusunun yapıların türüne ve kullanım amacına göre şekillendiğini göstermektedir. Yapı bütününde yerini alan avluyu biçimlendiren faktörlerin, yapının bulunduğu bölgenin iklim ve topoğrafya gibi fiziksel özellikleri , bölgenin sosyal ve kültürel özellikleri ve avlunun çevreyle olan mekansal ilişkileri olduğu saptanmıştır. Avlu kavramı sadece açık bir mekan olarak sınırlanmamış, gerek olumsuz iklim şartlarının etkisinden kurtulmak gerekse kullanım alanını artırmak amacıyla teknolojinin sunduğu imkanlarla avluların üstü kapatılarak aynı işlevin sürekliliğiyle kapalı mekanlarda ve sosyal amaçlı yapılarda özellikle de eğitim yapılarında çağdaş kullanıma yönelik olarak da karşımıza çıkmıştır.

Çalışmanın temelini oluşturan avluların göstergebilimsel yöntemle analiz modelinde sentaktik (biçimsel) boyut, semantik (anlamsal) boyut ve pragmatik (yararsal) boyut ölçekleri kullanılmıştır. Sentaktik, biçime dayalı; semantik, kullanıcı algısına dayalı; pragmatik ise avlunun kullanımına ilişkin analizleri içermektedir. Avluların sentaktik, semantik ve pragmatik boyut analizlerinde kullanılacak kavramlar ve bu kavramlardan avlunun okunmasına yönelik yapılacak çıkarımlar tablolaştırılmıştır. Mimari yapı avlularının göstergebilimsel yöntemle okunmasını sağlayan sentaktik boyut bağlamında; gestalt ilkeleri ve temel tasar ilkeleri, semantik boyut bağlamında; Hershberger'in (1988) sıfat çiftleri, anlamsal ölçekleri ve pragmatik boyut bağlamında ise; yararsal ve işlevsel ölçekleri aşağıdaki çizelgede görüldüğü gibi özetlenmiştir (Çizelge 2.11.):

Çizelge 2.11. Avluların göstergebilimsel analizi için kullanılan sentaktik, semantik ve pragmatik ölçekler

GÖSTERGEBİLİM İLKELERİ																
	DİZİMSEL (SENTAKTİK) ÖLÇEKLER															
	Gestalt İlkeleri								**Temel Tasar İlkeleri**							
	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmışlık (Tamamlama)	İyi devamlılık (Süreklilik)	Pragnaz-Basit-Açık strüktürlenmiş Elem.	Değişmezlik	Tecrübe Kuralı	Şekil-Zemin İlişkisi	Simetri (Bakışım)	Hiyerarşi (Egemenlik)	Datum	Ritim (Tekrar)	Denge	Zıtlık	Koram	Uygunluk
	ANLAMSAL (SEMANTİK) ÖLÇEKLER															
	Anlamsal Algılamalar															
	Yararlı, kullanışlı Yararsız, kullanışsız					Örgütlenmiş,düzenli Karışık, düzensiz						Zarif, yalın Donatılmış				
	Aydınlık, açık Karanlık, belirsiz					Yeterli ışık Yetersiz ışık						Memnuniyet verici Can sıkıcı				
	Yeterli büyüklük Yetersiz büyüklük					İyi ölçekli Kötü ölçekli						Geniş, alabildiğince açılmış Dar, sınırlı				
	Özellik belirten, kendine özgü Sıradan, alışılmış					Yeni Eski						Güvenli Tehlikeli				
	Enerjik Durgun					Davetkar İtici						Gösterişli, çok süslü Yalın, düz, sade				
	Toplayıcı Dağıtıcı					İçe ait Dışa ait						Tanımlı alan Artık alan				
	Aktif Pasif					Umumi Hususi						Mahremiyeti sağlayan Ortak mekan				
	Estetik mekan Estetik olmayan mekan					Düşünülmüş Gelişigüzel						Rahatlatıcı mekan Kasvetli mekan				
	İletişim odağı Kendine özgü					Uyutucu Uyarıcı						Kapalı Açık				
	YARARSAL (PRAGMATİK) ÖLÇEKLER															
	Aktif Kullanıcıların Davranış İlkeleri															
	Mikroklimatik ortam	Sıcaktan koruyucu	Sosyal aktivite alanı	Yeterli mekan büyüklüğü	Ölçek oranı	Toplanma yeri	Güvenli mekan	Yemek yeme mekanı	Yapıyla ilişkisi	Mekan değişimi	Sokakla ilişkisi	Mekana ulaşım	Havalandırma	Kullanım zamanları	Kullanım amaçları	Görsel estetik

3. ÇAĞDAŞ TEMEL EĞİTİM YAPILARI AVLULARININ ve AVLUYA ÖYKÜNEN MEKANLARININ GÖSTERGEBİLİMSEL YÖNTEMLE ANALİZİ

Çalışmanın bu bölümünde kapasitesi 6000 öğrencisi olan Ankara Ted Koleji, 1252 öğrencisi olan Eskişehir Ted Koleji, 250 öğrencisi olan Ankara Nesibe Aydın Okulları, 510 öğrencisi olan İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi, 540 öğrencisi olan Işıkkent Eğitim Kampüsü, 2000 öğrencisi olan Özel Uğur Anadolu Lisesi, bünyesindeki avlular, bahçeler ve ortak kullanım alanları olarak tanımlanan iç ve dış mekanlar özelliklerine göre nitelendirilmiş ve göstergebilimsel yöntemle analiz edilmiştir. Avluların, ortak kullanım alanlarının ve dış mekanların konumları, boyutları, elemanları veya biçimleri tarihi süreçte değişse de, fonksiyonları hep aynı kalmıştır ve eğitim yapılarının hemen hepsinde iç avlu, ön avlu, yan avlu ve arka avlu gibi farklı tanımlı avlular, tören alanı, giriş meydanı, ön bahçe, arka bahçe gibi tanımlarla dış mekanlar ve atrium tanımıyla üstü kapalı iç mekanlar kullanılmıştır. Bu bağlamda; iç avlusu, tören alanı, atriumu, giriş meydanı ve bahçe gibi ortak kullanım alanları bulunan sekiz adet çağdaş temel eğitim yapısı tezin alan çalışmasını oluşturmuştur. Tezin alan çalışması kapsamında, öğrenci kapasitelerinin farklılıkları, ortak kullanım alanlarının (iç avlu, atrium, bahçe gibi) biçimsel farklılıkları, işlevsel farklılıkları, yapı bütünündeki ve plan organizasyonundaki konum farklılıkları gibi nedenlerle Anadolu'nun farklı iklim bölgelerinde ve farklı sosyo-kültürel yapılara sahip illerde yer alan Ankara Ted Koleji, Eskişehir Ted Koleji, Ankara Nesibe Aydın Okulları, Denizli Erbakır Fen Lisesi, İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi, İstanbul Borusan Otomotiv Z.N.K. İlköğretim Okulu, Işıkkent Eğitim Kampüsü ve İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi olarak tanımlanan okullar seçilmiştir. Örnek okullardaki avluların ve açık veya kapalı ortak kullanım alanlarının tiplojileri dört grupta değerlendirilmiştir. Bu avlular ve mekan örüntüleri;

- Okulun tüm öğrencilerinin kullandığı avlu işlevine sahip, kentsel avlu niteliğinde ancak etrafı sınırlanmadığı için giriş meydanı, genel meydan ya da tören alanı olarak tanımlanan mekanlar,
- Her yaş grubundaki öğrencilere ayrılan birimlere ait avlu, bahçe, meydan olarak tanımlanan mekanlar,
- Tüm öğrencilerin kullandığı iç avlu olarak tanımlanan üstü açık etrafı kapalı mekanlar,

- Tüm öğrencilerin kullandığı atrium olarak tanımlanan üstü kapatılmış iç mekan yani ortak kullanım alanı olarak değerlendirilmiştir.

Farklı tipolojilerdeki avluların, ortak kullanım alanlarının ve dış mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu, bu mekanların biçimsel özellikleri, gestalt ve temel tasar ilkeleriyle sentezlenerek değerlendirilmiştir ve bu mekanlarda en sık kullanılan gestalt ilkeleri ve temel tasar ilkeleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik ve okullardaki avluların, dış mekanların ve ortak kullanım mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizi için semantik ve pragmatik boyutunu belirlemeye yönelik iki aşamalı sorulardan oluşan anket formları hazırlanmıştır. Anketler, her okulda en büyük yaş grubundaki öğrencilere uygulanmıştır. Evren olarak belirlenen öğrenci sayısı yani tüm okullardaki lise öğrencilerinin toplam sayısı 3000 iken, örneklem olarak belirlenen öğrenci sayısı yani anket uygulanan öğrenci sayısı 390'dır. Toplamdaki lise öğrencilerinin sayısıyla, her okuldaki lise öğrencisi sayıları, evren ve örneklem ilişkisi baz alınarak oranlandığında anket uygulunacak öğrenci sayısı elde edilmiştir.

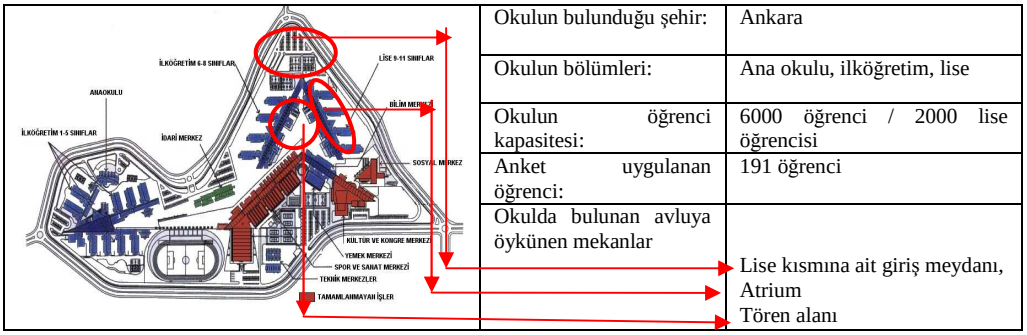
Avluların, dış mekanların ve ortak kullanım alanlarının semantik yani anlamsal boyutu ölçülürken, öğrencilerin mekanlarla ilgili anlamsal algılarına dayalı anket soruları hazırlanmış ve pragmatik yani işlevsel boyutu ölçülürken öğrencilerin mekanları kullanımına dayalı anket soruları hazırlanmıştır ve öğrencilere yöneltilen anket sorularından belirli çıkarımlar yapılmıştır. Her anket sorusunun karşılığı semantik ve pragmatik boyutta bir ölçeği temsil etmektedir. Bu bağlamda tüm avluların, dış mekanların ve ortak kullanım alanlarının göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutu ve semantik boyutu her okul için ve her soru için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Anket formunda; Ankara, İzmir, Eskişehir, Denizli ve İstanbul'daki çeşitli okulların avlularının, dış mekanlarının ve ortak kullanım alanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik ve pragmatik boyutunu ölçmek adına 5'li likert ölçekli sorular sorulmuştur. "5" olarak nitelendirilen "kesinlikle katılıyorum" ve "4" olarak nitelendirilen "katılıyorum" likert ölçekleri olumlu olarak algılanırken, "1" olarak nitelendirilen "hiç katılmıyorum" ve "2" olarak nitelendirilen "katılmıyorum" likert ölçekleri olumsuz olarak algılanmıştır. Veriler, SPSS 13.0 programında analiz edilmiştir. Uygulanan analizler, Frekans analizi, t-testi ve varyans analizlerinden oluşmaktadır. Yapılan geçerlilik ve güvenilirlik analizine göre, Alfa katsayısı 0,92 çıkmıştır. Alfa katsayısı 0,70'in altında çıkan çalışmalar geçerli ve güvenilir

bulunmamaktadır (Ural, Kılıç, 2005). Güvenilirlik analizi sonucuna göre; araştırmada sorulan sorular arasında ilişki vardır ve değerlendirmeye uygundur.

Örnek çağdaş temel eğitim yapıları ve seçilme nedenleri şu şekildedir:

- Ankara Ted Koleji:

Çizelge 3.1. Ankara Ted Koleji tanıtım şeması (anm.28)

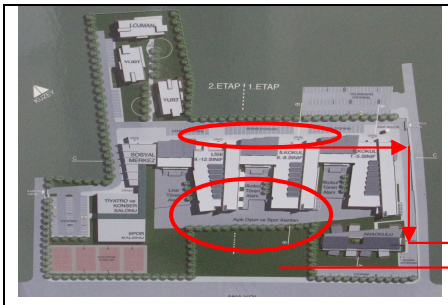

Okulun bulunduğu şehir:	Ankara
Okulun bölümleri:	Ana okulu, ilköğretim, lise
Okulun öğrenci kapasitesi:	6000 öğrenci / 2000 lise öğrencisi
Anket uygulanan öğrenci:	191 öğrenci
Okulda bulunan avluya öykünen mekanlar	Lise kısmına ait giriş meydanı, Atrium Tören alanı

Bu yapının seçilme nedeni; lise kısmına ait giriş meydanı, tören alanı ve atrium olarak nitelenen farklı biçimlere, farklı niteliklere ve farklı işlevlere sahip avlu işlevini gören mekan örüntülerinin bulunmasıdır. Yüklendiği avlu işlevlerini gerek plan organizasyonu gerekse mekansal özellikler bağlamında yerine getiren, özel okulun sunduğu sosyal yapı boyutuyla yeterli donanıma sahip tören alanının ve giriş meydanının olması ve Ankara'nın karasal iklim özellikleri doğrultusunda şekillenen, öğrencilerin yemek, aktivite, etkinlik, spor gibi ihtiyaçlarını karşılayan bir atriuma sahip olması Ankara Ted Koleji'nin seçilme nedenlerindendir. Okulun avluya öykünen mekan örüntülerinin göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu, mekanların biçimsel özelliklerinin saptanmasıyla ölçülürken, semantik ve pragmatik boyutu, toplam 2000 lise öğrencisinden 191 öğrenciye uygulanan avlu işlevli mekanların kullanımına ilişkin ve anlamsal algıları içeren sorulardan oluşan anketlerle ölçülmüştür.

- Eskişehir Ted Koleji:

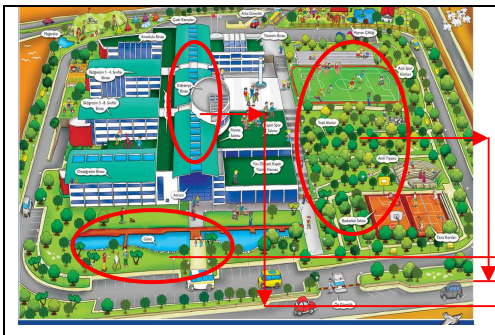
Çizelge 3.2. Eskişehir Ted Koleji tanıtım şeması (anm.29)

	Okulun bulunduğu şehir:	Eskişehir
	Okulun bölümleri:	Ana okulu, ilköğretim, lise
	Okulun öğrenci kapasitesi:	1252 öğrenci / 50 lise öğrencisi
	Anket uygulanan öğrenci:	8 öğrenci
	Okulda bulunan avluya öykünen mekanlar:	Atrium Genel meydan,

Bu yapının seçilme nedeni; avluya öykünen atrium ve genel meydan olarak tanımlı farklı biçimlere, farklı düzenlere ve farklı işlevlere sahip mekan örüntülerinin bulunmasıdır. Avluya öykünen, etrafı açık, bitkisel mataryallerle donatılmış, yer yer kot farklılıkları bulunan, öğrencilerin yemek, spor, aktivite ve etkinlik gibi ihtiyaçlarını karşılayabilecek donanıma sahip olan, özel okulun sunduğu sosyal imkanları nitelikli mekanlara çeviren bir genel meydanın bulunması ve Eskişehir'in karasal iklimi nedeniyle biçimsel anlamda kademeli olarak parçalanan, okulun bütününde hiyerarşi oluşturan, öğrencilere aktivite alanları sunan bir atriumun bulunması Eskişehir Ted Koleji'nin seçilme nedenlerindendir. Okulun avluya öykünen mekan örüntülerinin göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu biçimsel özelliklerle, semantik ve pragmatik boyutu ise toplam 50 lise öğrencisinden 8 öğrenciye uygulanan anketlerle ölçülmüştür.

- Ankara Nesibe Aydın Okulları:

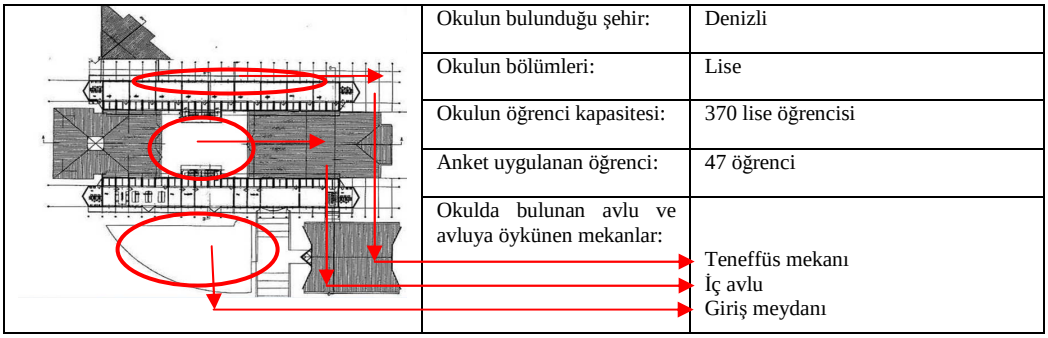
Çizelge 3.3. Ankara Nesibe Aydın Okulları tanıtım şeması (anm.30)

	Okulun bulunduğu şehir:	Ankara
	Okulun bölümleri:	Ana okulu, ilköğretim, lise
	Okulun öğrenci kapasitesi:	1116 öğrenci / 220 lise öğrencisi
	Anket uygulanan öğrenci:	27 öğrenci
	Okulda bulunan avluya öykünen mekanlar:	Her birime ait yan bahçe Giriş meydanı, Atrıum,

Bu yapının seçilme nedeni; seçilen diğer eğitim yapılarının aksine eğimli bir yerleşim alanına sahip olmasından kaynaklı avluya öykünen mekan örüntülerinin kademeli olarak yayılmasıdır. Hiyerarşik bir düzende konumlanan, özel okulun sunduğu sosyal imkanlar doğrultusunda at yetiştirme çiftliği gibi farklı donanımlara sahip olan giriş meydanının bulunması, her birime ait farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin kullandığı ve yoğun aktivitenin olduğu yan bahçelerin bulunması ve okulda geniş bir alana yayılmasıyla okul içinde yapılan etkinliklere olanak sağlayan, yüksek kot farklarının bulunduğu kademeli bir mekan organizasyonuna sahip bir atriumun bulunması Ankara Nesibe Aydın Okulları'nın seçilme nedenlerindendir. Okulun avluya öykünen mekan örüntülerinin göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu biçimsel özelliklerle semantik ve pragmatik boyutu ise, toplam 220 lise öğrencisinden 27 öğrenciye uygulanan anketlerle ölçülmüştür.

- Denizli Erbakır Fen Lisesi:

Çizelge 3.4. Denizli Erbakır Fen Lisesi tanıtım şeması (anm.31)

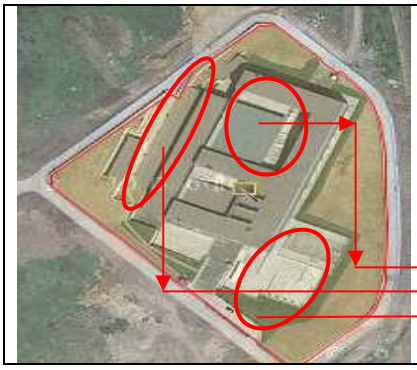

Okulun bulunduğu şehir:	Denizli
Okulun bölümleri:	Lise
Okulun öğrenci kapasitesi:	370 lise öğrencisi
Anket uygulanan öğrenci:	47 öğrenci
Okulda bulunan avlu ve avluya öykünen mekanlar:	Teneffüs mekanı İç avlu Giriş meydanı

Bu yapının seçilme nedeni; Denizli'nin ılıman iklim özelliklerinin okulun mekansal kurgusuna yansıyarak iç avlulu plan şemasının ortaya çıkmasıdır. Geniş bir alana yayılan, çeşitli hobi alanlarının oluşturulduğu, devlet okulunun imkanları dahilinde sunulan sosyal mekanların olduğu giriş meydanının bulunması, yağışlı havalarda öğrencilerin zamanlarını satranç, masa tenisi gibi faaliyetlerle değerlendirdiği bir üstü kapalı teneffüs mekan örüntüsünün bulunması ve bitkisel materyallerle donatılmış, tampon görevi yapan ve mekan organizasyonunda etken rol oynayan iç avlunun bulunması Denizli Erbakır Fen Lisesi'nin seçilme nedenlerindendir. Okulun avlularının ve avluya öykünen mekan örüntülerinin göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu biçimsel özelliklerle, semantik ve pragmatik boyutu ise, toplam 370 lise öğrencisinden 47 öğrenciye uygulanan anketlerle ölçülmüştür.

- İstanbul TÇMB Çimento Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi:

Çizelge 3.5. İstanbul TÇMB Çimento Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi tanıtım şeması (anm.32)

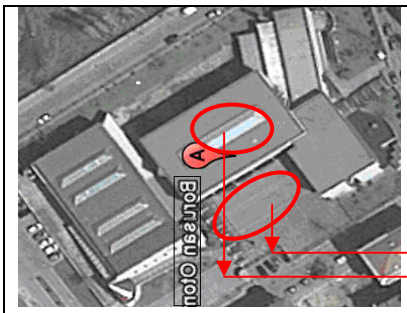

Okulun bulunduğu şehir:	İstanbul
Okulun bölümleri:	Lise
Okulun öğrenci kapasitesi:	100 lise öğrencisi
Anket uygulanan öğrenci:	20 öğrenci
Okulda bulunan avlu ve avluya öykünen mekanlar:	İç avlu Atrium Genel meydan

Bu yapının seçilme nedeni; okulda iki tane iç avlunun bulunması ve İstanbul'un ılıman ikliminin iç avlulu mekansal kurgusuna olan katkısıdır. Bu avluların okulun içinde kademeli olarak yerleştirilmiş olması ve okuldaki mekanların arasında geçişi sağlaması aynı zamanda mikroklimatik bir ortam yaratması bu okulun seçilme nedenlerindendir. Okuldaki atriumun yapısı ve işlevinin diğer okullarla benzerlik gösterse de donanım açısından yetersiz olması seçilme nedenlerinden biridir. Okulun avlularının göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik ve pragmatik boyutu, toplam 100 lise öğrencisinden 20 öğrenciye uygulanan anketlerle ölçülmüştür.

- İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu:

Çizelge 3.6. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu tanıtım şeması (anm.33)

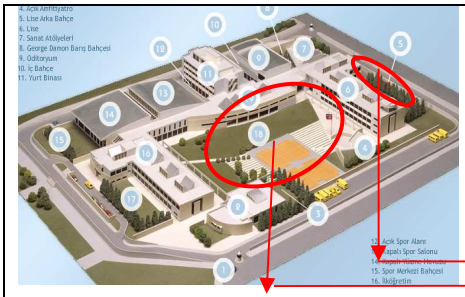
Okulun bulunduğu şehir:	İstanbul
Okulun bölümleri:	Ana okulu, ilköğretim
Okulun öğrenci kapasitesi:	600 öğrenci / 240 8.sınıf öğrencisi
Anket uygulanan öğrenci:	30 öğrenci
Okulda bulunan avluya öykünen mekanlar:	Giriş meydanı, İç avluya öykünen üstü kapalı mekan

Bu yapının seçilmesindeki amaç; okulun merkezindeki üstü kapalı mekan örüntüsünün yeşil dokuyla kaplanarak iç avluya öykünmesi ve diğer okullardan farklı olarak öğrencilerin yaş gruplarının daha küçük olmasının avlu kullanımına ilişkin yansımaları okulun seçilme nedenleri arasındadır. Okulun avluya öykünen mekanların

göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik ve pragmatik boyutu, toplam 240 sekizinci sınıf öğrencisinden 30 öğrenciye uygulanan anketlerle ölçülmüştür.

- İzmir Işıkkent Okulları:

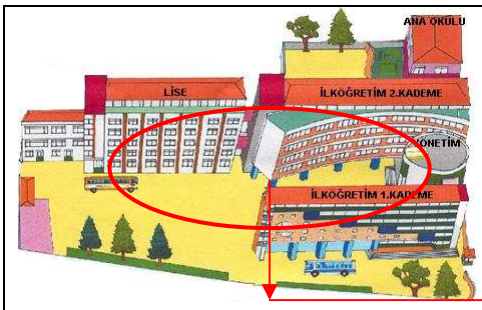
Çizelge 3.7.İzmir Işıkkent Okulları tanıtım şeması (anm.34)

	Okulun bulunduğu şehir:	İzmir
	Okulun bölümleri:	Ana okulu, ilköğretim, lise
	Okulun öğrenci kapasitesi:	540öğrenci / 270lise öğrencisi
	Anket uygulanan öğrenci:	24 öğrenci
	Okulda bulunan avluya öykünen mekanlar:	Her birime ait yan bahçe Genel meydan

Bu yapının seçilme amacı; okulda her birime ait farklı yan bahçelerin bulunmasıdır. Anaokulu, ilköğretim ve lise kısmına ait farklı bahçelerin bulunması, bu bahçelerde özel okulun sunduğu sosyal imkanlar doğrultusunda öğrencilerin kaliteli zaman geçirmesi için yeterli donanımların bulunması, İzmir'in ılıman iklimi sayesinde okulun mekansal kurgusunun bahçelere göre şekillenmesi ve giriş meydanının okulun kapladığı alana göre daha geniş bir alana yayılması, giriş meydandaki yeşil dokunun yoğunluğu Işıkkent Kampüsü'nün seçilme nedenlerindendir. Okulun avluya öykünen mekan örüntülerinin göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik ve pragmatik boyutu, toplam 270 lise öğrencisinden 24 öğrenciye uygulanan anketlerle ölçülmüştür.

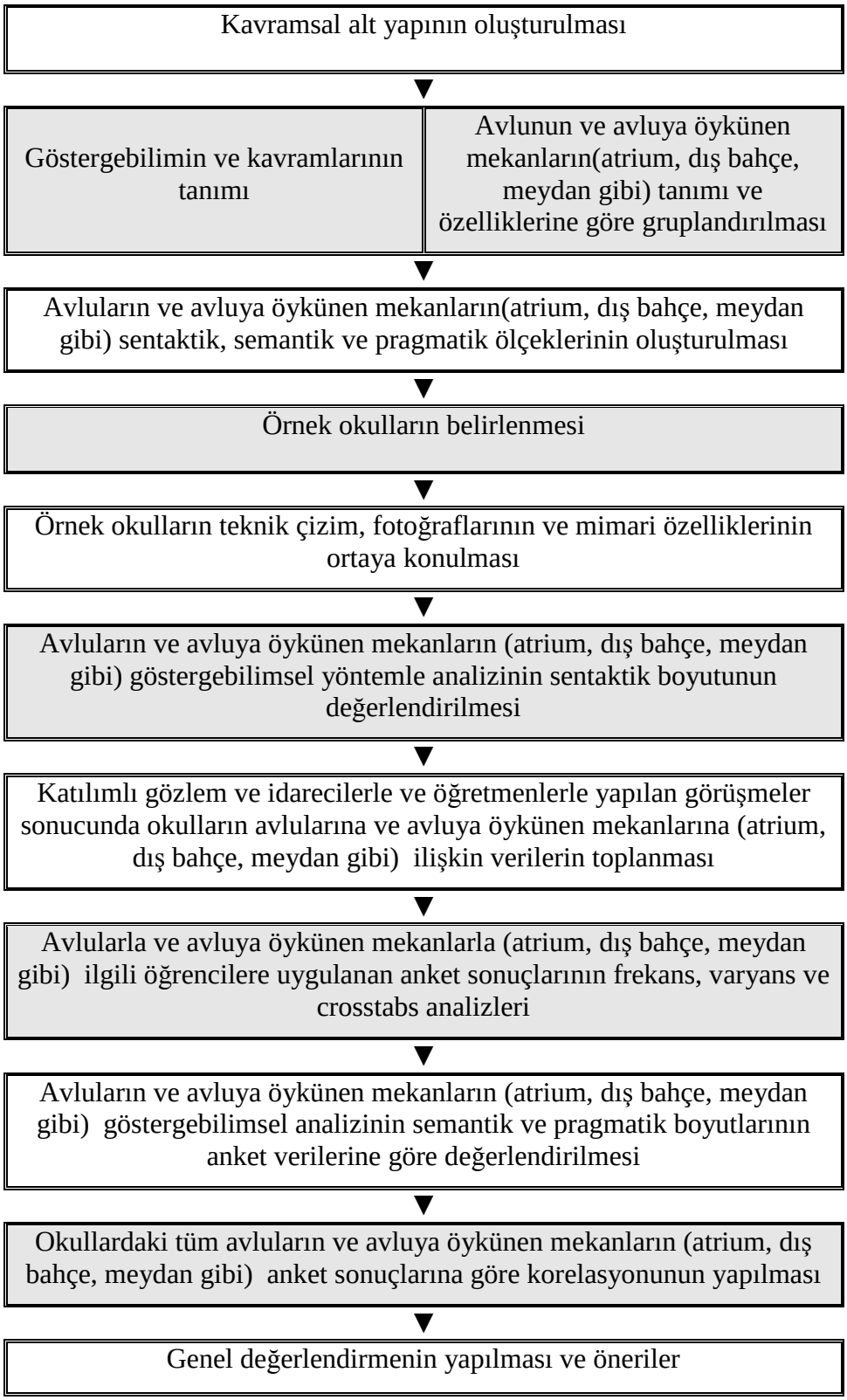
- İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi:

Çizelge 3.8. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi tanıtım şeması (anm.35)

	Okulun bulunduğu şehir:	İstanbul
	Okulun bölümleri:	Ana okulu, ilköğretim, lise
	Okulun öğrenci kapasitesi:	2000 öğrenci / 350 lise öğrencisi
	Anket uygulanan öğrenci:	43 öğrenci
	Okulda bulunan avluya öykünen mekan:	Genel meydan

Bu yapının seçilme amacı; alanın yetersiz olması nedeniyle yapının yatayda yayılmak yerine düşeyde yükselmesi yani bina yüksekliğini artırarak mekan ihtiyacını çözmesidir. Bu bağlamda giriş meydanının da çözümü farklı olmuştur. Giriş meydanının mekansal kurgusunun diğer okullardan farklı oluşu ve yüksek katlı okulun arasında kalan avluya öykünen mekan örüntüsünün farklılaşan özelikleri bu okulun seçilme nedenidir. Okulun mekan nitelikli avlusunun göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik ve pragmatik boyutu, toplam 350 lise öğrencisinden 43 öğrenciye uygulanan anketlerle ölçülmüştür.

Tez çalışması içinde seçilen çağdaş eğitim yapılarının avlularıyla ve ortak kullanım alanları olarak tanımlanan, avluya öykünen iç ve dış mekanlarla ilgili yapılacak olan göstergebilimsel yöntemle analiz aşamalarının akış şeması şu şekildedir:

Kavramsal alt yapının oluşturulması
Göstergebilimin ve kavramlarının tanımı
Avlunun ve avluya öykünen mekanların(atrium, dış bahçe, meydan gibi) tanımı ve özelliklerine göre gruplandırılması
Avluların ve avluya öykünen mekanların(atrium, dış bahçe, meydan gibi) sentaktik, semantik ve pragmatik ölçeklerinin oluşturulması
Örnek okulların belirlenmesi
Örnek okulların teknik çizim, fotoğraflarının ve mimari özelliklerinin ortaya konulması
Avluların ve avluya öykünen mekanların (atrium, dış bahçe, meydan gibi) göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutunun değerlendirilmesi
Katılımlı gözlem ve idarecilerle ve öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda okulların avlularına ve avluya öykünen mekanlarına (atrium, dış bahçe, meydan gibi) ilişkin verilerin toplanması
Avlularla ve avluya öykünen mekanlarla (atrium, dış bahçe, meydan gibi) ilgili öğrencilere uygulanan anket sonuçlarının frekans, varyans ve crosstabs analizleri
Avluların ve avluya öykünen mekanların (atrium, dış bahçe, meydan gibi) göstergebilimsel analizinin semantik ve pragmatik boyutlarının anket verilerine göre değerlendirilmesi
Okullardaki tüm avluların ve avluya öykünen mekanların (atrium, dış bahçe, meydan gibi) anket sonuçlarına göre korelasyonunun yapılması
Genel değerlendirmenin yapılması ve öneriler

3.1. Ankara Ted Koleji'nde Avluya Öykünen İç ve Dış Mekanların Göstergebilimsel Yöntemle Analizi

Ankara Ted Koleji kampus alanı çok büyük olduğu için sadece lise kısmına ait atrium, giriş alanı ve tören meydanı ele alınmıştır. Ayrıca anketlerden daha verimli sonuç alabilmek adına yaşları büyük olduğu için lise öğrencileri tercih edilmiştir.

- **Ankara Ted Koleji'nin tanıtımı**

Ankara Ted Koleji, kentin güneyinde Or-an şehri-Yıldız mahallesi ile Ümitköy-Çayyolu-Eskişehir yolu arasındaki bağlantıyı sağlayan yol üzerinde, Taşpınar Köyü'nün doğusunda Yumrubel Tepesi'nde bulunan kampus alanı içindedir. Okul, toplam 6000 kişinin bir arada yaşadığı bir kampus yerleşkesinde kurulmuştur. İlk ve orta öğretim düzeyinde dünyanın en büyük kampusü olan Ankara Ted Koleji Vakfı Okulları İncek Kampusü 309 bin m² alan üzerinde toplam 141 bin m² kapalı alana sahiptir. Kampus, eğitim bloklarının yanında sosyal aktivite alanları, spor alanları, yemekhaneler, teknik merkezler gibi pek çok farklı yapıyı barındırmaktadır. Eğitim blokları aynı mimari kurguya sahiptir. "V" şeklinde ortasında atriumu bulunan yapı blokları, sınıfların bulunduğu kollara ayrılmaktadır (Resim 3.1., 3.2., 3.3.). Uygur'a göre (2004), Ankara Ted Koleji, sokakları, meydanları, alış verişi ve sosyal aktiviteleri ile kentin simülasyonu gibidir. Ankara'nın Sakarya Caddesi'ne gönderme yapan kolej yolu, okulun temel kurgusunu oluşturmaktadır.

Resim 3.1. Ankara Ted Koleji'nin genel görünümü (anm.28)

Resim 3.2. Ankara Ted Koleji lise birimine ait giriş alanı

Resim 3.3. Ankara Ted Koleji atriumu (kolej yolu) (anm.28)

Ankara Ted Koleji'nin lise kısmında geçirilen üç saat süresince bazı idarecilerden ve öğretmenlerden bilgi akışı sağlanmış ve öğrencilerin teneffüslerde, boş derslerde ve öğle tatilinde avluya öykünen iç veya dış mekanların kullanımı ile ilgili katılımlı gözlemler yapılmıştır. Edinilen bilgiler ve yapılan gözlemler sonucunda;

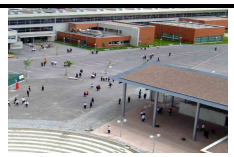
- Lise binası içindeki üstü kapalı mekana "kolej yolu" adı verildiği ve kolej yolunun "Sakarya Caddesi" gibi atrium yorumuyla örtüştüğü,
- Kolej yolundaki etkinlikler sayesinde mekanın devingen ve akışkan bir yapıya sahip olduğu,
- Kolej yolundaki öğrenci sirkülasyonunun özellikle teneffüslerde ve öğle tatilinde yoğun olduğu,
- Lise birimine ait giriş alanındaki spor alanlarının ve oturma mekanlarının sürekli kullanıldığı,
- Tören meydanının belirli zaman dilimlerinde (teneffüslerde, törenler sırasında) kalabalık olduğu, bunun dışında çok yoğun öğrenci olmadığı sonucuna varılmıştır.

- **Ankara Ted Koleji'nde avluya öykünen iç ve dış mekanların sentaktik boyut analizi**

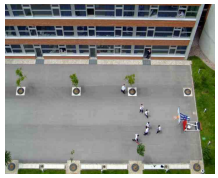
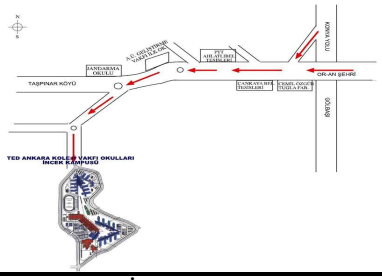
Ankara Ted Koleji'nde bulunan avluya öykünen iç ve dış mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu bağlamında, üçüncü bölümde anlatılan ölçekler, veriler baz alınarak, öncelikle bu mekanların biçimsel, işlevsel ve kütlesel özelliklerini ve mekansal kurgusunu değerlendiren görsel matrisli tablolar oluşturulmuştur. İlk tablo, Ankara Ted Koleji'nin yapısal kimliğini oluşturan yapının yerleşme özellikleri, yapı türü, plan tipi gibi verilerden ve görsel donelerden

oluşmaktadır. İkinci tablo, avluya öykünen iç ve dış mekanların yapıdaki konumu, biçimsel ve plan özellikleri, işlevsel ve fiziksel özellikleri ve mekansal kurgusu gibi verilerden ve bu mekanlarda bulunan donatılardan oluşmaktadır ve görsel şekillerle desteklenmiştir. (Çizelge 3.9., 3.10.).

Çizelge 3.9. Ankara Ted Koleji yapısal özellikleri

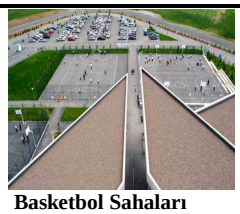
<table>
<tr><td colspan="2">Yapı Adı</td><td colspan="3">TED ANKARA KOLEJİ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yeri ve Yılı</td><td>Ankara/2000 (anm.28)</td><td colspan="2">Avluya Öykünen Mekanlardaki Elemanlar (arşiv)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapının Görünümü</td><td></td><td>Arka Bahçe (Tören Meydanı)</td><td>
Anfi Tiyatro

Oturma Elemanları

Tenis Kort

BasketbolSahaları</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yerleşme Alanının Özellikleri</td><td>Yerleşme yönü</td><td>Kuzey-Güney</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Konumu</td><td></td><td rowspan="3">Atrium</td><td rowspan="3">
Çift Taraflı Kolonad

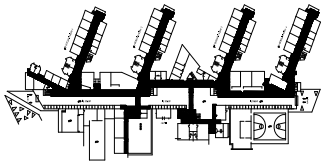
Satranç Masaları

Yiyecek Büfesi

Pinpon Masaları</td></tr>
<tr><td>İklim</td><td>Sıcak-Kuru (İç Anadolu Bölgesi, karasal iklim özellikleri göstermektedir.)</td></tr>
<tr><td>Topoğrafya</td><td>Düz</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yapının Kütle ve Plan Özellikleri</td><td>Yapı türü</td><td>Anaokulu, İlköğretim Okulu ve Lise</td><td rowspan="4">Ön Bahçe (Liseye Ait Giriş Alanı)</td><td rowspan="4">
Basketbol Sahaları

Futbol Sahaları

Yemek Mekanları

Oturma Mekanları</td></tr>
<tr><td>Alanı</td><td>309 dönüm açık alan/141 dönüm kapalı alan</td></tr>
<tr><td>Plan formu</td><td></td></tr>
<tr><td>Plan tipi ve avluya öykünen mekan sayısı</td><td>Üç katlı ve atrium, tören meydanı ve lise kısmına ait giriş alanı olarak tanımlanan avluya öykünen mekana sahip plan tipi</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

Çizelge 3.10. Ankara Ted Koleji'nde bulunan avluya öykünen mekanların biçimsel özellikleri

Yapı Adı			**TED ANKARA KOLEJİ**		
Avluya Öykünen Mekanların Yapıdaki Yerleşme Özellikleri	Avluya öykünen mekanların tipi		**Tören (arka) meydanı**	**Atrium**	**Lise birimine ait (ön) giriş alanı**
	Avluya öykünen mekanların yapıdaki konumu		**Arka meydan** 	**İç mekan** 	**Ön bahçe**
	Yerleşme yönü		**Doğu-Batı**	**Kuzeydoğu-Güneybatı**	**Kuzey-Güney**
	Dış çevreyle ilişki		**Dolaylı bağlantı**	**Dolaylı bağlantı**	**Direkt bağlantı**
Biçimsel Özellikler	Avluya öykünen mekanların biçimi		**Üçgen** 	**Dikdörtgen** 	**Düzensiz geometrik şekil**
	Mekan org. yönelimi		**U düzlem**	**Paralel düzlem**	**U düzlem**
İşlevsel, Fiziksel ve Sosyal Özellikler	İşlevi		**Toplanma**	**Top, Sos İlt, Oyalanma, Yemek, Spor , Etkinlik**	**Top, Sos İlt, Oyalanma, Yemek, Spor , Etkinlik**
	Sosyal Fiziksel Öz.	Biç.boy	**Tören alanı**	**Sosyal ve kültür mekan**	**Sos, kül, sp. etk mekanı**
		Ps-sos kül öz.	**Toplanma mekanı**	**Sosyal etk ve ilişkiler**	**Sosyal etk ve ilişkiler**
		Top öz.	**Düz**	**Düz**	**Düz**
		Ç. Koş.	**Işık, hava, yeşillik**	**Işık, hava**	**Işık, hava, yeşillik**
Avluya Öykünen Mekanların Kurgusu	Mekansal ilişkisi		**Ana mekana bağlantılı mekanlar** 	**Bitişik mekanlar** 	**Mekanların birbirine bağlanma durumu**
	Mekansal organizasyon çeşitleri		**Işınsal org.** 	**Doğrusal org.** 	**Kümesel org.**

Ankara Ted Koleji'nde bulunan avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutunun değerlendirilmesi için tezin üçüncü bölümünde açıklanan gestalt ilkeleri ve temel tasar ilkeleri kullanılmıştır. Ayrıca üçüncü bölümde, sentaktik boyutun yorumlanması için avluya öykünen mekanların hangi özelliklerinin neden kullanıldığı açıklanmış ve bu özelliklerin açılımları yapılmıştır. Bu mekanların biçimsel ve plan özelliklerinin ölçekleri sentaktik boyutun temel tasar ilkeleri ve gestalt ilkeleriyle sentezlenerek çizelge üzerinde gösterilmiştir. (Çizelge 3.11.).

Çizelge 3.11. Ankara Ted Koleji lise kısmına ait giriş alanının, atriumun ve tören meydanının biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi

Ankara Ted Koleji (lise kısmına ait giriş alanı, ön bahçe)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■					■			■		■
Biçimi			■		■			■			■		■	■	
Mekan organizasyonundaki yönelimi		■	■		■			■					■	■	
Mekansal ilişkisi		■	■		■			■		■			■	■	
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■		■			■		■			■	■	■

Ankara Ted Koleji (atrium)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu				■	■				■		■		■		
Biçimi		■	■	■	■			■	■		■		■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi		■	■	■	■			■	■		■		■	■	
Mekansal ilişkisi		■	■	■	■			■	■		■		■	■	
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■	■	■			■	■		■		■	■	

Ankara Ted Koleji (tören meydanı, arka bahçe)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■			■		■			■		
Biçimi				■				■		■		■	■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi				■	■			■			■		■		
Mekansal ilişkisi		■		■	■			■	■	■	■	■	■		
Mekansal organizasyon çeşitleri		■		■	■			■		■	■	■	■		

Ankara Ted Koleji avluya öykünen mekanların göstergebilim yöntemle analizinin sentaktik boyutunu değerlendirmek adına oluşturulan tablolarda çıkan sonuçlar şu şekildedir:

Lise kısmına ait (ön) giriş alanı için;

- Giriş alanının konumuna bakıldığında açık mekan, ön bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ilkesi uygulanmıştır, yani; ön bahçenin konumunun yapıyla olan devamlılığı doğru kullanılmıştır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ve datum ilkeleri uygulanmıştır. Ön bahçe, birkaç parçadan oluştuğu için, bu mekanların konumlarının arasında hiyerarşik bir düzenleme mevcuttur. Ön bahçenin lise kısmıyla yapısal ilişkisi, uygun bir kompozisyon düzenindedir.

- Giriş alanının biçimi düzgün olmayan geometrik form olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Ön bahçenin parçalarının geometrik şekilleri birbiriyle benzerlik göstermektedir. Ayrıca bu parçalar birbirini izleyen ve doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; denge, uygunluk ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. Ön bahçenin parçaları arasında bir denge söz konusudur. Ayrıca parçalar birbiriyle uyumludur ve birbirini tekrarlayan ritmik bir düzen içindedir.

- Giriş alanının mekan organizasyon yönelimi, “U” düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Ön bahçenin parçalarının mekan organizasyon yönelimi düzlem olarak birbirine yakındır ve benzerlik göstermektedir. Bahçe düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. ön bahçe parçalarının mekan organizasyonu birbiriyle uyumludur ve ritmik bir düzendedir.

- Giriş alanının mekansal ilişkisi, ana mekana bağlantılı mekanlar olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Ön bahçe parçaları arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine yakınlığı, benzerliği görülmekte ve mekanların devamlılığı sağlanmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ve ritm ilkeleri

kullanılmıştır. Ön bahçe parçalarının hiyerarşik bir ilişkisi bulunmaktadır. Bu mekanlar birbiriyle uyum içinde ritmik olarak tekrarlanmaktadır.

- Giriş alanının mekansal organizasyon çeşitleri, kümesel organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Ön bahçenin parçaları arasındaki kümesel organizasyon birbirine yakın ve benzer mekanların sürekliliği sağlamasıyla oluşmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. Ön bahçe parçaları kümesel organizasyon içinde hiyerarşik ve ritmik bir düzene sahiptir.

Atrium için;

- Atriumun yapı içindeki konumuna bakıldığında, avlu nitelikli iç mekan olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, devamlılık ilkesi uygulanmıştır. Atrium, yapının ortasında, dört yönden kapalı ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, uygunluk ve denge ilkeleri uygulanmıştır. İç mekan, iki taraflı simetrik ve dengeyi sağlayan bir yapıdır. Atriumun lise kısmının ortasında olması uygun bir düzeni sağlamaktadır.

- Atriumun biçimi, dikdörtgen olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun dikdörtgen şekli okulun iki kolunun şekliyle benzerlik göstermektedir ve mekanlar birbirine yakındır. Ayrıca bu mekan birbirini izleyen ve yapıyla doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. Atrium, iki tarafı simetrik dikdörtgen ve yapının karşılıklı mekanları arasında dengede olan bir mekandır. Ayrıca biçim olarak yapının parçalarıyla uyum içindedir.

- Atriumun mekan organizasyon yönelimi, paralel düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun mekan organizasyon yönelimi paralel düzlem olarak yapının kollarıyla yakındır ve benzerlik göstermektedir. Atrium düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içinde ve dört tarafı kapalıdır. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun mekan organizasyonu birbiriyle uyumludur ve ritmik bir düzendedir. Ayrıca paralel düzlem olarak iki tarafı simetrik ve dengededir.

- Atriumun mekansal ilişkisi, bitişik mekanlar olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atrium ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine benzerliği görülmekte ve mekanların devamlılığı sağlanmaktadır. Mekansal anlamda içe kapalılık mevcuttur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. Atrium mekansal anlamda simetrik bir yapıya sahiptir, bu bağlamda dengeyi sağlamıştır ve bu mekanlar birbiriyle uyum içinde ritmik olarak tekrarlanmaktadır.

- Atriumun mekansal organizasyon çeşitleri, doğrusal organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun doğrusal organizasyon şeklindeki mekan kurgusu içe kapalı, birbirine benzeyen ve sürekliliği sağlanan bir sistemden oluşmuştur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun doğrusal yapısı beraberinde dengeyi, simetriyi ve ritmik bir düzeni getirmiştir.

Tören meydanı için;

- Tören meydanının yapı içindeki konumuna bakıldığında, arka bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; tecrübe kuralı ve devamlılık ilkesi uygulanmıştır. Arka bahçe, yapıyla ilişkili ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi ve uygunluk ilkeleri uygulanmıştır. Arka bahçe, yapıdaki konumu gereği hiyerarşik bir düzende olan ve yapıyla uyumu sağlayan bir mekandır.

- Tören meydanının biçimi üçgen olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Arka bahçenin üçgen şekli okulun iki kolunun arasında kalarak kapanmış izlenimi vermekte ve mekanların arasındaki ilişkilendirmeler görülmektedir. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, zıtlık ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. Arka bahçe, üçgen biçimiyle okulun biçimine göre zıtlık göstermektedir. Tören meydanının biçimindeki farklılık, hiyerarşiyi sağlamakta ve uyumlu bir tablo çizmektedir.

- Tören meydanının mekan organizasyon yönelimi, “U” düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Tören meydanının mekan organizasyon yönelimi “U” düzlem olarak yapının kolları arasında kapalıdır ve yapının devamlılığını sağlamaktadır. Temel tasar

ilkelerine göre; hiyerarşi, zıtlık ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. Tören meydanının mekan organizasyonu hiyerarşik bir düzende olup, yapıyla uyumludur ve, "U" şeklinde zıt bir düzendedir. .

- Tören meydanının mekansal ilişkisi, ana mekana bağlı mekanlar olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Tören meydanı ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine yakınlığı görülmekte ve mekanların devamlılığı sağlanmaktadır. Mekansal anlamda içe kapalılık mevcuttur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, hiyerarşi ve zıtlık ilkeleri kullanılmıştır. Tören meydanı, mekansal anlamda simetrik bir yapıya sahiptir, bu bağlamda dengeyi sağlamıştır ve bu mekanlar birbiriyle uyum içindedir. Tören meydanı yapıyla olan mekansal ilişkilerinde hiyerarşi ve zıtlık mevcuttur.

- Tören meydanı mekansal organizasyon çeşitleri, ışınsal organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Tören meydanı ışınsal organizasyon şeklindeki mekan kurgusu içe kapalı, birbiriyle yakın olan ve sürekliliği sağlanan bir sistemden oluşmuştur. Temel tasar ilkelerine göre; denge, uygunluk, hiyerarşi ve zıtlık ilkeleri kullanılmıştır. Tören meydanının ışınsal yapısı, mekansal dengeyi sağlamakta ve okulun mekanlarıyla arasında hiyerarşik ve zıt bir düzen mevcuttur.

Avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizi için; biçimsel ve plan özelliklerinin alt açılımlarında kullanılan gestalt ve temel tasar ilkeleri ölçeklerinin kullanım sıklığı aşağıdaki çizelg**e**de gösterilmiştir (Çizelge 3.12.).

Çizelge 3.12. Ankara Ted Koleji'nde bulunan avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları

Avluya Öykünen Mekanların (Ön, Arka ve İç Bahçe) Biçimsel ve Plan Özellikleri	**Gestalt İlkeleri**							**Temel Tasar İlkeleri**						
	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu														
Biçimi														
Mekan org yönelimi														
Mekansal ilişkisi														
Mekan org. çeşitleri														

Yukarıdaki çizelgeye göre, en çok kullanılan temel tasar ilkelerinden “uygunluk” ilkesidir. Hiç kullanılmayan ise gestalt ilkelerinden “pragnaz” ve “değişmezlik” ilkesidir. En az kullanılan temal tasar ilkelerinden “datum” ilkesi olup, az kullanılan ise “zıtlık” ilkesidir. Diğer ilkelerin kullanım sıklığı birbirine yakın orandadır.

- **Ankara Ted Koleji’nde avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Ankara Ted Koleji öğrencilerinin demografik özelliklerine ait verilerin oranları belirlenmiştir. Ayrıca Ankara Ted Koleji’nde bulunan lise kısmına ait giriş alanının, tören meydanının ve atriumun göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutunu ölçmek için uygulanan anketlerden elde edilen verilerin oranları belirlenerek yorumlanmıştır (Çizelge 3.13.).

Çizelge 3.13. Ankara Ted Koleji öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler

Ankara Ted Koleji	**Öğrenci Sayısı**	**Cinsiyet Durumu**	**Sınıf**
Anket Sonucu Elde Edilen Verilerin Oranları (Sayı/Yüzde)	191 / %49	85 / %44.5 (bay) 106 / %55.5 (bayan)	45 / %23.6 (10.s.) 32 / %16.8 (11.s.) 114 / %59.7 (12.s.)

- **Ankara Ted Koleji tören meydanının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki Ankara Ted Koleji tören meydanının (arka bahçe) göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.14.).

Çizelge 3.14. Ankara Ted Koleji tören meydanının pragmatik ölçekli soruları ve öğrenci oranları

Ankara Ted Koleji Tören Meydanının Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
1.Tören meydanının okulla bir bütünlük sağladığını düşünüyorum	**% 83.5**
2.Okuldaki tören meydanına her teneffüs arkadaşlarımla sohbet etmek için çıkıyorum	**% 52.5**
3.Okuldaki tören meydanını boş zamanlarımda spor yapmak için kullanıyorum	**% 24**
4.Teneffüslerde acıktığımda tören meydanında gezinerek atıştırmayı tercih ediyorum	**% 46.5**
5.Öğle tatillerinde tören meydanında bir şeyler yemeyi tercih ediyorum	**% 41**
6.Okuldaki tören meydanını sadece beden eğitimi dersleri için kullanıyorum	**% 30**
7.Okulumuzun tören meydanının sokaktan uzak olması bana güven veriyor	**% 58**
8.Tören meydanında her zaman öğrencilerin olması bana kendimi güvende hissettiriyor	**% 48**
9.Okulumuzdaki tören meydanının yeşillikler içinde olması ve doğa ortamı sağlaması bana huzur veriyor	**% 77**
10.Törenler sırasında tüm öğrenciler tören meydanına rahatça sığabiliyor	**% 77.5**
11.Grup olarak arkadaşlarımla zaman geçirmek için tören meydanındaki oturma mekanlarını kullanıyorum	**% 70**
12.Arkadaşlarımla zaman geçirmek için tören meydanındaki açık hava sahalarında birlikte spor yapmayı tercih ediyorum	**% 29**
13.Tören meydanındaki basketbol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 19**
14.Tören meydanındaki voleybol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 15**
15.Tören meydanındaki tenis kortlarını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 16**
16.Tören meydanındaki stadyumu etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 84**
17.Tören meydanındaki stadyumu spor yapmak için tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 21**
18.Tören meydanındaki amfiyi etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 51**
19.Okulumuzun sınıflarındaki ve diğer mekanlardaki havalandırma tören meydanına açılan pencerelerden sağlanıyor	**% 91**
20.Tören meydanındaki yeşillik sayesinde avlu mekanı diğer mekanlara göre daha serin oluyor	**% 59**
21.Tören meydanının büyüklüğü okulun büyüklüğüyle orantılı	**% 75**
22.Sınıfların pencerelerinden tören meydanındaki yeşilliği görmek hoşuma gidiyor	**% 93**
23.Gün içinde güneşin etkili olduğu saatler dışında tören meydanını kullanabiliyorum	**% 62**
24.Tören meydanını genellikle ilkbaharda mart, nisan, mayıs aylarında kullanabiliyorum	**% 74**
25.Tören meydanını sonbaharda ise sadece eylül ve ekim aylarında kullanabiliyorum	**% 64**
26.Okulumuzda tören meydanının haricinde her birime ait bir açık mekan olmasını daha rahat ve özel bir ortam olması açısından tercih ederdim	**% 64**

- Okulun tören meydanının öğrenci üzerindeki ilk etkisi; olumlu yöndedir. Anket sonucuna göre; öğrencilerin, okul yapısı ve tören meydanı arasında uyum ve

bütünlük algıladığı görülmüştür. Bu bağlamda, okul yapısının tören meydanının biçimlenişiyle ve fiziki yapısıyla uyum içinde olduğu anlaşılmıştır.

- Anket sonucuna göre; tören meydanını arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullanan öğrencilerin çoğunlukta olduğu anlaşılmıştır ve tören meydanının işleviyle ilgili spor yapmaktan öte iletişim kurmaya yarayan mekan tanımlaması da yapılabilmektedir.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin çoğunun yemek yeme ve atıştırma mekanı olarak tören meydanını seçmedikleri görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri için tören meydanının dış mekandan steril edilmesi ve öğrenci yoğunluğunun fazla olması gerektiği anlaşılmıştır.
- Anket sonucuna göre; tören meydanının yeşil dokusunun öğrencilerin psikolojisi üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmüş ve bu bağlamda bitkisel materyallerin daha yoğun olması gerektiği sonucuna varılmıştır.
- Anket sonucuna göre; tören meydanının tüm öğrencilere yetecek büyüklükte olduğu ve öğrencilerin tören meydanındaki oturma mekanlarını kullanarak sosyal iletişim içinde oldukları görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; tören meydanında bulunan spor alanlarının yoğun kullanılmadığı, amfinin etkinlik dönemlerinde kullanıldığı ve stadyumun da etkinlikleri izlemek için kullanıldığı görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; sınıflardaki hava sirkülasyonunun sağlanması için tören meydanına açılan pencerelerin kullanıldığı ve havalandırmanın sağlıklı olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; öğrenciler tarafından tören meydanının büyüklüğü okulun büyüklüğüyle orantılı olarak bulunmuştur.
- Anket sonucuna göre; tören meydanının tercih edildiği zaman dilimlerinin sabah veya öğleden sonra olduğu ve öğle tatillerinde öğrencilerin tören meydanına çıkmayı tercih etmedikleri ve öğrencilerin tören meydanını ilkbaharın tamamında kullandıkları, sonbaharda ise soğuk geçen kasım ayı dışındaki eylül ve ekim aylarında tercih ettikleri görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; her birime ait açık mekanların tören meydanına göre öğrencileri daha özel ve rahat hissettirdiği görülmüştür.

- **Ankara Ted Koleji lise kısmına ait giriş alanının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki Ankara Ted Koleji lise kısmına ait giriş alanının göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.15.).

Çizelge 3.15. Ankara Ted Koleji lise kısmına ait giriş alanının pragmatik ölçekli soruları ve öğrenci yüzdeleri

Ankara Ted Koleji Lise Kısmına Ait Giriş Alanının Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
27. Teneffüslerde ve boş zamanlarımda kendi arkadaşlarımla zaman geçirmek için bize ait açık mekanı kullanıyorum.	**% 73**
28. Lise kısmına ait giriş alanının sadece bizim yaş grubumuza ait olması daha kaliteli zaman geçirmemizi sağlıyor.	**% 72**
29. Teneffüslerde sadece kendi arkadaşlarımı görmek bana yetiyor.	**% 60**
30. Bize ait açık mekanın büyüklüğü bize yetecek ölçüdedir.	**% 71**

- Anket sonucuna göre; öğrencilerin kendilerine ait açık mekanı kendi yaş gruplarıyla zaman geçirmek için kullandıkları görülmüştür. Bu bağlamda, öğrencilerin bu mekanı tercih etme sebebinin öğrenci üzerindeki aidiyet duygusundan, kendi arkadaşlarıyla kaliteli zaman geçirme imkanından ve özel mekan olmasından kaynaklı olduğu sonucuna varılmıştır.
- Lise kısmına ait giriş alanının yeterince büyük olduğu ve lise öğrencilerinin hepsine yetecek ölçüde olduğu sonucuna varılmıştır.

- **Ankara Ted Koleji atriumunun göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki Ankara Ted Koleji atriumunun göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.16.).

Çizelge 3.16. Ankara Ted Koleji atriumunun pragmatik ölçekli soruları ve öğrenci yüzdeleri

Ankara Ted Koleji Atriumunun Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
31. Kış aylarında hava soğuk olduğundan bahçeye çıkmak yerine içerideki atriumda kalmayı tercih ediyorum	**% 90**
32. Teneffüslerde ve boş zamanlarımda atriumda arkadaşlarımla sohbet ediyorum.	**% 84**
33. İçeride olan faaliyetler sayesinde dışarı çıkma gereği duymuyorum.	**% 73**
34. Okulun içinde olmasına rağmen üsten ışık aldığı için dışarıdaymış hissi veriyor.	**% 55**
35. Atrium üstü kapalı olduğu için açık mekanın verdiği ferahlık duygusunu veremiyor.	**% 35**
36. Öğle tatillerinde atriumda bir şeyler atıştırmayı tercih ediyorum.	**% 70**
37. Atriumun okulun içinde sembolik bir alandan ibaret olduğunu düşünüyorum.	**% 13**
38. Atriumun tüm öğrencilere yetmesi için daha büyük olması gerekir.	**% 42**
39. Atrium, öğrencilerin kaynaşabileceği mekanlardan oluşmaktadır.	**% 93**
40. Atrium okulda pek çok mekanı birbirine bağlayan bir konumdadır.	**% 92**

- Soğuk havalarda öğrencilerin büyük çoğunluğu dışarı çıkmak yerine atriumda zaman geçirmeyi tercih etmektedir. Ankara'nın karasal iklim özelliklerini taşıdığı ve eğitim-öğretim sürecinin soğuk havalara denk geldiği düşünülürse; kış aylarında dış mekan yerine atriumun daha kullanışlı ve daha aktif olduğu sonucuna varılmıştır.
- Atriumun geniş bir alana yayılmasının, aydınlık olmasının, kaliteli zaman geçirmek adına her türlü donanıma sahip olmasının öğrenci üzerinde olumlu bir etki yarattığı ve bu bağlamda öğrencinin kapalı mekanda bile dış ortamdaymış gibi hissettiği sonucuna varılmıştır.
- Atriumun sembolik bir alan olduğunu düşünen öğrenci yüzdesi oldukça azdır. Bu oran da öğrencilerin atriumu fonksiyonel bulduğunu ve aktif olarak kullandığını göstermektedir.
- Ankara Ted Koleji atriumunun alanı oldukça büyüktür ve öğrenci yoğunluğunu kaldırabilecek kapasitedir.
- Atriumda sosyal ve kültürel bağlamda resim, satranç, kermes gibi donanımların bulunması, farklı yaşlarda ve sınıflardaki öğrencilerin bir araya gelmesini ve çeşitli eylemlerde paydaşlık yapmalarını sağlamaktadır. Bunun dışında iç mekanda öğrencileri bir arada olmaya iten, sohbet etme, yemek yeme, spor yapma gibi eylemleri gerçekleştirmelerine olanak sağlayan; oturma mekanları, yemek mekanları ve spor faaliyet alanları bulunmaktadır. Ayrıca öğrencilerin farklı mekanlara giderken mutlaka geçmesi gereken bir mekan olan atrium, yapının plan şemasının oluşumunda kemik bir yere sahiptir.

- **Ankara Ted Koleji'nde avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik boyutu**

Ankara Ted Koleji'nde bulunan tören meydanının, lise kısmına ait giriş alanının ve atriumun semantik boyutunu değerlendirmek bağlamında; öğrencilerin anlamsal algılarını ölçmek için Hershberger'in (1988) sıfat çiftleri kullanılarak hazırlanan anketlerden anlamsal çıkarımlar yapılmıştır. Anlamsal algıları ölçmeye yarayan sıfat çiftleri için verilen cevapların frekans analizleri yapılarak ortalama değerler elde edilmiştir. Anket formunda avlu nitelikli iç veya dış mekanların göstergebilimsel analizinin semantik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan soruların her biri için bulunan ortalama yüzde değerleri, sıfat çiftlerinin pozitif tanımından negatif tanımına uzanan skaladaki verilerle örtüştürülmüştür ve ortaya çıkan en yüksek değer çizelgede karşılık bulduğu yere göre yorumlanmıştır (Çizelge 3.17., 3.18., 3.19.).

Çizelge 3.17. Ankara Ted Koleji tören meydanının semantik analiz sonuçları

Ankara Ted Koleji Tören Meydanının Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Yararlı	30,9	52,4	5,8	9,9	1	**Yararsız**
Mem. Ver.	24,6	51,8	12,6	7,9	3,1	**Can Sıkıcı**
Aktif	27,7	52,9	8,9	8,4	2,1	**Pasif**
Aydınlık	29,8	60,2	5,8	3,1	1	**Karanlık**
Düzenli	28,3	53,9	7,9	7,3	2,1	**Düzensiz**
Donatılmış	30,4	61,8	4,7	2,6	0,5	**Yalın**
Umumi	25,1	40,8	13,1	15,2	5,8	**Hususi**
Tan.Alan	28,8	45,5	14,7	6,8	4,2	**Artık Alan**
Enerjik	26,2	46,1	15,7	9,4	2,6	**Durgun**
Düşünülm.	27,2	45,5	16,8	8,4	2,1	**Gelişigüzel**
Geniş	31,4	41,9	10,5	13,6	2,6	**Dar**
Rahatlatıcı	24,1	47,6	14,7	9,4	4,2	**Kasvetli**
Uyarıcı	16,8	33,5	25,1	17,3	7,3	**Uyutucu**
Yeterli	25,7	40,8	15,7	12,6	5,2	**Ytsz. Büyük**
ltş Odak	35,6	54,5	5,8	3,1	1	**Kend. Özgü**
Yeni	29,8	55,5	5,2	5,8	3,7	**Eski**
Sıradan	2,1	13,1	14,1	41,4	29,3	**Özel**
Davetkar	25,7	52,4	10,5	7,3	4,2	**İtici**
Estetik	26,2	58,1	6,8	6,3	2,6	**Estetik Olm.**
İyi Ölçekli	32,5	57,1	8,4	1	1	**Kötü Ölçekli**
Güvenli	25,7	42,4	18,3	8,4	5,2	**Tehlikeli**

Ankara Ted Koleji'nin tören meydanının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Tören meydanı, hava almak, sohbet etmek, spor yapmak ya da yemek yemek gibi işlevlere cevap verdiği için yararlı bulunmuş ve tüm öğrenciler tarafından kullanılan mekan olarak umumi tanımlaması yapılmıştır.
- Tören meydanındaki etkinlikler sayesinde geçirilen kaliteli zaman öğrencilerin mekanı memnuniyet verici ve aktif bulmasını sağlamıştır.
- Tören meydanının bol güneş içinde ve gölgesiz olması öğrenciler tarafından aydınlık bulunmasını sağlamıştır.
- Tören meydanındaki spor alanları, etkinlik alanları ve oturma mekanları gibi donatılar belirli bir konumda yerleştirildiği için; mekan, öğrenciler tarafından düzenli bulunmuştur.
- Tören meydanındaki bitkisel materyalin sağladığı görsel zenginlik mekanın öğrenciler tarafından estetik ve donatılmış bulunmasını sağlamış ve rahatlatıcı bir etkisi olduğu görülmüştür.
- Ölçek bazında tören meydanının alanının okulun kapladığı alanla orantılı olması, mekanın tanımlı bir alan olduğunun kabul edilmesini sağlamış ve öğrencilere yetecek kapasitede geniş, iyi ölçekli bulunmuştur.
- Tören meydanındaki donatılar, öğrencilerin yaş gruplarına göre ve ihtiyaçlarına göre planladığı için; mekan, düşünülerek yapılan bir mekan olarak nitelendirilmiş ve davetkar ve enerjik bulunmuştur.
- Tören meydanında etkinliklerin sürekli tazelenmesi, öğrencilerin mekanda kaliteli zaman geçirmelerini sağlamaktadır. Bu bağlamda da öğrenciler, tören meydanını uyarıcı olarak nitelendirilmişlerdir.
- Tören meydanındaki donatıların modern görünümlü olması mekanın öğrenciler tarafından yeni olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Tören meydanının diğer okullarınkiyle benzerlik göstermemesi, mekanı sıradanlıktan kurtarıp, öğrenciler tarafından tören meydanının kendine özgü ve özel olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Tören meydanının, ortamının ve fiziksel çevresinin sağladığı doğallık, öğrencilerde güven hissi uyandırmıştır.

Çizelge 3.18. Ankara Ted Koleji atriumunun semantik analiz sonuçları

Ankara Ted Koleji Atriumunun Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Itş Odak	44	46,6	2,6	5,2	1,6	**Kend. Özgü**
Yararlı	45,5	49,7	2,6	0	2,1	**Yararsız**
Aydınlık	37,2	55	4,2	2,1	1,6	**Karanlık**
Aktif	39,3	45,5	9,9	4,7	0,5	**Pasif**
Estetik	28,8	51,8	9,9	6,3	3,1	**Estetik Olm.**
Davetkar	34,6	45	6,8	8,9	4,7	**Davetkar Olm.**
Yeterli	37,7	37,2	7,9	12	5,2	**Ytsz Büyük**
Güvenli	27,7	42,4	19,	6,8	3,7	**Tehlikeli**
Kötü Ölçekli	7,9	14,7	16,8	42,4	18,3	**İyi Ölçekli**
Umumi	25,1	52,9	9,9	8,4	3,7	**Hususi**
Uyarıcı	27,2	33,5	21,5	14,1	3,7	**Uyutucu**
Yeni	30,4	53,9	8,9	5,2	1,6	**Eski**
Düşünülmüş	35,1	49,7	9,9	3,7	1,6	**Gelişigüzel**
Çekici	40,3	37,7	8,9	10,5	2,6	**İtici**
Rahatlatıcı	6,8	17,8	23,6	41,4	10,5	**Kasvetli**
Tnm. Alan	34,6	54,5	6,3	4,2	0,5	**Artık Alan**
MemnuniyVer.	30,9	36,6	17,8	12	2,6	**Can Sıkıcı**
Düzenli	36,6	47,1	8,4	7,3	0,5	**Düzensiz**
Donatılmış	11,5	23	16,8	41,4	7,3	**Yalın**

Ankara Ted Koleji'nin atriumunun semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Öğrenciler atriumu sohbet amaçlı kullanıldıkları için mekan, öğrenciler tarafından iletişim odaklı, işlevsel ve yararlı bulunmuştur.
- Atrium, üstünün kapalı olmasına rağmen yeterince ışık aldığı için, öğrenciler tarafından aydınlık bulunmuştur.
- Atriumu tüm öğrenciler yoğun olarak kullandığı için, modern bir görünüme sahip olduğu için mekan, öğrenciler tarafından aktif, estetik ve davetkar olarak değerlendirilmiştir.
- Atrium, geniş bir alana yayıldığı için ve tüm öğrencilere yetebilecek kapasitede olduğu için öğrenciler tarafından yeterli büyüklükte bulunmuştur.
- Atriumun okulun içinde yer alması ve kapalı mekan olarak algılanması, öğrenciler tarafından güvenli bulunmasına neden olmuştur.
- Atriumu tüm öğrencilerin kullanabilmesi mekanın genel mekan olarak ve net bir alana sahip olma özelliğiyle tanımlı alan olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.

• Atriumdaki etkinlikler ve donatılar sayesinde zamanın nasıl geçtiğini anlamayan öğrenciler tarafından mekan, uyarıcı ve çekici olarak nitelendirilmiştir.

• Atriumun yeşil alana sahip olmaması ve doğal bir ortamı yansıtmaması, avlunun öğrenciler tarafından kasvetli bulunduğunu göstermektedir.

• Atriumun yeterince yeşil alan ve bitki örtüsü bulunmaması, avlunun yalın olarak değerlendirilmesine neden olmuştur.

Çizelge 3.19. Ankara Ted Koleji lise kısmına ait giriş alanının semantik analiz sonuçları

Ankara Ted Koleji Lise Kısmına Ait Giriş Alanının Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Aktif	29,3	47,1	11,5	8,9	3,1	**Pasif**
Yararlı	29,3	42,9	13,1	12,6	2,1	**Yararsız**
Kend. Özgü	24,1	47,6	8,4	17,3	2,6	**ltş Odak**
Yeterli	25,1	53,4	5,8	12,6	3,1	**Yetersiz Büyük**
Estetik	27,2	57,1	7,3	6,8	1,6	**Estetik Olm.**
Güvenli	18,3	46,1	20,4	12,6	2,6	**Tehlikeli**
Düzenli	24,1	55	9,9	8,9	2,1	**Düzensiz**
Aydınlık	35,6	59,2	2,1	2,1	1	**Karanlık**
Süslü	26,7	52,9	6,8	10,5	3,1	**Sade**
Donatılmış	19,9	42,9	11	24,1	2,1	**Yalın**
Hususi	18,3	44,5	10,5	18,3	8,4	**Umumi**
Tan.Alan	27,2	59,2	4,7	8,4	0,5	**Artık Alan**
Düşünülmüş	32,5	57,1	6,8	3,1	0,5	**Gelişigüzel**
Rahatlatıcı	30,4	44	19,4	4,7	1,6	**Kasvetli**
Uyarıcı	29,3	36,6	23	8,4	2,6	**Uyutucu**
Yeni	34,6	57,1	5,2	2,1	1	**Eski**
Davetkar	31,4	46,6	14,1	5,8	2,1	**İtici**
Kötü Ölçekli	34	34,6	15,7	12,6	3,1	**İyi Ölçekli**

Ankara Ted Koleji'nin lise kısmına ait giriş alanının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

• Lise kısmına ait giriş alanında sürekli bir öğrenci yoğunluğu olduğu için mekan öğrenciler tarafından aktif olarak değerlendirilmiştir.

- Öğrencilerin kendi yaş grupları dahilindeki arkadaşlarıyla daha kaliteli zaman geçirmeleri ve özel alana sahi olmaları, lise kısmına ait giriş alanının gerekli ve yararlı bulunmasını sağlamıştır.
- Lise kısmına ait giriş alanı tüm lise öğrencilerinin rahatça hareket edebileceği alana sahip olduğundan öğrenciler tarafından yeterli büyüklükte bulunmuştur.
- Lise kısmına ait giriş alanına gerek yeşil dokusuyla, gerek bitkisel materyallerle gerekse spor alanlarıyla görsel bir zenginlik hakimdir ve bu mekan öğrenciler tarafından estetik, yeni, donatılmış ve düzenli bulunmuş ve öğrenciler üzerinde rahatlatıcı bir etki yarattığı görülmüştür.
- Lise kısmına ait giriş alanının sınırlı olması ve belirli öğrenciler tarafından kullanılması öğrencilerin kendilerini güvende hissetmelerini sağlamıştır.
- Lise kısmına ait giriş avlusu, konum itibariyle güneşi sürekli görmektedir ve bu bağlamda öğrenciler tarafından mekan, aydınlık bulunmuştur.
- Lise kısmına ait giriş avlusunu sadece lise öğrencilerinin kullanması, mekanın daha özel mekan yani hususi mekan olarak nitelendirilmesini sağlamıştır. Aynı zamanda öğrencilerin kendilerine ait alanda daha çok zaman geçirmek istemeleri, mekanı davetkar bulmalarının göstergesidir.
- Lise kısmına ait giriş alanının dokusu ve ortamıyla öğrencilere verdiği pozitif enerji öğrencilerin avluyu uyarıcı ve enerjik bulmalarını sağlamıştır.
- Lise kısmına ait dış mekanın, öğrenciler tarafından daha geniş bir alana yayılması istenmiştir. Bu da giriş alanının işlevsel, fiziksel ve görsel anlamda öğrencileri yeterince tatmin ettiğinin göstergesidir.

3.2. Eskişehir Ted Koleji'nde Avluya Öykünen Mekanların Göstergebilimsel Yöntemle Analizi

Eskişehir Ted Koleji'nde yapılan anketlerden daha verimli sonuç alabilmek adına yaşları büyük olduğu için lise öğrencileri tercih edilmiştir. Eskişehir Ted Koleji'ne ait avlu işlevine cevap veren açık mekan olarak tanımlanan genel meydan ve üstü kapalı mekan olarak tanımlanan atrium bulunmaktadır.

- **Eskişehir Ted Koleji'nin tanıtımı**

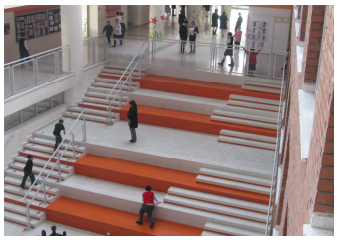
Eskişehir Ted Koleji Yerleşkesi, Tepebaşı'nda bulunan 1252 öğrenci kapasiteli entegre bir yerleşkedir. 40.000 metrekarelik arazi üzerinde tasarlanan yerleşke projesi, çevresinde yeşil bir kuşak oluşturulmuş yapılardan ibarettir. Yapı, merkezde üstü kapalı bir atrium ve etrafında sınıfların bulunduğu kollardan oluşan kademeli bir plan şemasına sahiptir. Okulda lise bölümünün inşaatı yeni tamamlandığı için, sadece 9. sınıf öğrencileri bulunmaktadır. Hatırlı'ya göre (2009), Anaokulu dışındaki tüm birimler; arazi eğiminden faydalanarak rampalarla kurulan yarım kot ilişkili bir "sosyal mekan" ile birbirine bağlanmaktadır. Bir iç sokak karakterinde tasarlanan bu mekan, kantin mekanlarından teraslar ile tören alanlarına ve bahçeye çıkış imkanı sunmakta ve böylelikle istendiğinde tüm okul birimlerine denetimli ulaşım sağlanırken, farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin iletişim kurmalarına ve sosyalleşmelerine de imkan tanınmaktadır (Resim 3.4.a.-b., 3.5., 3.6.).

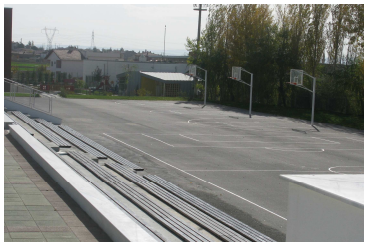
Resim 3.4.a. Eskişehir Ted Koleji

Resim 3.4.b Eskişehir Ted Koleji'nin maketi (anm.29)

Resim 3.5. Eskişehir Ted Koleji atriumu (arşiv)

Resim 3.6. TED Esk. Klj. genel meydandaki spor alanlar

Eskişehir Ted Koleji 12-11-2010 tarihinde ziyaret edilmiş ve üç saat süresince katılımlı gözlem yapılmıştır. Okulda görev yapan öğretmenlerle ve idarecilerle görüşülmüş ve bilgi alınmıştır. Bu veriler ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Teneffüslerde atriumun daha yoğun olduğu, ancak öğle tatillerinde ya da boş derslerde atriumla bağlantılı olan işliklerin ve yemek yeme mekanlarının atriuma göre daha yoğun olduğu,

- Havanın güzel olduğu zamanlarda öğrencilerin genel meydanda zaman geçirmeyi tercih ettikleri ve öğle tatillerinde öğrencilerin genelde yemekhane de yemek yedikleri ancak genel meydanda bulunan “Teddy Cafe” yi de tercih ettikleri görülmüştür.

- **Eskişehir Ted Koleji’nde bulunan avlu niteliğindeki mekanların sentaktik boyut analizi**

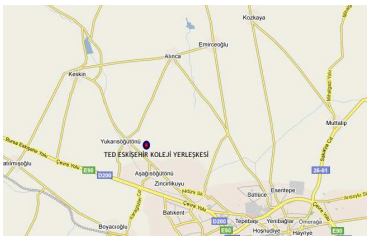
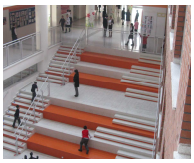
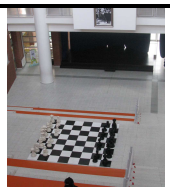
Eskişehir Ted Koleji’nde avluya öykünen iç veya dış mekanların sentaktik boyutunun analizi bağlamında, daha önceki bölümde anlatılan ölçekler, veriler baz alınarak, görsel matrisli tablolar oluşturulmuştur. (Çizelge 3.20., 3.21.).

Çizelge 3.20. Eskişehir Ted Koleji avluya öykünen mekanların fiziksel özellikleri, donatıları

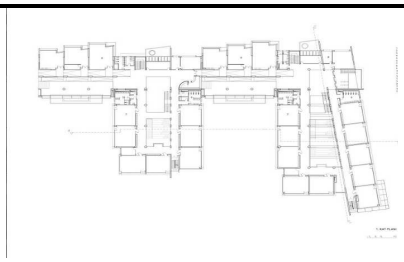
<table>
<tr><td colspan="2">Yapı Adı</td><td colspan="3">ESKİŞEHİR TED KOLEJİ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yeri ve Yılı</td><td>Eskişehir/2008 (anm.29)</td><td colspan="2">Avluya Öykünen Mekanların Elemanları (arşiv)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapının Görünümü</td><td></td><td>Arka Bahçe (Genel Meydan)</td><td>
Etkinlik İzleme Mek.

Oturma Elemanları

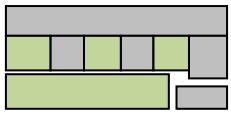
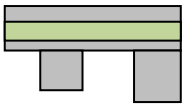
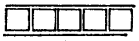
Tenis Kort

BasketbolSahaları</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yerleşme Alanının Özellikleri</td><td>Yerleşme yönü</td><td>Doğu-Batı</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Konumu</td><td></td><td rowspan="3">Atrium</td><td rowspan="3">
Merdivenler

Satranç ve Tiyatro

Satış Büfesi

Oturma Mekanları</td></tr>
<tr><td>İklim</td><td>Sıcak-Kuru (İç Anadolu Bölgesi, karasal iklim özellikleri göstermektedir.)</td></tr>
<tr><td>Topoğrafya</td><td>Eğimli</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yapının Kütle ve Plan Özellikleri</td><td>Yapı türü</td><td>Anaokulu, İlköğretim Okulu ve Lise</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td>Alanı</td><td>40.000m² arsa alanı/30.000 m² yapı alanı</td></tr>
<tr><td>Plan formu</td><td></td></tr>
<tr><td>Plan Tipi</td><td>İki katlı ve iki adet avluya öykünen mekan</td></tr>
</table>

Çizelge 3.21. Eskişehir Ted Koleji'nde avluya öykünen mekanların biçimsel özellikleri

Yapı Adı			ESKİŞEHİR TED KOLEJİ	
Avluya Öykünen Mekanların Yapıdaki Yerleşme Özellikleri	Avluya öykünen mekanların tipi		**Genel Meydan**	**Atrium**
	Avluya öykünen mekanların yapıdaki konumu		**Arka bahçe** 	**İç mekan**
	Yerleşme yönü		**Güneydoğu-Kuzeybatı**	**Kuzeydoğu-Güneybatı**
	Dış çevreyle ilişki		**Direkt bağlantı**	**Dolaylı bağlantı**
Biçimsel Özellikleri	Biçimi		**Dikdörtgen**	**Dikdörtgen**
	Mekan org. yönelimi		**U düzlem**	**Paralel düzlem**
İşlevsel, Fiziksel ve Sosyal Özellikleri	İşlevi		**Toplanma**	**Top, Sos İlt, Oyalanma, Yemek, Spor , Etkinlik**
	Sosyal Fiziksel Öz.	Biç.boy	**Tören alanı**	**Sosyal ve kültür mekan**
		Ps-sos kül öz.	**Toplanma mekanı**	**Sosyal etk ve ilişkiler**
		Top öz.	**Eğimli**	**Eğimli**
		Ç. Koş.	**Işık, hava, yeşillik**	**Işık, hava**
Mekansal Kurgusu	Mekansal ilişkisi		**Mekanların birbirine bağlanma durumu** 	**Bitişik mekanlar**
	Mekansal organizasyon çeşitleri		**Kümesel org.** 	**Doğrusal org.**

Eskişehir Ted Koleji'nde bulunan avluya öykünen iç veya dış mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutunun değerlendirilmesi için daha önceki bölümlerde elde edilen veriler doğrultusunda her mekan için farklı tablolar oluşturulmuştur (Çizelge 3.22.).

Çizelge 3.22. Eskişehir Ted Koleji atriumun ve genel (arka) meydanın biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi

Eskişehir Ted Koleji (atrium)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu		■		■	■				■		■		■		■
Biçimi		■	■	■	■			■	■		■		■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi		■	■	■	■			■	■		■		■	■	
Mekansal ilişkisi		■	■	■	■			■	■		■		■	■	■
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■	■	■			■	■		■		■	■	■

Eskişehir Ted Koleji (genel meydan, arka bahçe)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■					■			■		■
Biçimi					■			■					■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi			■		■			■		■			■		
Mekansal ilişkisi		■	■		■			■	■	■			■		
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■		■			■		■			■		■

Oluşturulan tablolardan çıkan sonuçlar şu şekildedir:

Genel (arka) meydan için;

- Genel meydanın yapı içindeki konumuna bakıldığında mekan, arka bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ilkesi uygulanmıştır, yani; mekanın konumunun yapıyla olan devamlılığı doğru kullanılmıştır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ve datum ilkeleri uygulanmıştır. Genel meydan, spor faaliyet alanları ve etkinlik mekanlarından oluştuğu için, bu mekanların konumlarının arasında hiyerarşik bir düzenleme mevcuttur. Genel meydanın okulla yapısal ilişkisi, uygun bir kompozisyon düzenindedir.

- Genel meydanın biçimi dikdörtgen form olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları birbirini izleyen ve doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları arasında uyumlu bir düzen vardır.

- Genel meydanın mekan organizasyon yönelimi, "L" düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçalarının mekan organizasyon yönelimi düzlem olarak birbirine benzerlik göstermektedir. Mekan düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve hiyerarşi ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçalarının mekan organizasyonu birbiriyle uyumludur ve L düzlemin sağladığı hiyerarşik bir sistem mevcuttur.

- Genel meydanın mekansal ilişkisi, mekanların birbirine bağlanması olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçaları arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine yakınlığı, benzerliği görülmekte ve mekanların devamlılığı sağlanmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçalarının büyüklük bağlamında hiyerarşik bir ilişkisi bulunmaktadır. Bu mekanlar birbiriyle uyum içinde düzenlenmiştir.

- Genel meydanın mekansal organizasyon çeşitleri, kümesel organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Mekanın parçaları arasındaki kümesel organizasyon birbirine yakın ve benzer mekanların sürekliliği sağlamasıyla oluşmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Mekan parçaları kümesel organizasyon içinde birbiriyle uyumlu hiyerarşik bir düzene sahiptir ve koordineli bir sistem içindedir.

<u>Atrium için;</u>

- Atriumun yapı içindeki konumuna bakıldığında, iç mekan olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, devamlılık ilkesi uygulanmıştır. Atrium, yapının ortasında, dört yönden kapalı ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, uygunluk, datum ve denge ilkeleri uygulanmıştır.

Atrium, iki taraflı simetrik ve dengeyi sağlayan bir yapıda olup, okulun ortasında uygun ve çizgisel bir düzen içindedir.

- Atriumun biçimi, dikdörtgen olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun dikdörtgen şekli okulun iki kolunun şekliyle benzerlik göstermektedir ve mekanlar birbirine yakındır. Ayrıca bu mekan birbirini izleyen ve yapıyla doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. Atrium, simetrik, dikdörtgen ve karşılıklı mekanlar arasında dengeyi kuran bir konumdadır. Ayrıca biçim olarak yapının parçalarıyla uyum içindedir.

- Atriumun mekan organizasyon yönelimi, paralel düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun mekan organizasyon yönelimi paralel düzlem olarak yapının kollarına yayılan mekanlarla birbirine yakın olup, benzerlik göstermektedir. Mekan düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içinde ve dört tarafı kapalıdır. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. Atrium, diğer mekanlarla uyum içindedir ve ritmik bir düzendedir. Ayrıca paralel düzlem olarak simetrik ve dengeli bir yapıya sahiptir.

- Atriumun mekansal ilişkisi, bitişik mekanlar olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atrium ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine benzerliği görülmekte ve mekanların yakın olmasıyla devamlılığı sağlanmaktadır. Mekansal anlamda içe kapalılık mevcuttur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, datum ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. Atrium, mekansal anlamda simetrik ve dengeli bir yapıya sahiptir ve diğer mekanlarla çizgisel bir düzende birbiriyle uyum içinde ritmik olarak tekrarlanmaktadır.

- Atriumun mekansal organizasyon çeşitleri, doğrusal organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun doğrusal organizasyon şeklindeki mekan kurgusu içe kapalı, birbirine benzeyen ve sürekliliği sağlanan bir sistemden oluşmuştur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, datum ve ritm ilkeleri

kullanılmıştır. Atriumun doğrusal yapısı beraberinde dengeyi, simetriyi ve ritmik bir düzeni getirmiştir.

Avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizi için; biçimsel ve plan özelliklerinin alt açılımlarında kullanılan gestalt ve temel tasar ilkeleri ölçeklerinin kullanım sıklığı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir (Çizelge 3.23.).

Çizelge 3.23. Eskişehir Ted Koleji avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları

Avluya Öykünen Mekanların (Genel Meydan ve Atrium) Biçimsel ve Plan Özellikleri	**Gestalt İlkeleri**							**Temel Tasar İlkeleri**						
	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu														
Biçimi														
Mekansal org. yönelimi														
Mekansal ilişkisi														
Mekansal org. çeşt.														

Çizelgeye göre, en çok kullanılan temel tasar ilkelerinden “uygunluk” ilkesidir. Hiç kullanılmayan ise gestalt ilkelerinden “pragnaz” ve “değişmezlik” ilkeleriyle, temel tasar ilkelerinden “zıtlık” ilkesidir. En az kullanılan temel tasar ilkelerinden “ritm” ilkesi olup, az kullanılan ise “hiyerarşi” ilkesidir. En az kullanılan gestalt ilkelerinden “kapanmışlık” ilkesidir. Diğer ilkelerin kullanım sıklığı birbirine yakın orandadır.

- **Eskişehir Ted Koleji’nde avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Eskişehir Ted Koleji öğrencilerinin demografik özelliklerine ait verilerin oranları belirlenmiştir. (Çizelge 3.24.).

Çizelge 3.24. Eskişehir Ted Koleji öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler

Eskişehir Ted Koleji	**Öğrenci Sayısı**	**Cinsiyet Durumu**	**Sınıf**
Anket Sonucu Elde Edilen Verilerin Oranları (Sayı/Yüzde)	8 / %2,1	5 / %62.5 (bay) 3 / %37.5 (bayan)	8 / %16.3 (9.s.)

- **Eskişehir Ted Koleji genel meydanının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilerek değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.25).

Çizelge 3.25. Eskişehir Ted Koleji genel meydanının pragmatik ölçekli soruları ve öğrenci yüzdeleri

Eskişehir Ted Koleji'ndeki Genel Meydana Ait Pragmatik Ölçekli Sorular ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
1.Genel meydanının okulla bir bütünlük sağladığını düşünüyorum	**% 100**
2.Okuldaki genel meydanına her teneffüs arkadaşlarımla sohbet etmek için çıkıyorum	**% 87.5**
3.Okuldaki genel meydanı boş zamanlarımda spor yapmak için kullanıyorum	**% 12.5**
4.Teneffüslerde acıktığımda genel meydanda gezinerek atıştırmayı tercih ediyorum	**% 62.5**
5.Öğle tatillerinde genel meydanda bir şeyler yemeyi tercih ediyorum	**% 37.5**
6.Okuldaki genel meydanı sadece beden eğitimi dersleri için kullanıyorum	**% 0**
7.Okulumuzun genel meydanının sokaktan uzak olması bana güven veriyor	**% 50**
8.Genel meydanda her zaman öğrencilerin olması bana kendimi güvende hissettiriyor	**% 75**
9.Okulumuzdaki genel meydanın yeşillikler içinde olması ve doğa ortamı sağlaması bana huzur veriyor	**% 100**
10.Törenler sırasında tüm öğrenciler genel meydana rahatça sığabiliyor	**% 100**
11.Grup olarak arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki oturma mekanlarını kullanıyorum	**% 87.5**
12.Arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki açık hava sahalarında birlikte spor yapmayı tercih ediyorum	**% 87.5**
13.Genel meydandaki basketbol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 37.5**
14.Genel meydandaki voleybol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 0**
15.Genel meydandaki tenis kortlarını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 12.5**
16.Genel meydandaki stadyumu etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 0**
17.Genel meydandaki stadyumu spor yapmak için tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 0**
18.Genel meydandaki amfiyi etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 100**
19.Okulumuzun sınıflarındaki ve diğer mekanlardaki havalandırma genel meydana açılan pencerelerden sağlanıyor	**% 100**
20.Genel meydandaki yeşillik sayesinde avlu mekanı diğer mekanlara göre daha serin oluyor	**% 62.5**
21.Genel meydanın büyüklüğü okulun büyüklüğüyle orantılı	**% 62.5**
22.Sınıfların pencerelerinden genel meydandaki yeşilliği görmek hoşuma gidiyor	**%100**
23.Gün içinde güneşin etkili olduğu saatler dışında genel meydanı kullanabiliyorum	**% 100**
24.Genel meydanı genellikle ilkbaharda mart, nisan, mayıs aylarında kullanabiliyorum	**% 25**
25.Genel meydanı sonbaharda ise sadece eylül ve ekim aylarında kullanabiliyorum	**% 75**
26.Okulumuzda genel meydanın haricinde her birime ait bir açık mekan olmasını daha rahat ve özel bir ortam olması açısından tercih ederdim	**% 62.5**

- Anket sonucuna göre; öğrencilerin, okul yapısı ve genel meydan arasında uyum ve bütünlük algıladığı görülmüştür. Okulun genel meydanla iç içe geçmiş organize plan şeması bütünde bir uyumluluk sağlamaktadır.
- Anket sonucuna göre; genel meydanı arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullanan öğrencilerin çoğunlukta olduğu anlaşılmıştır.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin bir şeyler atıştırmak için okulun içindeki mekanlardan çok genel meydanı tercih ettikleri söylenebilmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanı sadece beden eğitimi dersleri için kullanan öğrenci yoktur.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın sokaktan uzak olmasının öğrencilerin yarısında güven hissi uyandırdığı görülmektedir. Genel meydanda öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri, mekanın öğrenci yoğunluğuyla paraleldir.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin tamamının genel meydandaki doğal ve yeşil ortamdan ve bitkisel mataryallerin yoğunluğundan pozitif enerji aldıkları anlaşılmaktadır.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın tüm öğrencilere yetecek büyüklükte olduğu ve ölçek bakımından kapalı alanla orantılı olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin arkadaşlarıyla birlikte spor yapmayı tercih ettikleri mekanlardan birinin genel meydan olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın elemanlarından amfinin genelde yoğun olarak kullanılmadığı ancak etkinlik döneminde aktif olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; sınıflardaki hava sirkülasyonunun sağlanması için genel meydana açılan pencerelerin kullanıldığı ve havalandırmanın sağlıklı olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın tercih edildiği zaman dilimlerinin sabah veya öğleden sonra olduğu ve öğle tatillerinde öğrencilerin genel meydana çıkmayı tercih etmedikleri anlaşılmış ve öğrencilerin genel meydanı her mevsimde kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür.

- **Eskişehir Ted Koleji atriumunun göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki Eskişehir Ted Koleji atriumun göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir (Çizelge 3.26.).

Çizelge 3.26. Eskişehir Ted Koleji atriumunun pragmatik ölçekleri ve oranları

Eskişehir Ted Koleji'ndeki Atriuma Ait Pragmatik Ölçekli Sorular ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
31. Kış aylarında hava soğuk olduğundan avluya çıkmak yerine içerideki atriumda kalmayı tercih ediyorum	**% 87.5**
32. Teneffüslerde ve boş zamanlarımda atriumda arkadaşlarımla sohbet ediyorum.	**% 87.5**
33. İçeride olan faaliyetler sayesinde dışarı çıkma gereği duymuyorum.	**% 75**
34. Okulun içinde olmasına rağmen üsten ışık aldığı için dışarıdaymış hissi veriyor.	**% 75**
35. Atrium, üstü kapalı olduğu için dış avlunun verdiği ferahlık duygusunu veremiyor.	**% 37.5**
36. Öğle tatillerinde atriumda bir şeyler atıştırmayı tercih ediyorum.	**% 87.5**
37. Atriumun okulun içinde sembolik bir alandan ibaret olduğunu düşünüyorum.	**% 0**
38. Atriumun tüm öğrencilere yetmesi için daha büyük olması gerekir.	**% 50**
39. Atrium, öğrencilerin kaynaşabileceği mekanlardan oluşmaktadır.	**% 62.5**
40. Atrium okulda pek çok mekanı birbirine bağlayan bir konumdadır.	**% 75**

- Soğuk havalarda öğrencilerin tamamına yakını dışarı çıkmak yerine atriumda zaman geçirmeyi tercih etmektedir. Eskişehir'in karasal iklim özelliklerini taşıdığı ve eğitim-öğretim sürecinin soğuk havalara denk geldiği düşünülürse; kış aylarında dış avlu yerine atriumun daha kullanışlı ve daha aktif olduğu sonucuna varılmıştır.
- Teneffüslerde ve boş zamanlarda atriumda arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullanan öğrenci oranı çok yüksektir. Okulun atriumunda etkinlikler ve faaliyetler için yeterli alan ve donanım mevcuttur. Ancak öğrencilerin atriumu tercih etme nedenleri arasında sohbet etme faktörünün oranı, mekanın faaliyet faktörünün oranından daha fazladır. Bu da atriumun iletişim amaçlı olarak daha çok kullanıldığı sonucunu çıkartmaktadır.
- Atriumun dış mekan hissi verdiğini düşünen öğrenci yüzdesi oldukça yüksektir. Atriumun geniş bir alana yayılmasının, aydınlık olmasının, kaliteli zaman geçirmeyi sağlayacak donatıların bulunmasının öğrenci üzerinde olumlu bir etki

yarattığı ve bu bağlamda öğrencinin kapalı mekanda bile dış ortamdaymış gibi hissettiği sonucuna varılmıştır.

- Öğrencilerin tamamına yakını öğle yemekleri için atriumu tercih etmektedir. Ayrıca atriumun sembolik bir alan olduğunu düşünen öğrenci yoktur
- Atriumun daha büyük olması gerektiğini düşünen öğrenci oranı yarı yarıyadır. Bu bağlamda atriumun kademeli düzeni öğrencilerin yarısı için alan kaybı olarak görülmektedir. Diğer öğrenciler için ise, sirkülasyonunun fazla olduğu bu mekanda kalabalık ve bunaltıcı bir ortam yaşanmamaktadır.
- Atriumun öğrencilerin kaynaşabileceği mekanlardan oluştuğunu düşünen öğrenci sayısı yarıdan fazladır. Atriumda sosyal ve kültürel bağlamda resim, satranç, amfi tiyatro gibi donanımların bulunması, farklı yaşlarda ve sınıflardaki öğrencilerin bir araya gelmesini ve çeşitli eylemlerde paydaşlık yapmalarını sağlamaktadır.
- Atriumun pek çok mekanı bağlayan bir konumda olduğu düşünen öğrenci sayısı oldukça fazladır. Atrium, yapının ortasında, sınıfların uzandığı kolların, etkinlik alanlarının, çalışma salonlarının, sosyal alanların, idari birimlerin kesiştiği bir konumda olmasıyla ve kademeli düzeniyle geçiş alanı olarak tanımlanabilmektedir. Öğrencilerin farklı mekanlara giderken mutlaka geçmesi gereken bir mekan olan ve hiyerarşik bir düzende merdivenlerle yayılan mekan, yapının plan şemasının oluşumunda kemik bir yere sahiptir.

- **Eskişehir Ted Koleji'nde avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik boyutu**

Eskişehir Ted Koleji'nin genel meydanının ve atriumunun semantik boyutunu değerlendirmek bağlamında öğrencilerin anlamsal algılarını ölçmek için Hershberger'in (1988) sıfat çiftleri kullanılarak hazırlanan anketlerden anlamsal çıkarımlar yapılmıştır. Anlamsal algıları ölçmeye yarayan sıfat çiftleri için verilen cevapların frekans analizleri yapılarak ortalama değerler elde edilmiştir. Anket formundaki soruların her biri için bulunan ortalama yüzde değerleri, sıfat çiftlerinin negatif yönünden pozitif yönüne uzanan skaladaki verilerle örtüştürülmüştür ve ortaya çıkan en yüksek değer çizelgede karşılık bulduğu yere göre yorumlanmıştır (Çizelge 3.27., 3.28.).

Çizelge 3.27. Eskişehir Ted Koleji genel meydanının semantik analiz sonuçları

Eskişehir Ted Koleji Genel Meydanının Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Yararlı	25	62,5	12,5	0	0	**Yararsız**
Mem. Ver.	37,5	62,5	0	0	0	**Can Sıkıcı**
Aktif	50	37,5	0	12,5	0	**Pasif**
Aydınlık	50	37,5	12,5	0	0	**Karanlık**
Düzenli	62,5	25	12,5	0	0	**Düzensiz**
Donatılmış	25	50	25	0	0	**Yalın**
Umumi	12,5	87,5	0	0	0	**Hususi**
Tan.Alan	12,5	75	12,5	0	0	**Artık Alan**
Enerjik	25	25	25	12,5	12.5	**Durgun**
Düşünülm.	25	50	12,5	12,5	0	**Gelişigüzel**
Geniş	12,5	75	0	12,5	0	**Dar**
Rahatlatıcı	25	50	12,5	0	12.5	**Kasvetli**
Uyarıcı	50	50	0	0	0	**Uyutucu**
Yeterli	25	50	12,5	0	12.5	**Ytsz. Büyük**
ltş Odak	12,5	62,5	0	25	0	**Kend. Özgü**
Yeni	50	50	0	0	0	**Eski**
Sıradan	0	12,5	37,5	37,5	12.5	**Özel**
Davetkar	37,5	62,5	0	0	0	**İtici**
Estetik	25	75	0	0	0	**Estetik Olm.**
İyi Ölçekli	25	75	0	0	0	**Kötü Ölçekli**
Güvenli	25	62,5	12,5	0	0	**Tehlikeli**

Eskişehir Ted Koleji'nin genel meydanının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Genel meydan, hava almak, sohbet etmek, spor yapmak ya da yemek yemek gibi işlevlere cevap verdiği için öğrenciler tarafından yararlı bulunmuştur.
- Genel meydanda bulunan spor alanları ve faaliyet alanları gibi donanımlar sayesinde geçirilen kaliteli zaman öğrencilerin avluyu memnuniyet verici, uyarıcı, enerjik ve aktif bulmasını sağlamıştır.
- Genel meydanın bol güneş içinde ve gölgesiz olması öğrenciler tarafından aydınlık bulunmasını sağlamıştır.
- Genel meydandaki bitki örtüsünün, çiçeklerin ve yeşil alanın sağladığı görsel zenginlik avlunun öğrenciler tarafından düzenli, düşünülmüş ve donatılmış bulunmasını sağlamıştır ve bitkisel materyaller öğrenciler üzerinde rahatlatıcı bir etki bırakmıştır.

• Genel meydanın organize edilmiş olması ve ölçek bazında genel meydannun alanının okulun kapladığı alanla orantılı olması, mekanın tanımlı bir alan olduğunun kabul edilmesini sağlamıştır.

• Genel meydandaki spor alanlarının, oturma mekanlarının ve etkinlik alanlarının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olması, öğrencilerin avluyu yeterince büyük ve iyi ölçekli olarak değerlendirilmesini sağlamıştır.

• Genel meydanın diğer okullarla benzerlik göstermemesi, mekanı sıradanlıktan kurtarıp, öğrenciler tarafından meydanın kendine özgü, davetkar ve özel olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.

• Genel meydandaki çevresel, fiziksel ve işlevsel donanımların oluşturduğu manzara sayesinde mekan, öğrenciler tarafından estetik ve yeni görünümlü olarak nitelendirilmiştir.

• Genel meydanın ortamının ve fiziksel çevresinin sağladığı doğallık, öğrencilerde güven hissi uyandırmıştır.

Çizelge 3.28. Eskişehir Ted Koleji atrimunun semantik analiz sonuçları

Eskişehir Ted Koleji Atriumunun Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Itş Odak	12,5	75	12,5	0	0	**Kend. Özgü**
Yararlı	50	50	0	0	0	**Yararsız**
Aydınlık	12,5	87,5	0	0	0	**Karanlık**
Aktif	75	12,5	12,5	0	0	**Pasif**
Estetik	12,5	62,5	25	0	0	**Estetik Olm.**
Davetkar	12,5	25	50	12,5	0	**Davetkar Olm.**
Yeterli	12,5	75	0	12,5	0	**Ytsz Büyük**
Güvenli	12,5	75	12,5	0	0	**Tehlikeli**
Kötü Ölçekli	12,5	37,5	12,5	12,5	25	**İyi Ölçekli**
Umumi	0	87,5	12,5	0	0	**Hususi**
Uyarıcı	37,5	25	37,5	0	0	**Uyutucu**
Yeni	25	75	0	0	0	**Eski**
Düşünülmüş	12,5	87,5	0	0	0	**Gelişigüzel**
Çekici	25	62,5	0	0	12,5	**İtici**
Rahatlatıcı	0	50	12,5	25	12,5	**Kasvetli**
Tnm. Alan	0	87,5	12,5	0	0	**Artık Alan**
MemnuniyVer.	0	62,5	12,5	12,5	12,5	**Can Sıkıcı**
Düzenli	12,5	75	12,5	0	0	**Düzensiz**
Donatılmış	0	75	25	0	0	**Yalın**

Eskişehir Ted Koleji'nin atrimunun semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Atriumu öğrenciler sohbet amaçlı kullanıldıkları için mekan, öğrenciler tarafından iletişim odağı olarak bulunmuştur.
- Atrium, özellikle kış aylarında daha yoğun kullanıldığı için avlunun öğrenciler tarafından yararlı ve işlevsel bulunduğu görülmektedir.
- Atrium, üstünün kapalı olmasına rağmen yeterince ışık aldığı için ve kademeli düzenin getirdiği genişleyen bir bakış açısı sayesinde öğrenciler tarafından aydınlık ve rahatlatıcı bulunmuştur.
- Atrium, donatılarıyla hoş ve modern bir görünüme sahip olduğu için, öğrenciler tarafından estetik ve yeni bulunmuştur.
- Atrium geniş bir alana yayıldığı için ve tüm öğrencilere yetebilecek kapasitede olduğu için öğrenciler tarafından yeterli büyüklükte bulunmuştur.
- Atriumun okulun içinde yer alması ve kapalı mekan olarak algılanması, öğrenciler tarafından güvenli bulunmasına neden olmuştur.
- Atriumun, üstünün kapalı olmasından rahatsız olup, alanının daha küçük olmasını isteyen öğrenci yüzdesi yarı yarıya olduğu için, öğrencilerin mekanın ölçeğiyle ilgili istekleri net olarak algılanamamıştır. Atriumla ilgili bir genelleme yapıldığında; mevcut mekanın öğrenciler üzerindeki etkisinin olumlu olduğu yönünde bir sonuca varılmıştır.
- Atriumu tüm öğrenciler kullanabilmesi mekanın umumi mekan olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Atriumdaki mekanların, sosyal alanların ve donatıların belirli bir düzen içinde yerleştirilmesi, mekanın düşünülmüş ve düzenli olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Atriumun okulun ortasında, kademeli düzeniyle net bir alana sahip olması, mekanın öğrenciler tarafından tanımlı alan olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.

3.3. Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda Avluya Öykünen Mekanların Göstergebilimsel Yöntemle Analizi

Ankara Nesibe Aydın Okulları'na ait avluya öykünen mekan olarak tanımlanan giriş meydanı, her birime ait bahçe ve atrium bulunmaktadır.

- **Ankara Nesibe Aydın Okulları'nın tanıtımı**

Ankara Gölbaşı'nda bulunan ve Eylül 2008 itibariyle eğitim öğretime başlanan yerleşke, 28.000 m² 'lik kapalı alana sahiptir. Güzer'e (2003) göre, yapı farklı program parçalarını bir arada tutan, birbirine bağlayan bir ana dolaşım aksı etrafında kurgulanmıştır. Arazinin en yüksek olduğu kuzey sınırından güney sınırına doğru kademelenerek uzanan bu aks bir atrium ya da iç sokak olarak da nitelenmektedir. Bir anlamda yapının kentsel yaya yolu olan bu mekan sadece bir bağlantı aksı olarak kalmayıp üzerinde toplanma, sergi, oyun gibi etkinliklerin yer almasına, farklı birimlerin girişlerinin tanımlanmasına da olanak tanımaktadır. (Resim 3.7., 3.8., 3.9.).

Resim 3.7. N.A.O'nun görünümü **Resim 3.8.** N.A.O.'nun atriumu **Resim 3.9.** .N.A.O'nun giriş meydanı (anm.30)

Ankara Nesibe Aydın Okulları 04-Kasım-2010 tarihinde ziyaret edilmiştir. İki saat süresince katılımlı gözlem yapılarak okulla ilgili bilgiler edinilmiştir. Ayrıca okuldaki öğretmenler ve idarecilerle yapılan görüşmeler sonucu ulaşılan bilgiler şu şekildedir:

- Her birime ait olan bahçelerin kullanım yoğunluğunun daha az olduğu,
- Atriumun etkinliklerin yapılabileceği geniş bir alana sahip olması bağlamında öğrenci sirkülasyonunun yoğun olduğu,
- Giriş meydanında bulunan spor alanları ve faaliyet alanlarının havanın güzel olduğu zamanlarda daha yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür.

- **Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizi**

Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu bağlamında, mekanların

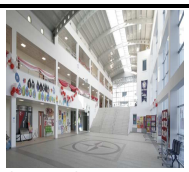
biçimsel, işlevsel ve kütlesel özelliklerini ve mekansal kurgusunu değerlendiren görsel matrisli tablolar oluşturulmuştur. (Çizelge 3.29., 3.30.).

Çizelge 3.29. Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanların fiziksel özellikleri, donatıları

<table>
<tr><td colspan="2">Yapı Adı</td><td colspan="3">ANKARA NESİBE AYDIN OKULLARI</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yeri ve Yılı</td><td>Ankara/2008 (anm.30)</td><td colspan="2">Avluya Öykünen Mekanların Elemanları (arşiv)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapının Görünümü</td><td></td><td>Giriş Meydanı (Tören Alanı)</td><td>
Satranç Platformu

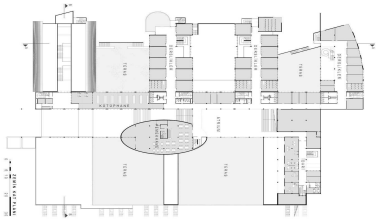
Etkinlik Alanları

Spor Alanları

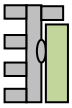
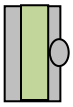
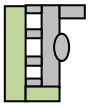
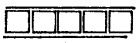
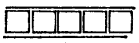
BasketbolSahaları</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yerleşme Alanının Özellikleri</td><td>Yerleşme yönü</td><td>Kuzey-Güney</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Konumu</td><td></td><td>Atrium</td><td>
Çift Taraflı Kolonad

Oturma Mekanları

Yemek Mekanları</td></tr>
<tr><td>İklim</td><td>Sıcak-Kuru (İç Anadolu Bölgesi, karasal iklim özellikleri göstermektedir.)</td></tr>
<tr><td>Topoğrafya</td><td>Eğimli</td></tr>
<tr><td rowspan="4"></td><td>Yapı türü</td><td>Anaokulu, İlköğretim Okulu ve Lise</td><td rowspan="4">Yan Bahçe (Liseye Ait Bahçe)</td><td rowspan="4">
Gölet

Oturma Mekanları</td></tr>
<tr><td>Alanı</td><td>28.000 m² kapalı alan</td></tr>
<tr><td>Plan formu</td><td></td></tr>
<tr><td>Plan Tipi</td><td>Üç Katlı Üç Tip Avluya Öykünen Mekanlara (Atrium, Yn Bahçe, Giriş Meydanı) Sahip</td></tr>
</table>

Çizelge 3.30. Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanlara ait biçimsel özellikler

Yapı Adı			NESİBE AYDIN OKULLARI		
Avluya Öykünen Mekanların Yapıdaki Yerleşme Özellikleri	Avluya öykünen mekanların tipi		**Giriş Meydanı**	**Atrium**	**Lise birimine ait bahçe**
	Avluya öykünen mekanların yapıdaki konumu		**Ön ve Arka bahçe** 	**İç mekan** 	**Yan bahçe**
	Yerleşme yönü		**Kuzey-Güney**	**Kuzey-Güney**	**Doğu-Batı**
	Dış çevreyle ilişki		**Direkt bağlantı**	**Direkt bağlantı**	**Dolaylı bağlantı**
Biçimsel Özellikleri	Biçimi		**Dikdörtgen** 	**Dikdörtgen** 	**"L" şekli**
	Mekan org. yönelimi		**Dört düzlemli**	**Paralel düzlem**	**L düzlem**
İşlevsel, Fiziksel ve Sosyal Özellikleri	İşlevi		**Toplanma**	**Top, Sos İlt, Oyalanma, Yemek, Spor , Etkinlik**	**Top, Sos İlt, Oyalanma, Yemek, Spor , Etkinlik**
	Sosyal Fiziksel Öz.	Biç.boy	**Tören alanı**	**Sosyal ve kültür mekan**	**Sos, kül,sp. etk mekanı**
		Ps-sos kül öz.	**Toplanma mekanı**	**Sosyal etk ve ilişkiler**	**Sosyal etk ve ilişkiler**
		Top öz.	**Eğimli**	**Eğimli**	**Eğimli**
		Ç. Koş.	**Işık, hava, yeşillik**	**Işık, hava**	**Işık, hava, yeşillik, su**
Mekansal Kurgusu	Mekansal ilişkisi		**Bitişik mekanlar** 	**Bitişik mekanlar** 	**Mekanların birbirine bağlanma durumu**
	Mekansal organizasyon çeşitleri		**Doğrusal org.** 	**Doğrusal org.** 	**Kümesel org.**

Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen iç veya dış mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutunun değerlendirilmesi için daha önceki bölümlerde elde edilen veriler doğrultusunda her mekan için farklı çizelgeler oluşturulmuştur (Çizelge 3.31.).

Çizelge 3.31. Ankara N. Aydın Okulları atriumun ve genel meydanın (ön ve arka) bahçe ve lise birimine ait yan bahçenin biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi

Ankara Nesibe Aydın Okulları (atrium)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu				■	■				■	■	■		■		
Biçimi			■	■	■			■	■		■		■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi			■	■	■			■	■		■		■	■	■
Mekansal ilişkisi		■	■	■	■			■	■		■		■	■	■
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■	■	■			■	■		■		■	■	■

Ankara Nesibe Aydın Okulları (giriş meydanı, ön ve arka bahçe)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■					■			■		■
Biçimi					■			■					■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi			■		■			■					■		
Mekansal ilişkisi		■	■		■			■		■			■		
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■		■			■		■			■		■

Ankara Nesibe Aydın Okulları (birime ait, yan bahçe)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■								■		
Biçimi					■			■					■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi					■			■					■		
Mekansal ilişkisi					■			■					■		■
Mekansal organizasyon çeşitleri					■			■					■		■

Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanların göstergebilim yöntemle analizinin sentaktik boyutunu değerlendirmek adına oluşturulan tablolarda çıkan sonuçlar şu şekildedir:

Giriş (ön ve arka) meydan için;

- Giriş meydanının yapı içindeki konumuna bakıldığında, ön ve arka bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ilkesi uygulanmıştır, yani; giriş meydanı konumunun yapıyla olan devamlılığı doğru kullanılmıştır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ve datum ilkeleri uygulanmıştır. Giriş meydanının alanı ve kademeli düzeni okulla arasında hiyerarşik bir sistem oluşturmuştur. Giriş meydanının okulla yapısal ilişkisi, uygun bir kompozisyon düzenindedir.

- Giriş meydanının biçimi dikdörtgen form olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Mekanın parçaları birbirini izleyen ve doğru bağlantı kuran bir düzendedir ve biçimsel bağlamda okul yapısıyla benzerlik göstermektedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi kullanılmıştır. Mekanın parçaları arasında uyumlu bir düzen vardır.

- Giriş meydanının mekan organizasyon yönelimi, dört düzlemli olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Giriş meydanının parçalarının mekan organizasyon yönelimi düzlem olarak birbirine benzerlik göstermektedir. Mekan düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk, ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Giriş meydanının parçalarının mekan organizasyonu birbiriyle uyumludur ve mekan düzleminde yüzeysel anlamda datum uygulanmıştır.

- Giriş meydanının mekansal ilişkisi, bitişik mekanlar olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Giriş meydanının parçaları arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine yakınlığı, benzerliği görülmekte ve mekanların devamlılığı sağlanmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Mekan parçalarının büyüklük bağlamında hiyerarşik bir ilişkisi bulunmaktadır. Bu mekanlar birbiriyle uyum içinde düzenlenmiştir ve yüzeysel bir kompozisyona sahiptir.

- Giriş meydanının mekansal organizasyon çeşitleri, doğrusal organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Mekanın parçaları arasındaki kümesel organizasyon birbirine yakın ve benzer mekanların sürekliliği sağlamasıyla oluşmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Mekanın parçaları doğrusal organizasyon içinde birbiriyle uyumlu hiyerarşik bir düzene sahiptir ve koordineli bir sistem içindedir.

Atrium için;

- Atriumun yapı içindeki konumuna bakıldığında, iç mekan olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, devamlılık ilkesi uygulanmıştır. Atrium, yapının ortasında, dört yönden kapalı ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, uygunluk, datum, hiyerarşi ve denge ilkeleri uygulanmıştır. Atrium, simetrik ve dengeyi sağlayan bir yapıdadır. Atrium, okulun ortasında çizgisel bir düzen içindedir ve kademeli olarak hiyerarşik bir sisteme sahiptir.

- Atriumun biçimi, dikdörtgen olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun dikdörtgen şekli okulun iki kolunun şekliyle benzerlik göstermektedir ve mekanlar birbirine yakındır. Ayrıca bu mekan birbirini izleyen ve yapıyla doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. Atrium, simetrik dikdörtgen olup, yapının karşılıklı mekanları arasında dengeyi sağlamaktadır.

- Atriumun mekan organizasyon yönelimi, paralel düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun mekan organizasyon yönelimi paralel düzlem olarak yapının kollarıyla yakındır ve benzerlik göstermektedir. Mekan düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içinde ve dört tarafı kapalıdır. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, hiyerarşik ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun diğer mekanlarla olan organizasyon şeması birbiriyle uyumludur ve ritmik, hiyerarşik bir düzendedir. Ayrıca paralel düzlem olarak simetrik ve dengededir.

- Atriumun mekansal ilişkisi, bitişik mekanlar olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı

ilkeleri kullanılmıştır. Atrium ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine benzerliği görülmekte ve mekanların yakın olmasıyla devamlılığı sağlanmaktadır. Mekansal anlamda içe kapalılık mevcuttur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, datum ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. Atrium mekansal anlamda simetrik bir yapıda olup, dengeyi sağlamıştır ve çizgisel bir düzenle birbiriyle uyum içinde ritmik olarak tekrarlanmaktadır.

- Atriumun mekansal organizasyon çeşitleri, doğrusal organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun doğrusal organizasyon şeklindeki mekan kurgusu içe kapalı, birbirine benzeyen ve sürekliliği sağlanan bir sistemden oluşmuştur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, datum ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. Atriumun doğrusal yapısı beraberinde dengeyi, simetriyi ve ritmik bir düzeni getirmiştir.

Lise kısmına ait yan bahçe için;

- Bahçenin yapı içindeki konumuna bakıldığında, yan bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ilkesi uygulanmıştır. Lise kısmına ait bahçe, yapının yan tarafında, yapıyla uyum içinde ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi uygulanmıştır. Liseye ait bahçe, okulun yanında yapıya uyumlu bir düzen içindedir

- Bahçenin biçimi, “L” formu olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; tecrübe kuralı ilkesi kullanılmıştır. Liseye ait bahçe, yapıyla doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. Yan bahçe yapıyı biçimsel anlamda tamamlamaktadır.

- Bahçenin mekan organizasyon yönelimi, “L” düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Bahçe düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve okulla sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi kullanılmıştır. Liseye ait bahçenin mekan organizasyonu okulun yapısıyla uyumludur.

- Bahçenin mekansal ilişkisi, mekanların birbirine bağlanma durumu olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Liseye ait bahçe ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, yapıyla bahçe arasında bir bütünlük söz konusudur. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk,

datum ilkeleri kullanılmıştır. Liseye ait bahçe mekansal anlamda okulla uyum ve kompozisyon içindedir.

- Bahçenin mekansal organizasyon çeşitleri, kümesel organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Liseye ait bahçenin kümesel organizasyon şeklindeki mekan kurgusu sürekliliği sağlanan bir sistemden oluşmuştur. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk, datum ilkeleri kullanılmıştır. Liseye ait bahçenin kümesel yapısı beraberinde uyumlu ve koordineli bir düzeni getirmiştir.

Avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizi için; biçimsel ve plan özelliklerinin alt açılımlarında kullanılan gestalt ve temel tasar ilkeleri ölçeklerinin kullanım sıklığı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir: (Çizelge 3.32.).

Çizelge 3.32. Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları

Avluya Öykünen Mekanların (Ön, Arka ve İç) Biçimsel ve Plan Özellikleri	**Gestalt İlkeleri**							**Temel Tasar İlkeleri**						
	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu														
Biçimi														
Mekansal org. Yönelimi														
Mekansal ilişkisi														
Mekansal org. çeşt.														

Yukarıdaki çizelgeye göre, en çok kullanılan temel tasar ilkelerinden "uygunluk" ilkesi ve gestalt ilkelerinden "devamlılık" ilkesidir. Hiç kullanılmayan ise gestalt ilkelerinden "pragnaz" ve "değişmezlik" ilkeleridir. En az kullanılan temel tasar ilkesi "zıtlık" ilkesi olup, az kullanılan ise "ritm" ilkesidir. En az kullanılan gestalt ilkelerinden "yakınlık" ilkesidir. Diğer ilkelerin kullanım sıklığı birbirine yakın orandadır.

- **Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Ankara Nesibe Aydın Okulları öğrencilerinin demografik özelliklerine ait verilerin oranları belirlenmiştir. Ayrıca Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda bulunan giriş meydanının ve atriumun göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutunu ölçmek için uygulanan anketlerden elde edilen verilerin oranları belirlenerek yorumlanmıştır (Çizelge 3.33.).

Çizelge 3.33. Ankara Nesibe Aydın Okulları öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler

Ankara Nesibe Aydın Okulları	**Öğrenci Sayısı**	**Cinsiyet Durumu**	**Sınıf**
Anket Sonucu Elde Edilen Verilerin Oranları (Sayı/Yüzde)	27 / %6.9	17 / %63 (bay) 10 / %37 (bayan)	27 /%100 (10.s.)

- **Ankara Nesibe Aydın Okulları giriş meydanının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki Ankara Nesibe Aydın Okulları giriş meydanının göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.34.).

Çizelge 3.34. Ankara Nesibe Aydın Okulları'ndaki giriş meydanının pragmatik ölçekli soruları ve oranları

Ankara Nesibe Aydın Okulları Giriş Meydanının Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
1.Giriş meydanının okulla bir bütünlük sağladığını düşünüyorum	**% 96**
2.Okuldaki giriş meydanına her teneffüs arkadaşlarımla sohbet etmek için çıkıyorum	**% 74**
3.Okuldaki giriş meydanını boş zamanlarımda spor yapmak için kullanıyorum	**% 52**
4.Teneffüslerde acıktığımda giriş meydanında gezinerek atıştırmayı tercih ediyorum	**% 51.5**
5.Öğle tatillerinde giriş meydanında bir şeyler yemeyi tercih ediyorum	**% 26**
6.Okuldaki giriş meydanını sadece beden eğitimi dersleri için kullanıyorum	**% 22**
7.Okulumuzun giriş meydanının sokaktan uzak olması bana güven veriyor	**% 41**
8.Giriş meydanında her zaman öğrencilerin olması bana kendimi güvende hissettiriyor	**% 41**
9.Okulumuzdaki giriş meydanının yeşillikler içinde olması ve doğa ortamı sağlaması bana huzur veriyor	**% 96**
10.Törenlersırasında tüm öğrenciler giriş meydanına rahatça sığabiliyor	**% 85**
11.Grup olarak arkadaşlarımla zaman geçirmek için giriş meydanındaki oturma mekanlarını kullanıyorum	**% 85**
12.Arkadaşlarımla zaman geçirmek için giriş meydanındaki açık hava sahalarında birlikte spor yapmayı tercih ediyorum	**% 52**
13.Giriş meydanındaki basketbol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 63**
14.Giriş meydanındaki voleybol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 26**
15.Giriş meydanındaki tenis kortlarını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 18.5**
16.Giriş meydanındaki stadyumu etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 41**
17.Giriş meydanındaki stadyumu spor yapmak için tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 48**
18.Giriş meydanındaki amfiyi etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 30**
19.Okulumuzun sınıflarındaki ve diğer mekanlardaki havalandırma giriş meydanına açılan pencerelerden sağlanıyor	**% 100**
20.Giriş meydanındaki yeşillik sayesinde avlu mekanı diğer mekanlara göre daha serin oluyor	**% 85**
21.Giriş meydanının büyüklüğü okulun büyüklüğüyle orantılı	**% 74**
22.Sınıfların pencerelerinden giriş meydanındaki yeşilliği görmek hoşuma gidiyor	**%100**
23.Gün içinde güneşin etkili olduğu saatler dışında giriş meydanını kullanabiliyorum	**% 74**
24.Giriş meydanını genellikle ilkbaharda mart, nisan, mayıs aylarında kullanabiliyorum	**% 85**
25.Giriş meydanını sonbaharda ise sadece eylül ve ekim aylarında kullanabiliyorum	**% 74**
26.Okulumuzda giriş meydanının haricinde her birime ait bir açık mekan olmasını daha rahat ve özel bir ortam olması açısından tercih ederdim	**% 70**

- Anket sonucuna göre; öğrencilerin, okul yapısı ve giriş meydanı arasında uyum ve bütünlük algıladığı görülmektedir. Okul yapısının kademeli biçimlenişi ve meydanın bu konsepte oturtulması bütünde uyum sağlamıştır.

- Anket sonucuna göre; giriş meydanını arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullanan öğrencilerin çoğunlukta olduğu ve mekanı spor yapma amaçlı da kullandıkları anlaşılmaktadır.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin yarısı teneffüslerde giriş meydanında bir şeyler atıştırmayı tercih ederken öğrencilerin diğer yarısının bir şeyler atıştırmak için farklı mekanları seçtikleri söylenebilmektedir.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanının sadece beden eğitimi dersleri için kullanılmadığı ve mekanın farklı işlevlere de sahip olduğu anlaşılmaktadır.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin kendilerini güvende hissetmelerinde okulun sokaktan uzak olmasının veya giriş meydanındaki öğrenci yoğunluğunun etken olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu güven duygusuyla ilgili yorum yapmamıştır.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin tamamının, giriş meydanındaki yeşillikten hoşnut olduğu anlaşılmaktadır. Meydanın yeşil dokusunun öğrencilerin psikolojisi üzerinde olumlu bir etki yarattığı sonucuna varılmıştır.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanında rahat dolaşım alanlarının bulunduğu ve mekanın öğrencilerin her türlü etkinliği yapabilecek kapasiteye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin giriş meydanını arkadaşlarıyla birlikte spor yapmaktan çok sohbet yani iletişim amaçlı kullandıkları görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanı donatılarından en yoğun kullanılan mekan donatısının basketbol sahası olduğu sonucuna varılmıştır.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanındaki stadyumun etkinlikleri izlemekten öte spor yapmak amaçlı kullanıldığı görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; sınıflardaki hava sirkülasyonunun sağlanması için giriş meydanına açılan pencerelerin kullanıldığı ve havalandırmanın sağlıklı olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanındaki yeşil dokunun öğrenciler için daha serin, hoş ve ferah bir mekan sağladığı görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanının tercih edildiği zaman dilimlerinin sabah veya öğleden sonra olduğu ve öğle tatillerinde öğrencilerin açık mekana çıkmayı tercih etmedikleri görülmüştür.

• Anket sonucuna göre; öğrencilerin giriş meydanını ilkbaharın tamamında kullandıkları, sonbaharda ise soğuk geçen kasım ayı dışındaki eylül ve ekim aylarında tercih ettikleri görülmüştür.

• Anket sonucuna göre; her birime ait bahçenin giriş meydanına göre öğrencileri daha özel ve rahat hissettirdiği görülmüştür.

- **Ankara Nesibe Aydın Okulları atriumunun göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki Ankara Nesibe Aydın Okulları atriumunun göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.35.).

Çizelge 3.35. Ankara Nesibe Aydın Okulları atriumunun pragmatik ölçekli soruları ve oranları

Ankara Nesibe Aydın Okulları Atriumunun Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
31. Kış aylarında hava soğuk olduğundan bahçeye çıkmak yerine içerideki atriumda kalmayı tercih ediyorum	**% 100**
32. Teneffüslerde ve boş zamanlarımda atriumda arkadaşlarımla sohbet ediyorum.	**% 74**
33. İçeride olan faaliyetler sayesinde dışarı çıkma gereği duymuyorum.	**% 74**
34. Okulun içinde olmasına rağmen üsten ışık aldığı için dışarıdaymış hissi veriyor.	**% 59**
35. Atrium üstü kapalı olduğu için açık mekanın verdiği ferahlık duygusunu veremiyor.	**% 29.5**
36. Öğle tatillerinde atriumda bir şeyler atıştırmayı tercih ediyorum.	**% 58**
37. Atriumun okulun içinde sembolik bir alandan ibaret olduğunu düşünüyorum.	**% 29**
38. Atriumun tüm öğrencilere yetmesi için daha büyük olması gerekir.	**% 33**
39. Atrium, öğrencilerin kaynaşabileceği mekanlardan oluşmaktadır.	**% 93**
40. Atrium okulda pek çok mekanı birbirine bağlayan bir konumdadır.	**% 100**

• Soğuk havalarda öğrencilerin tamamı dışarı çıkmak yerine atriumda zaman geçirmeyi tercih etmektedir. Ankara'nın karasal iklim özelliklerini taşıdığı ve eğitim-öğretim sürecinin soğuk havalara denk geldiği düşünülürse; kış aylarında dış bahçe yerine atriumun daha kullanışlı ve daha aktif olduğu sonucuna varılmıştır.

• Ankara Nesibe Aydın Okulları, geniş bir alana yayıldığı için avlu işlevli mekanların kapladığı alanlarda bu oranda büyüktür. Bu bağlamda okullarda etkinlikler

ve faaliyetler için yeterli alan ve donanım mevcuttur. Öğrencilerin kademeli bir düzende kurgulanan atriumda kaliteli zaman geçirdiği ve bu mekanın öğrenciyi sosyal, kültürel faaliyetler, etkinlikler, spor yapma ve yemek yeme ihtiyacı anlamında tatmin ettiği sonucuna varılmıştır.

- Öğrencilerin yarısı, atriumun geniş bir alana yayılmasının, aydınlık olmasının, kaliteli zaman geçirmek adına her türlü donanıma sahip olmasının öğrenci üzerinde olumlu bir etki yarattığını düşünse de, öğrencilerin diğer yarısı atriumun üstünün kapalı olmasından kaynaklı "dış mekan" hissi vermediğini düşünmektedir.
- Atriumun sembolik bir alan olduğunu düşünen öğrenci yüzdesi yarıdan azdır. Bu oran da öğrencilerin atriumu fonksiyonel bulduğunu ve mekanın aktif olarak kullanıldığını göstermektedir.
- Diğer okullara göre Ankara Nesibe Aydın Okullarının atrium alanı oldukça büyüktür ve öğrenci yoğunluğunu kaldırabilecek kapasitedir
- Atriumda sosyal ve kültürel bağlamda resim, müzik gibi donanımların bulunması, spor faaliyet alanlarının olması, etkinliklerin yapılması farklı yaşlarda ve sınıflardaki öğrencilerin bir araya gelmesini ve çeşitli eylemlerde paydaşlık yapmalarını sağlamaktadır.
- Atrium, yapının ortasında, hiyerarşik bir mekan düzeniyle sınıfların uzandığı kolların, spor alanlarının, çalışma salonlarının, sosyal alanların, teknik mekanların kesiştiği bir konumda olmasıyla geçiş alanı olarak tanımlanabilmektedir. Öğrencilerin farklı mekanlara giderken mutlaka geçmesi gereken bir mekan olan atrium, gerek düşey düzlemde gerekse yatay düzlemde yapının plan şemasının oluşumuna büyük bir katkı sağlamaktadır.

- **Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik boyutu**

Ankara Nesibe Aydın Okulları giriş meydanının ve atriumunun semantik boyutunu değerlendirmek bağlamında öğrencilerin anlamsal algılarını ölçmek için Hershberger'in (1988) sıfat çiftleri kullanılarak hazırlanan anketlerden anlamsal çıkarımlar yapılmıştır. Anlamsal algıları ölçmeye yarayan sıfat çiftleri için verilen cevapların frekans analizleri yapılarak ortalama değerler elde edilmiştir. Anket formunda soruların her biri için bulunan ortalama yüzde değerleri, sıfat çiftlerinin

negatif yönünden pozitif yönüne uzanan skaladaki verilerle örtüştürülmüştür ve ortaya çıkan en yüksek değer çizelgede karşılık bulduğu yere göre yorumlanmıştır (Çizelge 3.36., 3.37.).

Çizelge 3.36. Ankara Nesibe Aydın Okulları giriş meydanının semantik analiz sonuçları

Ankara Nesibe Aydın Okulları Giriş Meydanının Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Yararlı	55,6	29,6	0	11,1	3,7	**Yararsız**
Mem. Ver.	22,2	74,1	0	3,7	0	**Can Sıkıcı**
Aktif	14,8	48,1	33,3	0	3,7	**Pasif**
Aydınlık	18,5	81,5	0	0	0	**Karanlık**
Düzenli	18,5	55,6	7,4	14,8	3,7	**Düzensiz**
Donatılmış	14,8	81,5	0	3,7	0	**Yalın**
Umumi	14,8	81,5	0	0	3,7	**Hususi**
Tan.Alan	22,2	59,3	11,1	3,7	3,7	**Artık Alan**
Enerjik	14,8	48,1	14,8	18,5	3,7	**Durgun**
Düşünülm.	11,1	40,7	29,6	14,8	3,7	**Gelişigüzel**
Geniş	11,1	63	22,2	3,7	0	**Dar**
Rahatlatıcı	22,2	66,7	3,7	7,4	0	**Kasvetli**
Uyarıcı	18,5	70,4	3,7	7,4	0	**Uyutucu**
Yeterli	33,3	40,7	14,8	3,7	7,4	**Ytsz. Büyük**
ltş Odak	14,8	74,1	3,7	3,7	3,7	**Kend. Özgü**
Yeni	22,2	77,8	0	0	0	**Eski**
Sıradan	14,8	77,8	0	7,4	0	**Özel**
Davetkar	0	18,5	14,8	48,1	18,5	**İtici**
Estetik	18,5	81,5	0	0	0	**Estetik Olm.**
İyi Ölçekli	33,3	63	3,7	0	0	**Kötü Ölçekli**
Güvenli	33,3	63	3,7	0	0	**Tehlikeli**

Ankara Nesibe Aydın Okulları giriş meydanının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Giriş meydanı, hava almak, sohbet etmek, spor yapmak ya da yemek yemek gibi işlevlere cevap verdiği için öğrenciler tarafından yararlı bulunmuştur.
- Giriş meydanında bulunan spor alanları ve faaliyet alanları gibi donanımlar sayesinde geçirilen kaliteli zaman öğrencilerin mekanı memnuniyet verici, davetkar ve aktif bulmasını sağlamıştır.
- Giriş meydanının bol güneş içinde ve gölgesiz olması öğrenciler tarafından aydınlık bulunmasını sağlamıştır.

- Giriş meydanıdaki bitki örtüsünün, çiçeklerin ve yeşil dokunun sağladığı görsel zenginlik mekanın öğrenciler tarafından donatılmış ve rahatlatıcı bulunmasını sağlamıştır.
- Giriş meydanı, okulun tüm öğrencileri tarafından kullanıldığı için; umumi avlu olarak nitelendirilmiştir.
- Giriş meydanında teneffüslerde, boş derslerde veya beden eğitimi derslerinde sürekli bir öğrenci topluluğu bulmak mümkün olduğu için; mekan, öğrenciler tarafından enerjik ve uyarıcı bulunmuştur.
- Giriş meydanı, tüm sınıfların öğrencilerine yetecek kapasitede olduğu için öğrenciler tarafından geniş bulunmuştur.
- Giriş meydanındaki donatıların modern görünümlü olması mekanın öğrenciler tarafından yeni ve estetik olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Giriş meydanının diğer okullarınkiyle benzerlik göstermemesi, mekanı sıradanlıktan kurtarıp, öğrenciler tarafından kendine özgü ve özel olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Giriş meydanının, ortamının ve fiziksel çevresinin sağladığı doğallık, öğrencilerde güven hissi uyandırmıştır.

Çizelge 3.37. Ankara Nesibe Aydın Okulları atriumunun semantik analiz sonuçları

Ankara Nesibe Aydın Okulları Atriumunun Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Itş Odak	29,6	59,3	12,5	11,1	0	**Kend. Özgü**
Yararlı	25,9	66,7	0	3,7	0	**Yararsız**
Aydınlık	25,9	63	0	7,4	0	**Karanlık**
Aktif	14,8	48,1	12,5	25,9	0	**Pasif**
Estetik	29,6	55,6	25	11,1	0	**Estetik Olm.**
Davetkar	37	37	50	14,8	7,4	**Davetkar Olm.**
Yeterli	48,1	40,7	0	7,4	0	**Ytsz Büyük**
Güvenli	18,5	66,7	12,5	7,4	0	**Tehlikeli**
Kötü Ölçekli	14,8	11,1	12,5	22,2	11,1	**İyi Ölçekli**
Umumi	18,5	70,4	12,5	3,7	0	**Hususi**
Uyarıcı	7,4	37	37,5	18,5	3,7	**Uyutucu**
Yeni	14,8	70,4	0	7,4	0	**Eski**
Düşünülmüş	14,8	59,3	0	7,4	0	**Gelişigüzel**
Çekici	22,2	63	0	14,8	0	**İtici**
Rahatlatıcı	7,4	14,8	12,5	44,4	18,5	**Kasvetli**
Tnm. Alan	22,2	55,6	12,5	7,4	3,7	**Artık Alan**
MemnuniyVer.	18,5	25,9	12,5	18,5	14,8	**Can Sıkıcı**
Düzenli	25,9	48,1	12,5	0	3,7	**Düzensiz**
Donatılmış	29,6	40,7	25	14,8	0	**Yalın**

Ankara Nesibe Aydın Okulları atriumunun semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Atrium, sohbet amaçlı kullanıldığı için, öğrenciler tarafından iletişim mekanı olarak değerlendirilmiştir..
- Atrium, özellikle kış aylarında daha yoğun kullanıldığı için, öğrenciler tarafından yararlı ve işlevsel bulunduğu görülmektedir.
- Atrium, üstünün kapalı olmasına rağmen yeterince ışık aldığı için, öğrenciler tarafından aydınlık bulunmuştur.
- Atriumu tüm öğrenciler yoğun olarak kullandığı için, öğrenciler tarafından aktif olarak değerlendirilmiştir.
- Atrium, donatılarıyla hoş ve modern bir görünüme sahip olduğu için, öğrenciler tarafından estetik ve yeni bulunmuştur.
- Atriumda bulunan mekanlar ve donatılardan dolayı öğrenciler dış bahçe yerine atriumu tercih etmekte ve bu bağlamda öğrenciler mekanı davetkar ve uyarıcı bulmaktadırlar.

- Atrium geniş bir alana yayıldığı için ve tüm öğrencilere yetebilecek kapasitede olduğu için öğrenciler tarafından yeterli büyüklükte bulunmuştur.
- Atriumun okulun içinde yer alması ve kapalı mekan olarak algılanması, öğrenciler tarafından güvenli bulunmasına neden olmuştur.
- Güzel havalarda atriumun da dış mekan kadar tercih edilmesi, atriumun öğrenciler tarafından çekici bulunduğunun göstergesidir.
- Atriumun, üstten yeterince ışık almasına ve kademeli düzenlemesi sayesinde görüş açısının geniş olmasına rağmen, üstünün kapalı olması mekanın öğrenciler tarafından kasvetli bulunmasına neden olmuştur.
- Atriumun okulun ortasında, kademeli düzeniyle net bir alana sahip olması, mekanın öğrenciler tarafından tanımlı alan olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Atriumdaki mekanların ve donatıların rastgele yerleşmemesi ve hiyerarşik düzende organize edilmesi öğrencilerin mekanı düzenli bulmalarını sağlamıştır.

3.4. Denizli Erbakır Fen Lisesi Avlusunun ve Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizi

Denizli Erbakır Fen Lisesi'nde iç avlu ve avlu işlevinde teneffüs mekanı ve giriş meydanı bulunmaktadır.

- **Denizli Erbakır Fen Lisesi tanıtımı**

Denizli Erbakır Fen Lisesi, Denizli ilinin merkezinde Gümüşler'de bulunmaktadır. Okul, 1996-1997 yılında eğitim-öğretime açılmıştır. Şahinler'e göre (2001), iç avlu, kompozisyonun belirleyicisidir. (Resim 3.10., 3.11.,3.12.)

Resim 3.10. D.E.F.L. görünümü **Resim 3.11**.D.E.F.L. teneffüs mekanı **Resim 3.12.** D.E.F.L. iç avlusu (arşiv)

Denizli Erbakır Fen Lisesi 22.Kasım.2010 tarihinde ziyaret edilmiştir. Okuldaki öğretmenlerle ve idarecilerle görüşülmüş ve üç saat süresince katılımlı gözlem yapılmıştır. Elde edilen bilgiler ve yapılan gözlemlere göre:

- Okulun eğitim sisteminden kaynaklı yoğun bir derse çalışma temposu içinde öğrencilerin sosyal yaşama çok zaman ayırmadığı,
- Genellikle teneffüs aralarında giriş meydanını kullandıkları,
- Boş derslerde giriş meydanındaki spor alanlarını ya da üstü kapalı teneffüs mekanındaki pinpon masalarını kullandıkları,
- İç avlunun okula sadece görsellik kattığı,
- İç avluyu okulda geçiş mekanı olarak kullandıkları ve nadiren bu mekanda oturdukları, sonucuna varılmıştır.

- **Denizli Erbakır Fen Lisesi avlusunun ve avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizi**

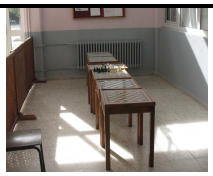
Denizli Erbakır Fen Lisesi avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu bağlamında, mekanların biçimsel, işlevsel ve kütlesel özelliklerini ve mekansal kurgusunu değerlendiren görsel matrisli tablolar oluşturulmuştur. (Çizelge 3.38., 3.39.).

Çizelge 3.38. Denizli Erbakır Fen Lisesi'ne ait fiziksel özellikler

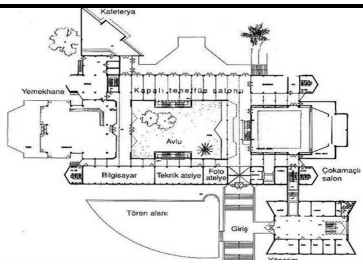
<table>
<tr><td colspan="2">Yapı Adı</td><td colspan="3">DENİZLİ ERBAKIR FEN LİSESİ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yeri ve Yılı</td><td>Denizli/1999 (anm. 31)</td><td colspan="2">Avlu ve Avluya Öykünen Mekanların Elemanları (arşiv)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapının Görünümü</td><td></td><td>Ön Bahçe (Genel Meydan)</td><td>
Oturma Mekanları

Etkinlik Alanları

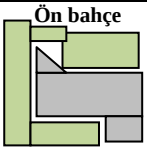
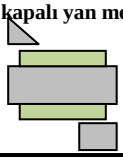
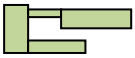
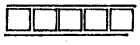
Spor Alanları

Futbol Sahaları</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yerleşme Alanının Özellikleri</td><td>Yerleşme yönü</td><td>Güneydoğu-Kuzeybatı</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Konumu</td><td></td><td>Üstü Kapalı Teneffüs Mekanı</td><td>
Pinpon masaları

Satranç Platformu

Oturma Mekanları</td></tr>
<tr><td>İklim</td><td>Sıcak-Yağışlı (Ege Bölgesi, akdeniz iklim özellikleri göstermektedir.)</td></tr>
<tr><td>Topoğrafya</td><td>Eğimli</td></tr>
<tr><td rowspan="3"></td><td>Yapı türü</td><td>Avlulu Lise</td><td rowspan="3">İç Avlu</td><td rowspan="3">
Peyzaj Elemanları

Oturma Mekanları</td></tr>
<tr><td>Plan formu</td><td></td></tr>
<tr><td>Plan Tipi</td><td>Giriş meydanına, üstü kapalı teneffüs mekanına ve iç avluya sahip</td></tr>
</table>

Çizelge 3.39. Denizli Erbakır Fen Lisesi avlu ve avluya öykünen mekanlara ait biçimsel özellikler

Yapı Adı			DENİZLİ ERBAKIR FEN LİSESİ		
Avlunun ve Avluya Öykünen Mekanların Yapıdaki Yerleşme Özellikleri	Avlu ve avluya öykünen mekan tipi		**Giriş Meydanı**	**Üstü Kapalı Teneffüs Mekanı**	**İç Avlu**
	Avlu ve avluya öykünen mekanların yapıdaki konumu		**Ön bahçe** 	**Üstü kapalı yan mekan** 	**İç avlu**
	Yerleşme yönü		**Güneydoğu-Kuzeybatı**	**Güneydoğu-Kuzeybatı**	**Güneydoğu-Kuzeybatı**
	Dış çevreyle ilişki		**Direkt bağlantı**	**Direkt bağlantı**	**Dolaylı bağlantı**
Biçimsel Özellikleri	Biçimi		**Düzensiz Geometrik Şekil** 	**Dikdörtgen**	**Dikdörtgen**
	Mekan org. yönelimi		**“U” düzlemli**	**Paralel düzlem**	**Dört düzlemli**
İşlevsel, Fiziksel ve Sosyal Özellikleri	İşlevi		**Toplanma**	**Top, Sos İlt, Oyalanma, Yemek, Spor , Etkinlik**	**Sosyal İletişim, Görsel zenginlik, Mikroklimatik**
	Sosyal Fiziksel Öz.	Biç.boy	**Tören alanı**	**Sosyal, kültürel, etkinlik ve spor faaliyet mekanı**	**Sosyal ve görsel mekan**
		Ps-sos kül öz.	**Toplanma mekanı**	**Toplanma, Sosyal etkinlikler ve ilişkiler**	**Estetik ve rahatlatıcı**
		Top öz.	**Eğimli**	**Düz**	**Düz**
		Ç. Koş.	**Işık, hava, yeşillik**	**Işık, hava**	**Işık, hava, yeşillik,peyzaj**
Mekansal Kurgusu	Mekansal ilişkisi		**Mekanların birbirine bağlanma durumu** 	**Bitişik mekanlar** 	**Mekan içinde mekan**
	Mekansal organizasyon çeşitleri		**Kümesel org.** 	**Doğrusal org.** 	**Merkezi org.**

Denizli Erbakır Fen Lisesi avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutunun değerlendirilmesi için daha önceki bölümlerde elde edilen veriler doğrultusunda her mekan için farklı çizelgeler oluşturulmuştur (Çizelge 3.40.).

Çizelge 3.40. Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun, üstü kapalı teneffüs mekanının ve genel (ön) meydanın biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi

Denizli Erbakır Fen Lisesi (giriş meydanı, ön bahçe)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öyünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■								■		■
Biçimi					■			■					■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi					■			■					■		
Mekansal ilişkisi		■			■			■					■		
Mekansal organizasyon çeşitleri		■			■			■					■		■

Denizli Erbakır Fen Lisesi (üstü kapalı teneffüs mekanı)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu				■	■						■		■		
Biçimi			■	■	■			■	■		■		■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi			■	■	■			■	■		■		■		■
Mekansal ilişkisi		■	■	■	■			■	■		■		■		■
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■	■	■			■	■		■		■		■

Denizli Erbakır Fen Lisesi (iç avlu)		**Avlunun Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avlunun Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlunun Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlunun Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Avlunun yapı içindeki konumu				■	■					■			■		
Avlunun biçimi			■	■	■			■	■		■	■	■		
Avlunun mekan organizasyonundaki yönelimi			■	■	■			■	■		■		■		
Avlunun mekansal ilişkisi		■	■	■	■			■	■	■		■	■		■
Avlunun mekansal organizasyon çeşitleri		■	■	■	■			■		■		■	■		■

Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilim yöntemle analizinin sentaktik boyutunu değerlendirmek adına oluşturulan çizelgelerden çıkan sonuçlar şu şekildedir:

Giriş (ön) meydanı için;

- Giriş meydanının yapı içindeki konumuna bakıldığında, ön bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ilkesi uygulanmıştır, yani; mekanın konumunun yapıyla olan devamlılığı doğru kullanılmıştır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi uygulanmıştır. Giriş meydanının okulla yapısal ilişkisi, uygun bir kompozisyon düzenindedir.

- Giriş meydanının biçimi düzensiz geometrik form olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Mekanın parçaları birbirini izleyen ve doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi kullanılmıştır. Mekanın parçaları arasında uyumlu bir düzen vardır.

- Giriş meydanının mekan organizasyon yönelimi, "U" düzlemli olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Mekan düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk, ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Giriş meydanı parçalarının mekan organizasyon şeması birbiriyle uyumludur ve meydan düzleminde yüzeysel anlamda datum uygulanmıştır.

- Giriş meydanınının mekansal ilişkisi, mekanların birbirine bağlanma durumu olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Giriş meydanı parçaları arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine yakınlığı görülmekte ve mekanların devamlılığı sağlanmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Mekanlar, birbiriyle uyum içinde düzenlenmiştir ve yüzeysel bir kompozisyona sahiptir.

- Giriş meydanı, mekansal organizasyon çeşitleri, kümesel organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Mekanın parçaları arasındaki kümesel organizasyon birbirine yakın mekanların sürekliliği sağlamasıyla oluşmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre;

uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Mekan parçaları kümesel organizasyon içinde birbiriyle uyumlu bir düzene sahiptir ve koordineli bir sistem içindedir.

Üstü kapalı teneffüs mekanı için;

- Mekanın yapı içindeki konumuna bakıldığında, iç mekan olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, devamlılık ilkesi uygulanmıştır. İç mekan, yapının yanında, dört yönden kapalı ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve denge ilkeleri uygulanmıştır. İç mekan, iki taraflı dengeyi sağlayan bir yapıda olup, okulun ortasında uygun bir düzen içindedir.

- Teneffüs mekanının biçimi, dikdörtgen olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç mekanın dikdörtgen şekli okulun diğer mekan parçalarıyla benzerlik göstermekte ve birbirine yakın konumdadır. Ayrıca bu mekan birbirini izleyen ve yapıyla doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. İç mekan, simetrik dikdörtgen bir yapıda olup, yapının karşılıklı mekanları arasında dengeyi sağlamaktadır. Ayrıca biçim olarak yapının parçalarıyla uyum içindedir.

- Teneffüs mekanının mekan organizasyon yönelimi, paralel düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç mekanın mekan organizasyon yönelimi paralel düzlem olarak yapının birimleriyle yakındır ve benzerlik göstermektedir. Mekan düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içinde ve dört tarafı kapalıdır. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. İç mekanın mekan organizasyonu birbiriyle uyumludur ve çizgisel bir düzendedir. Ayrıca paralel düzlem olarak simetrik ve dengelidir.

- Teneffüs mekanının mekansal ilişkisi, bitişik mekanlar olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç mekan ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine benzerliği görülmekte ve mekanların yakın olmasıyla devamlılığı sağlanmaktadır. Mekansal anlamda içe kapalılık mevcuttur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, datum ilkeleri kullanılmıştır. İç mekan

mekansal anlamda simetrik bir yapıya sahip olup, dengeyi sağlamakta ve çizgisel bir düzendedir.

- Teneffüs mekanının mekansal organizasyon çeşitleri, doğrusal organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç mekanın doğrusal organizasyon şeklindeki mekan kurgusu içe kapalı, birbirine benzeyen ve sürekliliği sağlanan bir sistemden oluşmuştur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, datum ilkeleri kullanılmıştır. İç mekanın doğrusal yapısı beraberinde dengeyi, simetriyi ve çizgisel bir düzeni getirmiştir.

İç avlu için;

- Avlunun yapı içindeki konumuna bakıldığında avlu, iç avlu olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık ve devamlılık ilkeleri uygulanmıştır. İç avlu, okulun ortasında, yapıyla uyum içinde ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi ve uygunluk ilkeleri uygulanmıştır. İç avlu, okulun kapsadığı yapıyla uyumlu ve hiyerarşik bir düzendedir.

- Avlunun biçimi, dikdörtgen formu olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkesi kullanılmıştır. İç avlu, yapıyla doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Okulun ortasında ve dört tarafı çevrili devamlılığı sağlayan bir mekandır. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. İç avlu yapıyı biçimsel anlamda tamamlamaktadır.

- Avlunun mekan organizasyon yönelimi, paralel düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Avlu düzlemleri, birbiriyle bağlantılı, okulun ortasında ve okulla sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. İç avlunun mekan organizasyonu okulun yapısıyla uyumlu, simetrik ve dengeli bir düzendedir.

- Avlunun mekansal ilişkisi, mekan içinde mekan olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç avlu ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, yapıyla avlu arasında bir bütünlük söz konusudur. Mekansal anlamda okulla avlu arasında benzerlik ve yakınlık görülmektedir. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ve datum

ilkeleri kullanılmıştır. İç avlu, mekansal anlamda okulla uyum ve kompozisyon içindedir ayrıca okulun ortasında hiyerarşik bir düzene sahiptir.

- Avlunun mekansal organizasyon çeşitleri, merkezi organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç avlunun merkezi organizasyon şeklindeki mekan kurgusu sürekliliği sağlanan, hiyerarşik bir sistemden oluşmuştur ve okulla birbirine benzeyen ve birbirine yakın olan mekanlardır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk, datum ilkeleri kullanılmıştır. İç avlunun merkezi yapısı beraberinde uyumlu ve koordineli bir düzeni getirmiştir. Ayrıca okul yapısıyla avlu hiyerarşik bir sistemdedir.

Avlunun ve avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizi için; biçimsel ve plan özelliklerinin alt açılımlarında kullanılan gestalt ve temel tasar ilkeleri ölçeklerinin kullanım sıklığı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir (Çizelge 3.41).

Çizelge 3.41. Denizli Erbakır Fen Lisesi avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları

Avlu ve Avlu Öykünen Mekanların (Ön, Yan ve İç Avlu) Biçimsel ve Plan Özellikleri	**Gestalt İlkeleri**							**Temel Tasar İlkeleri**						
	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu														
Biçimi														
Mekan org. yönelimi														
Mekan ilişkisi														
Mekan org. çeşt.														

Yukarıdaki çizelgeye göre, en çok kullanılan temel tasar ilkelerinden “uygunluk” ilkesi ve gestalt ilkelerinden “devamlılık” ilkesidir. Hiç kullanılmayan ise gestalt ilkelerinden “pragnaz” ve “değişmezlik” ilkeleridir. En az kullanılan temel tasar ilkesi “zıtlık” ve “ritm” ilkeleri olup, az kullanılan ise “hiyerarşi” ilkesidir. En az kullanılan gestalt ilkelerinden “yakınlık” ilkesidir. Diğer ilkelerin kullanım sıklığı birbirine yakın orandadır.

- **Denizli Erbakır Fen Lisesi avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Denizli Erbakır Fen Lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerine ait verilerin oranları belirlenmiştir. Ayrıca Denizli Erbakır Fen Lisesi'nde bulunan giriş meydanının, iç avlunun ve üstü kapalı teneffüs mekanının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutunu ölçmek için uygulanan anketlerden elde edilen verilerin oranları belirlenerek yorumlanmıştır (Çizelge 3.42.).

Çizelge 3.42. Denizli Erbakır Fen Lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler

Denizli Erbakır Fen Lisesi	**Öğrenci Sayısı**	**Cinsiyet Durumu**	**Sınıf**
Anket Sonucu Elde Edilen Verilerin Oranları (Sayı/Yüzde)	47 / %12.1	21 / %44.7(bay) 26 / %55.3(bayan)	21 / %44.7 (9.s.) 26 / %55.3 (10.s.)

- **Denizli Erbakır Fen Lisesi giriş meydanının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki Denizli Erbakır Fen Lisesi giriş meydanının göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.43.).

Çizelge 3.43. Denizli Erbakır Fen Lisesi giriş meydanının pragmatik ölçekli soruları ve oranları

Denizli Erbakır Fen Lisesi Giriş Meydanının Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
1.Giriş meydanının okulla bir bütünlük sağladığını düşünüyorum	**% 95.5**
2.Okuldaki giriş meydanına her teneffüs arkadaşlarımla sohbet etmek için çıkıyorum	**% 74.5**
3.Okuldaki giriş meydanını boş zamanlarımda spor yapmak için kullanıyorum	**% 60**
4.Teneffüslerde acıktığımda giriş meydanında gezinerek atıştırmayı tercih ediyorum	**% 68**
5.Öğle tatillerinde giriş meydanında bir şeyler yemeyi tercih ediyorum	**% 34**
6.Okuldaki giriş meydanını sadece beden eğitimi dersleri için kullanıyorum	**% 9**
7.Okulumuzun giriş meydanının sokaktan uzak olması bana güven veriyor	**% 60**
8.Giriş meydanında her zaman öğrencilerin olması bana kendimi güvende hissettiriyor	**% 62**
9.Okulumuzdaki giriş meydanının yeşillikler içinde olması ve doğa ortamı sağlaması bana huzur veriyor	**% 96**
10.Törenlersırasında tüm öğrenciler giriş meydanına rahatça sığabiliyor	**% 91.5**
11.Grup olarak arkadaşlarımla zaman geçirmek için giriş meydanındaki oturma mekanlarını kullanıyorum	**% 91.5**
12.Arkadaşlarımla zaman geçirmek için giriş meydanındaki açık hava sahalarında birlikte spor yapmayı tercih ediyorum	**% 51**
13.Giriş meydanındaki basketbol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 17**
14.Giriş meydanındaki voleybol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 0**
15.Giriş meydanındaki tenis kortlarını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 25.5**
16.Giriş meydanındaki stadyumu etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 0**
17.Giriş meydanındaki stadyumu spor yapmak için tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 0**
18.Giriş meydanındaki amfiyi etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 0**
19.Okulumuzun sınıflarındaki ve diğer mekanlardaki havalandırma giriş meydanına açılan pencerelerden sağlanıyor	**% 100**
20.Giriş meydanındaki yeşillik sayesinde avlu mekanı diğer mekanlara göre daha serin oluyor	**% 89**
21.Giriş meydanının büyüklüğü okulun büyüklüğüyle orantılı	**% 87.5**
22.Sınıfların pencerelerinden giriş meydanındaki yeşilliği görmek hoşuma gidiyor	**%98**
23.Gün içinde güneşin etkili olduğu saatler dışında giriş meydanını kullanabiliyorum	**% 91.5**
24.Giriş meydanını genellikle ilkbaharda mart, nisan, mayıs aylarında kullanabiliyorum	**% 83**
25.Giriş meydanını sonbaharda ise sadece eylül ve ekim aylarında kullanabiliyorum	**% 87**
26.Okulumuzda giriş meydanının haricinde her birime ait bir açık mekan olmasını daha rahat ve özel bir ortam olması açısından tercih ederdim	**% 74**

- Anket sonucuna göre; okul yapısının eski dokusuna rağmen öğrencilerin,giriş meydanı; biçim, doku ve planlama bazında okulla bir bütün içinde gördükleri anlaşılmaktadır.

- Anket sonucuna göre; giriş meydanını arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullanan öğrencilerin çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır ve mekanın işleviyle ilgili iletişim kurmaya yarayan mekan tanımlaması da yapılabilmektedir.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin bir şeyler atıştırmak için giriş meydanını seçtikleri söylenebilmektedir. Mekana bağlantılı olan kantin, öğrencilerin atıştıracak bir şeyler alıp yemelerine olanak sağlamaktadır.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanını sadece beden eğitimi dersleri için kullanılmadığı ve mekanın farklı işlevlere de sahip olduğugörülmüştür.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri, mekandaki öğrenci yoğunluğuyla paraleldir.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanındaki yeşil dokunun öğrencilerin psikolojisi üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanının tüm öğrencilere yetecek büyüklükte olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanındaki donatılardan oturma mekanlarını öğrencilerin sohbet amaçlı kullanmaları mekanın sosyal iletişim mekanı olarak algılandığının göstergesidir.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin giriş meydanını arkadaşlarıyla birlikte spor yapmaktan çok sohbet amaçlı veya bir şeyler atıştırmak için kullandıkları ve spor yapmayı tercih eden öğrencilerin ise genellikle futbol sahasını tercih ettikleri görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; havalandırmanın giriş meydanından gelen hava akımıyla sağlandığı görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanının büyüklüğünün yeterli olduğu ve öğrencilerin mevcut mekanla tatmin oldukları görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; giriş meydanının tercih edildiği zaman dilimlerinin sabah veya öğleden sonra olduğu ve öğle tatillerinde öğrencilerin dış mekana çıkmayı tercih etmedikleri görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin giriş meydanını ilkbaharın tamamında kullandıkları, sonbaharda ise soğuk geçen kasım ayı dışındaki eylül ve ekim aylarında tercih ettikleri görülmüştür.

- **Denizli Erbakır Fen lisesi üstü kapalı teneffüs mekanının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki Denizli Erbakır Fen Lisesi üstü kapalı teneffüs mekanının göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.44.).

Çizelge 3.44. Denizli Erbakır Fen Lisesi üstü kapalı teneffüs mekanının pragmatik ölçekli soruları ve oranları

Denizli Erbakır Fen Lisesi Üstü Kapalı Teneffüs Mekanının Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
31. Kış aylarında hava soğuk olduğundan bahçeye çıkmak yerine içerideki mekanda kalmayı tercih ediyorum	**% 96**
32. Teneffüslerde ve boş zamanlarımda iç mekanda arkadaşlarımla sohbet ediyorum.	**% 91.5**
33. İçeride olan faaliyetler sayesinde dışarı çıkma gereği duymuyorum.	**% 66**
34. Okulun içinde olmasına rağmen üsten ışık aldığı için dışarıdaymış hissi veriyor.	**% 44**
35. İç mekan, üstü kapalı olduğu için dış avlunun verdiği ferahlık duygusunu veremiyor.	**% 66**
36. Öğle tatillerinde iç mekanda bir şeyler atıştırmayı tercih ediyorum.	**% 45**
37. İç mekanın okulun içinde sembolik bir alandan ibaret olduğunu düşünüyorum.	**% 23**
38. İç mekanın tüm öğrencilere yetmesi için daha büyük olması gerekir.	**% 94**
39. İç mekan, öğrencilerin kaynaşabileceği mekanlardan oluşmaktadır.	**% 91.5**
40. İç mekan okulda pek çok mekanı birbirine bağlayan bir konumdadır.	**% 98**

- Soğuk havalarda öğrencilerin büyük çoğunluğu dışarı çıkmak yerine üstü kapalı teneffüs mekanında zaman geçirmeyi tercih etmektedir. Denizli'nin ılıman iklimine rağmen, öğrencilerin soğuk havalarda içeride olmayı tercih etmeleri, üstü kapalı mekanın da öğrenciler için kullanışlı ve aktif olduğu sonucunu doğurmaktadır.
- Öğrencilerin, arkadaşlarıyla iletişim amaçlı dış mekanları kullanma oranları üstü kapalı iç mekanı kullanma oranıyla hemen hemen aynıdır. Bu da üstü kapalı iç mekanın da iletişim için, spor yapmak için ve sosyal paylaşım için öğrencileri tatmin ettiğinin göstergesidir.
- Üstü kapalı iç mekanın yeterince ışık almaması, geniş olmaması ve donanımlı olmaması gibi özellikleri, mekanın dış mekan hissi vermesini engellemiştir.

- Üstü kapalı iç mekanın sembolik bir alan olduğunu düşünen öğrenci yüzdesi oldukça azdır. Bu oran da öğrencilerin üstü kapalı teneffüs mekanını fonksiyonel bulduğunu ve aktif olarak kullandığını göstermektedir.
- Üstü kapalı iç mekanın daha geniş olması gerektiği ve öğrencileri tatmin edecek alana sahip olması gerektiği sonucuna varılmıştır.
- Üstü kapalı iç mekanda sosyal ve kültürel bağlamda pinpon, satranç, gibi donanımların bulunması, farklı yaşlarda ve sınıflardaki öğrencilerin bir araya gelmesini ve çeşitli eylemlerde paydaşlık yapmalarını sağlamaktadır.
- Üstü kapalı iç mekan, yapının girişinde, sınıfların uzandığı kolların, spor alanlarının, sosyal alanların ve idari birimlerin kesiştiği bir konumda olmasıyla geçiş alanı olarak tanımlanabilmektedir. Öğrencilerin farklı mekanlara giderken mutlaka geçmesi gereken bir mekan olan iç mekan, yapının plan şemasının oluşumunda kemik bir yere sahiptir.

- **Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir (Çizelge 3.45.).

Çizelge 3.45. Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun pragmatik ölçekli soruları ve oranları

Denizli Erbakır Fen Lisesi İç Avlusunun Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
41. Bir mekandan diğerine giderken bu iç avludan geçmeyi tercih ediyorum.	**% 77**
42. Avlunun etrafının kapalı olması ve üstünün açık olması sayesinde avlu mekanı daha serin oluyor.	**% 89**
43. İç avlu güneş ışığı aldığı için diğer mekanlara göre daha aydınlık oluyor.	**% 100**
44. İç avluya gelen ışık sayesinde avlunun etrafındaki mekanlarda aydınlanıyor.	**% 100**
45. İç avlu okulun tüm öğrencilerine yetecek kapasitedir.	**% 4**
46. Boş zamanlarda ve teneffüslerde hava almak için iç avluyu kullanıyorum.	**% 68**
47. Teneffüslerde arkadaşlarımla sohbet etmek için iç avluyu kullanıyorum.	**% 75**
48. İç avlunun üstü açık olduğu için sadece güneşli havalarda kullanabiliyorum.	**% 55**
49. Okulun koridorlarından ve sınıflardan avludaki manzarayı görmek beni rahatlatıyor.	**% 90**
50. İç avlu benim için sadece görsellik ifade ediyor.	**% 21**

- Öğrencilerin büyük çoğunluğunun mekanlar arasında geçişi sağlamak için iç avluyu kullandıkları görülmektedir. Bu tercih, iç avlunun konum itibariyle doğru yerde bulunduğunun ve öğrenciler tarafından tampon mekan olarak kullanıldığı sonucuna varılmıştır.
- Öğrencilerin büyük çoğunluğu iç avlunun daha serin olduğu görüşündedir. Bu bağlamda, iç avlunun mikroklimatik olma özelliğe sahip olduğu ve diğer mekanlara göre hava sıcaklığının farklılaştığı sonucuna varılmıştır.
- Öğrencilerin tamamına yakını iç avlunun daha aydınlık olduğunu düşünmektedir, bu da iç avlunun üstten aydınlatıldığı için diğer mekanlara göre daha çok ışık aldığının göstergesidir. Yine öğrencilerin çoğu iç avlunun diğer mekanları da aydınlattığı görüşündedir. Bu da iç avlunun mikroklimatik olma özelliğinin yanında aydınlatma özelliğine de sahip olduğunu göstermektedir.
- İç avlunun kapladığı alan, diğer avlular arasında en küçük olanıdır. Öğrencilerde bu fikri desteklemektedir. İç avlu öğrenci yoğunluğunu kaldıracak bir kapasiteye sahip değildir.
- Öğrencilerin teneffüslerde veya boş zamanlarda diğer avlular gibi iç avluyu da iletişim amaçlı kullandıkları görülmektedir. Konum itibariyle okulun ortasında yer alan ve sınıflara daha yakın olan iç avlunun, öğrencilerin ayak üstü sohbetlerini yapmak amacıyla kullanıldığı sonucuna varılmıştır.
- İç avluyu sadece güneşli havalarda kullanan öğrenci oranı yarı yarıyadır. Öğrencilerin bu avluyu kısa zaman dilimlerinde kullandığı ve Denizli'nin ılıman iklimi göz önüne alınırsa; avlunun üstünün açık olmasının, avlu kullanımını fazla etkilemediği sonucuna varılmıştır.
- Öğrencilerin tamamına yakını, iç avlunun yeşil dokusunu ve peyzaj düzenlemesini pozitif bulmaktadır. İç avlunun bitkisel donanımı estetik bir görünüm sağlamakta ve öğrenciler üzerinde olumlu bir etki bırakmaktadır.
- İç avlunun görsel zenginlik sağlama özelliğinin yanında sosyal iletişim mekanı olma, mikroklimatik ortam yaratma ve aydınlatma gibi işlevsel özelliklere de sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

- **Denizli Erbakır Fen Lisesi avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik boyutu**

Denizli Erbakır Fen Lisesi giriş meydanının, iç avlusunun ve üstü kapalı teneffüs mekanının semantik boyutunu değerlendirmek bağlamında öğrencilerin anlamsal algılarını ölçmek için Hershberger'in (1988) sıfat çiftleri kullanılarak hazırlanan anketlerden anlamsal çıkarımlar yapılmıştır. Anlamsal algıları ölçmeye yarayan sıfat çiftleri için verilen cevapların frekans analizleri yapılarak ortalama değerler elde edilmiştir. Anket formunda soruların her biri için bulunan ortalama yüzde değerleri, sıfat çiftlerinin pozitif tanımlamalardan negatif tanımlamalara uzanan skaladaki verilerle örtüştürülmüştür ve ortaya çıkan en yüksek değer çizelgede karşılık bulduğu yere göre yorumlanmıştır (Çizelge 3.46., 3.47., 3.48.).

Çizelge 3.46. Denizli Erbakır Fen Lisesi giriş meydanının semantik analiz sonuçları

Denizli Erbakır Fen Lisesi Giriş Meydanının Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Yararlı	27,7	57,4	2,1	12,8	0	**Yararsız**
Mem. Ver.	29,8	57,4	0	0	0	**Can Sıkıcı**
Aktif	12,8	55,3	6,4	10,6	0	**Pasif**
Aydınlık	27,7	66	10,6	2,1	0	**Karanlık**
Düzenli	17	66	14,9	4,3	4,3	**Düzensiz**
Donatılmış	46,8	51,1	10,6	2,1	0	**Yalın**
Umumi	6,4	46,8	2,1	23,4	0	**Hususi**
Tan.Alan	23,4	48,9	29,8	12,8	0	**Artık Alan**
Enerjik	29,8	59,6	21,3	0	0	**Durgun**
Düşünülm.	34	51,1	4,3	2,1	0	**Gelişigüzel**
Geniş	23,4	63,8	25,5	2,1	2,1	**Dar**
Rahatlatıcı	29,8	63,8	17	4,3	0	**Kasvetli**
Uyarıcı	36,2	57,4	23,4	2,1	0	**Uyutucu**
Yeterli	17	38,3	2,1	10,6	4,3	**Ytsz. Büyük**
ltş Odak	27,7	38,3	8,5	6,4	4,3	**Kend. Özgü**
Yeni	31,9	68,1	0	0	0	**Eski**
Sıradan	14,9	59,6	14,9	4,3	4,3	**Özel**
Davetkar	6,4	17	2,1	31,9	10,6	**İtici**
Estetik	21,3	70,2	4,3	4,3	0	**Estetik Olm.**
İyi Ölçekli	23,4	66	0	4,3	0	**Kötü Ölçekli**
Güvenli	19,1	66	11.7	2,1	2,1	**Tehlikeli**
	14,9	63,8	19.2	0	2,1	

Denizli Erbakır Fen Lisesi giriş meydanının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Giriş meydanı, hava almak, sohbet etmek, spor yapmak ya da yemek yemek gibi işlevlere cevap verdiği için öğrenciler tarafından yararlı bulunmuştur.
- Giriş meydanında bulunan spor alanları ve faaliyet alanları gibi donanımlar sayesinde geçirilen kaliteli zaman öğrencilerin mekanı memnuniyet verici ve aktif bulmasını sağlamıştır.
- Giriş meydanının bol güneş içinde ve gölgesiz olması öğrenciler tarafından aydınlık bulunmasını sağlamıştır.
- Giriş meydanındaki bitkisel materyallerin ve yeşil dokunun sağladığı görsel zenginlik mekanınöğrenciler tarafından düşünülmüş ve donatılmış bulunmasını sağlamıştır.
- Giriş meydanının organize edilmiş olması ve ölçek bazında mekanın alanının okulun kapladığı alanla orantılı olması, giriş meydanının tanımlı bir alan olduğunun kabul edilmesini sağlamıştır.
- Giriş meydanında teneffüslerde, boş derslerde veya beden eğitimi derslerinde sürekli bir öğrenci topluluğu bulmak mümkün olduğu için; mekan, öğrenciler tarafından enerjik ve uyarıcı bulunmuştur.
- Giriş meydanı, tüm sınıfların öğrencilerine yetecek kapasitede olduğu için öğrenciler tarafından geniş ve büyük bulunmuştur.
- Öğrencilerin belirli bir kısmının giriş meydanının diğer mekanlarla benzerliği konusunda fikri yokken, aynı oranda başka bir grup öğrencinin ise giriş meydanının diğer okullarınkiyle benzerlik göstermediğini düşünmeleri, mekanı sıradanlıktan kurtarıp, öğrenciler tarafından mekanın kendine özgü ve özel olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Giriş meydanının öğrencileri oyalayabilecek ve kaliteli zaman geçirmelerini sağlayacak donatılara sahip olması mekanın davetkar bir yapısının olduğunun göstergesidir.
- Giriş meydanındaki çevresel, fiziksel ve işlevsel donanımların oluşturduğu manzara sayesinde mekan, öğrenciler tarafından estetik görünümlü ve yeni olarak nitelendirilmiştir.
- Giriş meydanının ortamının ve fiziksel çevresinin sağladığı doğallık, öğrencilerde güven hissi uyandırmıştır.

Çizelge 3.47. Denizli Erbakır Fen Lisesi üstü kapalı teneffüs mekanının semantik analiz sonuçları

Denizli Erbakır Fen Lisesi Üstü Kapalı Teneffüs Mekanının Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Itş Odak	14,9	63,8	12,5	17	2,1	**Kend. Özgü**
Yararlı	23,4	76,6	0	0	0	**Yararsız**
Aydınlık	8,5	63,8	0	21,3	0	**Karanlık**
Aktif	31,9	48,9	12,5	8,5	0	**Pasif**
Estetik	17	59,6	25	6,4	2,1	**Estetik Olm.**
Davetkar	10,6	38,3	50	29,8	10,6	**Davetkar Olm.**
Yeterli	2,1	0	0	70,2	25,5	**Ytsz Büyük**
Güvenli	19,1	46,8	12,5	4,3	0	**Tehlikeli**
Kötü Ölçekli	12,8	17	12,5	40,4	8,5	**İyi Ölçekli**
Umumi	19,1	51,1	12,5	19,1	6,4	**Hususi**
Uyarıcı	21,3	34	37,5	14,9	4,3	**Uyutucu**
Yeni	19,1	51,1	0	12,8	0	**Eski**
Düşünülmüş	14,9	36,2	0	21,3	4,3	**Gelişigüzel**
Çekici	31,9	55,3	0	10,6	0	**İtici**
Rahatlatıcı	0	2,1	12,5	78,7	10,6	**Kasvetli**
Tnm. Alan	29,8	70,2	12,5	0	0	**Artık Alan**
MemnuniyVer.	19,1	40,4	12,5	23,4	2,1	**Can Sıkıcı**
Düzenli	23,4	61,7	12,5	10,6	2,1	**Düzensiz**
Donatılmış	17	66	25	10,6	2,1	**Yalın**

Denizli Erbakır Fen Lisesi üstü kapalı teneffüs mekanının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Üstü kapalı teneffüs mekanı, öğrencilerin sohbet amaçlı kullanıldıkları iletişim mekanı haline gelmiştir.
- Üstü kapalı teneffüs mekanı, özellikle kış aylarında daha yoğun kullanıldığı için mekanın öğrenciler tarafından yararlı ve işlevsel bulunduğu görülmektedir.
- Üstü kapalı teneffüs mekanı, üstünün kapalı olmasına rağmen yeterince ışık aldığı için, öğrenciler tarafından aydınlık bulunmuştur.
- Üstü kapalı teneffüs mekanını tüm öğrenciler yoğun olarak kullandığı için, avlu öğrenciler tarafından aktif olarak değerlendirilmiştir.
- Üstü kapalı teneffüs mekanı, donatılarıyla hoş ve modern bir görünüme sahip olduğu için, öğrenciler tarafından estetik bulunmuştur.

• Üstü kapalı teneffüs mekanı, tüm öğrencilere yetebilecek kapasitede olmadığı için öğrenciler tarafından yeterli büyüklükte bulunmamıştır.

• Üstü kapalı teneffüs mekanının okulun içinde yer alması ve kapalı mekan olarak algılanması, öğrenciler tarafından güvenli bulunmasına neden olmuştur.

• Masa tenisi gibi etkinlikler ve satranç gibi donatılar sayesinde zamanın nasıl geçtiğini anlamayan öğrenciler tarafından iç mekan, uyarıcı ve çekici olarak nitelendirilmiştir.

• Üstü kapalı teneffüs mekanı donatılarının modern bir görünüme sahip olması, öğrencilerin mekanı yeni olarak değerlendirmelerini sağlamıştır.

• Üstü kapalı teneffüs mekanının yeşil alana sahip olmaması ve doğal bir ortamı yansıtmaması, mekanın öğrenciler tarafından kasvetli bulunduğunu göstermektedir.

• Üstü kapalı teneffüs mekanının okulun ortasında net bir alana sahip olması, mekanın öğrenciler tarafından tanımlı alan olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.

• Üstü kapalı teneffüs mekanında yeterince yeşil alan ve bitki örtüsü bulunmaması, avlunun yalın olarak değerlendirilmesine neden olmuştur.

Çizelge 3.48. Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun semantik analiz sonuçları

Denizli Erbakır Fen Lisesi İç Avlusunun Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Yararlı	21,3	57,4	6,4	14,9	0	**Yararsız**
Rahatlatıcı	31,9	66	0	2,1	0	**Kasvetli**
Aydınlık	23,4	72,3	2,1	2,1	0	**Karanlık**
Aktif	4,3	14,9	25,5	51,1	4,3	**Pasif**
Estetik	23,4	72,3	4,3	0	0	**Estetik Olm.**
Mem.Verici	6,4	27,7	27,7	27,7	10,6	**Can Sıkıcı**
Yeterli	4,3	6,4	4,3	63,8	21,3	**Ytsz. Büyük**
Güvenli	17	48,9	27,7	6,4	0	**Tehlikeli**
Kötü Ölçekli	21,3	31,9	36,2	8,5	2,1	**İyi Ölçekli**
İlş Odak	21,3	70,2	4,3	2,1	2,1	**Kend. Özgü**
Uyarıcı	8,5	31,9	34	21,3	4,3	**Uyutucu**
Yeni	21,3	48,9	19,1	10,6	0	**Eski**
Düşünülmüş	14,9	70,2	10,6	4,3	0	**Gelişigüzel**
Çekici	21,3	66	12,8	0	0	**İtici**
Tanımlı al.	48,9	51,1	0	0	0	**Artık Alan**
Düzenli	21,3	74,5	2,1	2,1	0	**Düzensiz**
Donatılmış	36,2	63,8	0	0	0	**Yalın**
Umumi	0	2,1	4,3	63,8	29,8	**Hususi**

Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- İç avlu, özellikle güzel havalarda yoğun kullanıldığı için avlunun öğrenciler tarafından yararlı ve işlevsel bulunduğu görülmektedir.
- İç avlu, havadar bir mekan olduğu için ve mikroklimatik özelliğiyle okulda hava akımını sağladığı için öğrenciler tarafından rahatlatıcı olarak nitelendirilmiştir.
- İç avlu, üstten doğal aydınlatıldığı için yeterince ışık almaktadır ve bu da iç avlunun öğrenciler tarafından aydınlık bulunmasını sağlamıştır.
- İç avlu, bitkisel materyalleri ve çevre düzenlemesiyle okula görsel zenginlik katmıştır ve öğrenciler tarafından estetik ve yeni olarak algılanmıştır.
- İç avlu, öğrencilerin kaliteli zaman geçirmelerini sağlayacak donanıma sahip olmadığı için öğrenciler tarafından can sıkıcı mekan olarak algılanmıştır.
- İç avlu, tüm öğrencilere yetebilecek kapasitede olmadığı için öğrenciler tarafından yeterli büyüklükte bulunmamıştır ve öğrencilere rahat bir mekan sağlamak adına üstü kapalı iç avlunun daha geniş bir alana yayılması gerekmektedir.
- İç avlunun, hem konum itibariyle okulun ortasında yer alması hem de doğal bir ortama sahip olması öğrenciler üzerinde dış mekan gibi algılanan iç mekan özelliğiyle güvenli bir alan hissi uyandırmıştır.
- İç avluda etkinlik ve faaliyet anlamında öğrencilerin ihtiyacını karşılayacak donanımlar olmadığı için öğrenciler tarafından avlu, ne uyutucu olarak ne de uyarıcı olarak nitelendirilememiştir.
- İç avlunun çevre düzenlemesinden, estetik görünümünden ve havadar olmasından dolayı öğrenciler iç avluyu davetkar bulmaktadırlar.
- İç avlunun okulun ortasında net bir alana sahip olması, avlunun öğrenciler tarafından tanımlı alan olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- İç avluyu tüm öğrencilerin kullanamaması avlunun hususi yani özel mekan olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.

3.5. İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi İç Avlusunun ve Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizi

İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi'ne ait mekanlar arası geçişi sağlayan iç avlular ve üstü kapalı mekan ve genel meydan olarak tanımlanan avluya öykünen mekanlar bulunmaktadır.

- **İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi tanıtımı**

İstanbul TÇMB Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığınca tahsis edilen İstanbul yakası Kadıköy 4. bölge Küçükbakkalköy Mahallesinde bulunmaktadır. 510 öğrenci kapasiteli olan İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi 15.305 metrekaresi kapalı inşaat alanıyla 21.000 metre kare üzerine konumlandırılmıştır. Derman ve İlhan'a göre (2009), oluşturulan iç avlular, okulun içinde konumlandığı çevre içinde kışın hakim rüzgara, yazın da sert güneş ışınlarına karşı koruyucu ve konforlu bir yaşam ortamı yaratılmasına katkıda bulunmaktadır. Böylece pasif güneş kontrolü ilkelerine sadık kalınarak ile mikroklimatize edilmiş iç ve dış mekanlar yaratılmaktadır. (Resim 3.13., 3.14., 3.15.).

Res. 3.13. İst. TÇMB gen. mey. **Res. 3.14.** İst.TÇMB iç avlusu **Res. 3.15.** İst.TÇMB üstü kapalı mekan (arşiv)

25.Kasım.2010 tarihinde İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi ziyaret edilmiştir. Okulun öğretmenlerinden ve idarecilerinden okulla ilgili bilgiler alınmış ve okulda 3 saat süresince katılımlı gözlem yapılmıştır. Bu bilgiler ve gözlemler ışığında;

- İç avluyu mekanlar arası geçişi sağlamak için kullandıkları,
- Atölyeler, öğrenci bulvarı ve okul arasındaki bağlantının iç avlu tarafından sağlandığı,

- Öğrencilerin genel meydandaki spor alanlarını çoğunlukla boş derslerde ve beden eğitimi derslerinde kullandıkları,
- Sirkülasyonun üstü açık iç avluda yoğunlaştığı,
- Üstü kapalı mekanın genellikle toplanma mekanı ve dolaşma alanı olarak ve özellikle soğuk havalarda kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

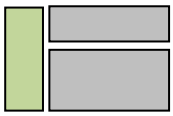
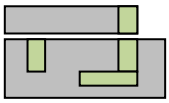
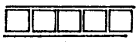
- **İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu**

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi avlularının ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu bağlamında, üçüncü bölümde anlatılan ölçekler, veriler baz alınarak, öncelikle mekanların biçimsel, işlevsel ve kütlesel özelliklerini ve mekansal kurgusunu değerlendiren tablolar oluşturulmuştur. (Çizelge 3.49, 3.50.).

Çizelge 3.49. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi'ne ait fiziksel özellikler

<table>
<tr><td colspan="2">Yapı Adı</td><td colspan="3">İSTANBUL TÇMB ENDÜSTRİ VE MESLEK LİSESİ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yeri ve Yılı</td><td>İstanbul/2009 (anm.32)</td><td colspan="2">Avlu ve Avluya Öykünen Mekanların Elemanları (arşiv)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapının Görünümü</td><td></td><td>Genel Meydan (Ön Bahçe)</td><td>
Spor Alanları</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Yerleşme Alanının Özellikleri</td><td>Yerleşme yönü</td><td>Kuzeydoğu-Güneybatı</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Konumu</td><td></td><td rowspan="2">Üstü Kapalı İç Mekan</td><td rowspan="2">
Aydınlatma Elemanları ve Kolonlar</td></tr>
<tr><td>İklim</td><td>Sıcak-Yağışlı (Marmara Bölgesi, akdeniz iklim özellikleri göstermektedir.)</td></tr>
<tr><td></td><td>Topoğrafya</td><td>Eğimli</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="4"></td><td>Yapı türü</td><td>Avlulu Lise</td><td rowspan="4">İç Avlu</td><td rowspan="4">
Merdivenler</td></tr>
<tr><td>Alanı</td><td>21.000m² toplam alan/15.300m² kapalı alan</td></tr>
<tr><td>Plan formu</td><td></td></tr>
<tr><td>Plan Tipi</td><td>İç avlu, genel meydan ve üstü kapalı iç mekana sahip</td></tr>
</table>

Çizelge 3.50. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusuna ve avluya öykünen mekanlara ait biçimsel özellikler

Yapı Adı			İSTANBUL TÇMB ENDÜSTRİ VE MESLEK LİSESİ		
Avlunun ve Avluya Öykünen Mekanların Yapıdaki Yerleşme Özellikleri	Avlunun ve avluya öykünen mekanların tipi		**Genel Meydan**	**Üstü Kapalı İç Mekan**	**İç Avlu**
	Avlunun ve avluya öykünen mekanların yapıdaki konumu		**Ön bahçe** 	**Üstü kapalı iç mekan** 	**İç avlu**
	Yerleşme yönü		**Güneydoğu-Kuzeybatı**	**Kuzeydoğu-Güneybatı**	**Güneydoğu-Kuzeybatı**
	Dış çevreyle ilişki		**Direkt bağlantı**	**Direkt bağlantı**	**Dolaylı bağlantı**
Biçimsel Özellikleri	Biçimi		**"L" şekli** 	**Dikdörtgen** 	**Dikdörtgen**
	Mekan org. yönelimi		**"L" düzlemli**	**Paralel düzlem**	**Dört düzlemli**
İşlevsel, Fiziksel ve Sosyal Özellikleri	İşlevi		**Toplanma**	**Top, Sos İlt, Oyalanma, Spor , Etkinlik**	**Sosyal İletişim, Geçiş Noktası, Mikroklimatik**
	Sosyal Fiziksel Öz.	Biç.boy	**Tören alanı**	**Sosyal, kültürel, etkinlik ve spor faaliyet mekanı**	**Sosyal ve tampon mekan**
		Ps-sos kül öz.	**Toplanma mekanı**	**Sosyal mekan**	**Mikroklimatik ve rahatlatıcı**
		Top öz.	**Eğimli**	**Düz**	**Eğimli**
		Ç. Koş.	**Işık, hava, yeşillik**	**Işık, hava**	**Işık, hava**
Mekansal Kurgusu	Mekansal ilişkisi		**Mekanların birbirine bağlanma durumu** 	**Bitişik mekanlar** 	**Mekan içinde mekan**
	Mekansal organizasyon çeşitleri		**Kümesel org.** 	**Doğrusal org.** 	**Merkezi org.**

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutunun değerlendirilmesi için daha önceki bölümlerde elde edilen veriler doğrultusunda her mekan için farklı çizelgeler oluşturulmuştur (Çizelge 3.51.).

Çizelge 3.51. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusunun, üstü kapalı iç mekanının ve genel (ön) meydanının biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi

İst. TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi (genel meydan, ön bahçe)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu. Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■								■		
Biçimi					■			■					■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi					■			■					■		■
Mekansal ilişkisi		■			■			■		■			■		■
Mekansal organizasyon çeşitleri		■			■			■		■			■		■

İst. TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi (üstü kapalı iç mekan)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu				■	■						■		■		
Biçimi			■	■	■			■	■		■		■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi			■	■	■			■	■		■		■		■
Mekansal ilişkisi		■	■	■	■			■	■		■		■		■
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■	■	■			■	■		■		■		■

İst. TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi (iç avlu)		**Avlunun Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avlunun Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlunun Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlunun Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Avlunun yapı içindeki konumu				■	■					■			■		
Avlunun biçimi			■	■	■			■	■		■		■		
Avlunun mekan organizasyonundaki yönelimi			■	■	■			■	■		■		■		
Avlunun mekansal ilişkisi		■	■	■	■			■		■			■		■
Avlunun mekansal organizasyon çeşitleri		■	■	■	■			■		■			■		■

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi'nin iç avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilim yöntemle analizinin sentaktik boyutunu değerlendirmek adına oluşturulan çizelgelerden çıkan sonuçlar şu şekildedir:

Genel (ön) meydan için;

- Genel meydanın yapı içindeki konumuna bakıldığında, ön bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ilkesi uygulanmıştır, yani; genel meydanın konumunun yapıyla olan devamlılığı doğru kullanılmıştır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi uygulanmıştır. Genel meydanın okulla yapısal ilişkisi, uygun bir kompozisyon düzenindedir.

- Genel meydanının biçimi "L" şeklindeki form olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları birbirini izleyen ve doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi kullanılmıştır. Mekanın parçaları arasında uyumlu bir düzen vardır.

- Genel meydanın mekan organizasyon yönelimi, "L" düzlemli olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Mekan düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk, ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçalarının mekan organizasyon şeması birbiriyle uyumludur.

- Genel meydanın mekansal ilişkisi, mekanların birbirine bağlanma durumu olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine yakınlığı görülmekte ve mekanların devamlılığı sağlanmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanı oluşturan mekanlar birbiriyle uyum içinde düzenlenmiştir ve yüzeysel bir kompozisyona sahiptir.

- Genel meydanın mekansal organizasyon çeşitleri, kümesel organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları arasındaki kümesel organizasyon birbirine yakın mekanların sürekliliği sağlamasıyla oluşmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçaları kümesel

organizasyon içinde birbiriyle uyumlu bir düzene sahiptir ve koordineli bir sistem içindedir.

Üstü kapalı iç mekan için;

- Avluya öykünen üstü kapalı iç mekanın yapı içindeki konumuna bakıldığında, iç mekan olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, devamlılık ilkesi uygulanmıştır. İç mekan, yapının yanında, dört yönden kapalı ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve denge ilkeleri uygulanmıştır. İç mekan, dengeyi sağlayan bir yapıda olup, okulun ortasında uygun bir düzen içindedir.

- İç mekanın biçimi, dikdörtgen olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç mekanın dikdörtgen şekli, okuldaki diğer mekanların şekliyle benzerlik göstermekte ve birbirine yakın konumdadır. Ayrıca bu mekan birbirini izleyen ve yapıyla doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. İç mekan, simetrik dikdörtgen bir yapıda olup, yapının karşılıklı mekanları arasında dengeyi sağlamaktadır. Ayrıca biçim olarak yapının parçalarıyla uyum içindedir.

- İç mekanın mekan organizasyon yönelimi, paralel düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç mekanın mekan organizasyon yönelimi paralel düzlem olarak yapının diğer parçalarıyla yakındır ve benzerlik göstermektedir. Mekan düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içinde ve dört tarafı kapalıdır. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. İç mekanın diğer parçalarla olan mekan organizasyon şeması birbiriyle uyumludur ve çizgisel bir düzendedir. Ayrıca paralel düzlem olarak simetrik ve dengededir.

- İç mekanın mekansal ilişkisi, bitişik mekanlar olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç mekan ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine benzerliği görülmekte ve mekanların yakın olmasıyla devamlılığı sağlanmaktadır. Mekansal anlamda içe kapalılık mevcuttur. Temel tasar ilkelerine göre;

simetri, denge, uygunluk, datum ilkeleri kullanılmıştır. İç mekan, mekansal anlamda simetrik bir yapıya sahiptir ve bu bağlamda dengeyi sağlamıştır.

- İç mekanın mekansal organizasyon çeşitleri, doğrusal organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç mekanın doğrusal organizasyon şeklindeki mekan kurgusu içe kapalı, birbirine benzeyen ve sürekliliği sağlanan bir sistemden oluşmuştur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, datum ilkeleri kullanılmıştır. İç mekanın doğrusal yapısı beraberinde dengeyi, simetriyi ve çizgisel bir düzeni getirmiştir.

İç avlu için;

- Avlunun yapı içindeki konumuna bakıldığında avlu, iç avlu olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık ve devamlılık ilkeleri uygulanmıştır. İç avlu, okulun ortasında, yapıyla uyum içinde ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi ve uygunluk ilkeleri uygulanmıştır. İç avlu, okulun kapsadığı yapıyla uyumlu ve hiyerarşik bir düzendedir.

- Avlunun biçimi, dikdörtgen formu olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkesi kullanılmıştır. İç avlu, yapıyla doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Okulun ortasında ve dört tarafı çevrili devamlılığı sağlayan bir mekandır. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. İç avlu yapıyı biçimsel anlamda tamamlamaktadır.

- Avlunun mekan organizasyon yönelimi, dört düzlemli olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Avlu düzlemleri, birbiriyle bağlantılı, okulun ortasında ve okulla sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. İç avlunun mekan organizasyonu okulun yapısıyla uyumlu, simetrik ve dengeli bir düzendedir.

- Avlunun mekansal ilişkisi, mekan içinde mekan olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç avlu ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, yapıyla avlu arasında bir bütünlük söz konusudur. Mekansal anlamda okulla avlu arasında benzerlik ve yakınlık görülmektedir. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk ve datum

ilkeleri kullanılmıştır. İç avlu, mekansal anlamda okulla uyum ve kompozisyon içindedir ayrıca okulun ortasında hiyerarşik bir düzene sahiptir.

- Avlunun mekansal organizasyon çeşitleri, merkezi organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç avlunun doğrusal organizasyon şeklindeki mekan kurgusu sürekliliği sağlanan, hiyerarşik bir sistemden oluşmuştur ve okulla birbirine benzeyen ve birbirine yakın olan mekanlardır. Temel tasar ilkelerine göre; hiyerarşi, uygunluk, datum ilkeleri kullanılmıştır. İç avlunun merkezi yapısı beraberinde uyumlu ve koordineli bir düzeni getirmiştir. Ayrıca okul yapısıyla avlu hiyerarşik bir sistemdedir.

İç avlunun ve avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizi için; biçimsel ve plan özelliklerinin alt açılımlarında kullanılan gestalt ve temel tasar ilkeleri ölçeklerinin kullanım sıklığı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir: (Çizelge 3.52.).

Çizelge 3.52. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları

Avlu ve Avluya Öykünen Mekanların (Ön, Yan ve İç Avlu) Biçimsel ve Plan Özellikleri	**Gestalt İlkeleri**							**Temel Tasar İlkeleri**						
	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu														
Biçimi														
Mekan org. yönelimi														
Mekansal ilişkisi														
Mekan org. çeşt.														

Yukarıdaki çizelgeye göre, en çok kullanılan temel tasar ilkelerinden “uygunluk” ilkesi ve gestalt ilkelerinden “devamlılık” ilkesidir. Hiç kullanılmayan ise gestalt ilkelerinden “pragnaz” ve “değişmezlik” ilkeleri ve temel tasar ilkelerinden ise “zıtlık” ilkesidir. En az kullanılan temel tasar ilkesi, “ritm” ilkesi olup, az kullanılan ise “hiyerarşi” ilkesidir. En az kullanılan gestalt ilkelerinden “yakınlık” ilkesidir. Diğer ilkelerin kullanım sıklığı birbirine yakın orandadır.

- **İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusunun ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerine ait verilerin oranları belirlenmiştir. Ayrıca İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi'nde bulunan genel meydanın, iç avlunun ve üstü kapalı iç mekanın göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutunu ölçmek için uygulanan anketlerden elde edilen verilerin oranları belirlenerek yorumlanmıştır (Çizelge 3.53.).

Çizelge 3.53. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi	**Öğrenci Sayısı**	**Cinsiyet Durumu**	**Sınıf**
Anket Sonucu Elde Edilen Verilerin Oranları (Sayı/Yüzde)	20 / %5.1	19 / %95(bay) 1 / %5 (bayan)	20 / %100 (9.s.)

- **İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi genel meydanının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi genel meydanının göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.54.).

Çizelge 3.54. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi genel meydanının pragmatik ölçekli soruları ve oranları

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi Genel Meydanının Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
1.Genel meydanın okulla bir bütünlük sağladığını düşünüyorum	**% 90**
2.Okuldaki genel meydanına her teneffüs arkadaşlarımla sohbet etmek için çıkıyorum	**% 60**
3.Okuldaki genel meydanı boş zamanlarımda spor yapmak için kullanıyorum	**% 70**
4.Teneffüslerde acıktığımda genel meydanda gezinerek atıştırmayı tercih ediyorum	**% 45**
5.Öğle tatillerinde meydanda bir şeyler yemeyi tercih ediyorum	**% 55**
6.Okuldaki genel meydanı sadece beden eğitimi dersleri için kullanıyorum	**% 15**
7.Okulumuzun genel meydanının sokaktan uzak olması bana güven veriyor	**% 80**
8.Genel meydanda her zaman öğrencilerin olması bana kendimi güvende hissettiriyor	**% 55**
9.Okulumuzdaki genel meydanın yeşillikler içinde olması ve doğa ortamı sağlaması bana huzur veriyor	**% 95**
10.Törenler sırasında tüm öğrenciler genel meydana rahatça sığabiliyor	**% 100**
11.Grup olarak arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki oturma mekanlarını kullanıyorum	**% 60**
12.Arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki açık hava sahalarında birlikte spor yapmayı tercih ediyorum	**% 95**
13.Genel meydandaki basketbol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 75**
14.Genel meydandaki voleybol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 35**
15.Genel meydandaki tenis kortlarını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 5**
16.Genel meydandaki stadyumu etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 0**
17.Genel meydandaki stadyumu spor yapmak için tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 0**
18.Genel meydandaki amfiyi etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 0**
19.Okulumuzun sınıflarındaki ve diğer mekanlardaki havalandırma genel meydana açılan pencerelerden sağlanıyor	**% 80**
20.Genel meydandaki yeşillik sayesinde meydan mekanı diğer mekanlara göre daha serin oluyor	**% 75**
21.Genel meydanın büyüklüğü okulun büyüklüğüyle orantılı	**% 90**
22.Sınıfların pencerelerinden genel meydandaki yeşilliği görmek hoşuma gidiyor	**%100**
23.Gün içinde güneşin etkili olduğu saatler dışında genel meydanı kullanabiliyorum	**% 70**
24.Genel meydanı genellikle ilkbaharda mart, nisan, mayıs aylarında kullanabiliyorum	**% 45**
25.Genel meydanı sonbaharda ise sadece eylül ve ekim aylarında kullanabiliyorum	**% 35**
26.Okulumuzda genel meydanın haricinde her birime ait bir meydan olmasını daha rahat ve özel bir ortam olması açısından tercih ederdim	**% 55**

- Anket sonucuna göre; okul yapısının yataydaki biçiminin, düşeydeki duruşunun, dokusunun ve kademeli düzeninin genel meydanın biçimlenişiyle ve fiziki yapısıyla uyum içinde olduğu anlaşılmaktadır.
- Anket sonucuna göre; genel meydanı arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullanan öğrencilerin olduğu kadar mekanı spor yapma gibi farklı amaçlarla da

kullanan öğrencilerin olduğu anlaşılmaktadır. Mekanın işleviyle ilgili iletişim kurmaya yarayan mekan tanımlaması yapılabilmektedir.

- Anket sonucuna göre; öğrencilerin öğle yemeklerini farklı mekanlarda yedikleri ve genel meydanın yemek yeme mekanı olmadığı sonucuna varılmıştır.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın sadece beden eğitimi dersleri için kullanılmadığı ve mekanın farklı işlevlere de sahip olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın sokaktan uzak olmasının ve mekanda öğrenci yoğunluğunun fazla olmasının öğrencilerde güven hissi uyandırdığı görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın yeşil dokusunun öğrencilerin psikolojisi üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın tüm öğrencilere yetecek büyüklükte olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; genel meydan donatılarından en yoğun kullanılan donatının basketbol sahası olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; sınıflardaki hava sirkülasyonunun sağlanması için genel meydana açılan pencerelerin kullanıldığı ve havalandırmanın sağlıklı olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; okulun genel meydanının büyüklüğünün okulun büyüklüğüyle orantılı olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın tercih edildiği zaman dilimlerinin sabah veya öğleden sonra olduğu ve öğle tatillerinde öğrencilerin mekana çıkmayı tercih etmedikleri anlaşılmıştır.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin genel meydanı ilkbaharın tüm aylarında kullandıkları, sonbaharda ise öğrencilerin genel meydanı kullanım zamanlarını eylül ve ekim aylarıyla sınırlamadıkları görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin yarısı için her birime ait mekanın genel meydana göre öğrencileri daha özel ve rahat hissettirdiği sonucuna varılırken, diğer yarısı için de mevcut genel meydanı yeterli bulduğu görülmüştür.

- **İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi avlu nitelikli üstü kapalı iç mekanının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi üstü kapalı iç mekanının göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.55.).

Çizelge 3.55. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi üstü kapalı iç mekanınpragmatik ölçekli soruları ve oranları

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi Üstü Kapalı İç Mekanının Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
31. Kış aylarında hava soğuk olduğundan dışarı çıkmak yerine içerideki mekanda kalmayı tercih ediyorum	**% 75**
32. Teneffüslerde ve boş zamanlarımda iç mekanda arkadaşlarımla sohbet ediyorum.	**% 80**
33. İçeride olan faaliyetler sayesinde dışarı çıkma gereği duymuyorum.	**% 65**
34. Okulun içinde olmasına rağmen üsten ışık aldığı için dışarıdaymış hissi veriyor.	**% 55**
35. İç mekan, üstü kapalı olduğu için dış mekanın verdiği ferahlık duygusunu veremiyor.	**% 35**
36. Öğle tatillerinde iç mekanda bir şeyler atıştırmayı tercih ediyorum.	**% 75**
37. İç mekanın okulun içinde sembolik bir alandan ibaret olduğunu düşünüyorum.	**% 45**
38. İç mekanın tüm öğrencilere yetmesi için daha büyük olması gerekir.	**% 45**
39. İç mekan, öğrencilerin kaynaşabileceği mekanlardan oluşmaktadır.	**% 80**
40. İç mekan, okulda pek çok mekanı birbirine bağlayan bir konumdadır.	**% 80**

- Soğuk havalarda öğrencilerin büyük çoğunluğu dışarı çıkmak yerine üstü kapalı iç mekanda zaman geçirmeyi tercih etmektedir. İstanbul'un iklim özellikleri bağlamında eğitim-öğretim sürecinin soğuk havalara denk geldiği düşünülürse; kış aylarında dış mekan yerine üstü kapalı iç mekanın daha kullanışlı ve daha aktif olduğu sonucuna varılmıştır.
- Teneffüslerde ve boş zamanlarda üstü kapalı iç mekanda arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullanan öğrenci oranı çok yüksektir. Ancak üstü kapalı iç mekanın yeterince donanımlı olmamasına rağmen öğrencilerin çoğunun üstü kapalı iç mekanda arkadaşlarıyla sohbet etmeyi tercih etmelerinin nedenleri; iç mekanın sınıflara yakın olduğu için ayaküstü sohbetin daha rahat yapılabilmesidir.

- Üstü kapalı iç mekanın dış mekan hissi verdiğini düşünen öğrenci oranı yarı yarıyadır. Mekanın geniş bir alana yayılmasının, aydınlık olmasının, öğrencilerin yarısı üzerinde olumlu bir etki yarattığı ve bu bağlamda öğrencinin kapalı mekanda bile dış ortamdaymış gibi hissettiği sonucuna varılmıştır. Ancak öğrencilerin diğer yarısı iç mekanın üstü kapalı olduğu için tam anlamıyla "dış mekan" hissi vermediğini düşünmektedir. Bu da üstü kapalı iç mekanın yeterli donanıma sahip olmamasından kaynaklı dış mekan algısını yansıtamadığını göstermektedir.
- Öğle tatillerinde öğrencilerin yarısından fazlası üstü kapalı iç mekanda bir şeyler yemeyi tercih etmektedir. Öğrencilerin yemekhanede uzun soluklu yemek yemek yerine iç mekanda bir şeyler atıştırmayı tercih etme sebepleri, mekanda geçirdikleri kaliteli zaman ve sosyal iletişim olanağı gibi faktörler olabilmektedir.
- Öğrencilerin üstü kapalı iç mekanı fonksiyonel bulduğu ve aktif olarak kullanıldığı görülmektedir.
- Öğrencilerin yarısı iç mekanın büyüklüğünün yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu grup öğrenciye göre, sirkülasyonunun fazla olduğu bu iç mekanda kalabalık ve bunaltıcı bir ortam yaşanmamaktadır. Öğrencilerin diğer yarısı ise iç mekanın yetersiz olduğunu düşünmektedir. Aynı avluyla ilgili olarak öğrencilerin hem pozitif hem de negatif yönlü algıları bulunmaktadır.
- Üstü kapalı iç mekan, öğrencilerin bir araya gelmesini ve çeşitli eylemlerde paydaşlık yapmalarını sağlamaktadır. Bunun dışında iç mekanda öğrencileri bir arada olmaya iten, sohbet etme, yemek yeme gibi eylemleri gerçekleştirmelerine olanak sağlamaktadır.
- Üstü kapalı iç mekan, yapının ortasında, sınıfların, çalışma salonlarının ve idari birimin kesiştiği bir konumda olmasıyla geçiş alanı olarak tanımlanabilmektedir. Öğrencilerin farklı mekanlara giderken mutlaka geçmesi gereken bir mekan olan iç mekan, yapının plan şemasının oluşumunda kemik bir yere sahiptir.

- **İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlularının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avluların göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve

ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.56.).

Çizelge 3.56. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlularının pragmatik ölçekleri ve oranları

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi İç Avlularının Pragmatik Ölçekli Soruları ve Cevaplardan Elde Edilen Oranlar	**Öğrenci Yüzdeleri**
41. Bir mekandan diğerine giderken bu iç avludan geçmeyi tercih ediyorum.	**% 85**
42. Avlunun etrafının kapalı olması ve üstünün açık olması sayesinde avlu mekanı daha serin oluyor.	**% 75**
43. İç avlu güneş ışığı aldığı için diğer mekanlara göre daha aydınlık oluyor.	**% 90**
44. İç avluya gelen ışık sayesinde avlunun etrafındaki mekanlarda aydınlanıyor.	**% 85**
45. İç avlu okulun tüm öğrencilerine yetecek kapasitedir.	**% 90**
46. Boş zamanlarda ve teneffüslerde hava almak için iç avluyu kullanıyorum.	**% 95**
47. Teneffüslerde arkadaşlarımla sohbet etmek için iç avluyu kullanıyorum.	**% 90**
48. İç avlunun üstü açık olduğu için sadece güneşli havalarda kullanabiliyorum.	**% 45**
49. Okulun koridorlarından ve sınıflardan avludaki manzarayı görmek beni rahatlatıyor.	**% 95**
50. İç avlu benim için sadece görsellik ifade ediyor.	**% 35**

- Öğrencilerin büyük çoğunluğunun mekanlar arasında geçişi sağlamak için iç avluları kullandıkları görülmektedir. Bu tercih, iç avluların konum itibariyle doğru yerde bulunduğunun ve öğrenciler tarafından tampon mekan olarak kullanıldığı sonucuna varılmıştır. İç avluların kademeli olarak düzenlenmesi, mekanları sıkışık hacimlerden kurtarması ve mekansal kurguyu tamamlaması öğrencilerin iç avluları kullanmalarına etken olmuştur.
- Öğrencilerin büyük çoğunluğu iç avluların daha serin olduğu görüşündedir. Bu bağlamda, iç avluların mikroklimatik olma özelliğe sahip olduğu ve diğer mekanlara göre hava sıcaklığının farklılaştığı sonucuna varılmıştır.
- Öğrencilerin tamamına yakını iç avluların daha aydınlık olduğunu düşünmektedir, bu da iç avluların üstten aydınlatıldığı için diğer mekanlara göre daha çok ışık aldığının göstergesidir. Yine öğrencilerin çoğu iç avluların diğer mekanları da aydınlattığı görüşündedir. Bu da iç avluların mikroklimatik olma özelliğinin yanında aydınlatma özelliğine de sahip olduğunu göstermektedir.
- İç avluların kapladığı alanın, okulun kapalı alanıyla doğru orantılı olduğunu düşünen öğrenci sayısı oldukça fazladır. Bu bağlamda iç avlunun öğrenci yoğunluğunu kaldıracak bir kapasiteye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

- İç avluları hava almak için kullanan öğrenci yüzdesi ve sohbet etmek amaçlı kullanan öğrenci yüzdesi oldukça yüksektir. Bu bağlamda, öğrencilerin teneffüslerde veya boş zamanlarda iç avluları iletişim amaçlı kullanma oranları diğer avluları iletişim amaçlı kullanma oranlarından çok daha yüksektir. Konum itibariyle mekanların arasında hiyerarşik düzeniyle yer alan ve sınıflardan rahatça ulaşılabilen iç avluları, öğrencilerin arkadaşlarıyla sohbet etmek amacıyla hem de hava almak amacıyla kullandığı sonucuna varılmıştır.
- İç avluları sadece güneşli havalarda kullanan öğrenci oranı yarıdan azdır. Öğrencilerin bu avluları sadece güneşli havalarda değil, daha uzun zaman dilimlerinde kullandığı görülmektedir. İstanbul'un ikliminin yumuşak olduğu tüm süreçlerde öğrencilerin iç avluları değerlendirdikleri sonucuna varılmıştır.
- İç avluların yeşil dokusu olmamasına karşın öğrencilerin, iç avluları dış mekan özelliği taşımasından ötürü pozitif mekan olarak algıladığı sonucuna varılmıştır.
- İç avlunun görsel doygunluk sağlama özelliğinin yanında sosyal iletişim mekanı olma, mikroklimatik ortam yaratma ve aydınlatma gibi işlevsel özelliklere de sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

- **İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlularının ve avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik boyutu**

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi genel meydanının, iç avlularının ve üstü kapalı iç mekanının semantik boyutunu değerlendirmek bağlamında öğrencilerin anlamsal algılarını ölçmek için Hershberger'in (1988) sıfat çiftleri kullanılarak hazırlanan anketlerden anlamsal çıkarımlar yapılmıştır. Anlamsal algıları ölçmeye yarayan sıfat çiftleri için verilen cevapların frekans analizleri yapılarak ortalama değerler elde edilmiştir. Anket formunda genel meydan, iç avlu ve üstü kapalı iç mekan şeklinde gruplandırılan mekanların göstergebilimsel analizinin semantik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan soruların her biri için bulunan ortalama yüzde değerleri, sıfat çiftlerinin pozitif tanımlamalarından negatif tanımlamalarına uzanan skaladaki verilerle örtüştürülmüştür ve ortaya çıkan en yüksek değer çizelgede karşılık bulduğu yere göre yorumlanmıştır (Çizelge 3.57., 3.58., 3.59.).

Çizelge 3.57. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi genel meydanının semantik analiz sonuçları

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi Genel Meydanının Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Yararlı	50	40	10	0	0	**Yararsız**
Mem. Ver.	40	45	15	0	0	**Can Sıkıcı**
Aktif	15	50	15	15	5	**Pasif**
Aydınlık	25	45	30	0	0	**Karanlık**
Düzenli	35	45	20	0	0	**Düzensiz**
Donatılmış	30	60	10	0	0	**Yalın**
Umumi	15	60	20	5	0	**Hususi**
Tan.Alan	40	35	20	5	0	**Artık Alan**
Enerjik	45	5	30	20	0	**Durgun**
Düşünülm.	40	30	20	10	0	**Gelişigüzel**
Geniş	25	40	35	0	0	**Dar**
Rahatlatıcı	40	55	5	0	0	**Kasvetli**
Uyarıcı	35	45	15	5	0	**Uyutucu**
Yeterli	35	35	10	20	0	**Ytsz. Büyük**
Itş Odak	50	35	10	5	0	**Kend. Özgü**
Yeni	40	45	15	0	0	**Eski**
Sıradan	40	40	15	5	0	**Özel**
Davetkar	20	15	20	30	15	**İtici**
Estetik	40	20	20	15	5	**Estetik Olm.**
İyi Ölçekli	45	45	10	0	0	**Kötü Ölçekli**
Güvenli	45	35	20	0	0	**Tehlikeli**

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi genel meydanının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Genel meydan, hava almak, sohbet etmek, spor yapmak ya da yemek yemek gibi işlevlere cevap verdiği için öğrenciler tarafından yararlı bulunmuştur.
- Genel meydanda bulunan spor alanları ve faaliyet alanları gibi donanımlar sayesinde geçirilen kaliteli zaman öğrencilerin mekanı memnuniyet verici ve aktif bulmasını sağlamıştır.
- Genel meydanın bol güneş içinde ve gölgesiz olması öğrenciler tarafından aydınlık bulunmasını sağlamıştır.
- Genel meydandaki bitkisel materyallerin ve yeşil dokunun sağladığı görsel zenginlik mekanın öğrenciler tarafından düzenli, rahatlatıcı ve donatılmış bulunmasını sağlamıştır.

- Genel meydanın organize edilmiş olması ve ölçek bazında genel meydanın alanının okulun kapladığı alanla orantılı olması, mekanın tanımlı bir alan olduğunun kabul edilmesini sağlamıştır.
- Genel meydanda teneffüslerde, boş derslerde veya beden eğitimi derslerinde sürekli bir öğrenci topluluğunun olması; mekanın öğrenciler tarafından enerjik ve uyarıcı bulunmasını sağlamıştır.
- Genel meydandaki donatılar, öğrencilerin yaş gruplarına göre ve ihtiyaçlarına göre planladığı için; genel meydan, düşünülerek yapılan bir mekan olarak nitelendirilmiştir.
- Genel meydandaki spor alanlarının, oturma mekanlarının ve etkinlik alanlarının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olması, öğrencilerin mekanın yeterince büyük ve geniş olarak değerlendirilmesini sağlamıştır.
- Genel meydanın diğer okullarınkiyle benzerlik göstermemesi, mekanın kendine özgü ve özel olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Genel meydandaki, çevresel, fiziksel ve işlevsel donanımların oluşturduğu manzara sayesinde mekan, öğrenciler tarafından estetik görünümlü ve yeni olarak nitelendirilmiştir.
- Genel meydanın büyüklüğünün okul ve çevreyle uyum içinde olması ve alanın doğru kullanılması sayesinde mekanın iyi ölçekli olduğu öğrenciler tarafından kabul edilmiştir.
- Genel meydanın ortamının ve fiziksel çevresinin sağladığı doğallık, öğrencilerde güven hissi uyandırmıştır.

Çizelge 3.58. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi üstü kapalı iç mekanın semantik analiz sonuçları

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi Üstü kapalı İç Mekanın Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Itş Odak	20	50	20	5	5	**Kend. Özgü**
Yararlı	35	50	10	5	0	**Yararsız**
Aydınlık	15	55	25	5	0	**Karanlık**
Aktif	35	15	25	25	0	**Pasif**
Estetik	40	35	15	10	0	**Estetik Olm.**
Davetkar	25	30	25	20	0	**Davetkar Olm.**
Yeterli	25	50	5	20	0	**Ytsz Büyük**
Güvenli	20	40	40	0	0	**Tehlikeli**
Kötü Ölçekli	15	35	25	20	5	**İyi Ölçekli**
Umumi	30	45	20	0	5	**Hususi**
Uyarıcı	35	45	15	5	0	**Uyutucu**
Yeni	40	55	5	0	0	**Eski**
Düşünülmüş	35	55	5	5	0	**Gelişigüzel**
Çekici	40	35	10	15	0	**İtici**
Rahatlatıcı	15	20	25	40	0	**Kasvetli**
Tnm. Alan	30	50	10	10	0	**Artık Alan**
MemnuniyVer.	15	60	10	10	5	**Can Sıkıcı**
Düzenli	35	45	15	5	0	**Düzensiz**
Donatılmış	35	50	15	0	0	**Yalın**

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi üstü kapalı iç mekanın semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Üstü kapalı iç mekan, sohbet amaçlı kullanılmasıyla iletişim mekanı haline gelmiştir.
- Üstü kapalı iç mekan, özellikle kış aylarında daha yoğun kullanıldığı için mekanın öğrenciler tarafından yararlı ve işlevsel bulunduğu görülmektedir.
- Üstü kapalı iç mekan, üstünün kapalı olmasına rağmen yeterince ışık aldığı için, öğrenciler tarafından aydınlık bulunmuştur.
- Üstü kapalı iç mekanı tüm öğrenciler yoğun olarak kullandığı için, mekan öğrenciler tarafından aktif olarak değerlendirilmiştir.
- Üstü kapalı iç mekan, donatılarıyla hoş ve modern bir görünüme sahip olduğu için, öğrenciler tarafından estetik ve yeni bulunmuştur.

• Üstü kapalı iç mekan, tüm öğrencilere yetebilecek kapasitede olduğu için öğrenciler tarafından yeterli büyüklükte bulunmuştur.

• Üstü kapalı iç mekanın okulun içinde yer alması ve kapalı mekan olarak algılanması, öğrenciler tarafından güvenli bulunmasına neden olmuştur.

• Üstü kapalı iç mekanda yeterince donatı olmadığı halde, mekanın enerjik ortamı sayesinde zamanın nasıl geçtiğini anlamayan öğrenciler tarafından mekan, uyarıcı ve davetkar olarak nitelendirilmiştir.

• Üstü kapalı iç mekanın yeşil dokuya sahip olmaması ve doğal bir ortamı yansıtmaması, mekanın öğrenciler tarafından kasvetli bulunduğunu göstermektedir.

• Üstü kapalı iç mekanın okulun ortasında net bir alana sahip olması, mekanın öğrenciler tarafından tanımlı alan olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.

• Üstü kapalı iç mekanda yeterince yeşil doku ve bitkisel materyal bulunmaması, mekanın yalın olarak değerlendirilmesine neden olmuştur.

Çizelge 3.59. İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlusunun semantik analiz sonuçları

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi İç Avlusunun Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Yararlı	50	40	10	0	0	**Yararsız**
Rahatlatıcı	20	55	15	10	0	**Kasvetli**
Aydınlık	55	40	0	5	0	**Karanlık**
Aktif	15	55	15	10	5	**Pasif**
Estetik	35	55	5	5	0	**Estetik Olm.**
Mem.Verici	30	55	10	5	0	**Can Sıkıcı**
Yeterli	45	45	5	5	0	**Ytsz. Büyük**
Güvenli	35	40	15	10	0	**Tehlikeli**
Kötü Ölçekli	35	35	20	5	5	**İyi Ölçekli**
ltş Odak	40	55	5	0	0	**Kend. Özgü**
Uyarıcı	35	15	35	15	0	**Uyutucu**
Yeni	35	40	10	15	0	**Eski**
Düşünülmüş	35	45	15	5	0	**Gelişigüzel**
Çekici	20	60	10	10	0	**İtici**
Tanımlı al.	25	50	5	15	5	**Artık Alan**
Düzenli	20	30	25	15	10	**Düzensiz**
Donatılmış	35	55	0	10	0	**Yalın**
Umumi	35	45	15	0	5	**Hususi**

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avlularının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- İç avlular, özellikle güzel havalarda hem hava almak için, hem de geçiş mekanları olarak yoğun kullanıldığı için; öğrenciler tarafından yararlı ve işlevsel bulunduğu görülmektedir.
- İç avlular, havadar mekanlar olduğu için ve mikroklimatik özelliğiyle okulda hava akımını sağladığı için öğrenciler tarafından rahatlatıcı olarak nitelendirilmiştir.
- İç avlular, üstten doğal aydınlatıldığı için yeterince ışık almaktadır ve bu da iç avluların öğrenciler tarafından aydınlık bulunmasını sağlamıştır.
- İç avlularda öğrenci sirkülasyonunun yoğun olması ve iç avluların mekanlar arasındaki tampon alanları oluşturması avluların aktif olarak kullanıldığının göstergesidir.
- İç avlu, bitkisel materyaller ve çevre düzenlemesiyle okula görsel zenginlik katmıştır ve öğrenciler tarafından estetik olarak algılanmıştır.
- İç avluların, yeterli donanıma sahip olmadığı halde, iç mekanların arasında dış mekan algısı öğrenciler üzerinde olumlu bir etki bıraktığı için memnuniyet verici olarak nitelendirilmişlerdir.
- İç avlular, tüm öğrencilere yetebilecek kapasitede olduğu için öğrenciler tarafından yeterli büyüklükte bulunmuştur.
- İç avluların, hem konum itibariyle okulun ortasında yer almaları hem de dört tarafı çevrili şekilde korunaklı bir yapıda olmaları öğrenciler üzerinde güvenli bir alan hissi uyandırmıştır.
- İç avlularda etkinlik ve faaliyet anlamında öğrencilerin ihtiyacını karşılayacak donanımlar olmadığı halde öğrencilerin yoğun olarak kullandığı iç avlular, uyarıcı olarak nitelendirilmiştir.
- İç avluların modern bir mimariye sahip olması, öğrencilerin iç avluları yeni olarak değerlendirmelerini sağlamıştır.
- İç avluların dış mekan niteliğinde olmalarından, estetik görünümlerinden ve mikroklimatik özelliklerinden kaynaklı, öğrenciler iç avluları davetkar bulmaktadırlar.
- İç avluların okuldaki mekanlar arasında kurgulanmış olmaları ve hiyerarşik bir sisteme sahip olmaları, öğrenciler tarafından iç avluların düzenli bulunmalarını sağlamıştır.

3.6. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu'nda Bulunan Avluya Öykünen Mekanların Göstergebilimsel Yöntemle Analizi

Okulda genel meydan ve üstü kapalı iç mekan olarak tanımlanan avluya öykünen mekanlar bulunmaktadır. Üstü kapalı iç mekan, sembolik bir iç avlu görünümündedir.

- **İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İ. O. tanıtımı**

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Kocabıyık İlköğretim okulu, İstanbul Avcılar'da bulunmaktadır. Okul, 1998 yılında yapılarak, aynı yıl içinde eğitim-öğretime açılmıştır. Okul, 10.000m²' lik alan üzerinde 3000 m²'lik kapalı alana sahip, 3 katlı bir yapıdır. (Resim 3.16., 3.17.a.-3.17.b.).

Res. 3.16. İst. B.O.Z.N.K. i.o. görünümü **Res. 3.17.a.- b.** İst. B.O.Z.N.K. i.o üstü kapalı iç mekanı (anm. 33)

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Kocabıyık İlköğretim okulu, 25.Kasım.2010 tarihinde ziyaret edilmiştir. Okulun öğretmenleri ve idarecilerle yapılan görüşmeler ve üç saat süren katılımlı gözlem sonucunda okulun avlularıyla ilgili:

- Öğle tatillerinde yemek saati dışında genel meydanın daha yoğunluğu,
- Üstü kapalı iç mekanın genelde etkinlikler olduğu sürece kullanıldığı,
- Soğuk havalarda öğrencilerin üstü kapalı iç mekanda dolaştıkları,
- Genel meydandaki spor alanlarının güzel havalarda daha çok tercih edildiği görülmüştür.

- **İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu avluya öykünen mekanlarının sentaktik boyut analizi**

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu

bağlamında, daha önceki bölümde anlatılan ölçekler, veriler baz alınarak, görsel matrisli tablolar oluşturulmuştur (Çizelge 3.60., 3.61.).

Çizelge 3.60. İstanbul Borusan Otomotiv Z.N.K. İlköğretim Okulu fiziksel özellikleri

<table>
<tr><td colspan="2">Yapı Adı</td><td colspan="3">İSTANBUL BORUSAN OTOMOTİV ZEHRA NURHAN KOCABIYIK İLKÖĞRETİM OKULU</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yeri ve Yılı</td><td>İstanbul/1998 (anm.33)</td><td colspan="2">Avluya Öykünen Mekanların Elemanları (arşiv)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapının Görünümü</td><td></td><td>Arka Bahçe (Tören Alanı)</td><td>
Oturma Elemanları

BasketbolSahaları</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yerleşme Alanının Özellikleri</td><td>Yerleşme yönü</td><td>Kuzeydoğu-Güneybatı</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Konumu</td><td></td><td>Üstü Kapalı İç Mekan</td><td>
Etkinlik panoları

Peyzaj elemanları</td></tr>
<tr><td>İklim</td><td>Sıcak-Yağışlı (Marmara Bölgesi, akdeniz-karadeniz iklim özellikleri göstermektedir.)</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Topoğrafya</td><td>Düz</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yapının Kütle ve Plan Özellikleri</td><td>Yapı türü</td><td>Anaokulu, İlköğretim Okulu</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td>Alanı</td><td>10.000m² arsa alanı/3000 m² yapı alanı</td></tr>
<tr><td>Plan formu</td><td></td></tr>
<tr><td>Plan Tipi</td><td>Avluya öykünen genel meydana ve üstü kapalı iç mekana sahip</td></tr>
</table>

Çizelge 3.61. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu'na ait avluya öykünen mekanların biçimsel özellikleri

Yapı Adı			**İSTANBUL BORUSAN OTOMOTİV ZEHRA NURHAN KOCABIYIK İLKÖĞRETİM OKULU**	
Avluya Öykünen Mekanların Yapıdaki Yerleşme Özellikleri	Avluya öykünen mekanların tipi		**Genel Meydan**	**Üstü kapalı iç mekan**
	Avluya öykünen mekanların yapıdaki konumu		**Yan bahçe** 	**İç mekan**
	Yerleşme yönü		**Güneydoğu-Kuzeybatı**	**Kuzeydoğu-Güneybatı**
	Dış çevreyle ilişki		**Direkt bağlantı**	**Dolaylı bağlantı**
Biçimsel Özellikleri	Biçimi		**Dikdörtgen** 	**Dikdörtgen**
	Mekan org. yönelimi		**U düzlem**	**Dört düzlem**
İşlevsel, Fiziksel ve Sosyal Özellikleri	İşlevi		**Toplanma, Etkinlik**	**Top, Sos İlt, Oyalanma, Etkinlik, Estetik görüntü**
	Sosyal Fiziksel Öz.	Biç.boy	**Tören alanı, Etkinlik alanı**	**Sosyal ve görsel mekan**
		Ps-sos kül öz.	**Toplanma mekanı**	**Sosyal etk ve ilişkiler, görsel zenginlik**
		Top öz.	**Düz**	**Düz**
		Ç. Koş.	**Işık, hava, yeşillik**	**Işık, hava, yeşillik**
Mekansal Kurgusu	Mekansal ilişkisi		**Mekanların birbirine bağlanma durumu** 	**Mekan içinde mekan**
	Mekansal organizasyon çeşitleri		**Kümesel org.** 	**Merkezi org.**

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu'nda bulunan avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutunun değerlendirilmesi için daha önceki bölümlerde elde edilen veriler doğrultusunda her mekan için farklı çizelgeler oluşturulmuştur (Çizelge 3.62.).

Çizelge 3.62. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu üstü kapalı iç mekanının ve genel (yan) meydanının biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi

İst. Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu (üstü kapalı iç mekan)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu				■	■				■		■		■		
Biçimi			■	■	■			■	■		■		■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi			■	■	■			■	■		■		■		■
Mekansal ilişkisi		■	■	■	■			■	■		■		■	■	■
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■	■	■			■	■		■		■	■	■

İst. Borusan Otomotiv Zehra Nurhan Kocabıyık İlköğretim Okulu (genel meydan, yan bahçe)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■								■		
Biçimi			■		■			■					■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi					■			■					■		■
Mekansal ilişkisi		■	■		■			■					■		■
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■		■			■					■		■

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu'nda bulunan avluya öykünen mekanların göstergebilim yöntemle analizinin sentaktik boyutunu değerlendirmek adına oluşturulan çizelgelerden çıkan sonuçlar şu şekildedir:

<u>Genel (yan) meydan için;</u>

- Genel meydanın yapı içindeki konumuna bakıldığında mekan, yan bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ilkesi uygulanmıştır, yani; mekanın konumunun yapıyla olan devamlılığı doğru kullanılmıştır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi uygulanmıştır. Genel meydanın okulla yapısal ilişkisi, uygun bir kompozisyon düzenindedir.

- Genel meydanın biçimi dikdörtgen form olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları birbirini izleyen ve doğru bağlantı kuran bir düzendedir ve biçimsel bağlamda okul yapısıyla benzerlik göstermektedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları arasında uyumlu bir düzen vardır.

- Genel meydanın mekan organizasyon yönelimi, "U" düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk, ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçalarının mekan organizasyonu birbiriyle uyumludur ve avlu düzleminde yüzeysel anlamda datum uygulanmıştır.

- Genel meydanın mekansal ilişkisi, mekanların birbirine bağlanma durumu olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçaları arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine yakınlığı, benzerliği görülmekte ve mekanların devamlılığı sağlanmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçalarının birbiriyle uyum içinde düzenlenmiştir ve yüzeysel bir kompozisyona sahiptir.

- Genel meydanın mekansal organizasyon çeşitleri, kümesel organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları arasındaki kümesel organizasyon birbirine yakın ve benzer mekanların sürekliliği sağlamsıyla oluşmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçaları doğrusal organizasyon içinde birbiriyle uyumlu bir düzene sahiptir ve koordineli bir sistem içindedir.

Üstü kapalı iç mekan için;

- Üstü kapalı iç mekanın yapı içindeki konumuna bakıldığında mekan, iç bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, devamlılık ilkesi uygulanmıştır. İç bahçe, yapının ortasında, dört yönden kapalı ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, uygunluk ve denge ilkeleri uygulanmıştır. İç bahçe, iki taraflı simetrik, dengeyi sağlayan ve diğer mekanlarla uyum içinde olan bir mekan örüntüsüdür.

- İç bahçenin biçimi, dikdörtgen olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, kapanmışlık, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç bahçe dikdörtgen şekli okulun iki kolunun şekliyle benzerlik göstermektedir ve mekanlar birbirine yakındır. Ayrıca bu mekan birbirini izleyen ve yapıyla doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge ve uygunluk ilkeleri kullanılmıştır. İç bahçe, iki tarafı simetrik dikdörtgen bir mekandır ve yapının karşılıklı mekanları arasında dengede bir mekandır. Ayrıca biçim olarak yapının parçalarıyla uyum içindedir.

- İç bahçenin mekan organizasyon yönelimi, dört düzlemli olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; kapanmışlık, yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç bahçenin mekan organizasyon yönelimi paralel düzlem olarak yapının kollarıyla yakındır ve benzerlik göstermektedir. Mekan düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içinde ve dört tarafı kapalıdır. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. İç bahçenin mekan organizasyonu birbiriyle uyumludur. Ayrıca paralel düzlem olarak iki tarafı simetrik, dengede ve diğer mekanlarla kompozisyon içindedir.

- İç bahçenin mekansal ilişkisi, mekan içinde mekan olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, kapanmışlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç bahçe ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine benzerliği görülmekte ve mekanların yakın olmasıyla devamlılığı sağlanmaktadır. Mekansal anlamda içe kapalılık mevcuttur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, datum ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. İç bahçe, mekansal anlamda simetrik bir yapıya sahiptir, bu bağlamda dengeyi sağlamıştır, çizgisel bir düzenle birbiriyle uyum içinde ritmik olarak tekrarlanmaktadır.

- İç bahçenin mekansal organizasyon çeşitleri, merkezi organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık kapanmışlık, benzerlik,

devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. İç bahçenin doğrusal organizasyon şeklindeki mekan kurgusu içe kapalı, birbirine benzeyen ve sürekliliği sağlanan bir sistemden oluşmuştur. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, datum ve ritm ilkeleri kullanılmıştır. İç bahçenin doğrusal yapısı beraberinde dengeyi, simetriyi ve ritmik bir düzeni getirmiştir.

Mekanların sentaktik boyut analizi için; biçimsel ve plan özelliklerinin alt açılımlarında kullanılan gestalt ve temel tasar ilkeleri ölçeklerinin kullanım sıklığı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir: (Çizelge 3.63.).

Çizelge 3.63 .Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu avluya öykünen mekanlarının sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları

Avlu ve Avluya Öykünen Mekanların (Ön, Arka ve İç) Biçimsel ve Plan Özellikleri	**Gestalt İlkeleri**							**Temel Tasar İlkeleri**						
	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu														
Biçimi														
Mekan org. yönelimi														
Mekansal ilişkisi														
Mekan org. çeşt.														

Yukarıdaki çizelgeye göre, en çok kullanılan temel tasar ilkelerinden “uygunluk” ilkesi ve gestalt ilkelerinden “devamlılık” ilkesidir. Hiç kullanılmayan ise gestalt ilkelerinden “pragnaz” ve “değişmezlik” ilkeleridir. Hiç kullanılmayan temel tasar ilkeleri, “hiyerarşi” ve “zıtlık” ilkeleridir. En az kullanılan temel tasar ilkesi “ritm” ilkesi olup, az kullanılan ise “simetri” ve “denge” ilkeleridir. En az kullanılan gestalt ilkelerinden “yakınlık” ilkesidir. Diğer ilkelerin kullanım sıklığı birbirine yakın orandadır.

- **İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu öğrencilerinin demografik özelliklerine ait verilerin oranları belirlenmiştir. Ayrıca Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu'nda bulunan genel meydanın ve üstü kapalı iç bahçenin göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutunu ölçmek için uygulanan anketlerden elde edilen verilerin oranları belirlenerek yorumlanmıştır (Çizelge 3.64.).

Çizelge 3.64. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu	**Öğrenci Sayısı**	**Cinsiyet Durumu**	**Sınıf**
Anket Sonucu Elde Edilen Verilerin Oranları (Sayı/Yüzde)	30/%7.7	18/%60 (bayan) 12/%40 (bay)	30%100 (8.s.)

- **İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu genel avlularının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu genel meydanının göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.65.).

Çizelge 3.65. İstanbul Borusan Otomotiv Z. N. K. İ.O. genel meydanının pragmatik ölçekleri ve oranları

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu Genel Meydanının Pragmatik Ölçekli Soruları	**Öğrenci Yüzdeleri**
1.Genel meydanın okulla bir bütünlük sağladığını düşünüyorum	**% 100**
2.Okuldaki genel meydana her teneffüs arkadaşlarımla sohbet etmek için çıkıyorum	**% 94**
3.Okuldaki genel meydanı boş zamanlarımda spor yapmak için kullanıyorum	**% 20**
4.Teneffüslerde acıktığımda genel meydanda gezinerek atıştırmayı tercih ediyorum	**% 30**
5.Öğle tatillerinde meydanda bir şeyler yemeyi tercih ediyorum	**% 27**
6.Okuldaki genel meydanı sadece beden eğitimi dersleri için kullanıyorum	**% 10**
7.Okulumuzun genel meydanının sokaktan uzak olması bana güven veriyor	**% 63**
8.Genel meydanda her zaman öğrencilerin olması bana kendimi güvende hissettiriyor	**% 83**
9.Okulumuzdaki genel meydanın yeşillikler içinde olması ve doğa ortamı sağlaması bana huzur veriyor	**% 93**
10.Törenler sırasında tüm öğrenciler genel meydana rahatça sığabiliyor	**% 93**
11.Grup olarak arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki oturma mekanlarını kullanıyorum	**% 80**
12.Arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki açık hava sahalarında birlikte spor yapmayı tercih ediyorum	**% 33**
13.Genel meydandaki basketbol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 23**
14.Genel meydandaki voleybol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 20**
15.Genel meydandaki tenis kortlarını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 7**
16.Genel meydandaki stadyumu etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 0**
17.Genel meydandaki stadyumu spor yapmak için tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 0**
18.Genel meydandaki amfiyi etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 0**
19.Okulumuzun sınıflarındaki ve diğer mekanlardaki havalandırma genel meydanya açılan pencerelerden sağlanıyor	**% 97**
20.Genel meydandaki yeşillik sayesinde meydan mekanı diğer mekanlara göre daha serin oluyor	**% 67**
21.Genel meydanın büyüklüğü okulun büyüklüğüyle orantılı	**% 67**
22.Sınıfların pencerelerinden genel meydandaki yeşilliği görmek hoşuma gidiyor	**%97**
23.Gün içinde güneşin etkili olduğu saatler dışında genel meydanı kullanabiliyorum	**% 70**
24.Genel meydanı genellikle ilkbaharda mart, nisan, mayıs aylarında kullanabiliyorum	**% 50**
25.Genel meydanı sonbaharda ise sadece eylül ve ekim aylarında kullanabiliyorum	**% 50**
26.Okulumuzda genel meydanın haricinde her birime ait bir meydan olmasını daha rahat ve özel bir ortam olması açısından tercih ederdim	**% 70**

- Anket sonucuna göre; okul yapısının yataydaki biçiminin, düşeydeki duruşunun ve dokusunun, genel avlunun biçimlenişiyle ve fiziki yapısıyla uyum içinde olduğu anlaşılmaktadır.

- Anket sonucuna göre; genel meydanı arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullanan öğrencilerin çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır ve mekanın işleviyle ilgili iletişim kurmaya yarayan mekan tanımlaması da yapılabilmektedir.

- Anket sonucuna göre; öğrencilerin boş zamanlarında spor yapmaktan çok genel meydanda farklı aktiviteler içinde olduğu ya da boş zamanlarını başka mekanlarda geçirdikleri söylenebilmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın atıştırma ve yemek yeme mekanı olma işlevi ortadan kalkmıştır.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın sadece beden eğitimi dersleri için kullanılmadığı ve farklı işlevlere de sahip olduğu görülmüştür. Mekanın en çok kullanılma amacının hava almak ya da sohbet etme olduğu sonucuna varılmıştır.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın sokaktan uzak olmasının öğrencilerde güven hissi uyandırdığı görülmektedir. Okuldaki öğrenci yaş ortalaması küçük olduğu için genel avlunun sokaktan uzak olmasının verdiği güven duygusu öğrenciler için daha da önemli bir hale gelmiştir.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri, genel meydandaki öğrenci yoğunluğuyla paraleldir. Okulda yaş ortalamasının küçük olması, öğrencilerin arkadaşlarıyla birlikteyken kendilerini güvende hissetmelerine etkendir.
- Anket sonucuna göre; genel meydandaki yeşil dokunun öğrencilerin psikolojisi üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın tüm öğrencilere yetecek büyüklükte olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; genel meydandaki donatılardan en yoğun kullanılan alanın basketbol sahası olduğu sonucuna varılmıştır.
- Anket sonucuna göre; sınıflardaki hava sirkülasyonunun sağlanması için genel meydana açılan pencerelerin kullanıldığı ve havalandırmanın sağlıklı olduğu görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın tercih edildiği zaman dilimlerinin sabah veya öğleden sonra olduğu ve öğle tatillerinde öğrencilerin mekana çıkmayı tercih etmedikleri görülmüştür.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin yarısı için genel meydanı kullanma zamanları ilkbaharda mart, nisan, mayıs ayları olurken, sonbaharda eylül ve ekim aylarıdırAncak öğrencilerin diğer yarısı için mekanı kullanma zamanları sınırlı olmayıp, İstanbul'un hava şartlarının uygun olduğu her zaman diliminde genel meydanı kullandıkları anlaşılmaktadır.

- **İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu üstü kapalı iç bahçesinin göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu üstü kapalı iç bahçenin göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.66.).

Çizelge 3.66. İstanbul Borusan Otomotiv Z. N. K. İ.O. üstü kapalı iç bahçesinin pragmatik ölçekleri ve oranları

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu Üstü Kapalı İç Bahçesinin Pragmatik Ölçekli Soruları	**Öğrenci Yüzdeleri**
31. Kış aylarında hava soğuk olduğundan avluya çıkmak yerine içerideki mekanda kalmayı tercih ediyorum	**% 97**
32. Teneffüslerde ve boş zamanlarımda iç bahçede arkadaşlarımla sohbet ediyorum.	**% 87**
33. İçeride olan faaliyetler sayesinde dışarı çıkma gereği duymuyorum.	**% 53**
34. Okulun içinde olmasına rağmen üsten ışık aldığı için dışarıdaymış hissi veriyor.	**% 47**
35. İç bahçe, üstü kapalı olduğu için dış avlunun verdiği ferahlık duygusunu veremiyor.	**% 47**
36. Öğle tatillerinde iç bahçede bir şeyler atıştırmayı tercih ediyorum.	**% 47**
37. İç bahçenin okulun içinde sembolik bir alandan ibaret olduğunu düşünüyorum.	**% 43**
38. İç bahçenin tüm öğrencilere yetmesi için daha büyük olması gerekir.	**% 63**
39. İç bahçe, öğrencilerin kaynaşabileceği mekanlardan oluşmaktadır.	**% 77**
40. İç bahçe, okulda pek çok mekanı birbirine bağlayan bir konumdadır.	**% 83**

- Soğuk havalarda öğrencilerin tamamına yakını dışarı çıkmak yerine üstü kapalı iç bahçede zaman geçirmeyi tercih etmektedir. İstanbul'daki değişken iklim özellikleri ve eğitim-öğretim sürecinin soğuk havalara denk geldiği düşünülürse; kış aylarında dış bahçe yerine üstü kapalı iç bahçenin daha kullanışlı ve daha aktif olduğu sonucuna varılmıştır.
- Üstü kapalı iç bahçede faaliyetlerin yoğun olduğunu düşünen öğrenci sayısı azdır. Bu da iç bahçenin yeterince donanımlı olmadığını ve öğrencilerin iç bahçeyi genellikle soğuk havalarda sohbet amaçlı kullandıklarını göstermektedir.
- Üstü kapalı iç bahçenin geniş bir alana yayılmasının, aydınlık olmasının ve yeşil dokuyla süslenmesinin öğrenci üzerinde olumlu bir etki yarattığı ve bu bağlamda öğrencinin kapalı mekanda bile dış ortamdaymış gibi hissettiği sonucuna varılmıştır.

- Öğrencilerin çoğu, öğle tatillerinde bir şeyler atıştırmayı tercih etmemektedir. Bu da yaş ortalaması küçük olan öğrencilerin düzenli yemek yeme sistemi dahilinde yemekhaneyi tercih ettiklerini ve sadece teneffüslerde atıştırmak için iç bahçeyi kullandıklarını göstermektedir.
- Üstü kapalı iç bahçenin sembolik bir alan olduğunu düşünen öğrenci yüzdesi yarı yarıyadır. Bu oran bazında öğrencilerin üstü kapalı iç bahçeyi fonksiyonel bulurken aynı zamanda mekandaki yeşil dokunun öğrenciler üzerinde sembolik bir avlu etkisi yarattığı sonucuna varılmıştır.
- Öğrencilerin çoğu iç bahçenin büyüklüğünün yeterli olmadığını düşünmektedir. Bu da iç bahçenin daha geniş bir alana yayılması gerektiğini ve öğrencilerin hareket alanlarının kısıtlanmaması gerektiğini göstermektedir.
- Üstü kapalı iç bahçede sosyal ve kültürel bağlamda resim, sergi gibi donanımların bulunması, farklı yaşlarda ve sınıflardaki öğrencilerin bir araya gelmesini ve çeşitli eylemlerde paydaşlık yapmalarını sağlamaktadır. Bunun dışında iç bahçede öğrencileri bir arada olmaya iten, sohbet etme, oyun oynama gibi eylemleri gerçekleştirmelerine olanak sağlayan; oturma mekanları ve yeşil alanlar bulunmaktadır.
- Üstü kapalı iç bahçe, yapının ortasında, sınıfların, yeşil alanın, sosyal alanların, teknik mekanların kesiştiği bir konumda olmasıyla geçiş alanı olarak tanımlanabilmektedir. Öğrencilerin farklı mekanlara giderken mutlaka geçmesi gereken bir mekan olan iç bahçe, yapının plan şemasının oluşumunda kemik bir yere sahiptir.

- **İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik boyutu**

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu genel meydanının ve üstü kapalı iç bahçesinin semantik boyutunu değerlendirmek bağlamında öğrencilerin anlamsal algılarını ölçmek için Hershberger'in (1988) sıfat çiftleri kullanılarak hazırlanan anketlerden anlamsal çıkarımlar yapılmıştır. Anlamsal algıları ölçmeye yarayan sıfat çiftleri için verilen cevapların frekans analizleri yapılarak ortalama değerler elde edilmiştir. Anket formunda avlu ve avluya öykünen mekanların göstergebilimsel analizinin semantik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan soruların her biri için bulunan ortalama yüzde değerleri, sıfat çiftlerinin pozitiften negatife uzanan

skaladaki verilerle örtüştürülmüştür ve ortaya çıkan en yüksek değer çizelgede karşılık bulduğu yere göre yorumlanmıştır (Çizelge 3.67., 3.68.).

Çizelge 3.67. İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İ. O. genel meydanının semantik analiz sonuçları

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu Genel Meydanının Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Yararlı	50	43,3	0	6,7	0	**Yararsız**
Mem. Ver.	23,3	26,7	36,7	13,3	0	**Can Sıkıcı**
Aktif	26,7	36,7	16,7	13,3	6,7	**Pasif**
Aydınlık	46,7	33,3	10	10	0	**Karanlık**
Düzenli	23,3	20	30	16,7	10	**Düzensiz**
Donatılmış	3,3	13,3	40	13,3	30	**Yalın**
Umumi	33,3	30	30	0	6,7	**Hususi**
Tan.Alan	33,3	26,7	36,7	3,3	0	**Artık Alan**
Enerjik	23,3	46,7	10	10	10	**Durgun**
Düşünülm.	26,7	46,7	3,3	13,3	13,3	**Gelişigüzel**
Geniş	56,7	26,7	0	6,7	10	**Dar**
Rahatlatıcı	33,3	40	20	0	6,7	**Kasvetli**
Uyarıcı	16,7	20	30	13,3	20	**Uyutucu**
Yeterli	10	26,7	13,3	40	10	**Ytsz. Büyük**
ltş Odak	56,7	36,7	6,7	0	0	**Kend. Özgü**
Yeni	0	16,7	53,3	10	10	**Eski**
Sıradan	6,7	23,3	30	26,7	13,3	**Özel**
Davetkar	26,7	26,7	20	10	16,7	**İtici**
Estetik	16,7	33,3	20	23,3	6,7	**Estetik Olm.**
İyi Ölçekli	36,7	36,7	13,3	13,3	0	**Kötü Ölçekli**
Güvenli	40	33,3	20	6,7	0	**Tehlikeli**

İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu genel meydanının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Genel meydan, hava almak, sohbet etmek, spor yapmak ya da yemek yemek gibi işlevlere cevap verdiği için öğrenciler tarafından yararlı bulunmuştur.
- Genel meydanın donanımlardan memnun olan öğrenci yüzdesi yarı yarıyadır. Ancak meydan donanımlarının öğrencilerin ihtiyaçlarına yeterince cevap verip vermediği konusunda kararsız kalan öğrenci yüzdesi de yüksektir. Bu da mekanın öğrencileri tatmin etmeye yetecek donanıma sahip olmadığının göstergesidir.

- Genel meydanda basketbol, voleybol gibi sportif etkinliklerinin ve sosyal etkinliklerin sürekli olması, mekanın öğrenciler tarafından aktif bulunmasını sağlamıştır.
- Genel meydanın bol güneş içinde ve gölgesiz olması öğrenciler tarafından aydınlık bulunmasını sağlamıştır.
- Genel meydandaki spor alanları, etkinlik alanları ve oturma mekanları gibi donatılar belirli bir konumda yerleştirildiği için; meydan, öğrencilerin yarısı tarafından düzenli bulunurken, diğer yarısı mekanın düzeni hakkında yorum yapmamıştır. Bu da öğrencilerin tamamı üzerinde meydanın kurgusuyla ilgili olumlu bir etki bırakamadığının göstergesidir.
- Genel meydan, okulun tüm öğrencileri tarafından kullanıldığı için; umumi meydan olarak nitelendirilmiştir.
- Genel meydanın organize edilmiş olması ve ölçek bazında genel meydanın alanının okulun kapladığı alanla orantılı olması, mekanın tanımlı bir alan olduğunun kabul edilmesini sağlamıştır.
- Genel meydanda teneffüslerde, boş derslerde veya beden eğitimi derslerinde sürekli bir öğrenci topluluğu bulmak mümkün olduğu için; meydan, öğrenciler tarafından enerjik bulunmuştur.
- Genel meydandaki donatılar, öğrencilerin yaş gruplarına göre ve ihtiyaçlarına göre planladığı için; meydan, düşünülerek yapılan bir mekan olarak nitelendirilmiştir.
- Genel meydan, peyzaj elemanları ve çevre düzenlemesiyle sağladığı doğal ortamı sayesinde öğrenciler tarafından rahatlatıcı olarak değerlendirilmiştir.
- Genel meydanın sosyal mekan bağlamında öğrencilerin arkadaşlarıyla sohbet etme amaçlı kullanmaları meydanın iletişim odağı olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Genel meydanın görünümü konusunda öğrencilerin çoğunun belirli bir yorumu yoktur. Bu da mekanın modern bir görünüme sahip olmadığını ancak kullanılamayacak kadar da eski olmadığını göstermektedir.
- Anket sonucuna göre; meydan öğrenciler tarafından kendine özgü ve özel olarak nitelendirilmiştir.
- Genel meydanın öğrencileri oyalayabilecek ve kaliteli zaman geçirmelerini sağlayacak donatılara sahip olması mekanın davetkar bir yapısının olduğunun göstergesidir.

• Genel meydanın büyüklüğünün okul ve çevreyle uyum içinde olması ve alanın doğru kullanılması sayesinde mekanın iyi ölçekli olduğu öğrenciler tarafından kabul edilmiştir.

• Genel meydanın, ortamının ve fiziksel çevresinin sağladığı doğallık, öğrencilerde güven hissi uyandırmıştır.

Çizelge 3.68. İstanbul Borusan Otomotiv Z. N. K. İ O üstü kapalı iç bahçesinin semantik analiz sonuçları

İstanbul Borusan Otomotiv Zehra Nurcan Kocabıyık İlköğretim Okulu Üstü Kapalı İç Mekanın Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Itş Odak	43,3	30	13,3	6,7	6,7	**Kend. Özgü**
Yararlı	56,7	36,7	0	0	6,7	**Yararsız**
Aydınlık	33,3	43,3	16,7	3,3	3,3	**Karanlık**
Aktif	16,7	40	16,7	26,7	0	**Pasif**
Estetik	50	40	3,3	6,7	0	**Estetik Olm.**
Davetkar	10	23,3	16,7	33,3	16,7	**Davetkar Olm.**
Yeterli	33,3	20	16,7	20	10	**Ytsz Büyük**
Güvenli	50	33,3	10	3,3	3,3	**Tehlikeli**
Kötü Ölçekli	10	6,7	30	40	13,3	**İyi Ölçekli**
Umumi	43,3	33,3	13,3	10	0	**Hususi**
Uyarıcı	13,3	26,7	20	16,7	23,3	**Uyutucu**
Yeni	30	23,3	26,7	13,3	6,7	**Eski**
Düşünülmüş	16,7	56,7	13,3	13,3	0	**Gelişigüzel**
Çekici	56,3	43,3	0	0	3,3	**İtici**
Rahatlatıcı	13,3	80	6,7	0	0	**Kasvetli**
Tnm. Alan	40	46,7	13,3	0	0	**Artık Alan**
MemnuniyVer.	16,7	20	23,3	23,3	16,7	**Can Sıkıcı**
Düzenli	30	46,7	16,7	3,3	3,3	**Düzensiz**
Donatılmış	13,3	46,7	6,7	30	3,3	**Yalın**
	33,3	63,3	3,3	0	0	

İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu üstü kapalı iç bahçesinin semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

• Üstü kapalı iç bahçeyi öğrenciler sohbet amaçlı kullanıldıkları için bahçe, öğrenciler tarafından iletişim odağı olarak bulunmuştur.

• Üstü kapalı iç bahçe, özellikle kış aylarında gerek etkinlik amaçlı gerekse iletişim amaçlı olarak daha yoğun kullanıldığı için bahçenin öğrenciler tarafından yararlı, işlevsel ve aktif bulunduğu görülmektedir.

- Üstü kapalı iç bahçe, üstünün kapalı olmasına rağmen yeterince ışık aldığı için, öğrenciler tarafından aydınlık bulunmuştur.
- Üstü kapalı iç bahçe, donatılarıyla hoş ve modern bir görünüme sahip olduğu için, öğrenciler tarafından estetik ve yeni bulunmuştur.
- Öğrenciler soğuk havalarda dış bahçe yerine iç bahçeyi tercih etmelerine rağmen, üstü kapalı iç bahçede bulunan donatıların yetersiz olmasından dolayı iç bahçeyi davetkar bulmamaktadırlar.
- Üstü kapalı iç bahçe, tüm öğrencilere yetebilecek kapasitede olduğu için öğrenciler tarafından yeterli büyüklükte bulunmuştur.
- Üstü kapalı iç bahçenin okulun içinde yer alması ve kapalı mekan olarak algılanması, öğrenciler tarafından güvenli bulunmasına neden olmuştur.
- Üstü kapalı iç bahçenin, üstünün kapalı olmasından rahatsız olup, alanının daha küçük olmasını isteyen öğrenci sayısı az olduğu için, bahçe ölçeğinin iyi olarak nitelendirildiği görülmektedir.
- Üstü kapalı iç bahçedeki elemanların belirli bir düzen içinde yerleştirilmesi ve organize edilmesi, bahçenin düşünülmüş ve düzenli olarak nitelendirilmesini sağlamıştır.
- Güzel havalarda bile üstü kapalı iç bahçede öğrencilerin iletişim amaçlı zaman geçirmeyi tercih etmeleri, iç bahçenin öğrenciler tarafından çekici bulunduğunun göstergesidir.
- Üstü kapalı iç bahçenin yeşil alana sahip olması ve doğal bir ortamı yansıtması, bahçenin öğrenciler tarafından rahatlatıcı bulunduğunu göstermektedir.

3.7. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizi

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü oldukça geniş bir alana yayılmış, yeşillikler içinde genel meydanı ve her birime ait bahçesi olan bir yapıya sahiptir.

- **İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü'nün tanıtımı**

İzmir Işıkkent Eğitim Kampusü, Yeşilova, İzmir'de bulunmaktadır. Mevcut öğrenci sayısı 540 olan okul, toplam 28.000 m²'lik bir alan üzerine yerleşmiştir. Bu alanın, toplam 22.000 m²'si kapalı alanları içermektedir. Öğrenci başına düşen toplam

kampus alanı 57 m², kapalı kampus alan 44 m² ‘dir. Karabey’e göre (2001), Kampuste öğrenci başına 20 metrekare kapalı, 24 metrekare açık alan düşmektedir. Mimari yapı tüm okul bireylerinin birbirlerini tanıyıp ilişki kuracakları sosyal bir omurga üzerine yapılandırılmıştır. Ortadaki 5000 metrekarelik genis çim bahçe, öğrencilerin sürekli iletişim içinde oldukları ve çevreyi yeniden ürettikleri bir mekan olarak kurgulanmıştır. (Resim 3.18.a.-b., 3.19.).

Resim 3.18.a.-b. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü avluya öykünen dış mekanları (arşiv)

Resim 3.19. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü (anm.34)

İzmir Işıkkent eğitim kampüsü 30.Kasım.2010 tarihinde ziyaret edilmiştir. Okulun genel meydanı ve her birime ait bahçeleri bulunmaktadır. Bu mekanlarla ilgili okuldaki bazı öğretmenler ve idarecilerle görüşmeler yapılmış ve öğrencilerin avluya öyknen mekanları kullanımlarıyla ilgili bilgiler alınmıştır. Okulda üç saat boyunca katılımlı gözlem yapılmıştır. Katılımlı gözlem ve yapılan görüşmelerin sonunda;

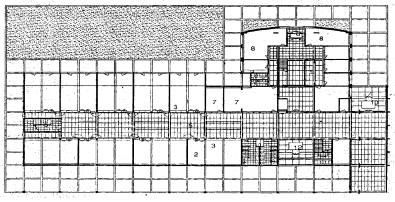
- Öğrencilerin teneffüslerde kendilerine ait bahçelerde zaman geçirdikleri,

- Öğrencilerin genel meydanı daha uzun zaman dilimlerinde kullandıkları,
- Öğrencilerin etkinlikler için genel meydanı kullandıkları,
- Öğle tatillerinde diğer öğrencilerle iletişim kurmak adına daha çok genel meydanı kullandıkları,
- Öğrencilerin genelde içeride zaman geçirmek yerine avluya öyknen dış mekanları tercih ettikleri,
- İzmir ilindeki hava şartlarının uygun olduğu her zaman diliminde avluya öykünen dış mekanların öğrencilerle dolu olduğu,
- Genel meydanda sürekli öğrenci sirkülasyonu olduğu ve spor alanlarının yoğun olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

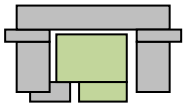
- **İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü avlularının sentaktik boyut analizi**

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü avlularının göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu bağlamında, daha önceki bölümde anlatılan ölçekler, veriler baz alınarak, görsel matrisli tablolar oluşturulmuştur. Avluların göstergebilimsel yöntemle analizi için iki tablo oluşturulmuştur. (Çizelge 3.69., 3.70).

Çizelge 3.69. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü fiziksel özellikleri

<table>
<tr><td colspan="2">Yapı Adı</td><td colspan="3">İZMİR IŞIKKENT EĞİTİM KAMPÜSÜ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yeri ve Yılı</td><td>İzmir/1998 (anm.34)</td><td colspan="2">Avluya Öyknen Mekanların Elemanları (arşiv)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapının Görünümü</td><td></td><td>Genel Meydanı (Tören Alanı)</td><td>
Amfi Tiyatro

Basketbol ve Futbol Sahaları</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yerleşme Alanının Özellikleri</td><td>Yerleşme yönü</td><td>Güneydoğu-Kuzeybatı</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Konumu</td><td></td><td rowspan="3">Her Birime Ait Yan Bahçe</td><td rowspan="3">
Kolonlar
Peyzaj elemanları</td></tr>
<tr><td>İklim</td><td>Sıcak-Yağışlı (Ege Bölgesi, akdeniz iklim özellikleri göstermektedir.)</td></tr>
<tr><td>Topoğrafya</td><td>Düz</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yapının Kütle ve Plan Özellikleri</td><td>Yapı türü</td><td>Anaokulu, İlköğretim Okulu</td><td rowspan="4"></td><td rowspan="4"></td></tr>
<tr><td>Alanı</td><td>28.000m² arsa alanı/22.000 m² yapı alanı</td></tr>
<tr><td>Plan formu</td><td></td></tr>
<tr><td>Plan Tipi</td><td>İki Katlı İki Tip Avluya Öykünen Genel Meydana ve Her Birime Ait Yan Bahçeye Sahip</td></tr>
</table>

Çizelge 3.70. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü avluya öykünen mekanların biçimsel özellikleri

Yapı Adı			**İZMİR IŞIKKENT EĞİTİM KAMPÜSÜ**	
Avluya Öykünen Mekanların Yapıdaki Yerleşme Özellikleri	Avluya öykünen mekanların tipi		**Genel Meydan (Tören Alanı)**	**Her Birime Ait Yan Bahçe**
	Avluya öykünen mekanların yapıdaki konumu		**Önde tören alanı** 	**Yan bahçe**
	Yerleşme yönü		**Güneydoğu-Kuzeybatı**	**Kuzeydoğu-Güneybatı**
	Dış çevreyle ilişki		**Direkt bağlantı**	**Direkt bağlantı**
Biçimsel Özellikleri	Biçimi		**Dikdörtgen** 	**"L" şeklinde**
	Mekan org. yönelimi		**U düzlem**	**L düzlemli**
İşlevsel, Fiziksel ve Sosyal Özellikleri	İşlevi		**Toplanma, Etkinlik, Spor**	**Top, Sos İlt, Oyalanma, Etkinlik, Estetik görüntü**
	Sosyal Fiziksel Öz.	Biç.boy	**Tören alanı, Etkinlik alanı**	**Sosyal ve görsel mekan**
		Ps-sos kül öz.	**Toplanma mekanı**	**Sosyal etk ve ilişkiler, görsel zenginlik**
		Top öz.	**Düz**	**Düz**
		Ç. Koş.	**Işık, hava, yeşillik**	**Işık, hava, yeşillik**
Mekansal Kurgusu	Mekansal ilişkisi		**Mekanların birbirine bağlanma durumu** 	**Bitişik Mekanlar**
	Mekansal organizasyon çeşitleri		**Kümesel org.** 	**Kümesel org.**

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutunun değerlendirilmesi için daha önceki bölümlerde elde edilen veriler doğrultusunda her mekan için farklı çizelgeler oluşturulmuştur (Çizelge 3.71.).

Çizelge 3.71. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü lise kısmına ait yan bahçenin ve genel (ön) meydanın biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü (genel meydan, ön bahçe)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■								■		
Biçimi			■		■			■					■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi					■			■	■		■		■		■
Mekansal ilişkisi		■	■		■			■	■		■		■	■	■
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■		■			■	■		■		■	■	■

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü (birime ait dış mekan, yan bahçe)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■								■		
Biçimi			■		■			■					■		
Mekan organizasyonundaki yönelimi			■		■			■					■		■
Mekansal ilişkisi		■	■		■			■			■		■		■
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■		■			■			■		■		■

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü'nün avluya öykünen mekanlarının göstergebilim yöntemle analizinin sentaktik boyutunu değerlendirmek adına oluşturulan çizelgelerden çıkan sonuçlar şu şekildedir:

<u>Genel (ön) meydan için;</u>

- Genel meydanın yapı içindeki konumuna bakıldığında; ön bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ilkesi uygulanmıştır, yani; mekanın konumunun yapıyla olan devamlılığı doğru kullanılmıştır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi uygulanmıştır. Genel meydanın okulla yapısal ilişkisi, uygun bir kompozisyon düzenindedir.

- Genel meydanın mekan örüntü biçimi, dikdörtgen formdur. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın mekan örüntü biçimi okulla benzerlik göstermektedir. Genel meydan parçalarının mekan örüntü biçimleri birbirinin devamı şeklinde ve birbiriyle bağlantılıdır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçalarının mekan örüntü biçimleri birbiriyle uyumlu olup, belirli bir düzen sağlamışlardır.

- Genel meydanın mekan organizasyon yönelimi, "U" düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk, ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçalarının mekan organizasyonu birbiriyle uyumludur ve mekan düzleminde yüzeysel anlamda datum uygulanmıştır. Yapıyla genel meydan ilişkisinde simetrik bir düzen vardır ve mekanın iki tarafındaki yapı grupları denge halindedir.

- Genel meydanın mekansal ilişkisi, mekanların birbirine bağlanma durumu olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçaları arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine yakınlığı, benzerliği görülmekte ve mekanların devamlılığı sağlanmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçalarının birbiriyle uyum içinde düzenlenmiştir ve yüzeysel bir kompozisyona sahiptir. Mekanın yapı gruplarıyla arasında dengeli ve simetrik bir ilişki mevcuttur.

- Genel meydanın mekansal organizasyon çeşitleri, kümesel organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları arasındaki kümesel organizasyon birbirine yakın ve benzer mekanların sürekliliği sağlamsıyla oluşmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; simetri, denge, uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçaları doğrusal organizasyon içinde birbiriyle uyumlu bir düzene sahiptir ve koordineli bir sistem içindedir. Mekanın yapı gruplarıyla arasında simetrik ve dengeli bir ilişki vardır.

Her birime ait yan bahçe için;

- Birime ait dış mekanın yapı içindeki konumuna bakıldığında; lise kısmına ait yan bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ilkesi uygulanmıştır. Mekan, yapının yanında, iki yönden kapalı ve sürekli bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi uygulanmıştır. Lise kısmına ait bahçe, diğer mekanlarla uyum içinde olan bir mekan örüntüsüdür.

- Mekanın biçimi, "L" biçimli olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Mekanın "L" şekli okulun iki kolunun şekliyle benzerlik göstermektedir ve mekanlar birbirine yakındır. Ayrıca bu mekan birbirini izleyen ve yapıyla doğru bağlantı kuran bir düzendedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi kullanılmıştır. Liseye ait bahçe, biçim olarak yapının parçalarıyla uyum içindedir.

- Birime ait dış mekanın mekan organizasyon yönelimi, "L" düzlemli olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Yan bahçenin mekan organizasyon yönelimi "L" düzlem olarak yapının kollarıyla benzerlik göstermektedir. Mekan düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Birime ait bahçenin mekan organizasyonu birbiriyle uyumludur. Ayrıca "L" düzlem olarak diğer mekanlarla kompozisyon içindedir.

- Birime ait dış mekanın mekansal ilişkisi, bitişik mekanlar olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Birime ait bahçe ve yapı arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine benzerliği görülmekte ve mekanların yakın olmasıyla devamlılığı sağlanmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; denge, uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Birime ait bahçenin mekansal anlamda yapıyla dengeyi sağlamıştır, çizgisel bir düzenle birbiriyle uyum içindedir.

- Birime ait dış mekanın mekansal organizasyon çeşitleri, kümesel organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Birime ait bahçenin kümesel organizasyon şeklindeki mekan kurgusu birbirine benzeyen ve sürekliliği sağlanan bir sistemden oluşmuştur. Temel tasar ilkelerine göre; denge, uygunluk ve datum ilkeleri

kullanılmıştır. Mekanın kümesel yapısı beraberinde dengeyi, uyumlu bir düzeni getirmiştir.

Avluya öykünen mekanların sentaktik boyut analizi için; biçimsel ve plan özelliklerinin alt açılımlarında kullanılan gestalt ve temel tasar ilkeleri ölçeklerinin kullanım sıklığı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir: (Çizelge 3.72.)

Çizelge 3.72 . İzmir Işıkkent Eğitim kampüsü avluya öykünen mekanlarının sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları

Avlu ve Avluya Öykünen Mekanların (Ön, ve Yan) Biçimsel ve Plan Özellikleri	**Gestalt İlkeleri**							**Temel Tasar İlkeleri**						
	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam	Pragnaz	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu														
Biçimi														
Mekan org. yönelimi														
Mekansal ilişkisi														
Mekan org. çeşt.														

Yukarıdaki çizelgeye göre, en çok kullanılan temel tasar ilkelerinden “uygunluk” ilkesi ve gestalt ilkelerinden “devamlılık” ilkesidir. Hiç kullanılmayan ise gestalt ilkelerinden “pragnaz” ve “değişmezlik” ilkeleridir. Hiç kullanılmayan temel tasar ilkeleri, “hiyerarşi” ve “zıtlık” ilkeleridir. En az kullanılan temel tasar ilkesi “ritm” ilkesi olup, az kullanılan ise “simetri” ve “denge” ilkeleridir. En az kullanılan gestalt ilkelerinden “yakınlık” ilkesidir. Diğer ilkelerin kullanım sıklığı birbirine yakın orandadır.

- **İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü öğrencilerinin demografik özelliklerine ait verilerin oranları belirlenmiştir. Ayrıca izmir Işıkkent Eğitim Kampüsü’nde bulunan genel meydan ve lise kısmına ait bahçenin göstergebilimsel yöntemle analizinin

pragmatik boyutunu ölçmek için uygulanan anketlerden elde edilen verilerin oranları belirlenerek yorumlanmıştır (Çizelge 3.73.).

Çizelge 3.73. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü	**Öğrenci Sayısı**	**Cinsiyet Durumu**	**Sınıf**
Anket Sonucu Elde Edilen Verilerin Oranları (Sayı/Yüzde)	24/%6.2	12/%50 (bay) 12/%50 (bayan)	13/%54.2 (11.s.) 11/%45.8 (12.s.)

- **İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü genel meydanının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü genel meydanının göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.74.).

Çizelge 3.74.İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü genel meydanının pragmatik ölçekleri ve oranları

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü Genel Meydanının Pragmatik Ölçekli Soruları	**Öğrenci Yüzdeleri**
1.Genel meydanın okulla bir bütünlük sağladığını düşünüyorum	**% 59**
2.Okuldaki genel meydana her teneffüs arkadaşlarımla sohbet etmek için çıkıyorum	**% 79**
3.Okuldaki genel meydanı boş zamanlarımda spor yapmak için kullanıyorum	**% 54**
4.Teneffüslerde acıktığımda genel meydanda gezinerek atıştırmayı tercih ediyorum	**% 33**
5.Öğle tatillerinde meydanda bir şeyler yemeyi tercih ediyorum	**% 4**
6.Okuldaki genel meydanı sadece beden eğitimi dersleri için kullanıyorum	**% 17**
7.Okulumuzun genel meydanının sokaktan uzak olması bana güven veriyor	**% 62.5**
8.Genel meydanda her zaman öğrencilerin olması bana kendimi güvende hissettiriyor	**% 54**
9.Okulumuzdaki genel meydanın yeşillikler içinde olması ve doğa ortamı sağlaması bana huzur veriyor	**% 87.5**
10.Törenler sırasında tüm öğrenciler genel meydana rahatça sığabiliyor	**% 96**
11.Grup olarak arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki oturma mekanlarını kullanıyorum	**% 85**
12.Arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki açık hava sahalarında birlikte spor yapmayı tercih ediyorum	**% 37.5**
13.Genel meydandaki basketbol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 46**
14.Genel meydandaki voleybol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 33**
15.Genel meydandaki tenis kortlarını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 42**
16.Genel meydandaki stadyumu etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 71**
17.Genel meydandaki stadyumu spor yapmak için tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 52**
18.Genel meydandaki amfiyi etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 58**
19.Okulumuzun sınıflarındaki ve diğer mekanlardaki havalandırma genel meydana açılan pencerelerden sağlanıyor	**% 96**
20.Genel meydandaki yeşillik sayesinde mekan diğer mekanlara göre daha serin oluyor	**% 50**
21.Genel meydanın büyüklüğü okulun büyüklüğüyle orantılı	**% 67**
22.Sınıfların pencerelerinden genel meydandaki yeşilliği görmek hoşuma gidiyor	**%100**
23.Gün içinde güneşin etkili olduğu saatler dışında genel meydanı kullanabiliyorum	**% 54**
24.Genel meydanı genellikle ilkbaharda mart, nisan, mayıs aylarında kullanabiliyorum	**% 58**
25.Genel meydanı sonbaharda ise sadece eylül ve ekim aylarında kullanabiliyorum	**% 58**
26.Okulumuzda genel meydanın haricinde her birime ait bir mekan olmasını daha rahat ve özel bir ortam olması açısından tercih ederdim	**% 87.5**

- Anket sonucuna göre; öğrencilerin yarısından fazlası okul yapısıyla genel meydanı uyumlu bulmakta ve okulla mekanı bir bütün olarak algılamaktadır.
- Anket sonucuna göre; genel meydanı arkadaşlarıyla sohbet etmek için kullanan öğrencilerin çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır ve genel meydanın işleviyle ilgili iletişim kurmaya yarayan mekan tanımlaması da yapılabilmektedir.

- Anket sonucuna göre; öğrencilerin boş zamanlarında spor yapmanın yanında mekanı farklı aktiviteler içinde kullandıkları söylenebilmektedir.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin öğle yemeklerini farklı mekanlarda yedikleri ve mekanın yemek yeme mekanı olmadığı anlaşılmaktadır.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın sadece beden eğitimi dersleri için kullanılmadığı ve mekanın farklı işlevlere de sahip olduğu görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın sokaktan uzak olmasının ve öğrenci sirkülasyonunun yoğun olmasının öğrencilerin çoğunda güven hissi uyandırdığı görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın yeşil dokusunun öğrencilerin psikolojisi üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın tüm öğrencilere yetecek büyüklükte olduğu görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydan donatılarından en yoğun kullanılan spor alanının basketbol sahası olduğu görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; sınıflardaki hava sirkülasyonunun sağlanması için genel meydana açılan pencerelerin kullanıldığı ve havalandırmanın sağlıklı olduğu görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın tercih edildiği zaman dilimlerinin sabah veya öğleden sonra olduğu ve öğle tatillerinde öğrencilerin dış mekana çıkmayı tercih etmedikleri görülmektedir. İzmir'in ılıman iklimi göz önüne alınırsa, genel meydandan her zaman diliminde yararlanmak mümkündür.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin yarısından fazlası için genel meydanı kullanma zamanları ilkbaharda mart, nisan, mayıs ayları olurken, sonbaharda eylül ve ekim aylarıdır. Ancak öğrencilerin diğer kısmı için genel meydanı kullanma zamanları sınırlı olmayıp, İzmir'un hava şartlarının uygun olduğu her zaman diliminde mekanı kullandıkları anlaşılmaktadır.
- Anket sonucuna göre; her birime ait bahçenin genel meydana göre öğrencileri daha özel ve rahat hissettirdiği görülmektedir.

- **İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü her birime ait bahçenin göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki İzmir Işıkkent Eğitim kampüsü lise kısmına ait bahçenin göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.75.).

Çizelge 3.75. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü'nde her birime ait bahçenin pragmatik ölçekleri ve oranları

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü Her Birime Ait Bahçenin Pragmatik Ölçekli Soruları	**Öğrenci Yüzdeleri**
27. Teneffüslerde ve boş zamanlarımda kendi arkadaşlarımla zaman geçirmek için bize ait bahçeyi kullanıyorum.	**% 83**
28. Bahçenin sadece bizim yaş grubumuza ait olması daha kaliteli zaman geçirmemizi sağlıyor.	**% 87.5**
29. Teneffüslerde sadece kendi arkadaşlarımı görmek bana yetiyor.	**% 67**
30. Bize ait bahçenin büyüklüğü bize yetecek ölçüdedir.	**% 89**

- Okulun liseye ait bahçenin öğrenci üzerindeki etkisi; olumlu yöndedir. Anket sonucuna göre; öğrencilerin tamamına yakınının kendilerine ait bahçeyi kendi yaş gruplarıyla zaman geçirmek için kullandıkları görülmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin bu mekanı tercih etme sebebinin öğrenci üzerindeki aidiyet duygusundan, kendi arkadaşlarıyla kaliteli zaman geçirme imkanından ve özel mekan olmasından kaynaklı olduğu görülmektedir.
- Mekanın büyüklüğü, lise kısmına ait binanın büyüklüğüyle orantılıdır ve lise öğrencilerine rahat hareket edecekleri alanlar yaratılmıştır.

- **İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik boyutu**

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü genel meydanının ve lise kısmına ait bahçesinin semantik boyutunu değerlendirmek bağlamında öğrencilerin anlamsal algılarını ölçmek için Hershberger'in (1988) sıfat çiftleri kullanılarak hazırlanan anketlerden anlamsal çıkarımlar yapılmıştır. Anlamsal algıları ölçmeye yarayan sıfat çiftleri için verilen cevapların frekans analizleri yapılarak ortalama değerler elde edilmiştir. Anket

formunda avlu ve avluya öykünen mekan şeklinde gruplandırılan mekanların göstergebilimsel analizinin semantik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan soruların her biri için bulunan ortalama yüzde değerleri, sıfat çiftlerinin negatif yönünden pozitif yönüne uzanan skaladaki verilerle örtüştürülmüştür ve ortaya çıkan en yüksek değer çizelgede karşılık bulduğu yere göre yorumlanmıştır (Çizelge 3.76., 3.77).

Çizelge 3.76. İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü genel meydanının semantik analiz sonuçları

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü Genel Meydanının Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Yararlı	29,2	58,3	0	0	12,5	**Yararsız**
Mem. Ver.	33,3	66,7	0	0	0	**Can Sıkıcı**
Aktif	12,5	79,2	0	8,3	0	**Pasif**
Aydınlık	41,7	58,3	0	0	0	**Karanlık**
Düzenli	37,5	58,3	4,2	0	0	**Düzensiz**
Donatılmış	32,5	67,5	0	0	0	**Yalın**
Umumi	12,5	66,7	4,2	16,7	0	**Hususi**
Tan.Alan	37,5	41,7	20,8	0	0	**Artık Alan**
Enerjik	4,2	91,7	0	4,2	0	**Durgun**
Düşünülm.	16,7	70,8	4,2	8,3	0	**Gelişigüzel**
Geniş	8,3	62,5	12,5	16,7	0	**Dar**
Rahatlatıcı	12,5	62,5	20,8	4,2	0	**Kasvetli**
Uyarıcı	12,5	54,2	29,2	4,2	0	**Uyutucu**
Yeterli	8,3	41,7	29,2	20,8	0	**Ytsz. Büyük**
Itş Odak	25	70,8	0	4,2	0	**Kend. Özgü**
Yeni	25	66,7	8,3	0	0	**Eski**
Sıradan	0	4,2	25	50	20,8	**Özel**
Davetkar	16,7	79,2	0	4,2	0	**İtici**
Estetik	33,3	66,7	0	0	0	**Estetik Olm.**
İyi Ölçekli	41,7	45,8	12,5	0	0	**Kötü Ölçekli**
Güvenli	29,2	37,5	33,3	0	0	**Tehlikeli**

İzmir Işıkkent Kampüsü genel meydanının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Genel meydan, hava almak, sohbet etmek, spor yapmak ya da yemek yemek gibi işlevlere cevap verdiği için öğrenciler tarafından yararlı bulunmaktadır.
- Genel meydanda bulunan spor alanları ve faaliyet alanları gibi donanımlar sayesinde geçirilen kaliteli zaman öğrencilerin mekanı memnuniyet verici bulmasını sağlamaktadır.

- Genel meydandaki basketbol, voleybol, tenis gibi sportif etkinliklerin, sosyal, kültürel etkinliklerin sürekli olması, mekanın öğrenciler tarafından aktif ve enerjik bulunmasını sağlamaktadır.
- Genel meydanın bol güneş içinde ve gölgesiz olması öğrenciler tarafından aydınlık bulunmasını sağlamaktadır.
- Genel meydandaki spor alanları, etkinlik alanları ve oturma mekanları gibi donatılar belirli bir konumda yerleştirildiği için; mekan, öğrenciler tarafından düzenli bulunmaktadır.
- Genel meydanın organize edilmiş olması ve ölçek bazında genel meydan alanının okulun kapladığı alanla orantılı olması, mekanın tanımlı bir alan olduğunun kabul edilmesini sağlamaktadır.
- Genel meydan, peyzaj elemanları, yeşil alanı ve çevre düzenlemesiyle sağladığı doğal ortamı sayesinde öğrenciler tarafından rahatlatıcı olarak değerlendirilmektedir.
- Genel meydanda etkinliklerin sürekli tazelenmesi, öğrencilerin mekanda kaliteli zaman geçirmelerini sağlamaktadır. Bu bağlamda da öğrenciler, genel meydanı uyarıcı ve davetkar olarak nitelendirmeltedirler.
- Genel meydandaki spor alanlarının, oturma mekanlarının ve etkinlik alanlarının öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olması, öğrencilerin mekanı yeterince büyük ve geniş olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır.
- Genel meydanın diğer okulların dış mekanlarıyla benzerlik göstermemesi, mekanı sıradanlıktan kurtarıp, öğrenciler tarafından meydanın kendine özgü ve özel olarak nitelendirilmesini sağlamaktadır.
- Genel meydandaki, çevresel, fiziksel ve işlevsel donanımların oluşturduğu manzara sayesinde mekan, öğrenciler tarafından estetik ve yeni görünümlü olarak nitelendirilmektedir.
- Genel meydanın, ortamının ve fiziksel çevresinin sağladığı doğallık, öğrencilerde güven hissi uyandırmaktadır.

Çizelge 3.77. İzmir Işıkkent eğitim kampüsü her birime ait bahçenin semantik analiz sonuçları

İzmir Işıkkent Eğitim Kampüsü Her Birime Ait Bahçenin Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Aktif	16,7	79,2	0	4,2	0	**Pasif**
Yararlı	50	41,7	4,2	4,2	0	**Yararsız**
Kend. Özgü	12,5	50	4,2	33,3	0	**ltş Odak**
Yeterli	12,5	45,8	4,2	37,5	0	**Yetersiz Büy.**
Estetik	37,5	62,5	0	0	0	**Estetik Olm.**
Güvenli	16,7	25	29,2	29,2	0	**Tehlikeli**
Düzenli	25	62,5	12,5	0	0	**Düzensiz**
Aydınlık	45,8	54,2	0	0	0	**Karanlık**
Süslü	58,3	41,7	0	0	0	**Sade**
Donatılmış	12,5	25	8,3	54,2	0	**Yalın**
Hususi	0	75	4,2	20,8	0	**Umumi**
Tanımlı Alan	4,2	37,5	45,8	12,5	0	**Artık Alan**
Düşünülmüş	20,8	66,7	12,5	0	0	**Gelişigüzel**
Rahatlatıcı	12,5	70,8	16,7	0	0	**Kasvetli**
Uyarıcı	4,2	58,3	37,5	0	0	**Uyutucu**
Yeni	29,2	70,8	0	0	0	**Eski**
Davetkar	25	50	20,8	4,2	0	**İtici**
Kötü Ölçekli	58,3	25	16,7	0	0	**İyi Ölçekli**

İzmir Işıkkent Kampüsü lise kısmına ait bahçenin semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Lise kısmına ait bahçede sürekli bir öğrenci yoğunluğu olduğu için mekan öğrenciler tarafından aktif olarak değerlendirilmektedir.
- Öğrencilerin kendi yaş grupları dahilindeki arkadaşlarıyla daha kaliteli zaman geçirmeleri ve özel alana sahip olmaları, lise kısmına ait bahçenin gerekli ve yararlı bulunmasını sağlamaktadır.
- Lise kısmına ait bahçe tüm lise öğrencilerinin rahatça hareket edebileceği alana sahip olduğundan öğrenciler tarafından yeterli büyüklükte bulunmaktadır.
- Lise kısmına ait bahçenin çevre düzenlemesi gerek yeşil alanlarıyla, gerek bahçe elemanlarıyla gerekse spor alanlarıyla görsel bir zenginlik hakimdir ve bu bağlamda öğrenciler tarafından estetik ve yeni bulunmaktadır.
- Lise kısmına ait bahçe donatıları ve etkinlik alanları belirli bir yerleşim düzenindedir ve bu bağlamda öğrenciler tarafından mekanın görünümü düzenli bulunmaktadır.

- Lise kısmına ait bahçe, konum itibariyle güneşi sürekli görmektedir ve bu bağlamda öğrenciler tarafından mekan, aydınlık bulunmaktadır.
- Lise kısmına ait bahçedeki faaliyet alanlarının yetersiz kalması, mekanın öğrenciler için yalın olarak algılanmasına neden olmaktadır.
- Lise kısmına ait behçeyi sadece lise öğrencilerinin kullanması, bahçenin daha özel mekan yani hususi mekan olarak nitelendirilmesini sağlamaktadır.
- Lise kısmına ait bahçenin yeşil alanıyla, çevre düzenlemesiyle ve peyzaj elemanlarıyla sağladığı naturel doku öğrenciler üzerinde rahatlatıcı bir etki yaratmaktadır.
- Lise kısmına ait bahçenin dokusu ve ortamıyla öğrencilere verdiği pozitif enerji öğrencilerin mekanı uyarıcı ve enerjik bulmalarını sağlamaktadır.
- Lise kısmına ait bahçe, lise öğrencileri üzerinde pozitif bir etki yarattığı için; yeterli alana sahip olsa da, öğrenciler tarafından daha geniş bir alana yayılması istenmektedir. Bu da mekanın fiziksel ve görsel anlamda öğrencileri yeterince tatmin ettiğinin göstergesidir.

3.8. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizi

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi, dar bir alana yapılmasından kaynaklı bina yüksekliği fazla olan ve sadece avluya öykünen genel meydanı bulunan bir okuldur.

- **İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi tanıtımı**

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi, Beşyol, Sefaköy İstanbul'da bulunmaktadır. Okul, 1995-1996 yılında eğitim-öğretime açılmıştır. Toplam 22.000m² kapalı alana sahip olan kurumlar 2000 öğrenci kapasitesine sahiptir (Resim 3.20.a.-b.-c.). Çalışlar ve Erginoğlu'na göre (1995), sınıf cephelerinin doğuya ve iç avluya bakması sağlanmıştır ve sınırlı boyuttaki bahçenin kullanım alanının arttırılması amacıyla eğitim bloklarının pilotiler üzerinde olması kararlaştırılmıştır.

Resim 3.20. a.-b.-c. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanı (arşiv)

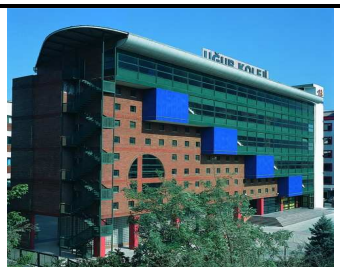
Özel Uğur Anadolu Lisesi bina yükseklikleri sınırlı alandan dolayı artmıştır. Dış mekan alanını genişletmek adına okulun kat sayıları artmıştır. Okulda tüm öğrencilerin kullandığı genel bir meydan bulunmaktadır. 26.Kasım.2010 tarihinde Uğur koleji ziyaret edilmiştir. Öğretmenlerle ve idarecilerle yapılan görüşmeler sonucunda ve iki saat süresince yapılan katılımlı gözlem sonucunda öğrencilerin meydanı kullanımlarıyla ilgili şu sonuçlara varılmıştır:

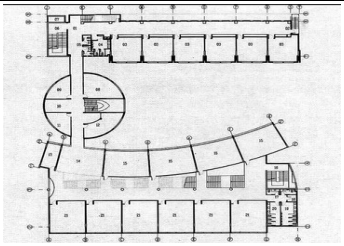
- Okulda sadece genel meydan olduğu için bu mekanda sürekli bir yoğunluk vardır.
- Genel meydanda teneffüslerde, boş derslerde ve beden eğitimi derslerinde öğrenci sirkülasyonu yaşanmaktadır.
- Yüksek katlı okul yapılarının arasında kalan dar alan genel meydan olarak kullanıldığı için; avlu işlevinden beklenen verim alınamamaktadır.
- Genel meydandaki spor faaliyet alanları ve dolaşma alanları tüm öğrenciler tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır.

- **İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının sentaktik boyut analizi**

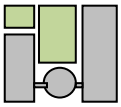
İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutu bağlamında, daha önceki bölümde anlatılan ölçekler, veriler baz alınarak, görsel matrisli tablolar oluşturulmuştur. Genel meydanın göstergebilimsel yöntemle analizi için iki tablo oluşturulmuştur. (Çizelge 3.78., 3.79.).

Çizelge 3.78. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi fiziksel özellikleri

<table>
<tr><td colspan="2">Yapı Adı</td><td colspan="3">İSTANBUL ÖZEL UĞUR ANADOLU LİSESİ</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yeri ve Yılı</td><td>İstanbul/1995 (anm.35)</td><td colspan="2">Avluya Öykünen Mekanın Elemanları (arşiv)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Yapının Görünümü</td><td></td><td>Genel Meydan (Tören</td><td>
Basketbol Sahaları

Futbol Sahaları</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Yerleşme Alanının Özellikleri</td><td>Yerleşme yönü</td><td>Güneydoğu-Kuzeybatı</td><td colspan="2">Yapının Kütle ve Plan Özellikleri</td></tr>
<tr><td>Konumu</td><td>
</td><td>Plan formu</td><td></td></tr>
<tr><td>İklim</td><td>Sıcak-Yağışlı (Marmara Bölgesi, Karadeniz- akdeniz iklim özellikleri göstermektedir.)</td><td>Yapı türü</td><td>Anaokulu, İlköğretim Okulu ve Lise</td></tr>
<tr><td>Topoğrafya</td><td>Düz</td><td>Alanı</td><td>22.000 m² yapı alanı</td></tr>
</table>

Çizelge 3.79. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanı biçimsel özellikleri

<table>
<tr><td colspan="2">Yapı Adı</td><td>İSTANBUL ÖZEL UĞUR ANADOLU LİSESİ</td><td rowspan="5">İşlevsel, Fiziksel ve Sosyal Özellikleri</td><td colspan="2">İşlevi</td><td>Toplanma, Etkinlik, Spor</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Avluya Öykünen Mekanın Yapıdaki Yerleşme Özellikleri</td><td>Avluya öykünen mekanların tipi</td><td>Altı katlı genel (ön) meydanlı yapı</td><td rowspan="4">Sosyal Fiziksel Öz.</td><td>Biç.boy</td><td>Tören alanı, Etkinlik alanı</td></tr>
<tr><td>Yapıdaki konumu</td><td>Ön avlu
</td><td>Ps-sos kül öz.</td><td>Toplanma mekanı, Sosyal etkinlikler</td></tr>
<tr><td>Yerleşme yönü</td><td>Güneydoğu-Kuzeybatı</td><td>Top öz.</td><td>Düz</td></tr>
<tr><td>Dış çevreyle ilişki</td><td>Direkt bağlantı</td><td>Ç. Koş.</td><td>Işık, hava</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Biçimsel Özellikleri</td><td>Biçimi</td><td>Dikdörtgen
</td><td rowspan="2">Mekansal Kurgusu</td><td>Mekansal ilişkisi</td><td>Mekanların birbirine bağlanma durumu
</td></tr>
<tr><td>Mekan org. yönelimi</td><td>L düzlem</td><td>Mekansal org. çeşitleri</td><td>Kümesel org.
</td></tr>
</table>

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyutunun değerlendirilmesi için daha önceki bölümlerde elde edilen veriler doğrultusunda farklı çizelgeler oluşturulmuştur (Çizelge 3.80.).

Çizelge 3.80. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel (ön) meydanının biçimsel özelliklerine ve plan özelliklerine göre sentaktik boyutunun değerlendirilmesi

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi (genel, ön meydan)		**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Gestalt İlkeleri)**							**Avluya Öykünen Mekanların Sentaktik Boyutu (Temel Tasar İlkeleri)**						
Avlu Mek. Biçimsel Ve Plan Özellikleri ⇩	Avlu Mek. Sentaktik Boyutu ⇨	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam.	Pragnaz Basit	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu					■								■		
Biçimi			■		■			■					■		■
Mekan organizasyonundaki yönelimi					■			■					■		■
Mekansal ilişkisi		■	■		■			■					■	■	■
Mekansal organizasyon çeşitleri		■	■		■			■					■	■	■

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının göstergebilim yöntemle analizinin sentaktik boyutunu değerlendirmek adına oluşturulan çizelgelerden çıkan sonuçlar şu şekildedir:

<u>Genel (ön) meydan için;</u>

- Genel meydanın yapı içindeki konumuna bakıldığında meydan, ön bahçe olarak değerlendirilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ilkesi uygulanmıştır, yani; meydanın konumunun yapıyla olan devamlılığı doğru kullanılmıştır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ilkesi uygulanmıştır. Genel meydanın okulla yapısal ilişkisi, uygun bir kompozisyon düzenindedir.

- Genel meydanın biçimi dikdörtgen form olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları birbirini izleyen ve doğru bağlantı kuran bir düzendedir ve biçimsel bağlamda okul yapısıyla benzerlik göstermektedir. Temel tasar ilkelerine göre;

uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Mekanın parçaları arasında uyumlu bir düzen ve kompozisyon vardır.

- Genel meydanın mekan organizasyon yönelimi, “L” düzlem olarak belirtilmiştir. Gestalt ilkelerine göre; devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın düzlemleri, birbiriyle bağlantılı ve sürekliliği sağlayan bir sistem içindedir. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk, ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçalarının mekan organizasyonu birbiriyle uyumludur ve mekan düzleminde yüzeysel anlamda datum uygulanmıştır.

- Genel meydanın mekansal ilişkisi, mekanların birbirine bağlanma durumu olarak tanımlanmıştır. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçaları arasındaki mekansal ilişkilere göre, mekanların birbirine yakınlığı, benzerliği görülmekte ve mekanların devamlılığı sağlanmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçalarının birbiriyle uyum içinde düzenlenmiştir ve yüzeysel bir kompozisyona sahiptir.

- Genel meydanın mekansal organizasyon çeşitleri, kümesel organizasyon olarak belirlenmiştir. Gestalt ilkelerine göre; yakınlık, benzerlik, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydanın parçaları arasındaki kümesel organizasyon birbirine yakın ve benzer mekanların sürekliliği sağlamsıyla oluşmaktadır. Temel tasar ilkelerine göre; uygunluk ve datum ilkeleri kullanılmıştır. Genel meydan parçaları doğrusal organizasyon içinde birbiriyle uyumlu bir düzene sahiptir.

Genel meydanın sentaktik boyut analizi için; biçimsel ve plan özelliklerinin alt açılımlarında kullanılan gestalt ve temel tasar ilkeleri ölçeklerinin kullanım sıklığı aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir: (Çizelge 3.81.).

Çizelge 3.81. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının sentaktik boyut analizinde gestalt ve temel tasar ilkelerinin oranları

Avluya Öykünen Mekanların (Ön, Biçimsel ve Plan Özellikleri	Gestalt İlkeleri							Temel Tasar İlkeleri						
	Yakınlık	Benzerlik	Kapanmış	Devam	Pragnaz	Değişmez.	Tecrübe Kuralı	Simetri	Hiyerarşi	Denge	Zıtlık	Uygunluk	Ritm	Datum
Yapı içindeki konumu														
Biçimi														
Mekan org. yönelimi														
Mekansal ilişkisi														
Mekan org. çeşt.														

Yukarıdaki çizelgeye göre, en çok kullanılan temel tasar ilkelerinden "uygunluk" ilkesi ve gestalt ilkelerinden "devamlılık" ilkesidir. Hiç kullanılmayan ise gestalt ilkelerinden "pragnaz" ve "değişmezlik" ilkeleridir. Hiç kullanılmayan temel tasar ilkeleri, "hiyerarşi", "denge", "simetri" ve "zıtlık" ilkeleridir. En az kullanılan temel tasar ilkeleri "ritm" ilkeleridir. En az kullanılan gestalt ilkelerinden "yakınlık" ilkesidir. Diğer ilkelerin kullanım sıklığı birbirine yakın orandadır.

- **İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerine ait verilerin oranları belirlenmiştir. Ayrıca bulunan Özel Uğur Anadolu Lisesi'nde genel meydanın göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutunu ölçmek için uygulanan anketlerden elde edilen verilerin oranları belirlenerek yorumlanmıştır (Çizelge 3.82.).

Çizelge 3.82. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi öğrencilerinin demografik özelliklerinden elde edilen veriler

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi	**Öğrenci Sayısı**	**Cinsiyet Durumu**	**Sınıf**
Anket Sonucu Elde Edilen Verilerin Oranları (Sayı/Yüzde)	43/%11	20/%46.5 23/%53.5	34/%79.1 (10.s.) 9/%20.9 (11.s.)

- **İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel avlusunun göstergebilimsel yöntemle analizinin pragmatik boyutu**

Anket formundaki İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının göstergebilimsel analizinin pragmatik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan sorular ve ölçeklerle, soruların her biri için ortalama yüzde değerleri aşağıda çizelgede verilmiştir ve bu çizelgedeki ölçeklerden yola çıkarak değerlendirme yapılmıştır (Çizelge 3.83.).

Çizelge 3.83. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının pragmatik ölçekleri ve oranları

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi Genel Meydanının Pragmatik Ölçekli Soruları	**Öğrenci Yüz.**
1.Genel meydanın okulla bir bütünlük sağladığını düşünüyorum	**% 80**
2.Okuldaki genel meydana her teneffüs arkadaşlarımla sohbet etmek için çıkıyorum	**% 65**
3.Okuldaki genel meydanı boş zamanlarımda spor yapmak için kullanıyorum	**% 32.5**
4.Teneffüslerde acıktığımda genel meydanda gezinerek atıştırmayı tercih ediyorum	**% 58**
5.Öğle tatillerinde meydanda bir şeyler yemeyi tercih ediyorum	**% 58**
6.Okuldaki genel meydanı sadece beden eğitimi dersleri için kullanıyorum	**% 35**
7.Okulumuzun genel meydanının sokaktan uzak olması bana güven veriyor	**% 33**
8.Genel meydanda her zaman öğrencilerin olması bana kendimi güvende hissettiriyor	**% 53.5**
9.Okulumuzdaki genel meydanın yeşillikler içinde olması ve doğa ortamı sağlaması bana huzur veriyor	**% 42**
10.Törenler sırasında tüm öğrenciler genel meydana rahatça sığabiliyor	**% 65**
11.Grup olarak arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki oturma mekanlarını kullanıyorum	**% 74.5**
12.Arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki açık hava sahalarında birlikte spor yapmayı tercih ediyorum	**% 39.5**
13.Genel meydandaki basketbol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 23**
14.Genel meydandaki voleybol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 33**
15.Genel meydandaki tenis kortlarını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 21**
16.Genel meydandaki stadyumu etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 40**
17.Genel meydandaki stadyumu spor yapmak için tüm boş zamanlarımda kullanıyorum	**% 35**
18.Genel meydandaki amfiyi etkinlikleri izlemek için kullanıyorum	**% 0**
19.Okulumuzun sınıflarındaki ve diğer mekanlardaki havalandırma genel meydana açılan pencerelerden sağlanıyor	**% 77**
20.Genel meydandaki yeşillik sayesinde meydan mekanı diğer mekanlara göre daha serin oluyor	**% 51**
21.Genel meydanın büyüklüğü okulun büyüklüğüyle orantılı	**% 53.5**
22.Sınıfların pencerelerinden genel meydandaki yeşilliği görmek hoşuma gidiyor	**%63**
23.Gün içinde güneşin etkili olduğu saatler dışında genel meydanı kullanabiliyorum	**% 56**
24.Genel meydanı genellikle ilkbaharda mart, nisan, mayıs aylarında kullanabiliyorum	**% 60.5**
25.Genel meydanı sonbaharda ise sadece eylül ve ekim aylarında kullanabiliyorum	**% 58**
26.Okulumuzda genel meydanın haricinde her birime ait bir mekan olmasını daha rahat ve özel bir ortam olması açısından tercih ederdim	**% 70**

- Anket sonucuna göre; öğrencilerin çoğu okul yapısıyla genel meydanı uyumlu bulmakta ve okulun genel meydanla bir bütünlük sağladığını düşünmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın işleviyle ilgili iletişim kurmaya yarayan mekan tanımlaması da yapılabilmektedir.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin bir şeyler atıştırmak için farklı mekanları da seçtikleri söylenebilmektedir.
- Anket sonucuna göre; öğrencilerin öğle yemeklerini farklı mekanlarda da yedikleri ancak genel meydandaki kantinin öğle yemeğini yemeleri için öğrencilere sunulan bir alternatif olduğu görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın sadece beden eğitimi dersleri için kullanılmadığı ve mekanın farklı işlevlere de sahip olduğu görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın sokaktan uzak olmasının öğrencilerin çok azında güven hissi uyandırdığı görülmektedir. Okulun genel meydanının sokaktan korunmuş bir konumda bulunmadığından kaynaklı, öğrencilerin çoğunun güven duygusu yaşayamadığı sonucuna varılmaktadır. Ancak genel meydanda öğrenci yoğunluğunun olmasıyla kendini güvende hisseden öğrenci oranı oldukça yüksektir. Öğrencilerin kendilerini güvende hissetmeleri, mekandaki öğrenci yoğunluğuyla paraleldir. Bu da genel meydanın okul ve sokak arasında doğru bir yerde konumlanmadığı savını doğrulamaktadır.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın yeşil dokusunun çok az olmasının ve zemininin sert zemin olmasının öğrenciler üzerinde olumsuz bir etki yarattığı görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın tüm öğrencilere yetecek büyüklükte olmadığı ve kapasitesinin artırılması gerekmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydan donatılarından en yoğun kullanılan spor donatısının basketbol sahası olduğu görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; sınıflardaki hava sirkülasyonunun sağlanması için genel meydana açılan pencerelerin kullanıldığı ve havalandırmanın sağlıklı olduğu görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; genel meydanda bulunan yeşilliğin yoğun olmamasına karşın mekanın yeşil doku sayesinde serin olduğunu düşünen öğrenci sayısı yarıdan fazladır. Mekandaki serinliğin sebebinin yeşil alandan çok, okuldaki bina yüksekliğinin

fazla olmasından kaynaklı oluşan gölge ortamın genel meydanın konumuyla örtüşmesi olduğu görülmektedir.

- Anket sonucuna göre; okul binasındaki bina yüksekliğinin fazla olması ve düşeyde yükselen bir yapının olması genel meydan alanının daralmasına neden olmaktadır. Bu da genel meydanın geniş mekan olarak algılanmasını sağlamak adına, okul yapılarının düşeyde yükselmek yerine farklı çözümler aranması gerektiğini ortaya koymaktadır.
- Anket sonucuna göre; genel meydanın tercih edildiği zaman dilimlerinin sabah veya öğleden sonra olduğu ve öğle tatillerinde öğrencilerin mekana çıkmayı tercih etmedikleri görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; öğrencileri yarısı için genel meydanı kullanma zamanları ilkbaharda mart, nisan, mayıs ayları olurken, sonbaharda eylül ve ekim aylarıdır. Bu bağlamda, öğrencilerin mekanı ilkbaharın tamamında kullandıkları, sonbaharda ise soğuk geçen kasım ayı dışındaki eylül ve ekim aylarında tercih ettikleri görülmektedir. Ancak öğrencilerin diğer yarısı için genel meydanı kullanma zamanları sınırlı değildir. Bu bağlamda İstanbul'un değişken iklimi doğrultusunda havanın yumuşak olduğu her zaman diliminde mekanı kullandıkları görülmektedir.
- Anket sonucuna göre; her birime ait mekanın genel meydana göre öğrencileri daha özel ve rahat hissettirdiği görülmektedir.

- **İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi avluya öykünen mekanlarının göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik boyutu**

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının semantik boyutunu değerlendirmek bağlamında öğrencilerin anlamsal algılarını ölçmek için Hershberger'in (1988) sıfat çiftleri kullanılarak hazırlanan anketlerden anlamsal çıkarımlar yapılmıştır. Anlamsal algıları ölçmeye yarayan sıfat çiftleri için verilen cevapların frekans analizleri yapılarak ortalama değerler elde edilmiştir. Anket formunda avlu ve avluya öykünen mekanlar şeklinde gruplandırılan avluların göstergebilimsel analizinin semantik boyutunu çözümlemeyi amaçlayan soruların her biri için bulunan ortalama yüzde değerleri, sıfat çiftlerinin pozitiften negatife uzanan skaladaki verilerle örtüştürülmüştür ve ortaya çıkan en yüksek değer çizelgede karşılık bulduğu yere göre yorumlanmıştır (Çizelge 3.84.)

Çizelge 3.84. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının semantik analiz sonuçları

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi Genel Meydanının Semantik Analiz Sonuçları (%)						
	5 kesinlikle katılıyorum	**4** katılıyorum	**3** fikrim yok	**2** katılmıyorum	**1** kesinlikle katılmıyorum	
Yararlı	48,8	34,9	7	9,3	0	**Yararsız**
Mem. Ver.	39,5	37,2	7	9,3	7	**Can Sıkıcı**
Aktif	39,5	32,6	9,3	11,6	7	**Pasif**
Aydınlık	37,2	41,9	16,3	2,3	2,3	**Karanlık**
Düzenli	32,6	39,5	14	4,7	9,3	**Düzensiz**
Donatılmış	23,3	23,3	23,3	16,3	14	**Yalın**
Umumi	25,6	41,9	14	9,3	9,3	**Hususi**
Tan.Alan	11,6	9,3	25,6	51,2	2,3	**Artık Alan**
Enerjik	11,6	39,5	9,3	32,6	7	**Durgun**
Düşünülm.	14	30,2	20,9	27,9	7	**Gelişigüzel**
Geniş	14	30,2	18,6	32,6	4,7	**Dar**
Rahatlatıcı	14	27,9	32,6	18,6	7	**Kasvetli**
Uyarıcı	20,9	18,6	25,6	20,9	14	**Uyutucu**
Yeterli	20,9	34,9	11,6	27,9	4,7	**Ytsz. Büyük**
Itş Odak	37,2	53,5	4,7	4,7	0	**Kend. Özgü**
Yeni	25,6	44,2	16,3	11,6	2,3	**Eski**
Sıradan	25,6	37,2	20,9	4,7	11,6	**Özel**
Davetkar	14	44,2	9,3	25,6	7	**İtici**
Estetik	25,6	37,2	16,3	11,6	9,3	**Estetik Olm.**
İyi Ölçekli	18,6	27,9	32,6	16,3	4,7	**Kötü Ölçekli**
Güvenli	14	23,3	25,6	30,2	7	**Tehlikeli**

İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi genel meydanının semantik boyutu için yapılan anket sonuçlarından çıkarılan anlamsal algıların frekans ortalamalarına bakıldığında;

- Genel meydan, hava almak, sohbet etmek, spor yapmak ya da yemek yemek gibi işlevlere cevap verdiği için öğrenciler tarafından yararlı bulunmaktadır.
- Genel meydanda basketbol, voleybol gibi sportif etkinliklerinin ve sosyal etkinliklerin sürekli olması, mekanın öğrenciler tarafından aktif bulunmasını sağlamaktadır.
- Genel meydanın bol güneş içinde ve gölgesiz olması, mekanın öğrenciler tarafından aydınlık bulunmasını sağlamaktadır.
- Genel meydandaki spor alanları, etkinlik alanları ve oturma mekanları gibi donatılar belirli bir konumda yerleştirildiği için; meydan, öğrenciler tarafından düzenli bulunmaktadır.

- Genel meydanın alanının okulun kapalı alanına oranla daha az olması ve yapının konumlandığı arsanın küçük olmasından kaynaklı mekanın net bir alana sahip olmaması ve ölçek bazında öğrencileri tatmin etmemesi, öğrencilerin meydanı yeterince tarifli bir mekan olarak algılayamamalarına neden olmaktadır.
- Genel meydanda teneffüslerde, boş derslerde veya beden eğitimi derslerinde sürekli bir öğrenci topluluğu bulmak mümkün olduğu için; mekan, öğrenciler tarafından enerjik bulunmuştur.
- Genel meydandaki donatılar, öğrencilerin yaş gruplarına göre ve ihtiyaçlarına göre planladığı için; mekan, düşünülerek yapılan bir mekan olarak nitelendirilmiştir.
- Genel meydanın, okulun arasında sıkışmış bir mekan olarak konumlanması ve arsanın yeterince büyük olmamasından kaynaklı meydanın geniş bir alana yayılmaması, mekanın dar olduğunun göstergesidir.
- Genel meydanın, dar alanda sıkışması öğrenciler üzerinde olumsuz bir etki yaratmakta ve öğrencilerin mekanı kasvetli bulmalarına neden olmaktadır.
- Öğrencilerin çoğu genel meydanın diğer okulların meydanlarıyla benzerlik gösterdiğini düşünmeleri, mekanın öğrenciler tarafından sıradan bulunduğunun işaretidir.
- Genel meydanın öğrencileri oyalayabilecek ve kaliteli zaman geçirmelerini sağlayacak donatılara sahip olması ve öğrencilerin kullanabileceği başka dış mekan olmaması genel meydanın davetkar bir yapısının olduğunun göstergesidir.
- Genel meydandaki, çevresel, fiziksel ve işlevsel donanımların oluşturduğu manzara sayesinde mekan, öğrenciler tarafından estetik görünümlü ve yeni olarak nitelendirilmektedir.
- Genel meydanın büyüklüğünün okul ve çevreyle olan ilişkisi konusunda öğrencilerin çoğunun yorumu olmaması meydan ölçeğinin de öğrenciler üzerinde olumlu bir etki bırakmadığının göstergesidir.
- Genel meydanın, caddeye yakın olması ve kat yüksekliği fazla olan okul yapısının arasında sıkışıp kalması öğrenciler üzerinde güven hissi oluşmasını engellemiştir.

3.9. Okullardaki Avluların ve Avluya Öykünen Mekanların Pragmatik Boyutunun Öğrencilerin Demografik Özellikleriyle Olan İlişkilerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde seçilen örnek okulların öğrencilerinin demografik özelliklerinden olan cinsiyet, okullar ve yaşadıkları iller ile okulların avlu ve avluya öykünen mekan gruplarının pragmatik boyutları analiz edilmiştir. Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda T testi analizi, değişen sayısının 2'den fazla olduğu diğer karşılaştırmalarda ise varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizlerinde Post Hoc testlerinden Scheffe ve S-N-K kullanılmıştır.

Seçilen örnek okullardaki öğrencilerin ankette yer alan avluya öykünen mekanlardan genel meydanlarla ilgili pragmatik boyut ölçeğindeki algılamalarının ortalaması alınarak cinsiyetlere göre anlamlı bir fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Ankette yer alan genel meydan pragmatik boyut ölçekleri, kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, fikrim yok, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum şeklinde değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.85. Cinsiyet ve avluya öykünen mekanların (genel meydanların) pragmatik boyut algıları

Cinsiyet ve Genel Meydanların Pragmatik Boyut Algıları (T testi)	Ort ± St. Hata	t	P
Erkek (n=191)	3,36 ± 0,03	1,26	0,20
Bayan (n=199)	3,30 ± 0,03	1,26	

Genel meydanların pragmatik boyutu ile ilgili genel ortalama alınarak cinsiyetlere göre fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Genelde cinsiyetlere göre anlamlı bir fark bulunamamasına rağmen (P> 0,05), genel meydanların spor yapmak için kullanıldığını, özellikle basketbol sahalarının kullanıldığını ve törenler sırasında mekana rahatça sığılabileceğini, düşünen erkek öğrenci ortalaması, bayan öğrenci ortalamasından daha yüksektir ve genel meydanda gezinerek bir şeyler atıştırmayı tercih eden bayan öğrenci ortalaması erkek öğrenci ortalamasına göre daha yüksektir (Çizelge 3.85.).

Çizelge 3.86. Cinsiyet ve her birime ait bahçelerin pragmatik boyut algıları

Cinsiyet ve Her Birime Ait Bahçelerin Pragmatik Boyut Algıları (T testi)	Ort ± St. Hata	t	P
Erkek (n=191)	3,32 ± 0,04	2,35	0,01
Bayan (n=199)	3,49 ± 0,05	2,36	

Çizelge 3.86.'ya bakıldığında cinsiyete göre,her birime ait bahçelerin pragmatik boyutuna yönelik algılamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (P<0,05). Bu duruma göre; her birime ait bahçelerin işlevsel ve gerekli olduğuna dair ve mekanda kendi yaş gruplarıyla daha kaliteli zaman geçirdiklerine dair yorumlar bayan öğrencilerde erkek öğrencilere göre daha olumludur.

Çizelge 3.87. Cinsiyet ve atriumların pragmatik boyut algıları

Cinsiyet ve Atriumların Pragmatik Boyut Algıları (T testi)	Ort ± St. Hata	t	P
Erkek (n=191)	3,50 ± 0,02	0,29	0,76
Bayan (n=199)	3,52 ± 0,02	0,29	

Çizelge 3.87.'de atriumların pragmatik boyutu ile ilgili genel ortalama alınarak cinsiyetlere göre fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Genelde cinsiyetlere göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. (P> 0,05).

Çizelge 3.88. Cinsiyet ve İç Avluların Pragmatik Boyut Algıları

Cinsiyet ve İç Avluların Pragmatik Boyut Algıları (T testi)	Ort ± St. Hata	t	P
Erkek (n=191)	3,15 ± 0,02	2,85	0,05
Bayan (n=199)	3,07 ± 0,01	2,82	

Çizelge 3.88.'e bakıldığında cinsiyete göre, iç avluların pragmatik boyutuna yönelik algılamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (P<0,05). Mekanlar arasında geçişi sağlamak için iç avluyu tercih eden, iç avlunun sohbet amaçlı kullanıldığını düşünen ve iç avlunun kapasitesinin yeterli olduğunu düşünen erkek öğrenci ortalaması bayan öğrencilere göre daha yüksektir.

Çizelge 3.89. Okullar ve genel meydanların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okullar ve Genel Meydanların Pragmatik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	sd	F	P
	389	5,386	0,00

Yapılan varyans analizi sonucunda; çizelge 3.89.'a göre, genel meydanların pragmatik boyut algılamalarının okullarla arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Genellikle Ankara Ted Koleji, Denizli Erbakır Fen Lisesi, İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu, İzmir Işıkkent Kampüsü, İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi ve İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi öğrencilerinin genel meydanlarla ilgili pragmatik boyut algıları arasında anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Ankara Ted Koleji, Denizli Erbakır Fen Lisesi, İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu, İzmir Işıkkent Kampüsü ve İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi öğrencileri genellikle genel meydanların okullarla bütünlük sağladığı konusunda olumlu düşünürken, genel meydan işlevleri arasında, sohbet etmek, spor yapmak, bir şeyler atıştırmak ve hava almak gibi eylemlerin olduğu fikrinde de birleşmektedirler. Okulların tümündeki öğrenciler için, mekanın fonksiyonu sadece beden eğitimi derslerini yapmaktan ibaret olmadığı gibi, öğrencilerin genel meydanların güven verme ile ilgili düşünceleri, Ankara Ted Koleji, Ankara Nesibe Aydın Okulları, İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi ve İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu için olumlu olurken, İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi için olumsuzdur. Anlamlı ilişkiler içinde olan okulların ortak özelliği, genel meydanın caddeden uzak olmasıdır ve bu da okulun genel meydanının içe dönük olmasının öğrenciler üzerinde güven hissi yarattığının kanıtıdır. Tüm okullar arasında sınıflardaki havalandırmanın genel meydana açılan pencerelerden sağlandığına dair anlamlı bir ilişki vardır. Bu da havalandırmanın sağlandığı yöntemin ortak olduğunun göstergesidir. Tüm okulların arasında genel meydanın doğal ortamının pozitif etki yarattığı ile ilgili anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu bağlamda tüm okulların öğrencileri genel meydanlardaki yeşil alanın huzur ve rahatlık sağladığını düşünürken, yine tüm okulların öğrencileri sınıflardan genel meydandaki manzarayı görmekten hoşnutturlar. Mekanların kullanım zamanlarıyla ilgili olarak Denizli Erbakır Fen Lisesi ve Ankara Ted Koleji, İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu, İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. Bu bağlamda, genel meydanın kullanma süreçlerinin ortak olduğu okullara bakıldığında, bu okulların hepsinde genel

meydana yani dış mekana alternatif olarak atriumun bulunduğu ve genel meydanın sadece güzel havalarda kullanıldığı görülmektedir.

Çizelge 3.90. Okullar ve her birime ait bahçelerin pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okullar ve Her Birime Ait Avluların Pragmatik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	sd	F	P
	389	20,012	0,00

Çizelge 3.90'a göre; her birime ait bahçesi olan iki okul arasında yani Ankara Ted Koleji ve İzmir Işıkkent Kampüsü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu bağlamda, İzmir Işıkkent okulunun öğrencileri kendilerine ait bahçenin kapasitesi ve bu mekanda kendi yaş gruplarıyla geçirdikleri kaliteli zaman konusunda Ankara Ted Koleji öğrencilerine göre daha olumlu düşünmektedirler.

Çizelge 3.91. Okullar ve atriumların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okullar ve Atriumların Pragmatik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	sd	F	P
	389	29,283	0,00

Çizelge 3.91.'e göre; atriumu olan Ankara Ted Koleji, Denizli Erbakır Fen Lisesi, Eskişehir Ted Koleji, Ankara Nesibe Aydın Okulları, İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu ve İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi arasında anlamlı ilişkiler vardır. Bu bağlamda; soğuk havalarda atriumda zaman geçirerek mekanın içe dönük dış mekan olma özelliğinden yararlanan öğrenci ortalaması en fazla olan, Ankara Ted Koleji, Ankara Nesibe Aydın Okulları ve İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Etkinlik açısından atriumu sosyal mekan olarak değerlendiren Ankara Ted Koleji ve Denizli Erbakır Fen Lisesi arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Atriumun üstü kapalı olmasından dolayı dış mekan hissi veremediği yorumuna katılmayan Ankara Ted Koleji ve Ankara Nesibe Aydın Okulları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencilerin atriumlarla ilgili dış mekan hissini yarattığı düşüncesi, iki okulun atriumlarının oldukça geniş bir alana yayılmasından ve atriumda öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü donanımın olmasından kaynaklıdır. Atriumun yemek yeme mekanı olma özelliğini kullanan Ankara Ted Koleji ve Ankara Nesibe Aydın Okulları arasında anlamlı ilişki vardır. Bu okulların atriumun yemek yemek için uygun mekanların ve donatıların olduğu görülmektedir. Atriumun sembolik olmadığı konusunda yorumlar yapan Ankara Ted Koleji ve Eskişehir Ted Koleji

arasında anlamlı ilişki vardır. Bu da her iki okulun atriumlarının gerek işlevsel, gerek görsel, gerekse fiziksel anlamda öğrencileri tatmin ettiğinin göstergesidir. Atriumların kapasitelerinin yetersizliği konusunda Denizli Erbakır Fen Lisesi ve İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Bu da her iki okulun atriumlarının yeterli büyüklükte olmadığını göstermektedir.

Çizelge 3.92. Okullar ve iç avluların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okullar ve İç Avluların Pragmatik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	**sd**	**F**	**P**
	389	166,108	0,00

Çizelge 3.92.'ye göre; iç avlusu bulunan Denizli Erbakır Fen Lisesi ve İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. İç avlunun tampon mekan olmasıyla ilgili, anlamlı ilişkiye sahip iki okuldan İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi'nin öğrencileri Denizli Erbakır Fen Lisesi öğrencilerine göre iç avluyu geçiş mekanı olarak daha çok kullanmaktadırlar. İç avlunun mikroklimatik ve aydınlık olma özelliği, Denizli Erbakır Fen Lisesi'nde İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi'ne göre daha çok farkındalık yaratmıştır. İç avlunun kapasitesiyle ilgili olarak, İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi'nin iç avlusunun kapasitesi hakkında negatif yorumlar yapılırken, Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun kapasitesi hakkında pozitif yorumlar yapılmıştır. İç avlunun işlevlerinden olan hava alma ve sohbet etme eylemlerinin gerçekleştirilmesi konusunda aralarında anlamlı bir ilişki bulunan iki okuldan İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi, Erbakır Fen Lisesi'ne göre iç avlunun bu işlevlerini daha çok kullanmaktadır.

Çizelge 3.93. İller ve genel meydanların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler

İller ve Genel Meydanların Pragmatik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	**sd**	**F**	**P**
	389	5,745	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.93.'e göre, seçilen okulların bulundukları illerin, genel meydanlarının pragmatik boyut algılarıyla arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Aralarında en çok anlamlı ilişki bulunan iller, Ankara, İstanbul ve Denizli'dir. Genel meydanın temel işlevlerinden biri olan sohbet etme mekanı olma özelliği, tüm okullar için ilk tercih nedenidir. Genel meydanın diğer işlevlerinden biri

olan spor yapma mekanı olma özelliğini, iklimin yumuşak olduğu illerde tercih ettikleri görülmektedir. Genel meydanlarda gezinerek bir şeyler atıştırma eylemi, öğle tatillerinde mekanda yemek yeme eyleminden daha fazla tercih edilmektedir. Bu bağlamda, genel meydanın yemek yeme veya atıştırma mekanı olarak en fazla kullanıldığı iller sırasıyla Denizli, Ankara ve İzmir'dir. Genel meydanın doğal ortamının öğrencilere huzur verdiği konusunda aralarında anlamlı ilişki olan Ankara ve Denizli illerinde; Denizli'deki öğrencilerin Ankara'daki öğrencilere göre dış mekanda daha çok zaman geçirdikleri ortadadır. Genel meydanın en çok kullanıldığı zaman dilimleri ile ilgili olarak Ankara ilinin Denizli ve İstanbul illeriyle anlamlı ilişkileri bulunmaktadır. İlkbaharın tüm aylarında ve sonbaharda sadece eylül ve ekim aylarında iklim şartları doğrultusunda dış mekanı kullanan öğrencilerin bulunduğu iller sırasıyla Denizli, İstanbul ve Ankara'dır.

Çizelge 3.94. İller ve her birime ait bahçelerin pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler

İller ve Her Birime Ait Bahçelerin Pragmatik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	**sd**	**F**	**P**
	389	25,613	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.94.'e göre, kendilerine ait bahçede kendi yaş gruplarıyla daha kaliteli zaman geçirdiklerini düşünen öğrenciler, İzmir'de Ankara'ya göre daha fazladır. Her birime ait bahçelerin kapasitelerinin yeterli olduğu düşüncesi hem İzmir hem de Ankara için olumlu yöndedir.

Çizelge 3.95. İller ve atriumların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler

İller ve Atriumların Pragmatik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	**sd**	**F**	**P**
	389	19,367	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.95.'e göre, atriumları olan okulların bulundukları illerden Ankara, Denizli ve İstanbul arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Soğuk havalarda atriumun kullanımıyla ilgili anlamlı ilişkileri olan iller Ankara, Denizli ve İstanbul'dan iklim şartlarına göre mekanı soğuk havalarda en yoğun kullanan iller sırasıyla Ankara, Denizli ve İstanbul'dur. Atriumun işlevlerinden biri olan iletişim kurma ile ilgili yine Ankara, Denizli ve İstanbul illeri arasında anlamlı ilişki bulunurken, en çok etkinliğin olduğu il Ankara'dır. Atriumun dış mekan hissi verdiği düşüncesiyle ilgili aralarında anlamlı ilişki olan iller Ankara ve Denizli'dir.

Ankara'daki okulların atriumlarının dış mekan algısı Denizli'deki okula göre çok daha fazladır. Atriumun sembolik olmasıyla ilgili en olumlu düşünen okullar İstanbul'da bulunurken, atriumun sembolik olmasıyla ilgili en olumsuz düşünen yani mekanın en işlevsel olduğu okullar ise Ankara'dadır. Atriumun kapasitesiyle ilgili yapılan yorumlarda, Denizli ilindeki okulun büyüklüğünün yetersiz olduğu görülürken, Ankara ilindeki okullarda atriumların yeterli kapasitede olduğu görülmektedir. Atriumların sosyal mekan olduğu yorumuyla ilgili Ankara, Denizli ve İstanbul ilinin arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Çizelge 3.96. İller ve iç avluların pragmatik boyut algıları arasındaki ilişkiler

İller ve İç Avluların Pragmatik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	**sd**	**F**	**P**
	389	54,874	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.96.'ya göre, iç avluların pragmatik boyut algılarıyla Denizli ve İstanbul illeri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İç avlunun tampon mekan olmasıyla ilgili yorumlarda Denizli'deki öğrencilerin iç avluyu konum gereği geçiş mekanı olarak daha çok kullandıkları görülmektedir. İç avlunun mikroklimatik özelliğini en çok yansıttığı, en çok ışık alan ve çevresindeki mekanları en çok aydınlatan okul Denizli ilindedir. İç avlunun kapasitesiyle ilgili yorumlarda; Denizli'deki okulun iç avlusunun kapasitesi yetersizken, İstanbul'daki iç okulun avlusunun kapasitesi tüm öğrencilere yetecek büyüklüktedir. İç avlunun işlevlerinden olan hava alma ve sohbet etme eylemleriyle ilgili yorumlarda, iç avluyu bu işlevler için kullanan öğrenci yüzdesinin fazla olduğu okul Denizli ilindedir. Bu okulun iç avlusu İstanbul'dakine göre hem görsel anlamda daha zengin hem de konum itibariyle daha tampon bir bölgededir. İç avlunun kullanım zamanlarıyla ilgili yorumlarda hem İstanbul'daki okulda hem de Denizli'deki okulda iç avlular, güneşin olmadığı saatlerde kullanılmaktadır.

3.10. Seçilen Okullardaki Avluların ve Avluya Öykünen Mekanların Semantik Boyutunun Öğrencilerin Demografik Özellikleriyle Olan İlişkilerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde seçilen örnek okulların öğrencilerinin demografik özelliklerinden olan cinsiyet, okullar, ve yaşadıkları iller ile okulların avlu ve avluya öykünen mekan

gruplarının semantik boyutlarının değerlendirmeleri analiz edilmiştir. Cinsiyete göre yapılan karşılaştırmalarda T testi analizi, değişen sayısının 2'den fazla olduğu diğer karşılaştırmalarda ise varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizlerinde Post Hoc testlerden ise Scheffe ve S-N-K kullanılmıştır.

Seçilen örnek okullardaki öğrencilerin ankette yer alan genel meydanlarla ilgili semantik boyut ölçeğindeki algılamalarının ortalaması alınarak cinsiyetlere göre anlamlı bir fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Ankette yer alan genel meydan semantik boyut ölçekleri kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, fikrim yok, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum şeklinde değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.97. Cinsiyet ve genel meydanların semantik boyut algıları

Cinsiyet ve Genel Meydanların Semantik Boyut Algıları (T testi)	**Ort ± St. Hata**	**t**	**P**
Erkek (n=191)	3,88 ± 0,03	2,09	0,37
Bayan (n=199)	3,78 ± 0,03	2,08	

Çizelge 3.97.'ye bakıldığında cinsiyete göre, genel meydanların semantik boyutuna yönelik algılamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (P<0,05). Genel meydanın büyüklüğüyle ilgili yorumlarda; genel meydanın ve genel meydanda bulunan spor sahaları ve etkinlik alanları gibi donatıların tüm öğrencilere yetecek kapasitede olduğunu düşünen erkek öğrencilerin ortalamaları, bayan öğrencilere göre daha yüksektir.

Çizelge 3.98. Cinsiyet ve atriumların semantik boyut algıları

Cinsiyet ve Atriumların Semantik Boyut Algıları (T testi)	**Ort ± St. Hata**	**t**	**P**
Erkek (n=191)	3,62 ± 0,03	0,29	0,76
Bayan (n=199)	3,61 ± 0,03	0,30	

Çizelge 3.98.'de atriumların semantik boyutu ile ilgili genel ortalama alınarak cinsiyetlere göre fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Genelde cinsiyetlere göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. (P> 0,05). Ancak atriumun dış mekan hissi vermediğini ve bu bağlamda daha küçük olmasını isteyen erkek öğrenci ortalaması bayan öğrenci ortalamasından daha yüksektir.

Çizelge 3.99. Cinsiyet ve her birime ait bahçelerin semantik boyut algıları

Cinsiyet ve Her Birime Ait Bahçelerin Semantik Boyut Algıları (T testi)	Ort ± St. Hata	t	P
Erkek (n=191)	3,46 ± 0,04	1,04	0,29
Bayan (n=199)	3,52 ± 0,04	1,04	

Çizelge 3.99'de her birime ait bahçelerin semantik boyutu ile ilgili genel ortalama alınarak cinsiyetlere göre fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Genelde cinsiyetlere göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. (P> 0,05). Ancak birime ait bahçenin genelde öğrencilerle dolu olduğunu ve bu mekanı sadece kendi yaş gruplarındaki öğrencilerin kullandığını düşünen bayan öğrenci ortalaması, erkek öğrenci ortalamasından daha yüksektir.

Çizelge 3.100. Cinsiyet ve iç avluların semantik boyut algıları

Cinsiyet ve İç Avluların Semantik Boyut Algıları (T testi)	Ort ± St. Hata	t	P
Erkek (n=191)	3,17 ± 0,02	2,66	0,00
Bayan (n=199)	3,09 ± 0,01	2,64	

Çizelge 3.100.'e bakıldığında cinsiyete göre; iç avluların semantik boyutuna yönelik algılamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (P<0,05). İç avlunun aydınlık olduğunu düşünen, iç avlunun kalabalık olduğunu düşünen, iç avlunun yeterince büyük olduğunu düşünen ve avlunun çevre düzenlemesinin olumlu olduğunu düşünen erkek öğrenci ortalaması, bayan öğrenci ortalamasına göre daha yüksektir.

Çizelge 3.101. Okullar ve genel meydanların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okullar ve Genel Meydanların Semantik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	sd	F	P
	389	6,093	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.101'e göre, öğrencilerin okullarının genel meydanlarının semantik boyut algılarıyla okullar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Genel meydanlarla ilgili semantik boyut algısında en büyük farklılık İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi ve Ankara Ted Koleji arasında görülmüştür. Genel

meydanlarla ilgili semantik boyut algılarından negatif olarak nitelendirilen “yalın, artık alan, durgun, dar, gelişigüzel, kasvetli, sıradan, eski, yetersiz büyüklük, kötü ölçekli, estetik olmayan, tehlikeli” gibi ölçekler İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi için yoğunluk kazanırken, bu ölçeklerin karşıtları olan pozitif algılar Ankara Ted Koleji için geçerlidir. Bu bağlamda, Özel Uğur Lisesi’nin genel meydanı öğrenci açısından yetersiz bulunurken, Ankara Ted Koleji genel meydanı öğrenci açısından her anlamda yeterli bulunmuştur.

Çizelge 3.102. Okullar ve atriumların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okullar ve Atriumların Semantik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	**sd**	**F**	**P**
	389	39,559	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.102.’ye göre, öğrencilerin okullarının atriumlarının semantik boyut algılarıyla okullar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Atriumlarla ilgili semantik boyut algısında en büyük farklılık İstanbul Borusan Otomotiv Z.N.K. İlköğretim Okulu, Denizli Erbakır Fen Lisesi ve Ankara Ted Koleji arasında görülmüştür. İstanbul Borusan Otomotiv Z.N.K. İlköğretim Okulu öğrencileri atriumlarını “ can sıkıcı, sade, kasvetli, eski, uyutucu, itici ve pasif ” olarak negatif anlamda nitelendirken, Ankara Ted Koleji öğrencileri atriumlarını pozitif ölçeklerle nitelendirmişlerdir. Aynı zamanda Denizli Erbakır Fen Lisesi öğrencileri atriumlarını tanımlarken “ karanlık, yetersiz büyüklük, gelişigüzel, kasvetli” olarak negatif ölçekler kullanırken, Ankara Ted Koleji öğrencileri atriumlarını pozitik ölçeklerle tanımlamışlardır.

Çizelge 3.103. Okullar ve her birime ait bahçelerin semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okullar ve Her Birime Ait Bahçelerin Semantik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	**sd**	**F**	**P**
	389	85,329	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.103.’e göre, öğrencilerin okullarının birimlere ait bahçelerinin semantik boyut algılarıyla okullar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ankara Ted Koleji öğrencileri kendilerine ait bahçelerinin daha büyük olmasını isterlerken İzmir Işıkkent öğrencileri bahçenin kapasitesini yeterli bulmuştur.

Işıkkent öğrencileri kendilerine ait bahçeyi yalın bulurken, Ankara Ted Koleji öğrencileri kendilerine ait bahçeyi donatılmış bulmuştur.

Çizelge 3.104. Okullar ve iç avluların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okullar ve İç Avluların Semantik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	sd	F	P
	389	264,099	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.104.'e göre, öğrencilerin okullarının iç avlularının semantik boyut algılarıyla okullar arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. İç avlularla ilgili semantik boyut algısında en büyük farklılık Denizli Erbakır Fen Lisesi ve İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi arasında görülmüştür. Denizli Erbakır Fen Lisesi 'ne ait iç avlu, öğrenciler tarafından "pasif, karanlık, can sıkıcı, uyutucu, yetersiz büyüklük" gibi negatif ölçeklerle nitelendirilirken, İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi'ne ait iç avlu, öğrenciler tarafından "aydınlık, yararlı, yeterli büyüklük, iletişim odağı, memnuniyet verici, aktif" şeklinde pozitif ölçeklerle değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.105. Okulların bulundukları iller ve iç avluların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okulların Bulundukları İller ve Genel Meydanların Semantik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	sd	F	P
	389	5,762	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.105.'e göre, öğrencilerin okullarının genel meydanlarının semantik boyut algılarıyla okulların bulunduğu iller arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Genel meydanların illere göre semantik boyut algılarında en büyük farklılıklar İstanbul iliyle Ankara ili arasında görülmüştür. İstanbul'da bulunan okullardan Borusan, TÇMB ve Uğur Koleji genel meydanları, öğrenciler tarafından "sade, durgun, gelişigüzel, eski, kasvetli, kötü ölçekli" gibi negatif ölçeklerle nitelendirilirken; Ankara'da bulunan Ted Koleji ve Ankara Nesibe Aydın Okulları'nın genel meydanları, "donatılmış, düşünülmüş, yeni, kendine özgü, davetkar, estetik ve iyi ölçekli" gibi pozitif ölçeklerle değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.106. Okulların bulundukları iller ve atriumların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okulların Bulundukları İller ve Atriumların Semantik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	sd	F	P
	389	32,608	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.106.'ya göre, öğrencilerin okullarının atriumlarının semantik boyut algılarıyla okulların bulunduğu iller arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Atriumların illere göre semantik boyut algılarında en büyük farklılık İstanbul ve Ankara illeri arasında görülmüştür. İstanbul'da bulunan okulların atriumlarını öğrenciler "yararsız, karanlık, pasif, yetersiz büyüklük, eski, düzensiz, yalın" gibi negatif ölçeklerle tanımlarken, Ankara'da bulunan okulların atriumlarını öğrenciler "yararlı, aydınlık, aktif, estetik, yeterli büyüklük, yeni, düzenli" gibi pozitif ölçeklerle tanımlamışlardır.

Çizelge 3.107. Okulların bulundukları iller ve iç avluların semantik boyut algıları arasındaki ilişkiler

Okulların Bulundukları İller ve Üstü Açık İç Avluların Semantik Boyut Algıları Arasındaki İlişkiler (Varyans analizi)	sd	F	P
	389	78,649	0,00

Yapılan varyans analizine ve çizelge 3.107.'ye göre, öğrencilerin okullarının iç avlularının semantik boyut algılarıyla okulların bulunduğu iller arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. İç avluların illere göre semantik boyut algılarında; İstanbul'da bulunan okulun iç avlusu öğrenciler tarafından "karanlık, gelişigüzel, yalın, düzensiz" gibi negatif ölçeklerle tanımlanırken, Denizli'de bulunan okulun iç avlusu öğrenciler tarafından "rahatlatıcı, aydınlık, estetik, donatılmış" gibi pozitif ölçeklerle tanımlanmıştır. Ancak İstanbul'daki okulun iç avlusunun kapasitesi yeterli bulunurken, Denizli'deki okulun iç avlusunun kapasitesi yetersiz bulunmuştur.

4. SONUÇ

Mimari tasarımda mekansal oluşumu belirleyen en önemli faktörler arasında fiziksel çevre koşulları (topoğrafya, iklim gibi), kültürel yapı, insanların fiziksel ve tinsel gereksinimleri yer almaktadır. Mimarlık tarihi boyunca mekanlar, biçimsel, anlamsal, fiziksel, kültürel açıdan değerlendirilmiş ve çalışmalara konu olmuştur. Mekanların analiz yöntemlerinden bir tanesi de göstergebilim yöntemidir. Mimari etkinlik sonucu, iç mekan ve dış mekan olmak üzere iki tür mekan oluşmaktadır. İç mekanlar, yapı bütününü oluşturan ve işlevselliği sağlayan mekanlar olarak tanımlanırken; dış mekan, yapının diğer yapılarla olan ilişkilerini sağlayan ve yapıyla dış dünya arasında ilişki kuran kentsel veya dışadönük mekanlardır. Dış mekan olarak tanımlanan avlu ve avluya öykünen mekanlara özellikle eğitim yapılarında gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda bu araştırmanın alan çalışmasını eğitim yapıları oluşturmuştur ancak araştırma kapsamını sınırlandırmak adına; avlunun ve avluya öykünen mekanların düzenli kullanıldığı temel eğitim yapıları seçilerek bu yapılara ait avluların ve avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizi yapılmıştır.

Her okulun fiziksel imkanlarına göre, öğrenci kapasitesine göre ve yerleşim düzenine göre avlu ve avluya öykünen mekanların çeşitliliğinin arttığı, avluların ve avluya öykünen mekanların biçimsel özelliklerinin okulların mekansal düzenlemeleri ve okulların bulunduğu arsanın topografik özellikleri doğrultusunda geliştiği, avluların ve avluya öykünen mekanların işlevlerinin öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ve ekonomik imkanlara göre belirlendiği, avluların ve avluya öykünen mekanların fiziksel özelliklerinin ise okulların bulunduğu bölgenin iklim koşullarına göre şekillendiği gözlemlenmiştir. Elde edilen verilerden ve analizlerden yola çıkarak seçilen okulların tüm avlularıyla ve avluya öykünen mekanlarıyla ilgili yukarıda belirtilen kriterlere göre yapılan genel değerlendirmeler şu şekildedir:

❖ Seçilen Okulların Avlularının ve Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizinin Sentaktik Boyutunun Değerlendirilmesi

Avluların ve avluya öykünen mekanların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik yani biçimsel boyutu gestalt ilkeleri ve temel tasar ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmiştir.

- Ankara Ted Koleji avluya öykünen mekanlarında (genel meydan, atrium, her birime ait bahçe) sentaktik boyut kapsamında en çok kullanılan gestalt ilkeleri; devamlılık, uygunluk, yakınlık, benzerlik ve kısmen de kapanmışlık ilkeleriyken, temel tasar ilkeleri; uygunluk, ritm, simetri, denge ve kısmen de hiyerarşidir. Genel meydan, biçimsel anlamda üçgen formlu, okulun ortasında yer alan öğrencilerin toplanma ihtiyacını karşılayan tören alanı niteliğinde olup, biçimsel anlamda farklılaşarak, okul yapısıyla arasında hiyerarşi ve kapanmışlık olgusunu sağlamıştır. Ayrıca mekansal kurgusunda, mekansal ilişkilerinde yakınlık ve benzerlik ilkelerinin yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Okulla bütünlük sağlayan ve kompozisyon içinde olan genel meydanda tecrübe kuralı ve devamlılık ilkelerinin de kullanıldığı görülmüştür. Lise kısmına ait bahçede; okul yapısıyla arasındaki kompozisyona dayalı olarak, devamlılık ve tecrübe kuralı ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Lise kısmına ait bahçelerde donatıların varlığı mekanı daha etkin bir hale getirirken, mekansal kurgu ve organizasyon bağlamında simetri, denge ve ritm ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Atriumun okulla entegresi bağlamında yakınlık, tecrübe kuralı ve devamlılık ilkelerinin kullanıldığı ve mekansal ilişkileri ve donatıları bağlamında ise simetri, uygunluk ve ritm ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Ortak kullanım alan özelliklerine sahip, biçimsel anlamda okulun lineer yapısıyla uyumlu olan atriumun, okulun ortasında dört düzlemli konumuyla kapanmışlık ilkesini oluşturduğu görülmüştür.
- Eskişehir Ted Koleji avluya öykünen mekanlarında (genel meydan, atrium) sentaktik boyut kapsamında en çok kullanılan gestalt ilkeleri; devamlılık, uygunluk, yakınlık, benzerlik, hiyerarşi ve kısmen de datum ilkeleriyken, temel tasar ilkeleri; uygunluk, ritm, simetri, denge ve kısmen de datumdur. Genel meydanın okul yapısını sarması ve okulla uyum içinde olması mekanda devamlılık ve tecrübe kuralı ilkelerinin kullanıldığını göstermektedir. Genel meydandaki donatıların benzerliğiyle, birbirine yakın olmasıyla ve simetrik olmasıyla bu şekilde tanımlanan ilkelerin kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca mekansal kurgusunda, datum ilkesinin kullanıldığı görülmüştür. Atriumun okulla entegresi bağlamında yakınlık, tecrübe kuralı ve devamlılık ilkelerinin kullanıldığı ve mekansal ilişkileri ve donatıları bağlamında ise simetri, uygunluk ve ritm ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Atriumun okulun ortasında dört düzlemli konumunun kapanmışlık ilkesini oluşturduğu görülmüştür. Atriumdaki hiyerarşik düzenin, ritm ilkesini sağladığı görülmüştür.

- Ankara Nesibe Aydın Okulları avluya öykünen mekanlarında (genel meydan, her birime ait bahçe, atrium) sentaktik boyut kapsamında en çok kullanılan gestalt ilkeleri; devamlılık, tecrübe kuralı, benzerlik ve kısmen de kapanmışlık ilkeleriyken, temel tasar ilkeleri; uygunluk, ritm, simetri, denge ve kısmen de hiyerarşidir. Genel meydanın okul yapısına hiyerarşik bir düzenle entegre olması ve okulla uyum içinde olması mekanda devamlılık, hiyerarşi ve tecrübe kuralı ilkelerinin kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca mekansal kurgusunda, uygunluk ve datum ilkesinin kullanıldığı görülmüştür. Lise kısmına ait bahçe, yalın olduğu için sadece okulla olan uyumu irdelenmiştir ve bu bağlamda avlunun okulla uyumunun pozitif olduğu düşünülürse, uygunluk ve devamlılık ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Atriumun okulla entegresi bağlamında yakınlık, tecrübe kuralı ve devamlılık ilkelerinin kullanıldığı ve mekansal ilişkileri ve donatıları bağlamında ise simetri, uygunluk ve ritm ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Atriumun okulun ortasında dört düzlemli konumunun kapanmışlık ilkesini oluşturduğu görülmüştür. Atriumdaki hiyerarşik düzenin, ritm ilkesini sağladığı görülmüştür.
- Denizli Erbakır Fen Lisesi avlusunda ve avluya öykünen mekanlarında (genel meydan, atrium) sentaktik boyut kapsamında en çok kullanılan gestalt ilkeleri; devamlılık, tecrübe kuralı, benzerlik, kapanmışlık ve kısmen de yakınlık ilkeleriyken, temel tasar ilkeleri; uygunluk, datum, simetri, denge ve kısmen de hiyerarşidir. Genel meydanın okul yapısıyla sistematik bir biçimde bütünleşmesi mekanda devamlılık ve tecrübe kuralı ilkelerinin kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca mekansal kurgusunda, uygunluk ve datum ilkesinin kullanıldığı görülmüştür. İç avlu, okulun ortasında ve dört düzlemli bir yapıda olup, kapanmışlık ilkesini taşıdığı görülmüştür. Biçimsel anlamda benzerlik ilkesi, fiziksel anlamda ise okul yapısının bütününde yer aldığı için devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri gözlemlenmiştir. Avlu, okula entegre olmuş dış mekan bağlamında, avlunun simetri ve dolayısıyla denge ilkelerini taşıdığı görülmüştür. Atriumun okulla bütünleşmesi bağlamında yakınlık, tecrübe kuralı ve devamlılık ilkelerinin kullanıldığı ve mekansal ilişkileri ve donatıları bağlamında ise simetri dolayısıyla denge, uygunluk ve datum ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Atriumun okulun ortasında dört düzlemli konumunun kapanmışlık ilkesini oluşturduğu görülmüştür.
- İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi avlusunda ve avluya öykünen mekanlarında (genel meydan, atrium) sentaktik boyut kapsamında en çok kullanılan gestalt ilkeleri; devamlılık, tecrübe kuralı, benzerlik, kapanmışlık ve kısmen de yakınlık

ilkeleriyken, temel tasar ilkeleri; uygunluk, datum, simetri, denge ve kısmen de hiyerarşidir. Genel meydanın okul yapısıyla arasındaki kompozisyon, mekanda devamlılık ve tecrübe kuralı ilkelerinin kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca genel meydanın okulun bütünündeki mekansal kurgusunda, uygunluk ve datum ilkesinin kullanıldığı görülmüştür. İç avlu, okulun ortasında ve dört düzlemli bir yapıda olup, kapanmışlık ilkesini taşıdığı görülmüştür. Biçimsel anlamda benzerlik ilkesi, fiziksel anlamda ise okul yapısının bütününde yer aldığı için devamlılık ve tecrübe kuralı ilkeleri gözlemlenmiştir. Avlu, okula entegre olmuş dış mekan bağlamında, avlunun simetri ve dolayısıyla denge ilkelerini taşıdığı görülmüştür. Atriumun okulla bütünleşmesi bağlamında yakınlık, tecrübe kuralı ve devamlılık ilkelerinin kullanıldığı ve mekansal ilişkileri ve donatıları bağlamında ise simetri dolayısıyla denge, uygunluk ve datum ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Atrium, lineer nitelikte okulun iç ve dış mekan bağlantısını sağlayan ara bir mekan olarak, dört düzlemli konumuyla kapanmışlık ilkesini oluşturmuştur.

- İstanbul Borusan Otomotiv Z.N.K. İlköğretim Okulu avluya öykünen mekanlarında (genel meydan, atrium) sentaktik boyut kapsamında en çok kullanılan, gestalt ilkeleri; devamlılık, tecrübe kuralı, yakınlık, benzerlik, hiyerarşi ve kısmen de kapanmışlık ilkeleriyken, temel tasar ilkeleri; uygunluk, simetri, denge ve kısmen de datumdur. Genel meydanın okul yapısını çevrelemesi ve okulla uyum içinde olması mekanda devamlılık ve tecrübe kuralı ilkelerinin kullanıldığını göstermektedir. Genel meydanın biçimsel özelliğinde ve mekansal ilişkilerinde benzerlik ve yakınlık ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca mekansal kurgusunda, datum ilkesinin kullanıldığı görülmüştür. Atriumun okulla entegresi bağlamında yakınlık, tecrübe kuralı ve devamlılık ilkelerinin kullanıldığı ve mekansal ilişkileri, mekansal organizasyonu ve donatıları bağlamında ise simetri, uygunluk ve ritm ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Atriumun okulun ortasında dört düzlemli konumunun kapanmışlık ilkesini oluşturduğu görülmüştür. Atriumdaki kolonların hiyerarşik düzenin, ritm ilkesini sağladığı görülmüştür.
- İzmir Işıkkent Kampüsü avluya öykünen mekanlarında (genel meydan, her birime ait bahçe) sentaktik boyut kapsamında en çok kullanılan gestalt ilkeleri; devamlılık, tecrübe kuralı, yakınlık, benzerlik ilkeleriyken, temel tasar ilkeleri; uygunluk, simetri, denge ve datumdur. Genel meydanın okula entegre olması, okulla uyum içinde olması ve okuldaki görsel bütünlüğü sağlaması mekanda devamlılık ve tecrübe kuralı ilkelerinin kullanıldığını göstermektedir. Genel meydanın biçimsel

özelliğinde ve mekansal ilişkilerinde benzerlik ve yakınlık ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca mekansal kurgusunda, datum ilkesinin kullanıldığı görülmüştür. Lise kısmına ait bahçenin lise binasıyla olan kurgusu ve görsel bütünlüğü devamlılık ve tecrübe kuralı ilkelerini yansıtmaktadır. Yan bahçenin mekansal organizasyon şeması ve mekansal ilişkileri uygunluk ve datum ilkelerinin kullanıldığını göstermektedir. Ayrıca mekandaki arkadlar sayesinde yan bahçe, ritmik, simetrik ve dengeli bir yapı sergilemiştir.

- İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi avluya öykünen mekanlarında (genel meydan) sentaktik boyut kapsamında en çok kullanılan gestalt ilkeleri; devamlılık, tecrübe kuralı, yakınlık, benzerlik, kapanmışlık ilkeleriyken, temel tasar ilkeleri; uygunluk ve datumdur. Genel meydanın okul yapısıyla bütünleşmesi ve okulla uyum içinde olması mekanda devamlılık ve tecrübe kuralı ilkelerinin kullanıldığını göstermektedir. Genel meydanın biçimsel özelliğinde ve mekansal ilişkilerinde benzerlik ve yakınlık ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca mekansal kurgusunda ise uygunluk ve datum ilkelerinin kullanıldığı görülmüştür.

❖ **Seçilen Okulların Avlularının ve Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizinin Pragmatik Boyutunun Değerlendirilmesi**

- Avluya öykünen mekanlar, yemek yeme, eğlence, dış mekan rekreasyonu, oyun alanı, spor alanı gibi pek çok yaşamsal alana hizmet eden sosyal ve kültürel aktivitelerin sürdürüldüğü alanlar olup; avluya öykünen mekanların işlevleri arasında yer alan iletişim kurma, spor yapma, estetik doyum, mikroklimatik özellik, havalandırma, aydınlatma ve sosyal mekan olgusu gibi faktörlerin tümü Ankara Ted Koleji'nde mevcuttur. Ankara Ted Koleji'nin özel okul olmasından kaynaklı sunulan imkanların, yapılan etkinliklerin beraberinde getirdiği pozitif algı öğrencilerin anketlere verdiği cevaplara yansımıştır. Yapı bileşenlerini oluşturan avluya öykünen dış mekanlar ve atrium soayal anlamda kaynaşmayı sağlayan, ortak paylaşım alanları yaratan özel mekanlardır. Özellikle atrium, kentsel sokak dokusunu algılatmak hedefiyle pek çok işleve sahip mekanları bir arada barındırmasıyla dış mekan hissi veren kapalı iç mekan özelliğindedir ve bu özellik öğrenciler üzerinde pozitif etkiler yaratmıştır.
- Eskişehir Ted Koleji'nde avlu işlevlerinin karşılanmasını sağlayacak mekanlar arasında yer alan arasında ve aynı zamanda öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap

veren spor alanları, oturma mekanları, yemek yeme mekanları, etkinlik alanlarının tümü genel meydanda toplanmıştır. Genel meydandaki yeşil doku ve çevre düzenlemesi görsel anlamda doyurucudur ve öğrencilerin dış mekanda kaliteli zaman geçirmeleri bağlamında etkendir. Okulun içindeki atrium kademeli bir düzenle yerleştirilerek, avluların işlevleri arasında yer alan iletişim kurma, spor yapma, yemek yeme, havalandırma, mikroklimatik özellik, aydınlatma gibi faktörlerin oluşumuna zemin hazırlanmıştır.. Eskişehir Ted Koleji özel okulun sağladığı imkanlar doğrultusunda yeterli donanımlara sahip bir okul olmasına rağmen; Ankara Ted Koleji mekanlarının sağladığı tatmin duygusunu öğrencilere verememiştir. Ankara Ted Koleji'nde yer alan avluya öykünen mekanların donanımları ve yerleşim alanının fiziki şartları Eskişehir Ted Koleji için geçerli değildir. Ancak avlu işlevleri arasında yer alan sosyal mekan olma özelliği bu okulun avluya öykünen mekanları içinde geçerlidir. Avluya öykünen mekanlarda ortak paylaşım alanlarının varlığı, sosyal etkinliklerin sürekli olması ve öğrencileri toparlayan atriumun varlığı okuldaki sosyal ağı güçlendirmiştir.

- Ankara Nesibe Aydın Okulları'ndaki genel meydanın parçalı mekanlardan oluşması avludaki gibi pek çok işleve cevap veren nitelikte donatıların bulunmasına imkan sağlamıştır. Avlunun sosyal mekan algısı genel meydan için de geçerlidir ve öğrencileri toparlayan, ortak paylaşım sağlayan bir iletişim odağı haline gelmiştir. Birimlere ait bahçeler öğrencilerin kendi yaş gruplarına göre dağılımını sağlayan ve oyun, sohbet gibi eylemlere paydaşlık yaptıran özelliğiyle avlunun yapıya ait, izole mekan olma özelliğini yansıtmıştır. Atrium, avlunun aydınlatma ve mikroklimatik özelliğini taşıyarak; okuldaki havalandırmayı ve aydınlatmayı sağlamıştır. Avlunun tampon mekan ve sosyal mekan olma özelliğini atrium da etkinliklerin yapıldığı ve mekanlar arası ilişkilerin sağlandığı üstü kapalı iç mekan olarak yansıtmıştır. Ankara Nesibe Aydın Okullarının özel okul olmasından kaynaklı sunduğu imkanlar devlet okullarına göre oldukça fazla olup, estetik ve donatı açısından mekan kaliteleri de yüksektir. Etkinliklerin artması ekonomik boyutla doğrudan ilintilidir. Bu bağlamda avluya öykünen mekanlarda yapılan gösteriler, konserler, faaliyetler öğrencileri tatmin edici niteliktedir.
- Denizli Erbakır Fen Lisesi'nin avluya öykünen mekanlarının fiziksel yapıları diğer okullarınkine göre daha zayıf durumdadır. Genel meydanda bulunan donatılar yeterince fazla değildir ve spor alanları, faaliyet alanları gibi donatılar, özel okul mekanlarının donatılarına oranla daha az gelişmiştir. Yine de avluların etkin mekan olma özelliğini genel meydan donatılarıyla yansıtmıştır. Okulda bulunan bir

diğer avluya öykünen mekan olan üstü kapalı teneffüshane masa tenisi, satranç gibi etkinliklere hizmet ederek, özel okulların sahip olduğu imkanlar bulunmamasına karşın, bu mekanda zaman geçirmeyi tercih eden öğrenci sayısı da fazladır. Denizli Erbakır Fen Lisesi, devlet okulu olduğu için imkanları da o oranda kısıtlıdır. Bu bağlamda avlu ve avluya öykünen mekanlar aktif değildir. Okulun eğitim yapısı gereği öğrencilerin ders çalışma tempolarının yoğun olduğu düşünülürse etkinliklerin az olması öğrencileri çok etkilememiştir. Okulun bünyesinde bulunan avlu ve avluya öykünen mekanlar, öğrencilerin kaliteli zaman geçirmeleri açısından yeterli bulunmuştur. Ayrıca okuldaki avlunun, avluya öykünen mekanların izole bir bölgede olması, öğrencilerin kendilerini avludaki gibi güvende hissetmelerini sağlamıştır.

- İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi genel meydanında bulunan spor alanlarının sunduğu olanaklar ve tören alanı avlunun sosyal mekan ve toplanma mekanı olma özelliğini yansıtmıştır. Okul, devlet okulu statüsünde imkanları özel okullara kıyasla daha kısıtlıdır. Donatı azlığı olsa da iç avlular, avlunun taşıdığı tüm fonksiyonları karşılayıp, sosyal mekan olma niteliğindedir. Atriumun, avluya öykünen diğer mekan olarak soğuk havalardaki iletişim mekanı olarak kullanıldığı görülmüştür.
- Borusan Otomotiv Z.N.K. İlköğretim Okulu'nun genel meydanındaki donatılar özel okulların donatılarına göre daha az olmasına rağmen öğrenciler için yeterlidir. Öğrencilerin yaş ortalaması küçük olduğu için genel meydanın daha çok oyun oynamak için kullanıldığı görülmüştür. Atrium, sergilerin yapıldığı, etkinliklerin olduğu öğrencilerin toplanma mekanı olarak avlu işlevlerine öykünmüştür. Özel okulların atriumlarına kıyasla donatılar daha azdır. Ancak diğer okulların atriumlarında bulunmayan ve iç avlu görünümü yaratmayı amaçlayan yeşil örtü bu mekanda mevcuttur. Okulun içinde yeşil bir alanın olması öğrencilerin psikolojisi üzerinde olumlu bir etki yaratmıştır ve simgesel bir iç avlu modeli oluşturmuştur. Okul bünyesinde sadece ilköğretim birimi olduğu için yaş grubu küçük öğrenciler bulunmaktadır. Bu bağlamda devlet okullarının sunduğu doğrultuda imkanlarının kısıtlı olmasına ve donatı yetersizliğine rağmen öğrenciler üzerinde negatif bir etki yaratmamıştır.
- Avluların sağladığı görsel zenginlik İzmir Işıkkent Kampüsü'nün genel meydanında ve her birime ait bahçelerinde mevcut olup, öğrenciler üzerinde pozitif etki yaratmıştır. Avluya öykünen mekanlarda bulunan donatıların yoğunluğu öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap veren nitelikte olup, dış mekanlar avlulardaki gibi etkin ve yaşanılır mekan olma özelliğini yansıtmıştır. Özel okulun sağladığı imkanlar doğrultusunda

öğrencilere tatmin edici etkinlik alanları sunulmuştur. Avlunun sahip olduğu işlevsel ve görsel özellikler, okulun avluya öykünen mekanlarında gerek yeşil doku, gerek sosyal donatı gerekse güvenlik olarak yansıtılmıştır.

- İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi kampus alanının kısıtlı olmasına rağmen, öğrencilerin soluklanabileceği, sohbet edebileceği, spor yapabileceği mekanlardan biri olan genel meydanın hayat bulması, öğrenciler açısından pozitif bir durumdur. Avluların sahip olduğu işlevlerin çoğundan yoksun olan mekanın, sadece iletişim açısından öğrencileri tatmin ettiği görülmüştür. Özel okul olmasına karşın, diğer özel okulların sahip olduğu imkanlara sahip değildir. Dar bir alana sıkıştırılmış avluya öykünen dış mekan, avlu hissini yeterince verememiştir. Okul yapısının yüksek katlı olması nedeniyle ve okulun ana caddeye yakın olması nedeniyle öğrenciler avluda hissettikleri pozitif etkiyi yakalayamamıştır.

❖ **Seçilen Okulların Avlularının ve Avluya Öykünen Mekanlarının Göstergebilimsel Yöntemle Analizinin Semantik Boyutunun Değerlendirilmesi**

- Ankara'daki karasal iklimin sert hava koşulları okulların fiziksel yapısını etkilemekle beraber, Ankara Ted Koleji'nde avlu ihtiyaçları farklı çözümler üretilerek karşılanmıştır. Bu amaçla; hem kış aylarında hem de yaz aylarında kullanılmak üzere yapıda atriumlu çözüme gidilmiştir. Ankara'nın hava şartlarıyla ilişkili olarak, dış mekanlarda geçirilen zaman diliminin iç mekanlara oranla daha az olduğu gözlemlenmiştir. Bir atrium, öğrencilerin iletişimine, sohbetine imkan verecek şekilde düzenlendiğinde kullanımı değişmektedir. Atriumlar öğrencilerin ilgisini çekecek aktivitelere izin verdiğinde memnuniyet düzeyi artmaktadır. Dolayısıyla işlevsel yeterlilik/çeşitlilik ortak mekanların niteliğini artırmaktadır. Bu bağlamda, atriumdaki donatıların yoğunluğu ve kaliteli zaman geçirme anlamında öğrencilere sunulan imkanlar hem okulun sosyal, ekonomik yapısıyla hem de fiziki şartlarıyla ilintilidir. Ankara Ted Koleji atrium, gerek büyüklüğü gerek fiziksel yapısı gerekse sosyal yapısı ile diğer okulların atriumlarına göre daha donanımlıdır. Öğrencilerin kaliteli zaman geçirmek adına her türlü ihtiyacını karşılayacak donanımlar dış mekanlarda da mevcuttur. Birimlere ait bahçeler öğrencilere aidiyet duygusunu verdiği için öğrenciler açısından daha özel bir mekan özelliği taşımaktadır. Genel meydanın etrafının yapılarla çevrili olması kapanmışlık duygusuyla beraber törenler için toplanma olgusunu yansıtan bir mekan özelliği taşımaktadır. Avlunun ve avluya öykünen mekanların ve

duvar, bitkisel elemanlar gibi mekan elemanlarının gürültüyü absorbe edici özelliği, Ankara Ted Koleji mekanlarında da hissedilir biçimdedir. Avlunun ve avluya öykünen mekanların sınırlı olmasından kaynaklı yaratılan güvenilir mekan algısı, Ankara Ted Koleji öğrencileri üzerinde de yaratılmıştır. Yeşil alanların ve bahçelerin yarattığı estetik mekan olgusu Ankara Ted Koleji dış mekanlarında da sağlanmıştır.

- Eskişehir'in sert karasal iklimi Eskişehir Ted Kolaji içinde avluya öykünen kapalı mekan ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Atrium, Ankara Ted Koleji atriumundan farklı olarak kademeli düzende yerleştirilmiştir ve öğrenciler için tiyatral bir ortam oluşmuştur ve ortadaki sahne ise bu savı destekler niteliktedir. Atriumdaki bu yerleşme düzeni görüş açısının zenginleştirerek ve daha ferah bir mekan algısı yaratarak öğrenciler tarafından mekanın geniş ve rahat bulunmasını sağlamıştır. Atrium olarak nitelendirilen ortak mekandaki sosyal aktivitelerin etkin olması ve iletişimi sağlayan hiyerarşik düzendeki basamakların varlığı, öğrencilerin bu mekanı aktif bulmasını sağlamış ve memnuniyet derecesini yükseltmiştir. Ortak kullanılan dış mekanlar, çeşitli işlevlere ve etkinliklere cevap verecek şekilde birimlere ayrılarak düzenlendiğinde, birim mekanların nitelikleri artmaktadır. Genel meydanın öğrencilerin mekan ihtiyaçlarına göre bölünmesi, dış mekanın daha işlevsel hale gelmesini sağlamıştır. Avlu olarak nitelendirilen dış mekanların sahip olduğu yeşil alan, bitkisel materyal, donatılar gibi fiziksel özellikler Eskişehir Ted Koleji dış mekanlarında da mevcut olduğu için, öğrenciler tarafından mekan estetik ve düzenli bulunmuştur. Ayrıca okulun etrafının duvarla sınırlandırılması ve bitkisel materyallerin varlığı avluya öykünen mekanların gürültüyü absorbe etmesini sağlayarak daha sakin bir ortam yaratılmasına neden olmuştur. Ayrıca avluya öykünen mekanların kapalı yapısı öğrenciler üzerinde güven duygusunu sağlamıştır
- Ankara'nın sert karasal iklimi Ankara Nesibe Aydın Okulları'nda avluya öykünen üstü kapalı mekan olarak tanımlanan atrium ihtiyacını doğurmuştur. Atriumun kademeli yapısı okulun içinde oldukça geniş bir görüş açısı oluşturarak, öğrenciler üzerinde ferah, güvenli ve rahat bir mekan duygusu yaratmıştır. Ortak mekanların öğrenci kapasitesini kaldırabilecek büyüklükte olması ve etkinliklerin yapılmasına olanak verecek alana sahip olması mekanın kalitesini yükseltmektedir. Bu bağlamda atriumun büyük bir alana kademeli yayılması, etkinliklerin yapılmasına olanak sağlamıştır ve bununla ilişkili olarak atrium, öğrenciler tarafından aktif ve enerjik bulunmuştur. Mekanın her zaman aktif olmasıyla ve donatı yoğunluğuyla Ankara Ted Koleji atriumuyla benzerlik göstermiştir. Yapıya ait mekanda dış mekan olanakları

sunan ve kaliteli zaman geçirmek adına donatıları bulunan avlu mekanlarının özelliklerini barındıran genel meydan, spor alanlarıyla ve hayvan yetiştirme çiftlikleriyle sosyal mekan niteliğini kazanmıştır. Suyun dinginleştirici ve rahatlatıcı etkisinin yansıtılması için genellikle ortak mekanlarda su öğeleri kullanılmaktadır. Bu bağlamda birimlere ait bahçelerde suni göletler yapılarak, avludaki su donatılarına gönderme yapılmıştır ve bunun sonucu olarak su ögesi, öğrenciler üzerinde rahatlatıcı bir etki yaratmıştır.

- Denizli Erbakır Fen Lisesi'nin belirli bir kot farkıyla yüksekte olması hakim rüzgarın etkileri daha hissedilir oranda arttırmıştır. Ancak Denizli'nin ılıman iklim etkisi sayesinde rüzgar hafif kalmıştır. Geçmişten günümüze uzanan pek çok sosyal, eğitim ve kamu yapılarında iç avlulu plan şemalarının uygulandığı görülmüştür. İç avlu, ortak kullanım mekanı olarak, iletişimin yoğun olması, görselliğin zengin olması, mikroklimatik ortamın sağlanması, aydınlatmanın sağlanması gibi faktörlere imkan sağladığında daha nitelikli ve kaliteli mekanlar yaratılmıştır. Bu bağlamda ılıman iklim sayesinde iç avlulu bir plan şeması Denizli Erbakır Fen Lisesi'nde uygulanmıştır. İç avlunun aydınlatma, havalandırma, estetik görünüm, tampon mekan olma gibi pozitif özellikleri okulun avlusunda da görülmüştür. Avlunun bitkisel materyallerle donatılmış olması okulun resmi duruşunu yumuşatmıştır ve yapının içinde dış mekan hissi uyandırmıştır. İç avluların kamu yapılarında kullanıldıkları zaman yapının kapladığı alanla yarışır nitelikte büyüklüklüklere sahip oldukları görülmüştür. Bu bağlamda öğrenci kapasitesini kaldıramayan avlunun ölçeğinin yetersiz olması öğrenciler açısından olumsuz bir tablo çizmiştir. Avluların sahip olduğu sosyal mekan, etkin mekan ve yaşanılan mekan olma özelliklerinin bu avluda olmadığı görülmüştür. Ancak iç avlu, peyzaj düzenlemesiyle görsel bir zenginlik katmış, mekanlar arası geçişi sağlayarak mekanları örgütlemiş, mikroklimatik ortam yaratmış, sınıf koridorlarının aydınlanmasını sağlamış ve öğrenciler için toplanma alanı olarak kullanılmıştır. Üstü kapalı teneffüshanenin, öğrencilerin soğuk havalarda dışarı çıkamadıkları için masa tenisi, satranç gibi etkinliklerin yapıldığı ve sosyal paylaşım mekanı olduğu görülmüştür. Avluların sosyal mekan olma özelliğini, üstü kapalı teneffüshanenin taşıdığı görülmüştür.
- İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi avluların ve avluya öykünen mekanların sahip olduğu donatıların diğer okullar seviyesinde olmadığı görülmüştür. Genel meydanda bulunan spor alanlarının sayısı daha az ve etkinlik alanlarının yayıldığı ölçekler daha küçüktür. Devlet okulu ve meslek lisesi olan okulda faaliyet

alanlarından öte atölyeler mevcuttur. İç avlular, mekanlar arasındaki ilişkileri kuracak şekilde düzenlendiğinde ve mekansal organizasyona katkı sağladığında yapıdaki tampon mekan olma özelliğini de karşılamaktadır. İç avlunun bu niteliğini kullanmak bağlamında, İstanbul'da hava şartları düzensiz olduğu halde, yumuşak iklimin hakim olduğu zaman dilimlerinde kullanılmak üzere iç avlular planlanmıştır. İç avlular, kademeli olarak düzenlenerek, hem hava sirkülasyonunu hem de mekan geçişleri sağlamak bağlamında kullanılmıştır. Ayrıca iç avluların, avluların fiziksel bağlamdaki aydınlatma, havalandırma, mikroklimatik özelliklerini, sosyal bağlamda iletişim mekanı olma, sirkülasyonu sağlama gibi özelliklerini taşıdığı görülmüştür Atriumun sosyal mekan olma niteliğinde düzenlenmemesi, atriumun sadece soğuk havalarda öğrencilerin toplanmalarını sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Ancak avluların sahip olduğu mekanlar arası ilişkileri sağlama özelliği, atrium için de geçerlidir. Yeterince donatı olmamasına rağmen avlunun en temel özelliklerinden olan mekan örgütleyici özelliği iç avlularda ve atriumda tam anlamıyla karşılık bulmuştur.

- İstanbul Borusan Otomotiv Z.N.K. İlköğretim Okulu genel meydanın spor alanlarıyla avlunun fiziksel anlamdaki etkin mekan olma özelliğini yansıttığı ve tören alanıyla da toplanma işlevini yansıttığını görülmüştür. Genel meydanın yeşil dokusu ve bitkisel materyallerle donatılmış olması, avludaki peyzaj düzenlemelerinin yarattığı pozitif etkiyi hissettirmiştir. Avlulardaki yeşil dokunun yarattığı estetik görünümün sağlanması amacıyla; atriumun bitkisel materyallerle donatılarak avluya öykündüğü görülmüştür. Ayrıca avlunun sağladığı aydınlık ve mikroklimatik ortamın atrium tarafından da sağlandığı görülmüştür. Okulda iç avluya öykünen bir atriumun olması ve bu atriumda sergi, tören gibi çeşitli etkinliklere imkan tanınması öğrencilere birlikte zaman geçirecek daha nitelikli ortak mekanlar sunmuştur. Avlunun çevresinin sınırlandırılmasıyla ve dışa kapanmasıyla oluşan güvenli mekan niteliği, okulun etrafının duvarla örülmesi ve izole bir ortam yaratılması sayesinde öğrencilere güvenlik duygusunu vermiştir.
- İzmir Işıkkent Kampüsü avluya öykünen mekanlar, yeşil doku ve peyzaj bakımından oldukça zengin bir görselliğe sahiptir. Okullardaki ortak dış mekanların yeşil dokuyla kapatılması, peyzaj elemanlarıyla donatılması öğrencilere kaliteli oyun mekanlarını sağlamaktadır. Bu bağlamda İzmir'in yumuşak iklimi sayesinde avluya öykünen mekanlardaki bitki örtüsü öğrencilere rahat oyun alanları yaratmıştır. Okullardaki spor alanları, amfi, yüzme havuzu, oyun parkları gibi ortak dış mekan donatılarının fazla olması öğrencilere kaliteli zaman geçirme imkanı sunmaktadır.

İzmir Işıkkent kampüsü'nün genel meydandaki donatılar da öğrencilere kaliteli zaman geçirmelerini sağlayacak kapasitedir. Genel meydanın haricinde birimlere ait bahçelerde öğrencilerin yaş gruplarına göre şekillenmiştir ve bu bağlamda kampüsün her yeri yeşillikle donatılmış bahçelerle sarılmıştır. Sınıfların doğrudan dış mekana bağlanmaları ve avluya öykünen mekanlardaki sütunlu geçişlerin varlığı medrese yapılarındaki avlu kullanımını anımsatmıştır. Avlu işlevlerinden olan, iletişim kurma, spor yapma, yemek yeme, havalandırma, aydınlatma ve mikroklimatik özellik faktörleri İzmir Işıkkent Kampüsü'nün genel meydanında ve her birime ait bahçelerde karşılık bulmuştur.

- İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi'nde avluların işlevlerini karşılayacak spor alanları, faaliyet alanları gibi mekanlardan ve donatılardan bazıları okulun içine yerleştirilmiştir. Kampüsün kapladığı alanın küçük olmasından kaynaklı genel meydanda dar bir alana yerleştirilmiştir. Bu bağlamda mekandaki donatılar da yoğun değildir. Genel meydanın sokağa yakın olması diğer okullardan farklı ve negatif bir özelliktir. Okullarda öğrencilerin iletişim kurmasını sağlayan, etkinliklere olanak veren, tören alanı ihtiyacını karşılayan, güvenli ortam yaratan ortak dış mekanlar ve avlular düzenlendiğinde daha nitelikli eğitim yapıları elde edilmekyedir. Bu işlevlerin çoğundan yoksun dış mekanlara sahip olan Özel Uğur Anadolu Lisesi öğrencileri her ne kadar nitelikli avlu ve avluya öykünen mekanlar arasalar da ortak paydaşlık edebildikleri dış mekanı aktif olarak kullanmaktadırlar. Bu da öğrenciler için beraber zaman geçirebilecekleri, eylemleri paylaşabilecekleri, iletişim kurabilecekleri ve teneffüslerde hava alabilecekleri mekanlara çok ihtiyaç duyduklarının göstergesidir.

❖ Seçilen Okulların Avlularının ve Avluya Öykünen Mekanlarının Pragmatik ve Semantik Boyutunun Öğrencilerin Demografik Özellikleriyle Karşılaştırılması

Bağımsız değişkenler olan öğrencilerin cinsiyeti, yaşadıkları iller ve bulundukları okullar gibi faktörlerin genel meydanların, her birime ait bahçelerin, atriumlarının ve iç avluların pragmatik ve semantik boyutları karşılaştırılmıştır, sadece anlamlı ilişkiler ele alınmıştır ve bu bağlamda çıkan sonuçlar şu şekildedir:

- Cinsiyetin genel meydanla ve iç avluyla anlamlı ilişkisi yokken, her birime ait bahçe ve atriumla arasında anlamlı bir ilişki vardır. Her birime ait bahçenin gerekliliğini kız öğrenciler daha olumlu bulmuş, atriumun alanını ise kız öğrenciler

yetersiz bulmuştur. Kız öğrenciler, kendilerine ait mekanlarda kendi yaş gruplarıyla zaman geçirmeyi tercih etmektedirler. Erkek öğrenciler ise zamanlarını yaş grubu farketmeksizin spor yapma gibi daha aktif olarak değerlendirmeyi tercih etmektedirler. Bu bağlamda kız öğrenciler için kendilerine daha rahat ve güvenli ortam sağlayan birimlere ait izole dış mekanda zaman geçirme imkanları sunulmalıdır.

- Okulların genel meydanlarının pragmatik boyut algılamalarının okullarla arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin genel meydanlarının güven verme ile ilgili düşünceleri, Ankara Ted Koleji, Ankara Nesibe Aydın Okulları, İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi ve İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu için olumlu olurken, İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi için olumsuzdur. İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi, caddeye yakın olması ve izole edilmiş dış mekanlar olmayışı sebebiyle öğrenciler açısından güvensiz ortam olarak algılanmıştır. Bu da öğrenciler üzerinde güven duygusu sağlayabilmek adına okulların daha sakin, gürültüden ve trafikten uzak alanlara yapılması gerektiğinin göstergesidir. Her birime ait bahçesi olan iki okul arasında yani Ankara Ted Koleji ve İzmir Işıkkent Kampüsü arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ankara Ted Koleji'nde ve İzmir Işıkkent Kampüsü'nde bulunan birimlere ait dış mekanlar etkin olarak kullanıldığı ve yeterli düzeyde donatıya sahip olduğu için öğrencilere göre işlevsel ve memnuniyet vericidir. Okulların kampüs alanları yeterli olduğu sürece öğrencilere, yeterli donatıya sahip ve kendilerine ait mekanlarda kendi yaş gruplarıyla zaman geçirebilecekleri imkanlar sunulmalıdır. Atriumların kapasitelerinin yetersizliği konusunda Denizli Erbakır Fen Lisesi ve İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. Okulu arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Bu da her iki okulun atriumlarının yeterli büyüklükte olmadığını göstermektedir. Atriumun işlevsel ve nitelikli hale gelebilmesi için öğrencilere etkinlik imkanları sunabilen, zaman geçirebilecek donatılar barındıran ve iletişimi sağlayan ortak mekanlar yaratılmalıdır. Denizli Erbakır Fen Lisesi ve İstanbul Borusan Oto. Z.N.K. İ.Ö. okullarında ise atriumların nitelikli olabilmesi için daha etkin ve donanımlı mekanlar haline getirilmelidir. İç avlusu bulunan Denizli Erbakır Fen Lisesi ve İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi arasında anlamlı bir ilişki vardır. İç avlunun kapasitesiyle ilgili olarak, İstanbul TÇMB Endüstri Meslek Lisesi'nin iç avlusunun kapasitesi hakkında pozitif yorumlar yapılırken, Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusunun kapasitesi hakkında negatif yorumlar yapılmıştır. İç avlunun nitelikli mekan olmasını sağlayan özelliklerden bazıları, mekanın ölçeği ve mekanın etkin bir biçimde kullanılır olabilmesidir. Ancak Denizli Erbakır Fen Lisesi avlusunun kapladığı alan küçük olup,

öğrenciler için etkin kullanılabilir nitelikte değildir. İç avlular, havalandırma, aydınlatma, mikroklimatik ortam yaratma gibi özelliklerinin yanısıra öğrencilerin aktif kullanabileceği, etkinliklerin yapıldığı, iletişime imkan veren ve görsel zenginlik sağlayan gibi işlevsel özellikleri de barındırmalıdır.

- Seçilen okulların bulundukları illerin, genel meydanlarının pragmatik boyut algılarıyla arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Atriumların sembolik olmasıyla ilgili en olumlu düşünen okullar İstanbul'da bulunurken, atriumların sembolik olmasıyla ilgili en olumsuz düşünen yani mekanın en işlevsel olduğu okullar ise Ankara'dadır. Ankara'da bulunan Ankara Ted Koleji ve Ankara Nesibe Aydın Okulları'nın atriumları, atriumun nitlelikli olmasını sağlayan, etkinliklere imkan verecek alanları ve donatıları bulunduran, kaliteli zaman geçirmek adına yaşam alanları yaratan faktörleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu bağlamda Ankara'daki okullarda bulunan atriumlar etkin kullanılan aktif, enerjik, davetkar yapıdaki ortak mekanlardır. İç avluların pragmatik boyut algılarıyla Denizli ve İstanbul illeri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Denizli'deki okulun iç avlusunun kapasitesi yetersizken, İstanbul'daki okulun iç avlusunun kapasitesi tüm öğrencilere yetecek büyüklüktedir. Bu bağlamda, okullarda iç avlulu plan şemaları uygulanırken, iç avluların sadece görsellikten ibaret olmadığı ve öğrenci kapasitesi ve okulun kapladığı alan göz önünde bulundurularak iç avlunun etkin kullanılan ortak mekan olduğu savıyla ölçeğinin doğru belirlenmesi gerekmektedir.

- Cinsiyet ve genel meydanların semantik boyutuna yönelik algılamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Genel meydanın büyüklüğüyle ilgili yorumlarda; genel meydanın ve genel meydanda bulunan spor sahaları ve etkinlik alanları gibi donatıların tüm öğrencilere yetecek kapasitede olduğunu düşünen erkek öğrencilerin ortalamaları, kız öğrencilere göre daha yüksektir. Aktif olarak kullanılan ve yaşam alanı haline gelen mekanlar, kullanılmayan ve atıl durumda olan mekanlara göre daha pozitif, daha etkin ve daha nitelikli olarak algılanmaktadır. Bu bağlamda, erkek öğrenciler sportif faaliyetler çerçevesinde genel meydanları daha yoğun kullandıkları için dış mekanları daha nitelikli ve pozitif algılamaktadırlar. İç avluların semantik boyutuna yönelik algılamalar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. İç avlunun aydınlık olduğunu düşünen, iç avlunun kalabalık olduğunu düşünen, iç avlunun yeterince büyük olduğunu düşünen ve avlunun çevre düzenlemesinin olumlu olduğunu düşünen erkek öğrenci ortalaması, kız öğrenci ortalamasına göre daha

yüksektir. Bu bağlamda, erkek öğrencilerin avluları daha aktif kullandığı ve daha etkin yaşanılır mekanlar olarak algıladığı anlaşılmaktadır.

- Ortak dış mekanları, atriumları ve avluları nitelikli mekanlar haline getiren, alanın öğrenci kapasitesi için yeterli olması, iletişime ve sohbet etmeye imkan vermesi, görsel zenginlik katması, donatıların yoğun olması, öğrencilerin ilgisini çekecek etkinliklerin olması gibi faktörler, öğrencilerin bu mekanlarla ilgili algılarında etken olmuştur. Tüm okullarda bulunan avlular ve avluya öykünen mekanlarla okullar arasında anlamlı ilişkilerin bulunmasını sağlayan, öğrencilerin ortak kullandıkları dış mekanlar, iç avlular ve atriumlarla ilgili ortak niteliklerin bulunmasıdır. Etkinlik alanlarına, oturma alanlarına ve donatılara sahip ortak kullanılan dış mekanlar, öğrenciler için iletişime, sportif faaliyetlere ve ortak yapılan eylemlere imkan verdiği için memnuniyet verici, aktif, enerjik, davetkar gibi pozitif ölçeklerle değerlendirilmiştir. Alanın yetersiz olması, donatının yetersiz olması ve güven vermeyen bir ortam olması gibi negatif ölçeklerle değerlendiren ve ortak dış mekanlarda bulunması gereken nitelikleri taşımayan tek okul ise Özel Uğur Anadolu Lisesi'dir. Denizli Erbakır Fen Lisesi ve İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi bünyesinde bulunan ve mikroklimatik ortam yaratma, aydınlatma, havalandırma, görsel zenginlik katma, tampon mekan olma ve iletişim mekanı olma gibi iç avlunun barındırması gereken nitelikleri taşıyan okullardaki iç avlular, öğrenciler tarafından pozitif ölçeklerle değerlendirilmiştir. Ancak Denizli Erbakır Fen Lisesi iç avlusu, avluda bulunması gereken fiziksel özellikleri taşıdığı halde, yetersiz kapasitesiyle öğrenciler tarafından etkin kullanılamayan mekan niteliğindedir. Birimlere ait ortak mekanları bulunan Ankara Ted Koleji ve İzmir Işıkkent Kampüsü öğrencileri etkin olarak kullandıkları bu mekanları pozitif olarak algılamışlardır. Bu bağlamda, okullarda genel olarak kullanılan dış mekanların yanı sıra öğrencilerin kendi yaş gruplarıyla zaman geçirebilecekleri kaliteli ve nitelikli kendilerine ait dış mekanlar da yaratılmalıdır. Ankara Ted Koleji, Eskişehir Ted Koleji ve Ankara Nesibe Aydın Okulları, atriumun pozitif algılanmasını sağlayacak iletişimi sağlayabilecek düzenlemeleri, yeterli aktivasyon alanları ve öğrencilerin ilgisini çekecek donatıları bulunan ortak mekanlara yani atriumlara sahiptirler. Bu bağlamda öğrencilerin kaliteli zaman geçirmelerini sağlamak adına düzenlenecek olan atriumların özellikle kış aylarında dış mekanları aratmayan, nitelikli ve etkin yaşam alanları barındıran ortak mekan özelliklerine sahip olması gerekmektedir.

Sonuç olarak; farklı fiziksel özelliklere sahip, farklı donatılara sahip, farklı ölçeklere sahip, farklı biçimsel özelliklere sahip avlular ve avluya öykünen mekanlar çeşitlendirilse de hepsinin ortak işlevleri bulunmaktadır. Her okulun kendi bünyesinde bulunan avluların ve avluya öykünen mekanların öğrenciler üzerindeki psikolojik, sosyal ve fiziksel etkileri pozitif olarak algılanmıştır ve avluların tarihten süregelen olumlu yönlerinin günümüz yapılarına taşındığı gözlemlenmiştir.

Yapılan değerlendirmelerin sonucunda, araştırmanın mimari projeler için, yeni tasarımlar için, bilimsel çalışmalar için ve yatırımcılar için veri kaynağı olabileceği savından yola çıkarak;

- Temel eğitim yapıları avlularının niteliksel sorunlarının belirlenebilmesi ve sorunlara çözüm getirilebilmesi, bu tür araştırmalara yönelinmesi ile mümkün olacaktır.
- Avluların göstergebilimsel yöntemle analizinin sentaktik boyut bağlamında yararlanılan gestalt ilkeleri ve temel tasar ilkelerinin avluların geometrik düzenlerinin oluşumunda ne denli önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Avluların göstergebilimsel yöntemle analizinin semantik yani anlamsal boyut bağlamında yararlanılan sıfat çiftlerinin karşılık bulduğu ölçeklerin ve pragmatik yani yararsal boyut bağlamında yararlanılan işlevsel ölçeklerin de öğrencilerin avluları algılamaları üzerinde önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Tasarımcıların, mimarların ve mimar adaylarının avluların mekansal kurgularının algılanması, okunabilirliğinin sağlanması ve okullarla olan ilişkilerinin çözümlenmesi açısından bu ilkeleri ve ölçekleri doğru anlamda uygulamaları gerekmektedir. Bu bağlamda tasarımcıların aldıkları mimari eğitim sürecinde bu öğretileri ve çözümlemeleri sindirmiş olması gerekmektedir.
- Temel eğitim yapılarının mimari oluşumunda avlunun mekansal kurgunun merkezi olduğu ve tüm birimleri örgütlediği, mekanları birleştirici özelliği olduğu, toplanma ve sosyal mekan olduğu, birbirinden farklı işlevlere sahip mekanları hem ayırdığı hem de bir arada tuttuğu savından yola çıkarak; okulların mimari projeleri oluşturulurken mimarların ve tasarımcıların avlulu mekan çözümlerini öncelikli tercih etmeleri gerekmektedir.
- Temel eğitim yapılarında avluya olan açıklıklar ve avludan sağlanan ışık sayesinde aydınlatma özelliğinin ve ısıyı hapsetme sayesinde mikroklimatik ortam özelliğinin ekonomik anlamda da yarar sağladığı ve gürültüyü minimize ettiği

düşünülürse, okulların mimari projelerinde avlulu uygulamaların maliyet anlamında da katkı sağlayacağı görülmektedir.

- Temel eğitim yapılarındaki avluların yeşil dokusunun ve bitki örtüsünün hem öğrenciler üzerindeki psikolojik etkisinin olumlu olduğu hem de görsel zenginlik kattığı ve avlunun dış mekanlardan izole edilmesinden kaynaklı öğrenciler için daha güvenli bir alan yarattığı düşünülürse; avlulu okullarda eğitim alan öğrencilerin daha pozitif, daha güvenli ve daha enerjik olacağı bağlamında öğrencilere avlulu okul tercih seçenekleri sunulmalıdır.
- Temel eğitim yapılarına ait mimari tasarımları ortaya çıkaran mimarların ve mimar adaylarının, bu projelerin hayata geçirilmesine katkı sağlayan yetkililerin, denetleyicilerin ve okulların iki boyutlu planlardan üç boyutlu kütleler haline getirilmesi için maddi kaynak sağlayan yatırımcıların, avlunun biçimsel, fiziksel, sosyal, işlevsel ve mekansal özellikleri bağlamında okullara özellikle temel eğitim yapılarına kattığı değerleri ve artıları değerlendirerek bu kurguya dahil olmaları gerekmektedir.
- Temel eğitim yapılarında ortak kullanılan dış veya iç mekanlar öğrencilerin birlikte zaman geçirdikleri, ortak eylemlere paydaşlık ettikleri, iletişim kurdukları, stres attıkları mekanlar olmaları sebebiyle öğrenciler için önemli hale gelmiştir. Bu bağlamda, okullardaki mekan organizasyonları yapılırken avluya öykünen veya avlu işlevine sahip ortak kullanılan atrium gibi iç mekanlar, bahçeler gibi dış mekanlar çözümlere dahil edilmelidir. Bu mekanların sağladığı sosyal ortam, yapılara kattığı görsel zenginlik ve öğrencilere kazandırdığı kaliteli zaman dilimleri, öğrenciler üzerindeki pozitif etkileriyle motivasyonu sağlamaktadır.
- Temel eğitim yapılarındaki avluların göstergebilimsel analiziyle ilgili bu araştırmanın, bu çalışma ile sınırlı kalmayacağı ve edinilecek belli deneyimler paralelinde geliştirilerek, temel eğitim yapılarına ilişkin değerlendirme, yorumlama ve tartışmalarda bir başvuru kaynağı olabilecek hale gelmesi gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda, uygulanan bu yöntemin farklı mimari ürünler ve mekanlar üzerinde uygulanması ve sonuçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Tasarımcılar gerek kentsel ölçekte, gerekse bina ölçeğinde olsun özellikle iklim bölgesi verilerini analiz edip, o bölgeye uygun bina biçimi, formu ve tasarım elemanları kullanmalıdırlar.

5. KAYNAKLAR

Ahunbay, Z., 1994, Medreseler, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, *Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı*, Cilt 5, İstanbul.

Aktüre, S., 1994, Anadolu'da Bronz Çağı Kentleri, *Tarih Vakfı Yayınları*, İstanbul, 100-120.

Akurgal, E., 1980, The Art and Architecture of Turkey, *Oxford University Press*, Oxford, 120-140.

Anonim, 1972, Okyanus Ansiklopedik Sözlük, Cilt 1, *Pars Yayıncılık*, İstanbul, 178.

Anonim, 1993, Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi, Cilt 3, *Ana Yayıncılık A.Ş. ve Encyclopedia Britannica İnc.*, İstanbul, 351.

Anonim, 1998, Okul Yapıları, *Arredemento Mimarlık*, Sayı:06, İstanbul.

Anonim, 2000, Eğitim Ortamları, *XXI Mimarlık Kültürü Dergisi*, Sayı:1, İstanbul.

Anonim1, 2007, Stohenge , http://www.google.com.tr/searchstonehenge [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2007].

Anonim 2, 2007, Erechtheion, http://www.parkeoloji.com/erechtheion.jpg. [Ziyaret Tarihi: 10 Mayıs 2007].

Anonim 3, 2007, Seagram, http://www.yapidergisi.com. [Ziyaret Tarihi: 12 Mayıs 2007].

Anonim 4, 2007, RonchampŞapeli, http://www.img.blogcu.com/uploads/sonmimar [Ziyaret Tarihi: 12 Mayıs 2007].

Anonim 5, 2007, TWAHavalanı,http://www.google.com.tr/http://v3.arkitera.com [Ziyaret Tarihi: 12 Mayıs 2007].

Anonim 6, 2007, Sydney Opera Binası, http://www.google.com.tr/ http://library.thinkquest.org [Ziyaret Tarihi: 07 Ağustos 2007].

Anonim 7, 2010, Taşlık Şark Kahvesi http://www.mimarlikmuzesi.org/koleksiyon/imaj [Ziyaret Tarihi: 09 Şubat 2010].

Anonim 8, 2008, OlbiaSosyalMerkezi, http://www.google.com.tr/imgrsolbiamerkezi http://www.buildingdecoration net. [Ziyaret Tarihi: 11 Nisan 2008].

Anonim 9, 2010, Ankara Adliye Sarayı, http://www.google.com.tr/ İmgres http://katipler.net/tag/ [Ziyaret Tarihi: 15 Şubat 2010].

Anonim 10, 2008 http://www.google.com.tr/imgrestobbniversitesi http://tobb etu.blogspot.com/ [Ziyaret Tarihi: 01 Ağustos 2008].

Anonim 11, 2008 http://www.google.com.tr/imgrestobbniversitesi http://tobb

etu.blogspot.com/ [Ziyaret Tarihi: 01 Ağustos 2008].

Anonim12, 2010, Konya Adalet Sarayı, http://www.google.com.tr/konya+adalet+sarayı http://www.konya.adalet.gov.tr [Ziyaret Tarihi: 05 Ağustos 2010].

Anonim 13, 2008, Süleymaniye Külliyesi, http://www.bura.org.tr/haberler/haberoku [Ziyaret Tarihi: 01 Ağustos 2008].

Anonim 14, 2008, Topkapı Sarayı, http://www.google.com.tr/http://biyorum.net/ istanbulda-gezilecek-yerler [Ziyaret Tarihi: 01 Ağustos 2008].

Anonim 15, 2008, Topkapı Avlu, http://www.kenthaber.com/marmara/İstanbul /Rehber/saraylar/topkapi [Ziyaret Tarihi: 01 Ağustos 2008].

Anonim 16, 2010, Nevşehir Yunak Otel, http://www.etatil.com/nevsehir-otelleri/yunak-evleri-cappadocia [Ziyaret Tarihi: 20 Ocak 2010].

Anonim 17, 2008, Selimiye Cami, http://www.sehirler.net/resim-edirne-resimleri-19-selimiye-camii-htm [Ziyaret Tarihi: 05 Ağustos 2008].

Anonim 18, 2008, Beyazıd Külliyesi, http://www.yeniresim.com/img3527.htm [Ziyaret Tarihi: 07 Ağustos 2008].

Anonim 19, 2011, İnönü Ü. Sağlık MYO, http://www.arkiv.com.tr/p9973 [Ziyaret Tarihi: 15 Şubat 2011].

Anonim 20, 2010, Mardin Evleri, http://www.google.com.tr/imgrmardin+evleri http://istanbulhavasi.blogcu.com [Ziyaret Tarihi: 01 Mayıs 2010].

Anonim 21, 2011, Ulusal Sanat merkezi, http://www.mimdap.org/ [Ziyaret Tarihi: 11 Ocak 2011].

Anonim 22, 2008, Beyazıd Cami, http://www.google.com.tr/imgresbeyaz+cami+avlusu http://cevapnedir.com/pg/blog/misafir// [Ziyaret Tarihi: 07 Ağustos 2008].

Anonim 23, 2010, İsrail Anayasa Mahkemesi, http://www.acikistihbarat.com/Haberler [Ziyaret Tarihi: 01 Mayıs 2010].

Anonim 24, 2010, Balıbey Hanı, http ://www.nurhansanatevi.com [Ziyaret Tarihi: 01 Mayıs 2010].

Anonim 25, 2010, Sinop Cezaevi, http://www.1resimler.com/r-sinop-resimleri-848-sinop-cezaevi-1326.html [Ziyaret Tarihi: 01 Mayıs 2010].

Anonim 26, 2010, Aydın Üniversitesi, http://www.universitehaber.com aydinuniversitesi.jpg [Ziyaret Tarihi: 01 Mayıs 2010].

Anonim 27, 2010, Balıbey Hanı, http ://www.nurhansanatevi.com [Ziyaret Tarihi: 01 Mayıs 2010].

Anonim 28, 2010, Ankara Ted Koleji, http://arkiv.arkitera.com/p2926-ted-ankara-koleji-yerleskesi.html [Ziyaret Tarihi: 01 Eylül 2010].

Anonim 29, 2010, Eskişehir Ted Koleji, http://arkiv.arkitera.com/p8871-ted-eskisehir-koleji-ilkogretim-ve-ortaogretim-okulu-html [Ziyaret Tarihi: 01 Eylül 2010].

Anonim 30, 2010, Ankara Nesibe Aydın Okulları, http://arkiv.arkitera.com/p9662-nesibe-aydin-okullari.html [Ziyaret Tarihi: 03 Eylül 2010].

Anonim 31, 2010, Denizli Erbakır Fen Lisesi, http://arkiv.arkitera.com/p1312-denizli-erbakir-fen-lisesi.html [Ziyaret Tarihi: 04 Eylül 2010].

Anonim 32, 2010, TÇMB Çimento Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, http://arkiv.arkitera.com/p9412-tcmb-html [Ziyaret Tarihi: 05 Eylül 2010].

Anonim 33, 2010, Borusan İlköğretim Okulu, http://arkiv.arkitera.com/p2878-borusan-avcilar-okul-binasi.html [Ziyaret Tarihi: 06 Eylül 2010].

Anonim 34, 2010, Işıkkent Eğitim Kampüsü, http://arkiv.arkitera.com/p916-isikkent-egitim-kampusu.html [Ziyaret Tarihi: 07 Eylül 2010].

Anonim 35, 2010, Özel Uğur Koleji, http://arkiv.arkitera.com/p2011-ugur-koleji.html [Ziyaret Tarihi: 08 Eylül 2010].

Arseven, C., 1943, Sanat Ansiklopedisi, *M.E.B. Yayınevi*, İstanbul,

Aslanapa, O., 1986, Osmanlı Devri Mimarisi, *İnkılap Kitabevi*, İstanbul, 120-150.

Aslanapa, O., 1991, Anadolu'da İlk Türk Mimarisi Başlangıcı ve Gelişimi, *Atatürk Kültür Merkezi Yayını,* Sayı:43, Ankara, 70-94.

Atçeken, Z., 1998, Konya'daki Selçuklu Yapılarının Osmanlı Devrinde Bakımı ve Kullanılması, *TTK Yayınları*, Ankara, 258.

Aydın, Ö., 2000, "Anadolu Mimarlığında Avlu (Neolitik Dönemden Tunç Çağı Sonuna)", Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,* Ankara, 8-60.

Aydınlı, S., 1993, Mimarlıkta Estetik Değerler, Birinci Baskı, *İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Basım Atölyesi*, İstanbul, 29.

Bakan, K., Konuk, G., 1987, Türkiye'de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi, *TÜBİTAK Yapı Araştırma Enstitsü Yayını*, No: U5, Ankara.

Balamir, A.,K., 2003, Mimarlık ve Kimlik Temrinleri I., *Mimarlık Dergisi* ,313: 26.

Barthes, R., 1997, Göstergebilim İlkeleri, Berke Vardar, Mehmet Rifat, Birinci Baskı, *Kültür Bakanlığı Yayınları*, Ankara, , 89, 337.

Broadbent, G., 1994, Recent Developments in Architectural Semiotics, Semiotica, 73-79.

Ching, F.,D.,K., 2002, Mimarlık, Biçim, Mekan ve Düzen, Sevgi Lökçe, *Yem Yayınları,* İstanbul, 320, 330, 346

Clark, R., Aldawoud A., 2008, Comparative Analysis Of Energy Performance Between Courtyard And Atrium In Buildings, *Energy and Buildings,* Sayı: 40, 209-214.

Çalışlar, H., Erginoğlu, K., 1995, Florya'da Bir Öğretim Yapısı: Uğur Koleji *Arredamento Mimarlık*, Sayı:10.

Çayırdağ, M., 1998, Kayseri Hunat Külliyesi, *Vakıf ve Kültür Dergisi,* C. 1, S.2, Ankara, 23-25.

Çeşmeli, İ., 2007, Antik Çağ'dan 13. Yüzyıla Kadar Orta Asya ve Karahanlı Dönemi Mimarisi, *Arkeoloji ve Sanat Yayınları,* İstanbul, 62-63.

Çevik, S., Besgen, A., Tuluk, İ., Vural, S. ve Cordan, Ö., 1999. Osmanlı Kentinde Yesil Öğesinin Kullanımı Bursa ve Yakın Çevresinde Örneklenmesi, Uluslar arası XI. Yapı ve Yasam Kongresi, Mayıs, *Bursa, Kongre Kitabı*: 85-109.

Çolak, A. 2004, "Duvarların Semantik ve Sentaktik Analizi", Doktora Tezi, *KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon.

Çolpan, Erkan, N., 2009, "Bergama Örneğinde, Kentsel Açık Mekanlarda Yaya Hareketlerinin Çözümlenmesi Konusunda Bir Yöntem", Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir Bölge Planlama Anabilim Dalı,* İstanbul.

Devrim, M. 2001, Olbia Sosyal Merkezi, *Art Decor Dergisi,* 105: 59.

Divanlıoğlu, D., 1997, Temel Tasar Tasarın Öğe ve İlkeleri, *Birsen Yayınevi*, İstanbul, 77, 78, 83, 84, 101, 105.

Doğan, İ., 2002, Korumacılığın Geleneksel Kent Kültüründen Çıkarması Gereken Dersler, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:35, Sayı: 1-2, Ankara,16.

Eco, U., 1976, A Theory of Semiotics Ind. Uni. Press. U.S.A., 121,122,145

Edirne, J., 2004, "Tasarımın Temel Prensipleri ve İç Mimari Tasarımda Uygulama Örnekleri", Yüksek Lisans Tezi, *Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü* İç Mimarlık Programı, İstanbul.

Edwards B., Sibley M., Hakmi M. ve Land P., 2006, Courtyard Housing, *Taylor and Francis,* Oxon, 3-16, 65, 83, 95-102.

Erdemir, Y., 2002, İnce Minareli Medrese, Konya

Erdmann, K., 1966, Selçuk Kervansarayı, Çev: Fügen Tunçdağ, *Önasya*, Yıl 2, S: 13-14 Ankara, 10-13,21.

Erdoğan, E., 1996, "Anadolu Avlularının Özellik ve Düzenleme İlkeleri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, *Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı,* Ankara.

Erkarslan, Ö., 2001, Ağa Han Ödülleri Çevresinde, *Mimarlık Dergisi,* 302:18.

Erkman, A., F., 2005, Göstergebilime Giriş, *Multilingual Yayıncılık,* İstanbul, 11-72.

Erkman, F., 1987, Göstergebilimine Giriş, Birinci Baskı, *Alan Yayıncılık,* 70-72.

Erpi, F., 1999, Mimari Üzerine Söyleşiler, *Kurtuluş Matbaası,* Ankara, 96-110.

Ertekin, M., Çorbacı, Ö.,L., 2010, Üniversite Kampüslerinde Peyzaj Tasarımı (Karabük Üniversitesi Peyzaj Projesi Örneği), *Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, 2010, 10 (1): 55-67

Eyice, S., 1993, Bizans Devrinde Edirne ve Bu Devire Ait Eserler, Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı, *T.T.K. Basımevi,* Ankara.

Gardiner, S., 1985, Le Corbusier, Çev: Üstün Alsaç, *Afa Yayıncılık,* İstanbul, 48-60.

Giritlioğlu, C., 1991. Sehirsel Mekan Öğeleri ve Tasarım, *İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi*, İstanbul.

Göldeli, İ., 1984, "Mimarlık Göstergesi, Mimarlık Göstergesinde Düzanlam ve Yananlam", Doktora Tezi, *KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon, 12-66.

Green, R. (1999). Meaning and form in community perception of town character. *Journal of Environmental Psychology*, 19, 311–329.

Guiraud, P., 1994, Göstergebilim: Önsöz, Çeviri ve Terimce, Çev: Mehmet Yalçın, *İmge Kitabevi Yayınları,* Ankara, 10-20.

Gül, A., 2001, Kentsel Açık-Yeşil Alanlar Ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A, Sayı: 2, Isparta, 27-48

Güngör, İ.,H., 1983, Temel Tasarı, *AFA Matbaacılık*, İstanbul, 46, 80.

Gürer, L., 1990, Temel Tasarım, *İTÜ Matbaası,* İstanbul

Güzer, A., 1993, Bir Kent Mekanı Olarak Okul: İki Abdi Güzer Tasarımı, *Arredamento Mimarlık,* İstanbul.

Hasol, D., 1998 Ansiklopedik Mimarlık sözlüğü, 3.baskı, *Yem Yayınları*, İstanbul, 47.

Hatırlı, Y., Hatırlı, N., 2009, Eskişehir Ted Koleji Yerleşkesi, *Yapı Dergisi,* Sayı:09, İstanbul.

Hepgüler, M., 2004, Metin Hepgüler Projects and Realizations 1953-2004, Tasarım Yayın Grubu, İstanbul.

Hersberger, G.R., 1988A Study Of Meaning And Architecture, Environmental Aesthetics Theory Research And Applications**,** *Cambridge University Press*, New York, 175-194.

Hershberger, R.G., Cass, R.C., 1988, Predictıng User Responses To Buildings Environmental Aesthetics Theory Research And Applications, *Cambridge University Press*, New York, 195-211.

Hillier, B., Hanson, J.,1997, The Social Logıc Of Space, *Great Britain at the University Press*, Cambridge, 143-150.

İzgi, U., 1999, Mimarlıkta Süreç Kavramlar-İlişkiler, 1.Baskı, *Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları*, İstanbul, 185.

Jencks, C., 1980, Late Modern Architecture Academy Editions and Other Essays, London, 15-46.

Kalpaklı, Ü., 1998, "Mimarlık Göstergesi-Nesne İlişkileri (İşaret-Belirti-Simge) Üzerine Bir İnceleme", Doktora Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü*, İstanbul,

Kalpaklı, Ü., 1990, "Mimarlık Göstergebilim İlişkileri / Mimarlıkta İletişim Yolları Üzerine Bir İnceleme", Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü*, İstanbul,

Kandil, M., Demirbaş, M., 1999, Tuncay Çavdar Mimarlığında Anlam, Mimar Anlam Beğeni, *YEM Yayınları*, İstanbul, 72.

Kandil, M., Özkan, A., 1999, Melih Karaaslan Mimarlığında Anlam, Mimar Anlam Beğeni, *YEM Yayınları*, İstanbul, 60.

Karabey, H., 2003, Eğitim Yapıları Geleceğin Okullarını Planlamak ve Tasarlamak Çağdaş Yaklaşımlar, İlkeler, *Literatür Yayınları*, İstanbul.

Karabey, H., Karabey, B., Özyurt, E., 2001, Eğitim Yapıları Yapıdan Seçmeler 12, *YEM Yayınları*, İstanbul, 46.

Karagenç, O., 2002, Toplu Konut Alanlarında Simgesel Performans Sorunu, *İTÜ Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, İstanbul, 11-20.

Karakaş B. 1999. "Üniversite Kampüslerinin Fiziksel Gelişim Planı Hazırlama Süreci ve Bartın Orman Fakültesinin Bu Bağlamda İrdelenmesi", Peyzaj Yüksek Mimarlığı Tezi, *Z.K.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı*, Bartın.

Karasolak, K., 2009, "Mimari Özellikleri Farklı İlköğretim Okullarındaki Öğrenci Ve Öğretmenlerin Okullarının Bina Ve Bahçeleri Hakkındaki Görüşlerinin

İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.

Karpuz, H., 2001, Anadolu Seçuklu Mimarisi Yardımcı Ders Kitabı, *S.Ü. Basımevi*, Konya, 50-60.

Koolhas, R., 19 , Mimarlık Anonim Dekorasyon Dergisi, Sayı 64, 61-93.

Kuban, D., 1990, Mimarlık Kavramları, *YEM Yayınları*, İstanbul, 40-50.

Kuban D., 1994, Külliyeler, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, *Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı*, Cilt 5, İstanbul.

Kuran, A., 1969, Anadolu Medreseleri, 1. cilt, *TTK Basımevi*, Ankara, 133.

Küçükahmet, L., 2002, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, *Nobel Yayınları*, 13.Baskı, Ankara, 110.

Küller, R., 1973, Beyond Semantic Measurement, *Architectural Psychology*, 181-197

Krier, R., 1979, Urban Space, Londra: Academy Editions.

Lang, J., 1987, Creating Architecture Theory, *Van Nostrand Reinhold*, New York.

Lynch, K., 1967, The İmage Of The City, *The MIT Press*, Cambridge.

Marcus, C., Francis, C., 1990, People Places: Design Guidelines For Urban Open Space. New York: Van Nostrand Reinhold.

Markuzon, V., 1973, Mimari Dilin Anlamsal Yoldan Açıklanması, *Mimarlık Dergisi*, Sayı:9, İstanbul, 13-17.

Masiero, R., 2006, Mimaride Estetik, Çev: Fırat Genç, *Dost Kitabevi Yayınları*, İstanbul, 60.

Mellaart, J., 1967, Çatalhöyük: A Neolithic Town in Anatolia, *Thames and Hudson*, London.

Melvin, J., 2007, İzmler Mimarlığı Anlamak, Çev: Murat Şahin, *YEM Yayın*, İstanbul, 94-105.

Mutlu, B., 2001, Mimarlık Tarihi Ders Notları, İkinci Baskı, *Mimarlık Vakfı Enstitüsü Yayınları*, İstanbul, 205-209.

Nasar, J.L., Julian, D., Buchman, S., Humphreys, D., Mrohaly, M., 1983, The emotional quality of scenes and observation points: a look at prospect and refuge,Environmental Aesthetics Theory Research And Applications, *Cambridge University Press*, New York, 357-363.

Özbek, H., 2004, "Gelenekselden Türeyen Çağdaş Mardin Konut Yerleşimi", Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*,Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, 53-58.

Özek, V., 1980, "Mimarlıkta Gösterge ve Simge-Eşik Aşamasının Belirlenmesi, Doktora Tezi, *K.T.Ü. Müh. Mim. Fak., Karadeniz Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.*, Trabzon, 33-36.

Özer, B., 1986, Yorumlar-Resim, Heykel, Mimarlık, *Mimar Sinan Üniversitesi Yayını*, İstanbul.

Özer, B., 1993, Yorumlar, Kültür Sanat Mimarlık, 2. Baskı, *YEM Yayınları*, İstanbul, , 73-74.

Parsa, S., 2002, Göstergebilim Çözümlemeleri, *Ege Üniversitesi*, İzmir, 1-18.

Polat, Y., 1996, "Anadolu Selçuklu Medreselerinin Yeni Fonksiyonla Yüklenmesi Üzerine Bir Deneme", Doktora Tezi, *K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü*, Mimarlık Anabilim Dalı., Trabzon, 55.

Rapaport, A., 1969, House Form and Culture, *Prentice Hall Inc*., U.S.A.

Reynolds, J.,S., 2002, Courtyards Aesthetics, Social, and Thermal Delight, *John Wiley and Sons Inc*., New York, 9-65.

Rıfat, M., 1990, Dilbilim ve Göstergebilim Çağdaş Kuramları, *Düzlem Yayınları*, İstanbul.

Rıfat, M., 1998, 20. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları, *Yapı Kredi Yayınları*, İstanbul, 127-140.

Rifat, M., 1996, Homo Semioticus, 2.Baskı, *Yapı Kredi Yayınları*, İstanbul, 9-12.

Roth, M., Leland, 2002, Mimarlığın Öyküsü, 2.Basım, *Kabalcı Yayınevi*, İstanbul, 101.

Sahil, S., 1999, 1980-1990'lı Yıllarda Kadri Atabaş Mimarlığı, Mimari Anlam Beğeni, *YEM Yayınları*, İstanbul, 97.

Saussure, F., 2001, Genel Dilbilim Dersleri, Berke Vardar, *Multilingual Yayıncılık*, İstanbul, 45.

Saxon, R., 1994, The Atrium Comes Of Age. Essex: Longman Group U.K. Ltd.

Scavalini, M.L., 1980, Structural Linguistic Versus the Semiotics Literature, Der: G. Broadbent.

Sönmez, S., 1992, "Anadolu Selçuklular ve Beylikler Dönemi Medreseleri", Dpktpra Tezi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı*, Erzurum.

Stierlin, H., 2006, İmanın ve İktidarın Hizmetinde İslam Mimarisi, Çev: Ali Berktay, *Metgraf Matbaacılık*, İstanbul, 76.

Şahin, E., 2007, Meydanlarda Kullanıcı Beklentilerini Belirlemeye Yönelik Bir İnceleme: Bursa Orhangazi Meydanı, *Mimarlık Dergisi*, Sayı:334, İstanbul.

Şahinler, O., 2001, Eğitim Yapıları Yapıdan Seçmeler 12, *YEM Yayınları*, İstanbul, 60.

Şentürer, A., 1993, Mimaride Estetik Olgusu Üzerine Kavramsal, Kurumsal, Deneysel Bir İnceleme, *Yapı Dergisi* , sayı 139, 36-40.

Şentürer, A., 1995, Mimaride Estetik Olgusu, 1.Baskı, *İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi*, İstanbul, 99.

Tanyeli, U., 2001, Behruz Çinici, *Boyut Yayın Grubu*, İstanbul.

Taşkıran, H., Ş., 1997, Yazı ve Mimari, 1.Baskı, *Yapı Kredi Yayınları*, İstanbul, 19-29.

Tayla, H., 2007, Geleneksel Türk Mimarisinde Yapı Sistem ve Elemanları 1, Mas Matbaacılık, İstanbul, 2-4.

Tazefidan, T., 1988, "Anadolu Selçuklu Yapılarının Mimari ve Strüktürel Analizi", Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,* Ankara,

Tuluk, Ö., İ., 2000, "Mekana Bağlı Strüktür Analizi: Osmanlı Dini Mimarisinde Örnekleme (15.-17. yy)", Doktora Tezi, *K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı.,* Trabzon, 3, 157,274.

Turuthan, T., 1987, "Tasarlama Faaliyeti ve Tasarımcı Nitelikleri Üzerine Bir İnceleme", Doktora Tezi, *K.T.Ü. Müh.Mim.Fak.*, Trabzon

Tümer, G., 1982, Mimarlık Edebiyat İlişkileri Üzerine Bir Deneme, *Matbaa Kavram,* İzmir.

Türeyen M.,N., 2002, Yükseköğretim Kurumları-Kampüsler, Tasarım Yayın Grubu, İstanbul, 66-68.

Ural, Ş., 2000, Mimari Bir Objenin Felsefi Açıdan Yorumu, Mimarlık ve Felsefe, *YEM Yayınları*, İstanbul, 32.

Usta, K., G.,1994, "Anadolu Osmanlı Dönemi Mimarisinde Mekan Analizi Han ve Kervansaray Yapılarında Uygulama", Doktora Tezi, *KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon, 108.

Uzun, İ., 2001, "Mimarlıkta Ortak Mekan Kavramı Kapsamında Atriumlar Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı*, İzmir.

Üstün, E.,Ş., Onur, A.,Z., 1999, Mimaride Anlam ve Sınırlı Örneklerle 1980 Sonrası Türk Mimarlığı, Mimar Anlam Beğeni, *YEM Yayınları,* İstanbul, 120.

Tümer, G., 2003, Mimar Olmayanların Kaleminden Mimarlık, *Mimarlık Dergisi*, 315: 31.

Vardar, B., 1988, Dilbilimin Temel Kavramları ve İlkeleri, *Multilingual Yayınları,* İstanbul, 73-80.

Venturi, R., Brown, S. ve D., Izenour, S., 1993, Las Vegas'ın Öğrettikleri, Serpil Merzi Özaloğlu, *Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı*, İstanbul, 7, 134, 165.

Vitruvius, 1998, Mimarlık Üzerine On Kitap, Suna Güven, Birinci Baskı, *Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı*, İstanbul, 10.

Yalçın, M., 2001, Mimarlıkta Betimge Betimleme, Göstergebilim Tartışmaları, *Multilingual Yayın*, İstanbul, 355.

Yaşa, E.,Ok, V., Özgünler, M., 2009, Avlu İçi Hava Akımlarına Bina Cephesi Açıklıklarının Etkisi, *İtü dergisi/A Mimarlık, Planlama, Tasarım*, Cilt:8, Sayı:1, 15-27

Yaşa, E., 2009, Avlulu Binaların Ekolojik ve Peyzaj Mimari Elemanı Olarak Doğal Havalandırma Açısından Değerlendirilmesi: Avlu İçi Rüzgar Durumu, *21. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi*, Bursa, 273.

Yiğit, H., 2000, "Selçuk,lu Kervansaraylarının Yapısı ve İşleyişi", Yüksek Lisans Tezi, *KTÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü*, Tarih Anabilim Dalı, Trabzon, 141

Yoldaş, E., 2010, "Kentsel Avluların Değişen Anlam ve Biçimleriyle İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, *KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü*, Mimarlık Anabilim Dalı, Trabzon,

Yücel, A., 1981, Çağdaş Mimarlık, Çevre, Anlam ve Mimarlığımız Üzerine, *Mimarlık Dergisi*, 11-12, İstanbul, 3-7.

Yücel, A., 1999, Mimarlıkta Dil ve Anlam, *Eğitim ve Kültür Araştırmaları Mesleki Bilimsel Çalışma Kurulu Felsefeden Mimarlığı Bakışlar Dizisi*, İstanbul, 7-36.

Yücel, T., 2001, Genel Göstergebilim, Göstergebilim Tartışmaları, *Multilingual Yayın*, İstanbul, 9-14.

Yüksel, E.,I., 2008, "Türk Ve Avrupalı Mimarlık Öğrencilerinin Mimari Yapı İmajlarından Etkilenmelerini Sağlayan Mimari Bileşenler", Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Mimarlık Anabilim Dalı, Ankara, 21.

Zevi, B., 1990, Mimariyi Görmeyi Öğrenmek, Çev: Demir Divanlıoğlu, *Birsen Yayınevi*, İstanbul, 82.

Zeyrek, T. H., 2005, Anadolu Konut Mimarisinde Portikolu Avluların Gelişimi ve Değişimi, *Ege Yayınları*, İstanbul, 33-39.

EKLER

EK -1

Merhabalar,
Bu anket okulunuzdaki avluların veya avluya öykünen mekanların işlevsel ve simgesel özelliklerinin öğrenciler üzerindeki algılamalarını belirlemeye yöneliktir. Dolduracağınız anket formu bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Lütfen olabildiğince doğru yanıtları işaretleyiniz. Kişi isimleri kullanılmayacaktır. Çalışmaya sağladığınız katkıdan dolayı çok teşekkür ederim. İyi çalışmalar dilerim.

Öğr. Gör. Ebru OKUYUCU

Cinsiyetiniz: 1. ( )Bay 2. ( )Bayan
Yaşadığınız il: 1. Ankara ( ) 2. Denizli ( ) 3. Eskişehir ( ) 4. İstanbul ( ) 5. İzmir ( )
Okulunuzun Adı:
Kaçıncı Sınıftasınız:

1. Aşağıdaki sorular tüm okullardaki giriş avlularının, iç avluların veya her birime ait avluların işlevselliğini ölçmek içindir. Okulunuzda bulunan avluların veya avluya öykünen mekanların sizin açınızdan kullanışlı olup olmadığını düşünerek; sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

		Kesinlikle Katılıyorum	**Katılıyorum**	**Fikrim Yok**	**Katılmıyorum**	**Kesinlikle Katılmıyorum**
1	Genel meydanın okulla bir bütünlük sağladığını düşünüyorum.					
2	Okuldaki genel meydanda her teneffüs arkadaşlarımla sohbet etmek için çıkıyorum.					
3	Okuldaki genel meydanı boş zamanlarımda spor yapmak için kullanıyorum.					
4	Teneffüslerde acıktığımda genel meydanda gezinerek atıştırmayı tercih ediyorum.					
5	Öğle tatillerinde genel meydanda bir şeyler yemeyi tercih ediyorum.					
6	Okuldaki genel meydana sadece beden eğitimi dersleri için çıkıyorum.					
7	Okulumuzun genel meydanının sokaktan uzak olması bana güven veriyor.					
8	Okulumuzun genel meydanında her zaman öğrencilerin olması bana kendimi güvende hissettiriyor.					
9	Okulumuzdaki genel meydanın yeşillikler içinde olması ve doğa ortamı sağlaması bana huzur veriyor.					
10	Törenler sırasında okulumuzun genel meydanına tüm öğrenciler rahatça sığabiliyor.					
11	Arkadaşlarımla grup olarak zaman geçirmek için okulumuzun genel meydanındaki oturma mekanlarını kullanıyorum.					
12	Arkadaşlarımla zaman geçirmek için genel meydandaki açık hava sahalarında birlikte spor yapmayı tercih ediyorum.					
13	Okulumuzun genel meydanındaki basketbol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum.					
14	Okulumuzun genel meydanındaki voleybol sahasını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum.					
15	Okulumuzun genel meydanındaki tenis kortlarını tüm boş zamanlarımda kullanıyorum.					
16	Okulumuzun genel meydanındaki stadyumu etkinlikleri izlemek için kullanıyorum.					

17	Okulumuzun genel meydanındaki stadyumu boş zamanlarımda spor yapmak için kullanıyorum.					
18	Okulumuzun genel meydanındaki amfiyi etkinlikleri izlemek için kullanıyorum.					
19	Okulumuzun sınıflarındaki ve diğer mekanlardaki havalandırma genel meydana açılan pencerelerden sağlanıyor.					
20	Okulumuzun genel meydanındaki yeşillik sayesinde meydan mekanı diğer mekanlara göre daha serin oluyor.					
21	Okulumuzdaki genel meydanın büyüklüğü okulun büyüklüğüyle orantılı.					
22	Sınıfların pencerelerinden genel meydandaki yeşilliği görmek hoşuma gidiyor.					
23	Gün içinde güneşin etkili olduğu saatler dışında genel meydanı kullanabiliyorum.					
24	Okulumuzun genel meydanını genellikle ilkbaharda mart, nisan, mayıs aylarında kullanabiliyorum.					
25	Okulumuzun genel meydanını sonbaharda ise sadece eylül ve ekim aylarında kullanabiliyorum.					
26	Okulumuzda genel meydanın haricinde her birime ait bir meydan olmasını daha rahat ve özel bir ortam olması açısından tercih ederdim.					
27	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** teneffüslerde ve boş zamanlarımda kendi arkadaşlarımla zaman geçirmek için bize ait bahçeyi kullanıyorum.					
28	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bahçenin sadece bizim yaş grubumuza ait olması daha kaliteli zaman geçirmemizi sağlıyor.					
29	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** teneffüslerde sadece kendi arkadaşlarımı görmek bana yetiyor.					
30	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçenin büyüklüğü bize yetecek ölçüdedir.					
31	**Eğer okulunuzda atrium varsa;** kış aylarında hava soğuk olduğundan dışarı çıkmak yerine atriumda kalmayı tercih ediyorum.					
32	**Eğer okulunuzda atrium varsa;** teneffüslerde ve boş zamanlarımda atriumda arkadaşlarımla sohbet ediyorum.					
33	**Eğer okulunuzda atrium varsa;** içeride olan faaliyetler sayesinde dışarı çıkma gereği duymuyorum.					
34	**Eğer okulunuzda atrium varsa;** atrium, okulun içinde olmasına rağmen üsten ışık aldığı için dışarıdaymış hissi veriyor.					
35	**Eğer okulunuzda atrium varsa;** atrium, üstü kapalı olduğu için dış avlunun verdiği ferahlık duygusunu veremiyor.					
36	**Eğer okulunuzda atrium varsa;** öğle tatillerinde atriumda bir şeyler atıştırmayı tercih ediyorum.					
37	**Eğer okulunuzda atrium varsa;** atriumun okulun içinde sembolik bir alandan ibaret olduğunu düşünüyorum.					
38	**Eğer okulunuzda atrium varsa;** atriumun tüm öğrencilere yetmesi için daha büyük olması gereklidir.					
39	**Eğer okulunuzda atrium varsa;** atrium, öğrencilerin kaynaşabileceği mekanlardan oluşmaktadır.					
40	**Eğer okulunuzda atrium varsa;** bu mekan okulda pek çok mekanı birbirine bağlayan bir konumdadır.					
41	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** bir mekandan diğerine giderken bu atriumdan geçmeyi tercih ediyorum.					
42	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** avlunun etrafının kapalı olması ve üstünün açık olması sayesinde avlu mekanı daha serin oluyor.					
43	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlu güneş ışığı aldığı için diğer mekanlara göre daha aydınlık oluyor					

44	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avluya gelen ışık sayesinde avlunun etrafındaki mekanlarda aydınlanıyor.					
45	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlu okulun tüm öğrencilerine yetecek kapasitedir.					
46	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa**; boş zamanlarda ve teneffüslerde hava almak için iç avluyu kullanıyorum.					
47	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** teneffüslerde arkadaşlarımla sohbet etmek için iç avluyu kullanıyorum.					
48	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlunun üstü açık olduğu için sadece güneşli havalarda kullanabiliyorum.					
49	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** okulun koridorlarından ve sınıflardan avludaki manzarayı görmek beni rahatlatıyor.					
50	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlu benim için sadece görsellik ifade ediyor.					

2. Okulunuzdaki avluların kullanıcısı olarak, avlu veya avluya öykünen mekanlar için verilen ölçeklerden size uygun olanlarını işaretleyiniz.

		Kesinlikle Katılıyorum	**Katılıyorum**	**Fikrim Yok**	**Katılmıyorum**	**Kesinlikle Katılmıyorum**
1	Her teneffüste meydanı (hava almak, sohbet etmek gibi) nedenlerle kullanıyorum.					
2	Genel meydanda zamanımı geçirecek spor sahalarının ve oyun alanlarının bulunması hoşuma gidiyor.					
3	Okulumuzun genel meydanı öğrencilerin etkinlikleri sayesinde genelde yoğun oluyor.					
4	Okulumuzun genel meydanın, bol güneş içinde aydınlık bir ortam olduğunu düşünüyorum.					
5	Okulumuzun genel meydanında bulunan spor ve etkinlik alanları belirli bir düzen içinde yerleşmiştir.					
6	Okulumuzun genel meydanı, çimlerle, çiçeklerle ve çeşitli bahçe elemanlarıyla süslenmiştir.					
7	Okulumuzun genel meydanı, etkinlikler için ayrılan amfi tiyatro, spor sahaları gibi alanlarla donatılmıştır.					
8	Teneffüslerde ve boş derslerde tüm okulun öğrencileri aynı genel meydanı kullanmaktadır.					
9	Kampüsteki genel meydanın sahip olduğu açık alan kapalı alana oranla daha fazladır.					
10	Okulumuzun genel meydanında teneffüslerde, boş derslerde ve beden eğitimi derslerinde sürekli bir öğrenci topluluğu bulmak mümkün.					
11	Okulumuzun genel meydanında yer alan mekanlar ve faaliyet alanları tüm yaş grubundaki öğrencilere yönelik yapılmıştır.					
12	Okulumuzun genel meydanı, tüm sınıf öğrencilerini rahatça alabilecek alana sahiptir.					
13	Okulumuzun genel meydanındaki doğal ortam, dolaşırken beni rahatlatıyor.					
14	Okulumuzun genel meydanına çıktığımda etkinlikler sayesinde zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorum.					
15	Okulumuzun genel meydanındaki spor sahaları, etkinlik alanları ve oyun alanları öğrencilerin ihtiyacını karşılayacak büyüklüktedir.					

16	Okulumuzun genel meydanına çıktığımda arkadaşlarımla sohbet etme imkanı buluyorum.					
17	Okulumuzun genel meydanındaki spor sahaları, oyun alanları ve oturma mekanları yeni görünümlüdür.					
18	Okulumuzun genel meydanındaki mekanlar diğer okulların meydanlarıyla benzerlik gösteriyor.					
19	Okulumuzun genel meydanı, öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmeye yarayan mekanlarla doludur.					
20	Okulumuzun genel meydanı, spor sahaları, oyun alanları ve ortamıyla hoş bir görünüme sahiptir.					
21	Okulumuzun genel meydanının büyüklüğü okulla ve çevreyle uyum içindedir.					
22	Okulumuzun genel meydanının ortamı ve doğal görünümü kendimi güvende hissetmemi sağlıyor.					
23	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** teneffüslerde ve boş derslerde arkadaşlarımla sohbet etmek için atriumu kullanıyorum.					
24	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atriumun üstü kapalı olduğu için kış aylarında da atriumu kullanabiliyorum.					
25	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atrium, üstten ışık aldığı için okulda aydınlık bir ortam sağlıyor.					
26	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atriumu okulun tüm öğrencileri kullandığı için atrium teneffüslerde genelde kalabalık oluyor.					
27	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** bence atriumun hoş bir görünümü vardır.					
28	***Eğer okulunuzda atrium varsa****;* atriumda bulunan mekanlardan dolayı, dış avlu yerine atriumda zaman geçirmeyi tercih ediyorum.					
29	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atrium, tüm okulun öğrencilerine yetecek büyüklüktedir.					
30	***Eğer okulunuzda atrium varsa****;* atriumun okulun içinde olması bana kendimi güvende hissettiriyor.					
31	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atriumun üstünün kapalı olması kendimi dışarıda gibi hissetmemi engelliyor ve bu nedenle kapalı alanın daha küçük olmasını tercih ederdim.					
32	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** okulun tüm öğrencileri atriumu kullanabilmektedir.					
33	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atriuma çıktığımda zamanımın nasıl geçtiğini anlamıyorum.					
34	***Eğer okulunuzda üstü kapalı atrium varsa;*** atrium elemanlarıyla beraber modern bir görünüme sahiptir.					
35	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atriumdaki mekanların ve donatıların düzenlemesi düşünülerek yapılmış.					
36	***Eğer okulunuzda atrium varsa****;* atriumun üstü kapalı olduğu için güzel havalarda dışarıya çıkmayı tercih ediyorum.					
37	***Eğer okulunuzda atrium varsa****;* atrium bahçe elemanlarıyla, yeşilliklerle ve çiçeklerle süslendiği için doğal bir ortam havası yaratıyor.					
38	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atrium, okulun ortasında net bir alana sahiptir.					
39	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** teneffüslerde ve boş derslerde atriumda olmak beni daha çok tatmin ediyor.					
40	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atriumun mekanları ve donatıları düzenli bir şekildedir.					
41	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atrium sade bir görünüme sahiptir.					
42	***Eğer okulunuzda atrium varsa;*** atrium oturma elemanlarıyla, yeşilliklerle ve bitkilerle donatılmıştır.					

43	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçe genelde öğrencilerle dolu oluyor.					
44	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait özel bir mekanın olmasını gerekli buluyorum.					
45	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** teneffüslerde sadece kendi arkadaşlarımla zaman geçirmek için bu bahçeyi tercih ediyorum.					
46	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait olan bu bahçe kullanım alanı olarak yeterli geliyor.					
47	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait olan bubahçenin çevre düzenlemesi hoş görünüyor.					
48	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait olan bu bahçedeki sınırlı mekan bana kendimi güvende hissettiriyor.					
49	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçedeki etkinlik alanlarını düzenli buluyorum.					
50	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçe güneş aldığı için aydınlık oluyor.					
51	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçe yeşilliklerle ve bahçe elemanlarıyla süslenmiştir.					
52	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçedeki faaliyet alanları yeterince fazladır.					
53	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçeyi okulun başka birimlerinin öğrencileri kullanamamaktadır.					
54	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçe net bir alana sahiptir.					
55	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçenin çevre düzenlemesinin planlanarak yapıldığı bellidir.					
56	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçenin sağladığı doğal ortam beni rahatlatıyor.					
57	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçede zaman geçirmek benim derse motivasyonumu sağlıyor.					
58	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçenin modern bir görünümü vardır.					
59	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçenin özel olması bubahçeda zaman geçirmeyi daha cazip kılıyor.					
60	**Eğer okulunuzda her birime ait bahçe varsa;** bize ait bahçenin kampüste daha fazla alana yayılmasını isterdim.					
61	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** teneffüslerde ve boş derslerde hava almak için iç avluyu kullanıyorum.					
62	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlunun üstünün açık olması okulda rahatlatıcı bir ortam olmasını sağlıyor.					
63	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlunun üstünün açık olması aydınlık bir ortam sağlıyor.					
64	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avluyu okulun tüm öğrencileri kullandığı için iç avlu genelde kalabalık oluyor					
65	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** bence iç avlunun hoş bir görünümü vardır					
66	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa**; teneffüslerde genel avlu yerine iç avluda olmak beni daha çok tatmin ediyor					
67	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlu, tüm okulun öğrencilerinin rahatça hareket edebilecekleri büyüklüktedir.					
68	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa**; iç avlunun doğal ortamı ve okulun içinde olması bana kendimi güvende hissettiriyor					
69	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlunun açık alanının okulun kapalı alanından büyük olmasını tercih ederim.					

70	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avluya çıktığımda arkadaşlarımla sohbet etme imkanı bulabiliyorum					
71	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avluya çıktığımda zamanımın nasıl geçtiğini anlamıyorum.					
72	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlu elemanlarıyla beraber modern bir görünüme sahiptir.					
73	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlunun çevre düzenlemesi düşünülerek yapılmış.					
74	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa**; iç avlunun üstünün açık olması ve içeride olması avluyu daha cazip hale getiriyor					
75	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa**; iç avlu bahçe elemanlarıyla, yeşilliklerle ve çiçeklerle süslenmiştir.					
76	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlu, okulun ortasında sınırlı bir alana sahiptir					
77	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlunun düzenli bir görünümü vardır.					
78	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** iç avlu çiçeklerle ve bahçe elemanlarıyla donatılmıştır.					
79	**Eğer okulunuzda iç avlu varsa;** bu avluyu okulun tüm öğrencileri aynı anda kullanabilmektedir.					

EK-2

Ankara Ted Koleji genel görünümü

Ankara Ted Koleji atriumundaki aktiviteler

Ankara Ted Koleji tören alanı ve lise kısmına ait bahçedeki aktiviteler

EskişehirTed Koleji atriumu ve genel meydanı

EskişehirTed Koleji tören alanı ve spor alanları

Ankara Nesibe Aydın okulu atriumu ve tören alanı

Ankara Nesibe Aydın okulu faaliyet alanları

Denizli Erbakır Fen Lisesi faaliyet alanları

Denizli Erbakır Fen Lisesi faaliyet alanları

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi iç avluları

İstanbul TÇMB Endüstri ve Meslek Lisesi atriumu ve genel meydanı

İstanbul Borusan ZNK İlköğretim okulu atriumu

İstanbul Borusan ZNK İlköğretim okulu tören alanı ve genel bahçesi

İzmir İzmir Işıkkent Kampüsü faaliyet alanları

İzmir İzmir Işıkkent Kampüsü

İstanbul İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi faaliyet alanları

İstanbul İstanbul Özel Uğur Anadolu Lisesi tören alanı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	**:**	Şerife Ebru OKUYUCU
Uyruğu	**:**	T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi	**:**	Konya 19/05/1977
Telefon	**:**	
Faks	**:**	
e-mail	**:**	

EĞİTİM

Derece		**Adı, İlçe, İl**	**Bitirme Yılı**
Lise	:	**Özel Gündoğdu Lisesi, Merkez, Konya**	**1995**
Üniversite	:	**Selçuk Üniversitesi Müh-Mim Fak. Mimarlık Bölümü, Konya**	**2000**
Yüksek Lisans	:	**Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Konya**	**2004**
Doktora	:	**Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Konya**	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	**Kurum**	**Görevi**
2002-2005	**Mesart Mimarlık**	**Mimar**
2005-	**Afyon Kocatepe üniversitesi**	**Mimar**

UZMANLIK ALANI: Bina Bilgisi, Mimari Tasarım

YABANCI DİLLER: İngilizce